

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การวิเคราะห์นโยบาย มาตรการ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง
กับการป้องกัน และแก้ไขปัญหาภัยเสพติดในประเทศไทย”

โดย

รศ.ดร.สุรพล ปชานวนิช และคณะ

เดือนพฤษภาคม 2549

รายงานວິຊັ້ນບັນສນບູຮັນ
ໂຄງການ ການວິເຄາະໜໍ້ນ ໂອບາຍ ມາຕຽກາຣ ແລະ ອົງຄົກ ທີ່ເກີ່ວຂຶ້ອງ
ກັບການປຶກກັນ ແລະ ແກ້ໄຂປັນຫາຍາເສພຕິດ ໃນປະເທດໄທ
: ກຣນີ ຜົກມາຈັງ ກວັດພະນະ ຄຣືອຢູ່ນຍາ ແລະ ກຽມເທັມທານຄຣ

ຄະນະຜູ້ວິຊຍ	ສັ້ງກັດ
ຮ.ຄ.ດ.ຮ.ສູງພລ ປະານວນິຈ	ຄະນະສັ້ງຄມສັງຄຣາະໜໍ້ຄາສຕ່ຽມ ມາວິທຍາລັຍຮຣມຄາສຕ່ຽມ
ນາງ ຂວານພຶກ ທຸມວັດນະ	ຄະນະສັ້ງຄມສັງຄຣາະໜໍ້ຄາສຕ່ຽມ ມາວິທຍາລັຍຮຣມຄາສຕ່ຽມ

ຊຸດ ໂຄງການ “ ການວິເຄາະໜໍ້ນ ໂອບາຍ ມາຕຽກາຣ ແລະ ອົງຄົກ ທີ່ເກີ່ວຂຶ້ອງ
ກັບການປຶກກັນ ແລະ ແກ້ໄຂປັນຫາຍາເສພຕິດ ໃນປະເທດໄທ ”

ສນັບສນຸນ ໂດຍສໍານັກງານກອງທຸນສນັບສນຸນການວິຊຍ (ສກວ.)
(ຄວາມເຫັນໃນรายงานນີ້ ເປັນຂອງຜູ້ວິຊຍ ສກວ. ໄນ ມີຈຳເປັນຕ້ອງເຫັນດ້ວຍເສນອໄປ)

ສາງບາມ

ໜ້າ

ບທທ^១

1. ສຕານກາຮົນປໍ່ມູນຫາຍາເສພຕິດ.....	1
ກາຄຄກລາງ.....	1
ກາຣໃໝ່ຍາເສພຕິດ.....	1
ແບບແຜນຂອງກາຣເສພ.....	2
ຄຸນລັກໜະນະຂອງຜູ້ເສພ.....	6
ກາຣຄ້າຍາເສພຕິດ.....	10
ກຽງເທັມທານຄຣ.....	11
ກາຣໃໝ່ຍາເສພຕິດ.....	11
ແບບແຜນຂອງກາຣເສພ.....	13
ລັກໜະນະຂອງຜູ້ເສພ.....	15
ກາຣຄ້າຍາເສພຕິດ.....	18
ພຣະນຄຣວິອຸ່ນຍາ.....	19
ກາຣໃໝ່ຍາເສພຕິດ.....	19
ແບບແຜນຂອງກາຣເສພ.....	20
ລັກໜະນະຂອງຜູ້ເສພ.....	22
ກາຣຄ້າຍາເສພຕິດ.....	25
ສຽງປະເປົຍບເທິຍບ.....	26
ປະສິທິພລຂອງນໂຍບາຍ.....	26
ລັກໜະນະຂອງຜູ້ເສພ.....	26
ຂໍ້ອສຽງປະກຳອົບປາຍເຊີງທຖ້ງວິເປື້ອງຕໍ່ນັ້ນດ້ານປໍ່ມູນຫາຍາເສພຕິດ.....	27

2. การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในภาคกลาง.....	29
การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในภาคกลาง.....	29
ลักษณะเฉพาะของภาคกลาง.....	29
นโยบาย บุทธศาสนาและแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่ภาคกลาง.....	32
เป้าหมายการดำเนินงาน.....	33
องค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระดับ ภาคในภาคกลาง.....	34
การจัดสรรงบประมาณ.....	35
การแบ่งบทบาทหน้าที่และภารกิจ.....	35
ประเด็นหลักในการดำเนินงาน.....	38
ผลการดำเนินงาน.....	40
เอกสารอ้างอิง.....	51
3. การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัดพะนังครรื่อญญา.....	52
การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัดพะนังครรื่อญญา...	52
ลักษณะเฉพาะของจังหวัดพะนังครรื่อญญา.....	52
การจัดทำแผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของจังหวัด พะนังครรื่อญญา.....	56
เป้าหมายการดำเนินงาน.....	61
การจัดสรรงบประมาณ.....	63
องค์กรมีบทบาทในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในจังหวัด พะนังครรื่อญญา.....	66

ผลการดำเนินงาน.....	67
รายชื่อศูนย์การเรียนรู้ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา.....	70
รายชื่อโครงการของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ได้รับการสนับสนุน งบประมาณเงินอุดหนุนภาคประชาชนเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ปี 2545 และ 2546.....	70
สรุป.....	72
เอกสารอ้างอิง.....	75
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร.....	77
แผนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดทั่วไป.....	77
การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.....	78
แนวทางการดำเนินงานทั่วไป.....	78
พื้นที่การดำเนินงาน.....	80
กลุ่มเป้าหมาย.....	87
หลักการดำเนินงาน.....	87
แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหา.....	88
การบูรณาการ.....	89
กลไกการดำเนินงาน.....	89
งบประมาณ.....	96
แผนปฏิบัติการเร่งรัด.....	100
ยุทธศาสตร์ยึดพื้นที่กรุงเทพมหานคร.....	100
การเร่งรัดการดำเนินการ 60 วันเพื่อในหลวง.....	101
ผู้ประสานพลังแผ่นดินเข้ามายาเสพติดกรุงเทพมหานคร.....	102
ผลการดำเนินงาน.....	103

5. กรณีศึกษาจังหวัดอยุธยา.....	106
โครงการเครือข่ายชาวคลองตะเคียน.....	107
ภูมิหลัง.....	107
ปัจจัยนำเข้า.....	108
กระบวนการดำเนินงาน.....	110
ผลการดำเนินงาน.....	116
ปัญหาอุปสรรค.....	119
โครงการเครือข่ายบัวหลวงรวมใจด้านภัยยาเสพติด.....	120
ภูมิหลัง.....	120
ปัจจัยนำเข้า.....	121
กระบวนการดำเนินงาน.....	122
ผลการดำเนินงาน.....	123
ปัญหาอุปสรรค.....	124
โครงการกองทัพรวม กองทัพไทย ด้านภัยยาเสพติด.....	125
ภูมิหลัง.....	125
ปัจจัยนำเข้า.....	125
กระบวนการบริหารดำเนินงาน.....	126
ผลการดำเนินงาน.....	132
ปัญหาอุปสรรค.....	133
โครงการพัฒนาแผนตำบลแบบมีส่วนร่วม.....	133
ภูมิหลัง.....	133
ปัจจัยนำเข้า.....	135
กระบวนการบริหารดำเนินงาน.....	136
ผลการดำเนินงาน.....	137
ปัญหาอุปสรรค.....	139
โครงการถักทอเครือข่ายพลังชุมชน-พลังแผ่นดิน.....	140
ภูมิหลัง.....	140

ปัจจัยนำเข้า.....	140
กระบวนการดำเนินงาน.....	141
ผลการดำเนินงาน.....	142
ปัญหาอุปสรรค.....	142
บทสรุปจากการনีศึกษาของจังหวัดอยุธยา.....	143
6. กรณีศึกษาพื้นที่เขตกรุงเทพ.....	146
ชุมชนพัฒนา 70 ไร์ เขตคลองเตย.....	147
ภูมิหลัง.....	147
ปัจจัยนำเข้า.....	148
กระบวนการดำเนินงาน.....	149
การบริหารจัดการ.....	152
ผลการดำเนินงาน.....	153
ปัญหาอุปสรรค.....	154
ข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหาที่ยังยืน.....	154
ชุมชนร่วมใจสามัคคี เขตคลองเตย.....	155
ภูมิหลัง.....	155
ปัจจัยนำเข้า.....	155
กระบวนการดำเนินงาน.....	156
การบริหารจัดการ.....	157
ผลการดำเนินงาน.....	157
ปัญหาอุปสรรค.....	158
ข้อเสนอแนะ.....	158
วัดสะพานพระโขนง.....	159
ภูมิหลัง.....	159
ปัจจัยนำเข้า.....	160
กระบวนการดำเนินงาน.....	161
การบริหารจัดการ.....	163

ผลการดำเนินงาน.....	164
ปัญหาอุปสรรค.....	165
ข้อเสนอแนะ.....	166
สมบัคมหาสารคุณต่อต้านยาเสพติด.....	166
ภูมิหลัง.....	166
ปัจจัยนำเข้า.....	168
กระบวนการดำเนินงาน.....	168
การบริหารจัดการ.....	170
ผลการดำเนินงาน.....	171
ปัญหาอุปสรรค.....	171
ชุมชนข้าราชการอาสาทำความดีเพื่อแผ่นดิน เขตคลองเตย.....	172
ภูมิหลัง.....	172
ปัจจัยนำเข้า.....	173
กระบวนการดำเนินงาน.....	174
การบริหารจัดการ.....	175
ผลการดำเนินงาน.....	176
ปัญหาอุปสรรค.....	176
บทสรุปจากการศึกษาของเขตคลองเตย.....	177
เขตหนองแขม.....	179
ชุมชนชาวชุมชนชาว 1.....	181
ภูมิหลัง.....	181
ปัจจัยนำเข้า.....	182
กระบวนการดำเนินงาน.....	184
ผลการดำเนินงาน.....	184
ปัญหาอุปสรรค.....	185
บทสรุป.....	185

ชุมชนอัตรัชย์เสริมโชค.....	186
ภูมิหลัง.....	186
ปัจจัยนำเข้า.....	188
กระบวนการดำเนินงาน.....	189
การบริหารจัดการ.....	190
ผลการดำเนินงาน.....	191
ชุมชนชายแดน.....	192
ภูมิหลัง.....	192
ปัจจัยนำเข้า.....	194
กระบวนการดำเนินงาน.....	195
ปัญหาอุปสรรค.....	196
ข้อเสนอแนะ.....	196
ชุมชนกองขยะ.....	197
ภูมิหลัง.....	197
ปัจจัยนำเข้า.....	198
กระบวนการดำเนินงาน.....	200
การบริหารจัดการ.....	202
ผลการดำเนินงาน.....	203
ปัญหาอุปสรรค.....	205
ข้อเสนอแนะ.....	206
ชุมชนสามัคคี 4-6.....	206
ภูมิหลัง.....	206
ปัจจัยนำเข้า.....	207
กระบวนการดำเนินงาน.....	209
การบริหารจัดการ.....	209
ผลการดำเนินงาน.....	210
ปัญหาอุปสรรค.....	211
ข้อเสนอแนะ.....	212

สรุปและเสนอแนะ.....

สถานการณ์ปัญหาฯสภาพติด.....	213
การใช้ยาสภาพติด.....	213
พื้นที่การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสและยาบ้า.....	214
วิธีการใช้ยาสภาพติด.....	214
สัดส่วนของผู้เข้ารับการบำบัดรายใหม่ และอัตราการเข้ารับการบำบัดซ้ำ.....	
ความอยากรถองลดอิทธิพลลงแต่เพื่อนยังเป็นปัจจัยสำคัญ.....	214
เหตุผลในการเข้ารับการบำบัดรักษา.....	215
การค้ายา.....	215
ข้อค้นพบจากสถานการณ์ปัญหาฯสภาพติด.....	216
การป้องกันและแก้ไขปัญหาฯสภาพติดในพื้นที่.....	216
ยุทธศาสตร์ และกรอบแนวคิดในการจัดทำแผนปฏิบัติ.....	217
กลไกการดำเนินงาน.....	218
ผลการปฏิบัติงาน.....	219
กรณีศึกษาเบรียบเที่ยบ.....	220
ข้อเสนอแนะ.....	221
ข้อเสนอแนะเชิงการบริหารจัดการ.....	221
ข้อเสนอแนะเชิงการปฏิบัติงาน.....	222
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	223
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	224
ข้อเสนอแนะเชิงการบริหารจัดการ.....	224
ข้อเสนอแนะเชิงการปฏิบัติงาน.....	225

สารบัญ

ตารางที่	หน้า
1.1 สาเหตุของการใช้ยาเสพติดเบรี่ยบเทียบระหว่างสถิติของจังหวัดอยุธยา กับ กรุงเทพฯ.....	25
1.2 อิทธิพลของวิัฒนาการการแพร่ระบาดต่อแบบแผนการใช้ยาเสพติด.....	28
2.1 สถิติจำนวนคดียาเสพติดทั่วประเทศแยกตามภูมิภาคระหว่างปี 2542-2546.....	31
2.2 การจัดสรรงบประมาณแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับจังหวัด ปีงบประมาณ 2546.....	44
2.3 การจัดสรรงบประมาณแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับจังหวัด ปีงบประมาณ 2547.....	45
2.4 จำนวนผู้แสดงตนในฐานะผู้เสพ/ผู้ติด และ ผู้ผลิต/ผู้ค้ายาเสพติด ระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์-30 พฤษภาคม 2546.....	47
2.5 จำนวนสมาชิกชุมชน To Be Number One ในภาคกลาง จำแนกรายจังหวัด.....	48
2.6 สรุปจำนวนอำเภอ หมู่บ้าน และผู้ประสบภัยแพ่น din ของจังหวัดในภาคกลาง.....	49
3.1 สถิติจับกุมคดียาเสพติดของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระหว่างเดือนตุลาคม 2542-พฤษภาคม 2543.....	54
3.2 สถิติจับกุมคดียาเสพติดของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี พ.ศ. 2545.....	54
3.3 สถิติจับกุมคดียาเสพติดของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี พ.ศ. 2546.....	55
3.4 สรุปจำนวนงาน/โครงการ/กิจกรรม และงบประมาณด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดปี 2546 และ 2547 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกรายอำเภอ*.....	60
3.5 จำนวนโครงการ/กิจกรรม และงบประมาณ ปี 2547 จำแนกตามประเภท.....	65
3.6 เปรียบเทียบงบประมาณแยกตามแผนงานปี 2546-2547.....	66
3.7 จำนวน/รายชื่ออำเภอ จำนวนตำบล หมู่บ้าน ชุมชน ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	73
3.8 จำนวนและรายชื่อ สภ.อ. สภ.ต. ในสังกัดตำรวจนครบาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	74
4.1 การจำแนกพื้นที่ของกรุงเทพมหานครตามระดับความรุนแรงของการแพร่ระบาด.....	81
4.2 การจำแนกพื้นที่ตามศักยภาพการดำเนินงานของเขตต่าง ๆ ในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร เฉพาะพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงาน ปปส.....	86
4.3 การจัดสรรงบประมาณเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2547.....	97

4.4 งบประมาณที่สำนักงาน บปส. จัดสรวให้กับการจัดโครงการของภาคประชาชน ในเขตต่าง ๆ ใน พ.ศ. 2546.....	98
4.5 ผลการตรวจสารสภาพดกลุ่มเป้าหมาย.....	104
5.1 สรุปสรวสำคัญของโครงการในจังหวัดอยุธยาที่คัดเลือกมาศึกษา.....	106
6.1 สรุปสรวสำคัญของโครงการในเขตคลองเตยที่คัดเลือกมาศึกษา.....	146
6.2 สรุปสรวสำคัญของการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของ ชุมชนตัวอย่าง.....	180

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่	หน้า
1.1 เปรียบเทียบแนวโน้มการเข้ารับการบำบัดรักษาระหว่างภาคกลางกับทั่วประเทศ.....	2
1.2 เปรียบเทียบสัดส่วนการใช้ยาอินและยาบาระหว่างพื้นที่ภาคกลางและทั่วประเทศ.....	4
1.3 กราฟเปรียบเทียบอัตราการใช้ยาสเปติดเป็นครั้งแรกระหว่างเยาวชนในภาคกลางกับระดับประเทศ.....	6
1.4 สถิติเปรียบเทียบผู้เข้ารับการบำบัดรักษาจำแนกตามระดับการศึกษาของภาคกลาง.....	8
1.5 กราฟเปรียบเทียบแนวโน้มของสถิติคดียาบ้าของพื้นที่ต่าง ๆ	11
1.6 กราฟเปรียบเทียบแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้ารับการบำบัดของกรุงเทพฯ กับภาคกลาง.....	12
1.7 กราฟเปรียบเทียบสัดส่วนของการใช้ยาสเปติดเป็นครั้งแรกของเยาวชนอายุ 19 ปี ลงไป ระหว่างกรุงเทพฯ กับภาคกลาง.....	15
1.8 กราฟเปรียบเทียบแนวโน้มของผู้เข้ารับการบำบัดรักษาระหว่างจังหวัดอยุธยา กับกรุงเทพฯ.....	20
1.9 ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการใช้ยาอินกับอัตราบำบัดซ้ำในจังหวัดอยุธยา.....	22

บทที่ 1

สถานการณ์ปัญหาฯ เสพติด

ภาคกลาง

การใช้ยาเสพติด

ขนาดของปัญหาการใช้ยาเสพติดในภาคกลางไม่ใช่พิจารณาจากจำนวนผู้ใช้ยาเสพติดโดยรวม หรือ เนพาระผู้ใช้ยาเสพติดรายใหม่ต่างอยู่ในระดับไม่น้อยกว่า 30% ของจำนวนผู้ใช้ยาเสพติดโดยรวมทั้งประเทศ ในด้านการเคลื่อนไหวของสถานการณ์การใช้ยาเสพติดในภาคกลาง ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของปัญหาสอดคล้องกับการเพิ่มลดของการใช้ยาเสพติด ในระดับประเทศ กล่าวคือ จำนวนผู้ใช้ยาเสพติดโดยรวมและเฉพาะรายใหม่ระหว่าง พ.ศ. 2541-2545 ทั้งในภาคกลางและของทั้งประเทศต่างมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สิ่งที่คล้ายคลึงกันอีกประการหนึ่ง คือ อัตราการเพิ่มระหว่าง พ.ศ. 2543-2545 ของภาคกลางและของทั้งประเทศส่วนอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงพ.ศ. 2541 ถึง 2543 (ภาพที่ 1.1)

ข้อมูลต่อไปนี้แสดงถึงสถานการณ์การใช้ยาเสพติดในภาคกลางกับของทั้งประเทศ คือ อัตราการเพิ่มของการใช้ยาเสพติดในภาคกลางระหว่าง พ.ศ. 2541-2543 สูงกว่าในระดับประเทศมาก กล่าวคือ อยู่ในระดับ 40.94% และ 17.71% สำหรับผู้ใช้รายใหม่ และผู้ใช้ยาโดยรวมตามลำดับ อัตราข้างต้นสูงกว่าเพียง 24.52% และ 5.11% ของระดับประเทศโดยรวมมาก นัยบางประการที่สามารถสรุปได้จากสถิติข้างต้น คือ

1. สถานการณ์การใช้ยาเสพติดของภาคกลางไม่ใช่พิจารณาจากจำนวนผู้ใช้ยาโดยรวม หรือจากผู้ใช้ยารายใหม่ มีขนาดอย่างน้อย 1 ใน 3 ของสถานการณ์ปัญหาของประเทศ

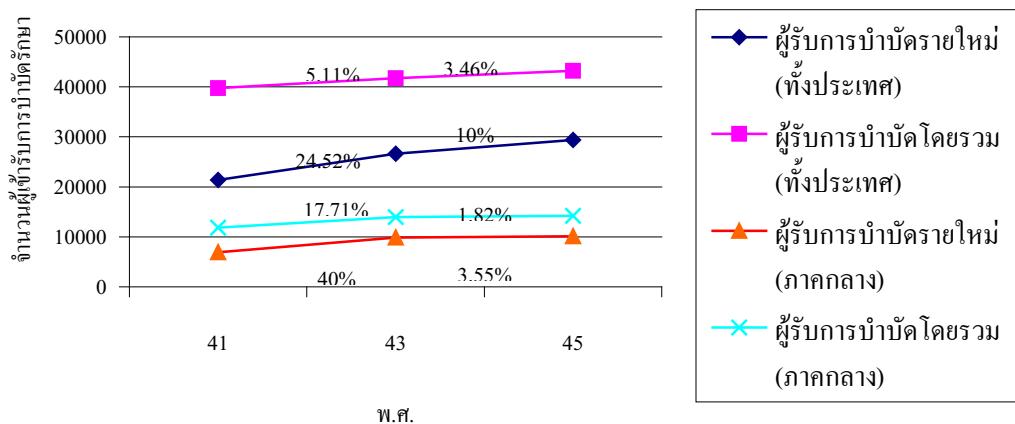
2. การเคลื่อนไหวของสถานการณ์ปัญหาการใช้ยาเสพติดในภาคกลางเป็นไปในลักษณะเดียวกับสถานการณ์ของประเทศโดยรวม โดยอัตราการเพิ่มอยู่ในระดับสูงระหว่างปี พ.ศ. 2541-2543 และลดลงอย่างชัดเจนระหว่าง พ.ศ. 2543-2545

3. เมื่อเปรียบเทียบกับระดับประเทศแล้วอัตราการเพิ่มของการใช้ยาเสพติดในภาคกลางก่อน พ.ศ. 2543 สูงเป็น 2.31 เท่า ของอัตราการเพิ่มของประเทศ พื้นที่ภาคกลางจึงถือเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ของการป้องกันและบำบัดรักษาทั้งนี้ เพราะมีอัตราการเพิ่มหรือขยายตัวของปัญหาสูงกว่าในพารามของทั้งประเทศมาก

4. พ.ศ. 2544 อันเป็นปีแรกของการบริหารงานของรัฐบาลปัจจุบัน ถือเป็นจุดหักเหสำคัญของสถานการณ์การใช้ยาเสพติดของภาคกลาง (และของทั้งประเทศไทย) โดยอัตราการเพิ่มของผู้ใช้ยาเสพติดลดลงอย่างชัดเจน (แม้จำนวนผู้ใช้โดยรวมจะยังไม่ลดลงก็ตาม) ในส่วนของผู้ใช้ยาโดยรวม อัตราการเพิ่มลดลงจาก 17.71% ระหว่าง พ.ศ. 2541-2543 เหลือเพียง 1.82% ระหว่าง พ.ศ. 2543-2545 การลดลงของอัตราการเพิ่มในกลุ่มผู้ใช้ยารายใหม่ยังชัดเจนเพริ่มลดลงจาก 40.94% เหลือเพียง 3.55% ตามลำดับ

5. แม้ว่าอัตราการเพิ่มของปัญหานarcoticsในภาคกลางก่อนพ.ศ. 2543 อยู่ในระดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับระดับประเทศไทยดังได้กล่าวมาแล้ว แต่ในเมื่อผลสำเร็จของการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนับแต่ พ.ศ. 2544 เป็นต้นมาแล้ว กล่าวได้ว่าประเทศไทยลดลงในด้านการรายบัญชีอัตราการเพิ่มของการใช้ยาเสพติดปรากฏในภาคกลางชัดเจนกว่าภาพรวมของประเทศไทยมาก

ภาพที่ 1.1
เปรียบเทียบแนวโน้มการเข้ารับการบำบัดรักษาระหว่างภาคกลางกับทั่วประเทศไทย

ที่มา: ฐานข้อมูลยาเสพติดสำนักงาน ป.ส.

แบบแผนของการเสพ

1. การเพิ่มขึ้นของการใช้ยามากกว่า 1 ชนิด แม้อัตราการเพิ่มของผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่ภาคกลางภายหลัง พ.ศ. 2543 ลดลงอย่างน่าพอใจดังได้กล่าวมาแล้ว แต่แบบแผนการใช้ยาไม่ความซับซ้อนขึ้น สัดส่วนของผู้ใช้ยาเสพติดประเภทเดี่ยวลดลง 94.60 ใน พ.ศ. 2541 เหลือ

เพียง 86.85 ใน พ.ศ. 2545 ในทางตรงกันข้ามอัตราการใช้ยามากกว่า 1 ชนิดในพื้นที่ภาคกลางเพิ่มขึ้นจาก 5.40% เป็น 13.15% หรือเพิ่มขึ้นประมาณ 7.75% ระหว่างช่วงเวลาเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม หากเปรียบเทียบกับข้อมูลในระดับประเทศแล้ว แบบแผนการใช้ยาเสพติดมากกว่า 1 ชนิด ในพื้นที่ภาคกลางมีอัตราเพิ่มน้อยกว่าในระดับประเทศ ได้แก่ล่ามมาแล้ว จ่าอัตราการเพิ่มของการใช้ยาเสพติดมากกว่า 1 ชนิดในพื้นที่ภาคกลางเพิ่มขึ้นประมาณ 7.75% ระหว่าง พ.ศ. 2541-2545 การเพิ่มในระดับนี้อยู่ในระดับต่ำกว่าภาครวมของทั้งประเทศอย่างชัดเจน ณ พ.ศ. 2541 สัดส่วนของ การใช้ยาเสพติดประเภทเดียวในระดับประเทศอยู่ในระดับ 92.50% หรือกล่าวในทางกลับกันก็ คือ การใช้ยาเสพติดมากกว่า 1 ชนิดในพื้นที่ทั้งประเทศอยู่ในระดับ 7.50% แต่สัดส่วนการใช้ยาเสพติดมากกว่า 1 ชนิด เพิ่มขึ้นเป็น 17.02% ขณะที่การใช้ยาเสพติดชนิดเดียวลดลงเหลือ 82.98% ในอีกสี่ปีต่อมา ดังนั้น แม้ว่าอัตราการใช้ยาเสพติดมากกว่า 1 ชนิด ในพื้นที่ภาคกลางจะเพิ่มขึ้น แต่ในเชิงเปรียบเทียบแล้วยังอยู่ในระดับต่ำกว่าภาครวมทั้งประเทศ

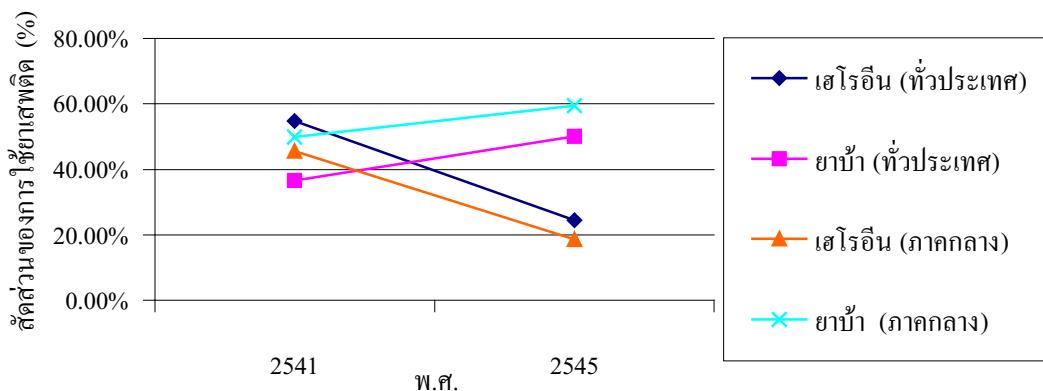
2. พื้นที่การแพร่ระบาดที่เหนี่ยวแน่นของยาบ้า ย้อนหลังไปประมาณ 6 ปี การแพร่ระบาดของยาเสพติดในภาคกลาง เมื่อพิจารณาจากตัวยาหลักที่ผู้เสพใช้ในปัจจุบัน หรือ 30 วันก่อนเข้ารับการบำบัดรักษา แสดงให้เห็นว่ายาบ้า และเอมโรอีน เป็นตัวยา 2 ประเภท ที่แพร่หลายในบรรดาผู้เสพ ประมาณครึ่งหนึ่ง หรือ 50% ของผู้เสพเสพยาบ้าเป็นยาเสพติดหลัก ขณะที่ประมาณ 45.5% เสพเอมโรอีน ลักษณะของการแพร่ระบาดของพื้นที่ระดับประเทศในอดีตแตกต่างไปจากในภาคกลางบ้าง กล่าวคือ อัตราการเสพเอมโรอีนในระดับประเทศในเวลานั้นสูงกว่าการเสพยาบ้า กล่าวคือ ประมาณร้อยละ 5.5 ของผู้เข้ารับการบำบัดรักษาใช้เอมโรอีนเป็นยาเสพติดหลัก ขณะที่อัตราการเสพยาบ้าที่แสดงจากข้อมูลในระดับประเทศอยู่ในระดับ 36.6% ซึ่งต่ำกว่าในภาคกลางประมาณ 14%

ต่อมาใน พ.ศ. 2545 อัตราการใช้ยาบ้าในพื้นที่ภาคกลางยังเพิ่มความโดยเด่นมากขึ้น ขณะที่การใช้เอมโรอีนลดลงอย่างชัดเจน สติติใน พ.ศ. 2545 แสดงให้เห็นว่าการเสพยาบ้าเป็นตัวยาหลัก เพิ่มขึ้นจากประมาณ 50% ในพ.ศ. 2541 เป็นประมาณ 60% ในทางตรงข้ามอัตราการใช้เอมโรอีนลดลงจาก 45.5% เหลือเพียง 18.55% แม้แบบแผนของการแพร่ระบาดในระดับประเทศมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ การเพิ่มขึ้นของการใช้ยาบ้า และการลดลงของการใช้เอมโรอีน แต่ในเชิงเปรียบเทียบแล้ว อัตราการใช้ทั้งยาบ้าและเอมโรอีนพื้นที่ภาคกลางสูงกว่าในระดับประเทศอย่างชัดเจน กล่าวในอีกทางหนึ่งก็คือ การกระจายตัวของการใช้ยาในระดับประเทศมากกว่าในภาคกลางที่การกระจายตัวของการใช้ยาบ้า (และเอมโรอีน) มีมากกว่า (ภาพที่ 1.2)

3. เสพโดยการสูบเป็นหลัก ข้อมูลในแบบงวิธีการเสพติดสอดคล้องกับข้อมูลในข้อ 2 ได้แสดงให้เห็นก่อนหน้านี้แล้วว่า ยาบ้าและエโรอีนเป็นตัวยาหลักที่แพร่ระบาดในพื้นที่ภาคกลางมาไม่น้อยกว่า 7 ปี ต่อมาในระยะหลังการใช้ยาบ้าได้เพิ่มปริมาณขึ้นและกลายเป็นตัวยาหลักที่ผู้ใช้ยาในภาคกลางใช้เป็นส่วนใหญ่ ด้วยเหตุนี้ การสูบจึงกลายเป็นวิธีการเสพที่ร้อยละ 71.73% ของผู้ใช้ยาใช้ วิธีการที่ใช้รองลงมาคือ การฉีดที่อยู่ในระดับ 17.77% การเสพด้วยวิธีการสูบในระดับ 71.73% ข้างต้น เพิ่มขึ้นจากสถิติใน พ.ศ. 2541 ถึงประมาณ 12% สำหรับการฉีดซึ่งถือเป็นวิธีการเสพที่ใช้นากเป็นอันดับสองนั้น ลดลงจาก พ.ศ. 2541 ประมาณ 18.63%

การวิเคราะห์ในเชิงเปรียบเทียบกับข้อมูลในระดับประเทศคงแสดงผลสอดคล้องกับข้อมูลในข้อ 2 กล่าวคือ การเสพด้วยการสูบในระดับประเทศยังคงเป็นวิธีการหลัก แต่อัตราการใช้วิธีนี้อยู่ในระดับ 66.42% ซึ่งต่ำกว่าของภาคกลางเพราะอัตราการใช้ยาบ้าในภาคกลางมากกว่าในระดับประเทศ ในทางตรงข้ามการเสพด้วยวิธีการฉีดในระดับประเทศซึ่งอยู่ในระดับ 20.77% มากกว่า 17.77% ของภาคกลาง เนื่องจากอัตราการใช้エโรอีนในระดับประเทศมีมากกว่าในภาคกลางดังได้กล่าวมาแล้ว

ภาพที่ 1.2
เปรียบเทียบสัดส่วนการใช้エโรอีนและยาบ้าระหว่างพื้นที่ภาคกลางและทั่วประเทศ

ที่มา: ฐานข้อมูลยาเสพติด สำนักงานปปส.

4. สัดส่วนของผู้รับการบำบัดรายใหม่เพิ่มขึ้น อัตราส่วนระหว่างการบำบัดเป็นครั้งแรก : การบำบัดช้าของภาคกลางใน พ.ศ. 2541 อยู่ในระดับ 58.6% : 41.4% ซึ่งใกล้เคียงกับ 54.4% : 45.6% ของทั่วประเทศ อย่างไรก็ตามสัดส่วนของการเข้ารับการบำบัดรักษาเป็นครั้งแรกของภาคกลางเพิ่มขึ้นเป็น 71.98% ขณะที่การบำบัดช้าอยู่ในระดับ 28.02% ในอีก 4 ปีต่อมา

อัตราส่วน 71.98% : 28.02% ของภาคกลางใน พ.ศ. 2545 ข้างต้น แตกต่างจาก 67.15% : 32.85% ของข้อมูลในระดับประเทศชัดเจนกว่าใน พ.ศ. 2541

สถิติข้างต้นอาจบ่งบอกว่านโยบายของรัฐในการจูงใจและปฏิบัติต่อผู้ติดยาเสพติดในฐานะของผู้ป่วยมากกว่าอาชญากรรมประสิทธิผลในภาคกลางมากกว่าภาพรวมในระดับประเทศนโยบายนี้ดึงดูดให้ผู้ติดยารายใหม่เข้ารับการบำบัดรักษามากขึ้นจนช่วยเพิ่มสัดส่วนของผู้เข้ารับการบำบัดครั้งแรกในภาคกลางให้สูงกว่าประมาณ 72% ในพ.ศ. 2545 ดังได้กล่าวมาแล้วอย่างไรก็ตามประสิทธิผลของนโยบายในด้านนี้แตกต่างกันไปในแต่ละจังหวัดของภาคกลางซึ่งมีปัญหาการแพร่ระบาดผิดแยกกันไปดังจะได้แสดงให้เห็นในภายหลัง

5. การเสพยาครั้งแรกของเยาวชนลดลงเล็กน้อย สถิติด้านแบบแผนการเสพติดในด้านอายุที่ใช้ยาครั้งแรกของภาคกลางแสดงผลสรุปบางประการ ดังนี้

5.1 ช่วงอายุวิกฤต กลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดเป็นครั้งแรกกลุ่มใหญ่ที่สุด คือ เยาวชนอายุไม่เกิน 24 ปี ซึ่งครอบครองสัดส่วนถึงประมาณ 85% ใน พ.ศ. 2545 ช่วงอายุวิกฤตที่สุด คือ ระหว่าง 15-19 ปี เนื่องจากเยาวชนในภาคกลางที่ใช้ยาเสพติดประมาณครึ่งหนึ่งเริ่มสัมผัสถกับยาเสพติดในช่วงอายุนี้ ขณะที่อีกประมาณ 34% ใช้ยาเสพติดเป็นครั้งแรกในช่วงอายุต่ำกว่า 15 ปี และ 20-24 ปี ในอัตราที่ใกล้เคียงกันคือประมาณ กลุ่มละ 17% ในเชิงเปรียบเทียบแล้ว การใช้ยาเสพติดเป็นครั้งแรกของกลุ่มเยาวชนอายุไม่เกิน 24 ปี ของภาคกลางใน พ.ศ. 2545 สูงกว่าภาพรวมทั้งประเทศเล็กน้อย

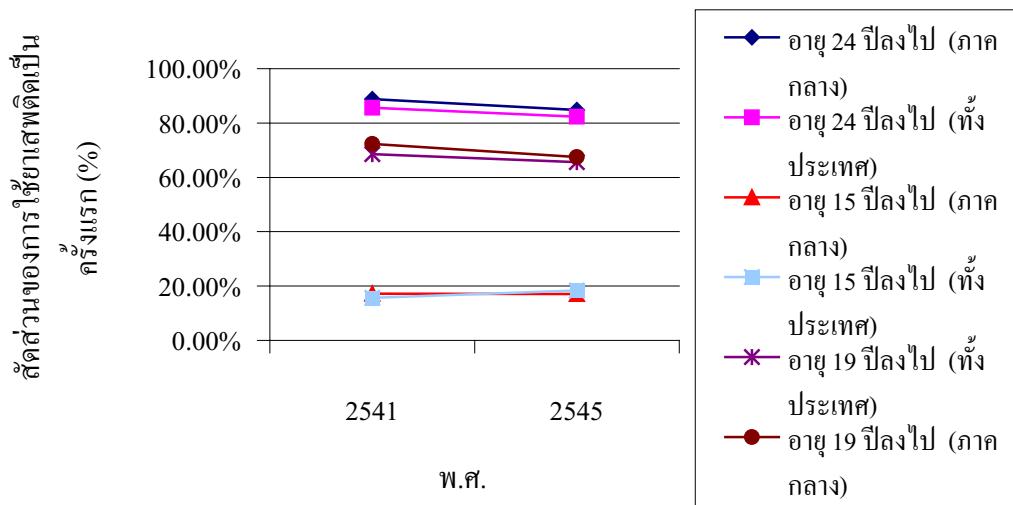
5.2 แนวโน้มที่ดีขึ้น อัตราการใช้ยาเสพติดเป็นครั้งแรกของกลุ่มเยาวชนอายุไม่เกิน 24 ปี ในพื้นที่ภาคกลางมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย กล่าวคือ อัตรา率อยละประมาณ 85% ใน พ.ศ. 2545 ข้างต้นลดลงจากประมาณ 89% ใน พ.ศ. 2541 แม้ว่าโดยภาพรวมของการลดลงในภาคกลางประมาณ 4% แตกต่างกัน 3% ของข้อมูลทั้งประเทศน้อยมาก แต่แนวโน้มของภาคกลางแสดงทิศทางที่ดีกว่าแนวโน้มของข้อมูลทั้งประเทศในแต่ที่ว่า ขณะที่อัตราการใช้ยาเสพติดเป็นครั้งแรกของเยาวชนอายุไม่เกิน 19 ปี ในภาคกลางไม่เปลี่ยนแปลงคือ อายุในระดับประมาณ 17% นั้น การเสพยาเสพติดเป็นครั้งแรกของเยาวชนกลุ่มนี้ในภาพรวมทั้งประเทศกลับเพิ่มจาก 15.7% ใน พ.ศ. 2542 เป็น 18.43% ใน พ.ศ. 2545

กล่าวโดยสรุปคือ แบบแผนการใช้ยาเสพติดในแต่ของอายุการใช้ยาเป็นครั้งแรกในภาคกลางมีแนวโน้มดีขึ้นกว่าในอดีตและดีกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับสถิติของข้อมูลในระดับประเทศ เช่นกัน โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่า อัตราการใช้ยาเสพติดเป็นครั้งแรกของเยาวชนอายุไม่เกิน 15 ปี ไม่ได้เพิ่มขึ้น ขณะที่สถิติภาพรวมของทั้งประเทศเพิ่มขึ้นเล็กน้อย (ภาพที่ 1.4)

คุณลักษณะของผู้เสพ

1. **สตรีใช้ยาเสพติดมากขึ้น** แม้สัดส่วนของผู้ใช้ยาเสพติดในภาคกลางเกือบห้าหมื่นจะเป็นเพศชายในต้นของเดียวกับสถิติในระดับประเทศ แต่สัดส่วนของผู้เสพสตรีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ใน พ.ศ. 2541 สัดส่วนของผู้เข้ารับการบำบัดรักษาเพศชายในพื้นที่ภาคกลางอยู่ในระดับ 98% ที่เหลือ 2% เป็นผู้เข้ารับการบำบัดเพศหญิง สัดส่วนของผู้เข้ารับการบำบัดสตรีในอีก 4 ปี ต่อมา เพิ่มขึ้นเป็น 5.3% เปรียบเทียบกับ 94.7% ของเพศชาย อย่างไรก็ตามอัตราการเพิ่มของผู้ใช้ยาเสพติด เพศหญิงของภาคกลางในช่วง พ.ศ. 2541-2545 ที่อยู่ในระดับ 3.3% ต่ำกว่าการเพิ่มของสถิติห้าประเทศที่อยู่ในระดับ 4.47% เล็กน้อย

ภาพที่ 1.3
กราฟเปรียบเทียบอัตราการใช้ยาเสพติดเป็นครั้งแรกระหว่างเยาวชนในภาคกลางกับระดับประเทศ

ที่มา: ฐานข้อมูลยาเสพติดสำนักงานปปส.

2. **การลดลงของกลุ่มผู้เสพยาอายุน้อย** สถิติในด้านอายุของผู้ยาเสพติดในภาคกลางช่วยยืนยันว่าการสัดส่วนของการใช้ยาเสพติดครั้งแรกในกลุ่มเยาวชนของภาคกลางน่าจะลดลงจริง (ดูข้อ 5 ของส่วนก่อนหน้านี้) ใน พ.ศ. 2541 การกระจายของอายุผู้ใช้ยาเสพติดในภาคกลาง ในมีอายุต่ำกว่า 15 ปี ที่มีสัดส่วน 20% ลดลงเหลือ 18% ใน พ.ศ. 2545 การกระจายของอายุผู้เสพยาเสพติดมีมากขึ้น ที่สำคัญ คือ สัดส่วนของผู้ติดยาเสพติดในกลุ่มผู้มีอายุน้อยลดลงอย่างชัดเจน โดยร้อยละของผู้เสพยาเสพติดที่มีอายุ ต่ำกว่า 15 ปี

15-19 ปี และ 20-24 ปี ลดลงจาก 3.2% 29.0% และ 26.0% ใน พ.ศ. 2541 เหลือ 1.25% 20.14% และ 22.67% ใน พ.ศ. 2545 ตามลำดับ โดยรวมแล้วการลดลงของทั้งสามกลุ่มอายุระหว่างเวลาดังกล่าวอยู่ในระดับเกือบ 14% ในทางตรงข้าม โครงสร้างของผู้ใช้ยาเสพติดอายุมากกว่า 24 ปี ในภาคกลางเพิ่มขึ้นในระดับ 14% เช่นกัน

การเปรียบเทียบกับสถิติในระดับประเทศสอดคล้องกับการวิเคราะห์ก่อนหน้านี้ เช่นกัน กล่าวคือ สถานการณ์การใช้ยาเสพติดของกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ภาคกลางจะต้องขึ้นอย่างชัดเจน ใน พ.ศ. 2541 ผู้ติดยาเสพติดของเยาวชนอายุ 24 ลงมาในระดับประเทศอยู่ในระดับ 52.7% เปรียบเทียบกับ 58.2% ในภาคกลาง การลดลงในระดับที่เร็วกว่าทำให้การใช้ยาเสพติดของอายุนี้ในภาคกลางอยู่ในระดับประมาณ 44% ใน พ.ศ. 2545 สถิติในระดับนี้เกือบเท่ากับ 42.49% ของภาพรวมในระดับประเทศ ที่สำคัญ คือ การลดลงของผู้ใช้ยาในกลุ่มอายุ 19 ปีลงไปในภาคกลางซึ่งปรากฏชัดเจนกว่าภาพรวมในระดับประเทศ

3. การเพิ่มขึ้นของกลุ่มผู้รับจ้างและเกษตรกร ขณะที่ผู้ใช้ยาเสพติดในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมากในระหว่างปี 2541-2545 แต่กลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดที่ประกอบอาชีพเกษตรกร และรับจ้างกลับมีอัตราเพิ่มขึ้นชัดเจน ใน พ.ศ. 2541 ผู้ใช้ยาเสพติดที่ประกอบอาชีพเกษตรกร และรับจ้างในภาคกลางอยู่ใน 4.7% และ 18.3% ตามลำดับ สถิติของทั้งสองกลุ่มเพิ่มขึ้นเป็น 8.43% และ 26.07% ใน พ.ศ. 2545 สำหรับผู้เสพยาเสพติดที่เป็นนักเรียนนั้น กลับมีแนวโน้มลดลงประมาณ 15% คือ จาก 25.8% ใน พ.ศ. 2541 เหลือเพียง 10.60% ใน พ.ศ. 2545 สำหรับกลุ่มผู้ว่างงานซึ่งครอบคลุมสัดส่วนใหญ่ที่สุด คือ ประมาณ 30% นั้นเปลี่ยนแปลงน้อยในช่วงเวลาเดียวกัน

ภาพของสถิติระดับประเทศแสดงการเปลี่ยนแปลงแตกต่างจากข้อมูลในภาคกลาง บางประการ ประการแรก อัตราการใช้ยาเสพติดในกลุ่มนักเรียนลดลงในทำนองเดียวกับในภาคกลางแต่การลดลงมีระดับต่ำกว่า คือ ประมาณไม่มีถึง 8% ประการที่สอง การใช้ยาเสพติดของกลุ่มผู้ประกอบอาชีพรับจ้างในภาพรวมระดับประเทศแทบไม่มีการเปลี่ยนแปลงขณะที่ในภาคกลางเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ประการที่สาม การเพิ่มขึ้นของการใช้ยาเสพติดในกลุ่มเกษตรกรในภาพรวมทั้งประเทศเพิ่มขึ้นในระดับที่ใกล้เคียงกับสถิติในภาคกลาง

4. การผันผวนตามระดับการศึกษา สถิติที่จำแนกผู้ใช้ยาเสพติดตามสถานภาพการศึกษาของภาคกลางกับของภาพรวมในระดับประเทศมีลักษณะคล้ายคลึงกันที่สามารถสรุปได้ดังนี้

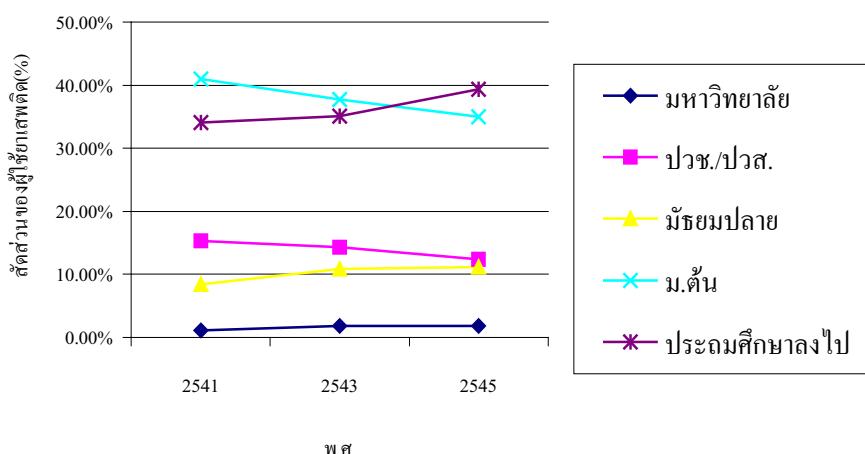
4.1 ผู้ใช้ยาเสพติดที่มีการศึกษาระดับไม่เกินมัธยมศึกษาตอนต้นจัดเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุด โดยครอบคลุมสัดส่วนประมาณ 73%-74% ทั้งในระดับภาคกลางและระดับประเทศ

4.2 การเพิ่มและลดลงของผู้ใช้ยาเสพติดระหว่าง พ.ศ. 2541 และ 2545 เป็นไปตามระดับการศึกษาทั้งข้อมูลในระดับประเทศและภาคกลาง กล่าวคือ เพิ่มขึ้นในกลุ่มมีการศึกษาระดับประถมศึกษาลงไป ลดลงในกลุ่มผู้มีการศึกษาระดับมัธยมต้น เพิ่มขึ้นในกลุ่มผู้มีการศึกษาระดับมัธยมปลาย ลดลงในกลุ่มผู้มีการศึกษาระดับ ปวช./ปวส. และ เพิ่มขึ้นในกลุ่มผู้มีการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย (ดูภาพที่ 1.4)

4.3 ข้อมูลในส่วนนี้จะมีส่วนสนับสนุนข้อสรุปที่กล่าวมาก่อนหน้านี้ ประการแรก การเพิ่มขึ้นของผู้ติดยาในกลุ่มผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาลงไปนั้นสะท้อนถึงการเพิ่มขึ้นของ สัดส่วนผู้ใช้ยาเสพติดที่มีอายุมาก (ดูข้อ 2) ซึ่งเป็นคนรุ่นเก่าและมีการศึกษาระดับประถมศึกษา สำหรับในภาพรวมของผู้ใช้ยาเสพติดที่มีอายุน้อยน่าจะลดลงโดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีการศึกษาระดับ มัธยมต้น และปวช./ปวส. ยกเว้นในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมปลายซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องเผชิญกับ ความเครียดทั้งในด้านการศึกษาต่อและในด้านอาชีพเท่านั้นที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย

ภาพที่ 1.4

สถิติเปรียบเทียบผู้เข้ารับการบำบัดรักษาจำแนกตามระดับการศึกษาของภาคกลาง

ที่มา: ฐานข้อมูลยาเสพติดสำนักงาน ปปส.

5. คนสมรสแล้วใช้ยาเสพติดมากขึ้น ข้อมูลการแพร่ระบาดของยาเสพติดใน ภาคกลางบ่งบอกให้เห็นว่าการใช้ยาเสพติดในกลุ่มผู้ที่สมรสแล้วในระหว่าง พ.ศ. 2541-2545 มี อัตราเพิ่มขึ้นประมาณ 10% ในทางตรงข้ามก็คือสัดส่วนของผู้ใช้ยาเสพติดในกลุ่มที่ยังเป็นโสด

เพิ่มขึ้นในอัตราที่เท่ากัน อัตราการเพิ่มขึ้นของกลุ่มที่สมรสแล้ว หรือ ลดลงในกลุ่มที่ยังเป็นโสดในภาคกลางชัดเจนกว่าระดับประเทศที่อยู่ในระดับประมาณ 6%

คงคล้ายคลึงกับการสรุปในข้อ 4 ประการนี้ คือ สถิติในประเด็นนี้อาจช่วยยืนยันข้อสรุปที่ว่าสัดส่วนการใช้ยาเสพติดในกลุ่มผู้มีอายุน้อยลดลงจริง โดยเฉพาะในภาคกลางซึ่งสถิติในเมืองต่าง ๆ ที่กล่าวมา ปรากฏชัดเจนกว่าภาพรวมในระดับประเทศ

6. ความอยากรองลดอิทธิพลแต่เพื่อนยังเป็นปัจจัยสำคัญ สถิติในด้านสาเหตุของการใช้ยาเสพติดในภาคกลางระหว่างปีที่มีข้อมูลพร้อมคือ พ.ศ. 2543 และ 2545 บ่งบอกถึง ข้อสรุปสำคัญ คือ

6.1 แม้ความอยากรองจะยังคงเป็นเหตุผลสำคัญที่สุดของการใช้ยาเสพติดในภาคกลาง แต่การใช้ยาเสพติดเพราะเหตุผลนี้ลดลงอย่างชัดเจนจาก 58.7% ใน พ.ศ. 2543 เหลือ 48.27% ใน พ.ศ. 2545 หรือลดลงประมาณ 10% การลดลงในลักษณะนี้ชัดเจนกว่าข้อมูลในระดับประเทศ

6.2 ในทางตรงข้ามสัดส่วนของผู้ให้เหตุผลของการใช้ยาเสพติดกว่าเป็นเพราะ “เพื่อนช่วน” ในเขตพื้นที่ภาคกลางกลับเพิ่มขึ้นประมาณเกือบ 6% แนวโน้มนี้แตกต่างจากข้อมูลในระดับประเทศที่กลับลดลงเล็กน้อย

6.3 การใช้ยาเสพติดเพราะเหตุผล “ไม่สบายใจ” และ “ช่วยในการประกอบอาชีพ” ซึ่งแม้จะมีสัดส่วนไม่มากนัก แต่แสดงแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย คือ ประมาณ 1% สำหรับกลุ่มแรก และ 3% สำหรับกลุ่มที่สอง การเพิ่มข้างต้นอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับข้อมูลภาพรวมทั้งประเทศ

6.4 สำหรับการใช้ยาด้วยเหตุผลอื่น ๆ อันได้แก่ “เพื่อความสนุกสนาน” “เพื่อรักษาโรค” และ “อื่น ๆ” ยังคงเป็นเหตุผลที่ได้รับการกล่าวอ้างน้อย และไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

การวิเคราะห์ข้างต้นอาจจะพอกซื่อของนโยบายการป้องกันยาเสพติดของรัฐได้ในบางแห่ง ในการเบื้องต้นจะกล่าวได้ว่ามาตราการการป้องกันที่ดำเนินอยู่ในเขตพื้นที่ภาคกลางมีประสิทธิผลต่อการสร้างวิจารณญาณในการตัดสินใจ “ไม่ใช่” หรือ “ไม่ลง” ยาเสพติดของแต่ละบุคคลได้ดีพอควร หรือกล่าวในอีกด้านหนึ่งได้ว่ามาตราการป้องกันในมุมกว้าง สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ว่าไปประสบผลสำเร็จบ้างแต่สำหรับกลุ่มเสียง 3 กลุ่ม คือ เยาวชนที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมย้อยของกลุ่มเพื่อน กลุ่มที่อยู่ภายใต้ความเครียด และกลุ่มที่จำเป็นต้องใช้ยาเสพติดเพื่อการประกอบอาชีพ แล้ว มาตราการการป้องกันโดยทั่วไปยังไม่สามารถยับยั้งการใช้ยาเสพติดด้วยเหตุผลเหล่านี้ได้ การป้องกันยาเสพติดสำหรับกลุ่มเสียงทั้งสามกลุ่มรวมทั้ง

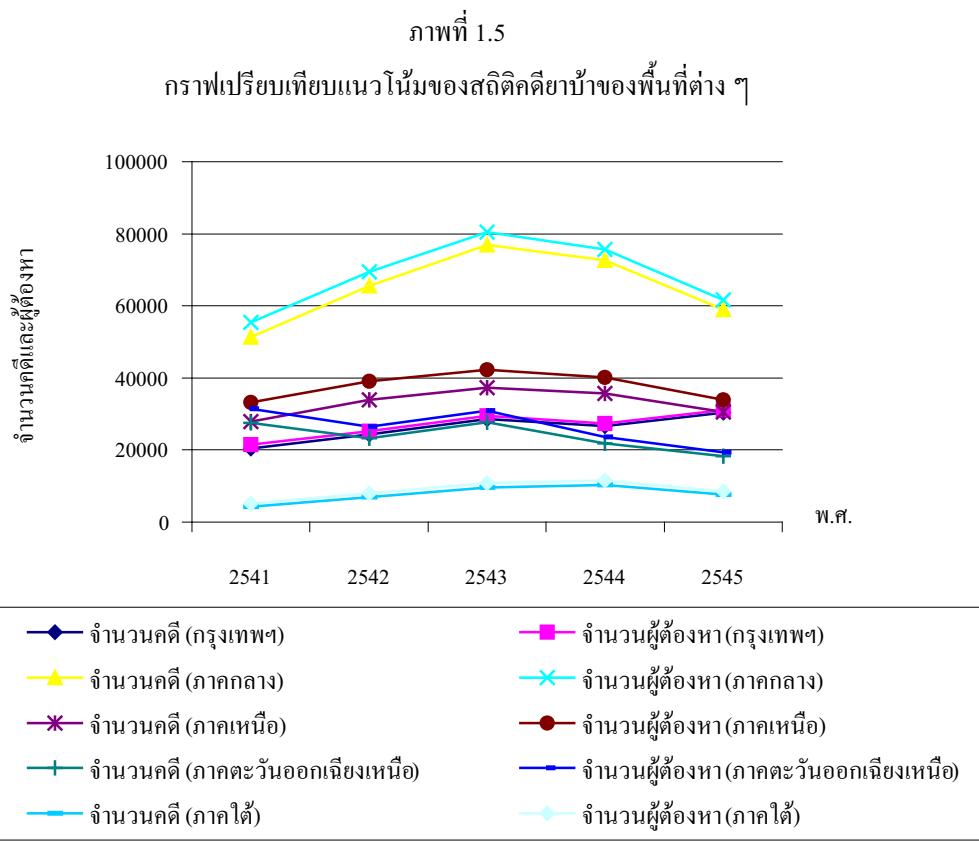
กลุ่มที่ใช้ยาเสพติดเพื่อความสนุกสนานซึ่งในหลายกรณีคงเป็นกลุ่มที่อยู่ได้ทิพลงของวัฒนธรรม รองในกลุ่มเพื่อน เช่นเดียวกัน คงต้องออกแบบให้เข้มข้นขึ้นและต้องสามารถเข้าถึงกลุ่มเสียงเหล่านี้

7. ความสำนึกเป็นเหตุผลสำคัญของการเข้ารับการบำบัดรักษา การตัดสินใจเข้ารับการบำบัดรักษาของผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่ภาคกลางในปัจจุบันให้น้ำหนักความสำคัญกับเหตุผลที่แตกต่างไปจากในอดีต ใน พ.ศ. 2541 การตัดสินใจบันเหตุผลของความอยากรถิก ได้รับการบังคับ/ขอร้อง เหตุผลเพื่อสุขภาพ และไม่มีเงิน ครอบครองอัตราส่วน 34.7% 23.6% 14.1% และ 10.6% ตามลำดับ ที่เหลือเป็นเหตุผลอื่น ๆ ใน พ.ศ. 2545 เหตุผลของการตัดสินใจเข้ารับการบำบัดรักษาของผู้ติดยาเสพติดในภาคกลางในด้าน “ความอยากรถิกด้วยตนเอง” เพิ่มขึ้นจากเดิมเกือบหนึ่งเท่าตัวโดยคิดเป็นอัตราอยู่ละ 65.52 หรือ กลายเป็นเหตุผลหลักของการเข้ารับการบำบัดรักษา ส่วนการให้เหตุผลในลักษณะอื่น ๆ ล้วนลดลงทั้งสิ้น การเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้ปรากฏในข้อมูลระดับประเทศเช่นกัน แต่ไม่เด่นชัดเท่ากันในพื้นที่ภาคกลาง

การค้ายาเสพติด

ภาคกลางถือเป็นภาคที่มีปัญหาการค้ายาเสพติดมากกว่าทุกภาค โดยเฉพาะการค้ายาบ้าซึ่งถูกกฎหมายเป็นยาเสพติดที่ใช้กันแพร่หลายที่สุดในปัจจุบัน สถิติการจับกุมในด้านจำนวนคดีแสดงให้เห็นว่าขนาดของปัญหาในภาคกลางอยู่ในระดับประมาณ 46% ของจำนวนคดีรวมทุกภาคใน พ.ศ. 2541 และเพิ่มขึ้นเป็น 51% ใน พ.ศ. 2545 หากจะใช้สถิติการจับคุมยาบ้าเป็นเครื่องบ่งชี้ สภาพปัญหาด้านคุปทานแล้ว ก็คงกล่าวได้ว่าภาคกลางมีปัญหารุนแรงที่สุดโดยมีปริมาณของปัญหาประมาณครึ่งหนึ่งของปัญหาโดยรวมทุกภาค

ก่อน พ.ศ. 2543 ปัญหาการค้ายาบ้าในภาคกลางมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำนวนคดีและผู้ต้องหาเพิ่มขึ้นจาก 51,395 และ 55,430 ใน พ.ศ. 2541 เป็น 65,603 และ 69,525 ใน พ.ศ. 2542 สถิติทั้งสองด้านสูงสุด ใน พ.ศ. 2543 ที่ระดับ 76,897 คดี และ 80,382 คน หลังจาก พ.ศ. นี้แล้ว สถิติเริ่มลดลงเป็นลำดับ (ดูภาพที่ 1.5) การเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของนโยบายของรัฐตั้งแต่ พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา กล่าวโดยสรุป คือนโยบายปราบปรามยาเสพติดของรัฐตั้งแต่ พ.ศ. 2544 มีประสิทธิผลช่วยให้การค้ายาเสพติดลดลงได้ในทำนองเดียวกับการลดลงของปัญหาการใช้ยาเสพติดของภาคกลางที่กล่าวมาก่อนหน้านี้

ที่มา: พัฒนาจาก สำนักປปชช. กรมยาเสพติด ไม่ระบุปีพิมพ์, น. 54

กรุงเทพมหานคร

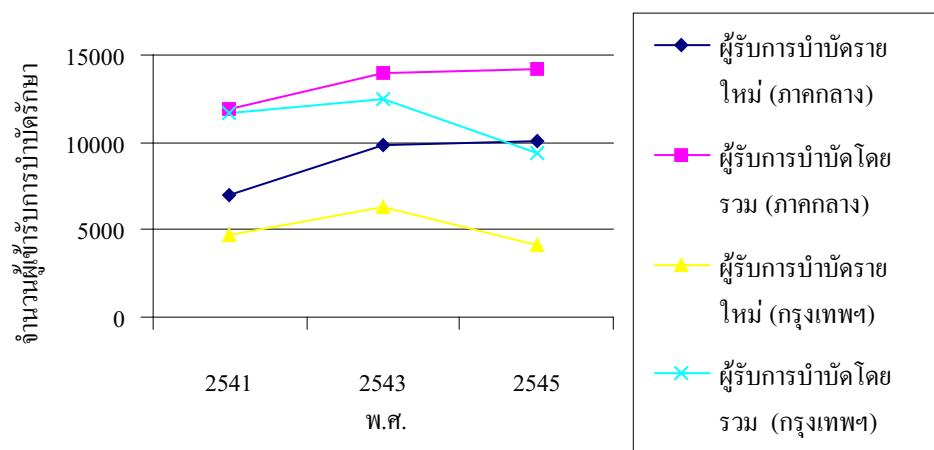
การใช้ยาเสพติด

ในอดีตกล่าวได้ว่าผู้ติดยาในภาพรวมของกรุงเทพฯ เป็นตัวแทนของปัญหายาเสพติดในภาคกลางเกือบทั้งภาค ทั้งนี้เพราะจำนวนผู้ใช้ยาเสพติดโดยรวมในเขตกรุงเทพฯ อยู่ในระดับ 98% ของผู้ใช้ยาเสพติดของภาคกลาง ขณะที่เฉพาะผู้ใช้ยาเสพติดรายใหม่ในเขตกรุงเทพฯ มีจำนวนประมาณ 67% ของจำนวนผู้ใช้ยาเสพติดรายใหม่ของภาคกลางใน พ.ศ. 2545 สถานการณ์ข้างต้น เปลี่ยนไป โดยทั้งจำนวนผู้ใช้ยาเสพติดโดยรวม และรายใหม่ในเขตกรุงเทพฯ เริ่มลดจำนวนลง สัดส่วนของผู้ใช้ยาเสพติดโดยรวมและผู้ใช้ยาเสพติดรายใหม่ออยู่ในระดับ 67.73% และ 40.23% ของจำนวนผู้ใช้ยาเสพติดในแต่ละกลุ่มของภาคกลางตามลำดับ

ในด้านของอัตราการเพิ่มของผู้ใช้ยาเสพติดทั้งสองกรณีในเขตกรุงเทพฯ แตกต่างไป จากราคาของพื้นที่ภาคกลาง ระหว่าง พ.ศ. 2541 และ 2543 การใช้ยาเสพติดโดยรวมและเฉพาะ

ของรายใหม่ แสดงอัตราเพิ่มประมาณ 7.90% และ 30.81% ตามลำดับ ทั้งสองอัตราข้างต้นต่ำกว่าของภาคกลางโดยรวมในช่วงเดียวกันที่อยู่ในระดับ 17.71% และ 40.94% ค่อนข้างชัดเจน คือประมาณ 10% ทั้งสองกรณี สถานการณ์ภายนอก พ.ศ. 2543 ของเขตกรุงเทพฯ ยังแตกต่างจากเขตภาคกลางมากขึ้น ก่อนหน้านี้ได้แสดงให้เห็นแล้วว่าการใช้ยาเสพติด ในภาคกลางโดยรวมก็ต่ำหรือ เนพารายใหม่ก็ต่ำ ยังคงแสดงทิศทางเพิ่มขึ้นแม้จะในอัตราที่ลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนหน้านี้ก็ตาม แต่สำหรับกรณีของกรุงเทพฯ และ จำนวนผู้ใช้ยาเสพติดโดยเฉพาะกรณีผู้ใช้ยาเสพติดรายใหม่ลดลงมาก กล่าวคือ การลดลงของผู้ใช้ยาโดยรวมอยู่ในระดับ -25.22% ส่วนกรณีผู้ใช้ยาเสพติดรายใหม่ลดลงถึง -35.49% (ภาพที่ 1.6)

ภาพที่ 1.6
กราฟเปรียบเทียบแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้ารับการบำบัดของกรุงเทพฯ กับภาคกลาง

ที่มา: ฐานข้อมูลยาเสพติด สำนักงาน บปส.

จากข้อมูลข้างต้นช่วยให้สามารถสรุปสถานการณ์การใช้ยาเสพติดในเขตกรุงเทพฯ โดยทั่วไปได้ดังนี้

1. ขณะที่กล่าวว่า ภาคกลางเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ของการป้องกันและบำบัดรักษาของประเทศไทย กรุงเทพฯ ถือเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ของภาคกลาง เนื่องจากมีผู้ใช้ยาเสพติดทั้งในภาพรวมและกรณีผู้ใช้ยารายใหม่ในเขตกรุงเทพฯ มีสัดส่วนสูงเมื่อเทียบกับของพื้นที่ภาคกลางทั้งภาค แม้ว่าสัดส่วนทั้งต้นได้ลดลงอย่างชัดเจนในระยะหลัง แต่ยังคงอยู่ในระดับ 40.23% ของจำนวนผู้ใช้ยาเสพติดรายใหม่ในภาคกลาง และ 65.73% ของจำนวนผู้ใช้ยาเสพติดโดยรวมของภาคกลาง

2. ก่อนหน้า พ.ศ. 2543 การใช้ยาเสพติดในเขตกรุงเทพฯ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับสถานการณ์ ในระดับภาคกลาง แต่ทั้งนี้อัตราการเพิ่มทั้งโดยภาพรวมและผู้ใช้ยาเสพติดรายใหม่ในเขตกรุงเทพฯ อยู่ในระดับต่ำกว่าของภาคกลาง

3. ผลของนโยบายป้องกันปัญหาเสพติดนับแต่ พ.ศ. 2543 ปรากฏชัดเจนในเขตกรุงเทพมหานคร เช่นเดียวกับกรณีของภาคกลาง แต่ที่สำคัญกว่านั้นคือ ผลของการดำเนินงานตามนโยบายในช่วง พ.ศ. 2543-2545 ชัดเจนกว่าในระดับภาคกลางมาก ดังจะเห็นได้จากการใช้ยาเสพติดโดยรวมและโดยเฉพาะกรณีรายใหม่ลดลงทั้งในด้านจำนวนและในด้านอัตราการเปลี่ยนแปลง หรือกล่าวโดยสรุปได้ว่า ประสิทธิผลของการดำเนินงานตามนโยบายปรากฏชัดเจนในเขตกรุงเทพฯ มากกว่าในระดับภาคกลาง

แบบแผนของการเสพ

1. การใช้ยาเสพติดแบบผสมมีมากกว่าภาคกลาง ไม่เพียงแต่การใช้ยาเสพติดตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทำนองเดียวกับสถานการณ์ในภาคกลางเท่านั้น แต่อัตราการใช้ยาแบบผสมข้างต้นเพิ่มขึ้นมากกว่าในภาคกลาง ขณะเดียวกันสัดส่วนของการใช้ยาเสพติดประเภทเดียวกับลดลง ใน พ.ศ. 2541 อัตราส่วนของการใช้ยาเสพติด 1 ชนิด : การใช้ยาเสพติดตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไปในเขตกรุงเทพฯ อยู่ในระดับ 92.6% : 7.4% เปรียบเทียบกับ 94.6% 5.4% ในพื้นที่ภาคกลาง สี่ปีต่อมาอัตราส่วนข้างต้นเปลี่ยนแปลงเป็น 81.87% : 18.13% และ 86.85% : 13.15% ในเขตกรุงเทพฯ และในเขตภาคกลางตามลำดับ ข้อสรุปเป็นไปดังได้กล่าวข้างต้น คือ การใช้ยาเสพติดแบบผสมในเขตกรุงเทพฯ ทั้งในอดีตและโดยเฉพาะปัจจุบันปรากฏชัดเจนกว่าในเขตพื้นที่ภาคกลาง

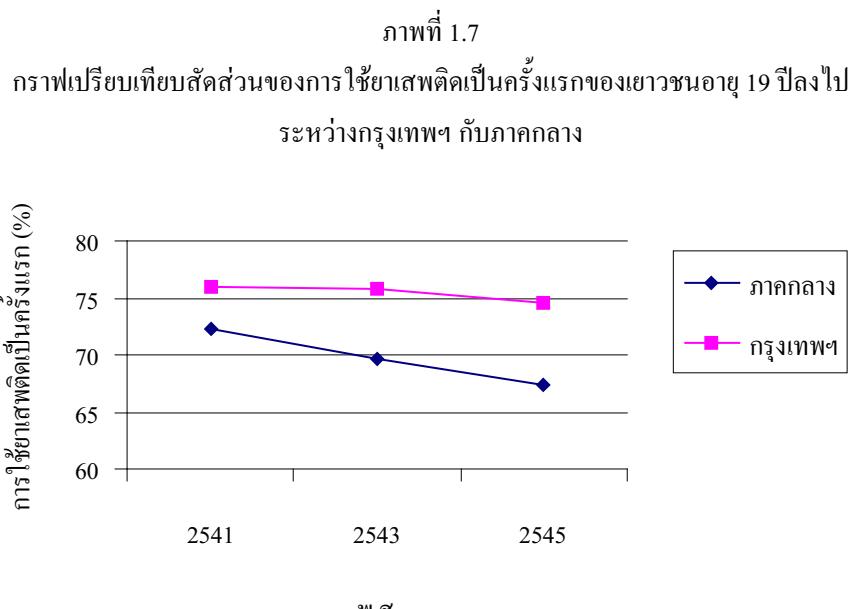
2. พื้นที่การแพร่ระบาดของไฮโรอีนและยาบ้า ในเชิงปริยบเทียบแล้ว อัตราการเสพไฮโรอีนในเขตกรุงเทพฯ ทั้งในอดีต และปัจจุบัน ปรากฏเด่นชัดกว่าภาพรวมของภาคกลาง แม้ว่าอัตราการเสพไฮโรอีนในเขตกรุงเทพฯ ลดลงอย่างชัดเจนจาก 73.7% ใน พ.ศ. 2541 เหลือเพียง 49.57% ใน พ.ศ. 2545 หรือลดลงมากกว่า 20% แต่อัตราการใช้ไฮโรอีนในปัจจุบันยังคงสูงเป็นอันดับแรก สำหรับการแพร่ระบาดของยาบ้านั้น มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกันในพื้นที่ภาคกลาง โดย ระหว่าง พ.ศ. 2541-2545 เพิ่มขึ้นประมาณ 17% อัตราการเสพยาบ้าใน พ.ศ. 2545 อยู่ในระดับ 41.39% ซึ่งเป็นอันดับสองรองจากไฮโรอีน (ขณะที่อัตราการใช้ยาบ้าสูงเป็นอันดับแรกในพื้นที่ภาคกลางซึ่งอยู่ในระดับ 59.56% ดังได้กล่าวมาแล้ว)

3. เสพโดยการสูบและฉีดเป็นหลัก สถิติในประเทศไทยนี้สอดคล้องกับด้านการแพร่ระบาดของตัวยา กล่าวคือ ขณะที่เอโรอีนเป็นยาเสพติดหลักที่แพร่ระบาดใน พ.ศ. 2541 นั้น วิธีการเสพที่สำคัญในปัจจุบันนี้ได้แก่การฉีด ในภายนอก เมื่อการแพร่ระบาดของยาบ้าเพิ่มขึ้น จนใกล้เคียงกับเอโรอีนดังได้กล่าวมาแล้ว อัตราการเสพด้วยวิธี "สูบ" และ "ฉีด" จึงอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ใน พ.ศ. 2545 อัตราการเสพด้วยการสูบและฉีดอยู่ในระดับ 49.05% และ 43.19% ตามลำดับ ที่เหลือส่วนน้อยประมาณ 8% เป็นการเสพด้วยวิธีอื่น ๆ อาทิ กิน และดม

เมื่อเปรียบเทียบกับเขตพื้นที่ภาคกลางในปัจจุบันแล้ว อัตราการเสพด้วยการ "ฉีด" ในเขตกรุงเทพฯ มีมากกว่าประมาณ 25% ควรอธิบายถึงความแตกต่างที่เด่นชัดดังกล่าว คงคล้ายคลึงกับที่กล่าวไว้ในยุคหน้าก่อนหน้านี้ กล่าวคือ การใช้เอโรอีนในเขตกรุงเทพฯ มีมากกว่าในเขตภาคกลางประมาณ 30%

4. อัตราการเข้ารับการบำบัดขั้ยังสูง แม้การบำบัดรักษาผู้ติดรายใหม่ในเขตกรุงเทพฯ จะเพิ่มขึ้นจากเดิม แต่สัดส่วนของการรับการบำบัดขั้นใน พ.ศ. 2545 ยังอยู่ในระดับสูงถึงประมาณ 57.66% ซึ่งสูงกว่าภาพรวมของพื้นที่ภาคกลางเกือบ 30% ประเทศไทยที่น่าสนใจคือ ประการหนึ่งคือ อัตราการเข้ารับการบำบัดขั้นบั้นตั้งแต่ พ.ศ. 2543 ถึง 2545 ในเขตกรุงเทพฯ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 52.7% เป็น 54.3% และ 57.66% ตามลำดับ อัตราการรับการบำบัดขั้นในระดับสูงของพื้นที่กรุงเทพฯ น่าจะเกี่ยวพันกับการแพร่ระบาดของเอโรอีนที่ยกต่อการบำบัดรักษาให้หายขาด ขณะเดียวกันนโยบายของการปฏิบัติต่อผู้เสพนับตั้งแต่ พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา อาจจะมีส่วนต่อการตัดสินใจเข้ารับการบำบัดรักษาขั้นได้ตามสมควร

5. การเสพยาครั้งแรกของเยาวชนมีมากและไม่เปลี่ยนแปลง ข้อที่แตกต่างจากสถานการณ์โดยรวมของภาคกลางประมาณหนึ่งคือ ขณะที่การทดลองใช้ยาเสพติดของเยาวชนอายุ 19 ปีในเขตภาคกลางลดลงประมาณ 5% ระหว่าง พ.ศ. 2541 และ 2545 แต่สถิติของเขตกรุงเทพฯ ไม่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลง โดยอัตราการใช้ยาเสพติดเป็นครั้งแรก ณ อายุดังกล่าวอยู่ในระดับ 75.90% ใน พ.ศ. 2541 75.7% ใน พ.ศ. 2543 และ 74.5% ใน พ.ศ. 2545 กล่าวโดยสรุปคือ ประสิทธิผลของการป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนอายุไม่เกิน 19 ปี ในเขตกรุงเทพฯ ไม่ปรากฏชัดเจนเท่ากับในเขตพื้นที่ภาคกลาง (ดูภาพที่ 1.7)

ที่มา: ฐานข้อมูลยาสเปติดสำนักงาน ปปส.

สำหรับในประเทศไทยฯ แล้ว สถานการณ์ของกรุงเทพฯ ในด้านอายุของผู้ใช้ยาครั้งแรก คงคล้ายคลึงกับในเขตพื้นที่ภาคกลาง โดยเยาวชนอายุ 24 ปีลงไปเป็นกลุ่มที่สัมผัสถายสเปติดครั้งแรกกลุ่มใหญ่ที่สุดที่แทบไม่มีการเปลี่ยนแปลง และกลุ่มอายุวิกฤตคงได้แก่ช่วงอายุ 15-19 ปี ทำนองเดียวกับในพื้นที่ภาคกลาง

ลักษณะของผู้สเป

1. การสเปยาสเปติดของสตรีมีมากกว่าในเขตภาคกลาง สัดส่วนของสตรีที่สเปยาสเปติดทั้งในอดีตและปัจจุบันของเขตกรุงเทพฯ ปรากฏชัดเจนกว่าในพื้นที่ภาคกลางมาโดยตลอด ขณะเดียวกันแนวโน้มการใช้ยาสเปติดในกลุ่มสตรีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สัดส่วนของการใช้ยาสเปติดในกลุ่มสตรีใน พ.ศ. 2541 อยู่ในระดับ 3.3% ได้เพิ่มขึ้นเป็น 5.8% ใน พ.ศ. 2543 และ 7.08% ใน พ.ศ. 2545 แนวโน้มขึ้นตันชัดเจนกว่าในเขตพื้นที่ภาคกลางที่อยู่ในระดับ 2.0% 4.5% และ 5.3% ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน กล่าวในทางตรงข้ามได้ว่า สัดส่วนการใช้ยาสเปติดในกลุ่มบุรุษมีแนวโน้มลดลง และ แนวโน้มนี้ชัดเจนกว่าในเขตพื้นที่ภาคกลาง

2. ผู้สเปยาอายุน้อยลดลงชัดเจนกว่าภาคกลาง เนื่องจากจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีซึ่งเป็นตัวยาที่ใช้กันมากแต่ดังเดิมมีมากกว่าในเขตพื้นที่ภาคกลางดังได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้น สัดส่วนของผู้ติดยาที่มีอายุน้อยในเขตกรุงเทพฯ คงต้องมากกว่าในเขตพื้นที่ภาคกลาง ใน พ.ศ. 2541

สัดส่วนของผู้ติดยาเสพติดที่มีอายุ 24 ปี ลงไปอยู่ในระดับประมาณ 51% เปรียบเทียบกับ 58% ในพื้นที่ภาคกลาง นับแต่ พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา การลดลงของผู้ใช้ยาเสพติดที่มีอายุ 24 ปีลงไปเริ่มลดลงอย่างชัดเจน คือ จาก 50.5% ใน พ.ศ. 2543 เหลือ 47.6% ใน พ.ศ. 2544 และ 40.6% ใน พ.ศ. 2545 การลดลงของผู้เสพยาเสพติดในกลุ่มอายุนี้ของกรุงเทพฯ ระหว่าง พ.ศ. 2543-2545 ปรากฏชัดเจนกว่าในพื้นที่ภาคกลางคืออยู่ในระดับ 10% เปรียบเทียบกับเพียง 6% ของพื้นที่ภาคกลาง ขณะที่สัดส่วนของผู้เสพยาเสพติดในกลุ่มผู้มีอายุน้อยลดลงเรื่อยๆ นั้น สัดส่วนของผู้เสพที่มีอายุมากกำลังเพิ่มขึ้น ใน พ.ศ. 2541 สัดส่วนของผู้เสพยาเสพติดที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพฯ อยู่ในระดับประมาณ 49% แต่เพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 60% ในอีก 4 ปีต่อมา

3. การเพิ่มขึ้นของผู้เสพที่ว่างงาน การวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้เสพในด้านอาชีพในเขตกรุงเทพฯ พบร่องรอยที่นำสันใจบางประการ

3.1 แต่เดิมอัตราการเสพยาเสพติด ของกลุ่มนักเรียนในเขตกรุงเทพฯ ต่ำกว่าในเขตพื้นที่ภาคกลางประมาณ 7.5% แต่โดยเหตุที่แนวโน้มการใช้ยาเสพติดของกลุ่มนักเรียนในเขตกรุงเทพฯ มีแนวโน้มลดลงซึ่งก้าวข้ามมูลโดยรวมของพื้นที่ภาคกลาง ดังนั้น สัดส่วนของผู้เสพยาเสพติดที่เป็นนักเรียนใน พ.ศ. 2545 ในเขตกรุงเทพฯ จึงกลับกลายเป็นสูงกว่าในเขตพื้นที่ภาคกลาง

3.2 เนื่องจากกรุงเทพฯ ไม่ใช่พื้นที่เกษตรกรรม การเสพยาเสพติดของกลุ่มเกษตรกรจึงปรากฏน้อยมาก และแทบไม่มีการเปลี่ยนแปลงระหว่าง พ.ศ. 2541-2545 สถิติที่นำเปลกใจ คือ อัตราการเสพยาเสพติดของกลุ่มอาชีพรับจ้างในเขตกรุงเทพฯ ซึ่งนับแต่ พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา อยู่ในระดับประมาณ 14% ซึ่งต่ำกว่าในภาพรวมของภาคกลางอย่างชัดเจน ใน พ.ศ. 2545 ผู้ติดยาเสพติดที่ประกอบอาชีพรับจ้างในเขตกรุงเทพฯ มีเพียง 14.31% เปรียบเทียบกับ 26.07% ของพื้นที่ภาคกลาง

3.3 กลุ่มที่เป็นปัญหามากที่สุดในพื้นที่กรุงเทพฯ คือ กลุ่มผู้ว่างงานซึ่งมีสัดส่วนการเสพยาเสพติดสูงที่สุด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ใน พ.ศ. 2541 สัดส่วนของผู้ใช้ยาเสพติดในกลุ่มผู้ว่างงานอยู่ในระดับ 40.8% แต่เพิ่มขึ้นเป็น 43.8% และ 44.43% ใน พ.ศ. 2544 และ พ.ศ. 2545 ตามลำดับ อัตราข้างต้นสูงกว่าในเขตพื้นที่ภาคกลางประมาณ 10% ในทุกปีที่เปรียบเทียบ

4. การเสพยาในกลุ่มผู้มีการศึกษาสูงปรากฏชัดกว่าในภาคกลาง สัดส่วนของผู้ใช้ยาเสพติดในกลุ่มผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาลงไป และกลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าในเขตพื้นที่ภาคกลาง นอกจานั้นยังมีแนวโน้มลดลง ใน พ.ศ. 2545 สัดส่วนของ

ผู้ใช้ยาเสพติดในกลุ่มผู้มีการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นลงไปอยู่ในระดับ 64.16% ซึ่งต่ำกว่าในพื้นที่ภาคกลางประมาณ 10%

ในทางตรงข้ามสัดส่วนของผู้ติดยาเสพติดระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช./ปวส. และมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพฯ สูงกว่าภาพรวมของพื้นที่ภาคกลางในทุกระดับ สัดส่วนโดยรวมของผู้เสพที่มีการศึกษาหั้ง 3 กลุ่ม ข้างต้นใน พ.ศ. 2545 อยู่ในระดับ 35.50% ซึ่งสูงกว่าในเขตพื้นที่ภาคกลางประมาณ 10%

5. **อัตราการใช้ยาเสพติดของผู้ที่สมรสแล้วต่ำกว่าในภาคกลาง** แนวโน้มการใช้ยาเสพติดในกลุ่มผู้ที่สมรสแล้วในเขตกรุงเทพฯ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อยท่านองเดียวกับภาพรวมของพื้นที่ภาคกลาง แต่สัดส่วนของผู้เสพยาเสพติดในกลุ่มนี้ในเขตกรุงเทพฯ อยู่ในระดับต่ำกว่าใน พ.ศ. 2543 สัดส่วนของผู้เสพในกลุ่มนี้อยู่ในระดับ 23.2% เปรียบเทียบกับ 30.2% ในพื้นที่ภาคกลาง อัตราที่เพิ่มขึ้นเป็น 25.38% เปรียบเทียบกับ 31.15% ของพื้นที่ภาคกลางใน พ.ศ. 2545 สถิติข้างต้นแสดงผลในทางตรงข้ามสำหรับผู้ติดยาเสพติดที่มีสถานภาพโสด กล่าวคือ มีแนวโน้มลดลง และมีอัตราสูงกว่าในพื้นที่ภาคกลาง

6. **ความอยากรองเป็นสาเหตุของการใช้ยาเสพติดมากกว่าในภาคกลาง** การใช้ยาเสพติดด้วยสาเหตุของ “ความอยากรอง” ปรากฏชัดเจนกว่าในเขตพื้นที่ภาคกลางแม้จะมีแนวโน้มลดลงเช่นเดียวกันก็ตาม ประมาณ 52% ของการติดยาเสพติดในเขตกรุงเทพฯ ใน พ.ศ. 2545 มีสาเหตุจาก “การอยากรอง” สำหรับสาเหตุอันเนื่องมากจากอิทธิพลของเพื่อนอยู่ในระดับ 24% ซึ่งต่ำกว่าในเขตพื้นที่ภาคกลางเล็กน้อย

สิ่งที่พอจจะคาดได้ประการหนึ่งคือ การใช้ยาเสพติดด้วยสาเหตุที่เกี่ยวพันกับจิตใจอาทิ เพื่อความสนุกสนาน หรือเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สบายใจ ในเขตกรุงเทพฯ น่าจะสูงกว่าภาพรวมของเขตพื้นที่ภาคกลาง สถิติแสดงผลสนับสนุนการคาดการณ์ดังกล่าว โดยสัดส่วนของ การใช้ยาเสพติดเพื่อแก้ปัญหาความไม่สบายใจและเพื่อความสนุกสนานในเขตกรุงเทพฯ ใน พ.ศ. 2545 สูงกว่าภาพรวมของเขตภาคกลางประมาณ 2% ทั้งสองกรณี ขณะเดียวกันก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เช่นเดียวกับในเขตพื้นที่ภาคกลาง

7. **ความสำนึกเป็นเหตุผลสำคัญของการเข้ารับการบำบัดรักษา** การอยากรเลิกด้วยตนเอง เป็นเหตุผลสำคัญของการเข้ารับการบำบัดรักษา โดยครอบครองสัดส่วนประมาณ 68% ของเหตุผลที่กล่าวข้างต้นใน พ.ศ. 2545 การกล่าวข้างต้นนี้มีแนวโน้ม เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับสถิติก่อน พ.ศ. 2543 เช่นเดียวกับภาพรวมของเขตพื้นที่ภาคกลาง นอกจากเหตุผลนี้แล้ว การเข้ารับการบำบัดรักษาเพราะ “ได้รับการของร้อง” และ “ถูกบังคับ” มีน้ำหนัก

ความสำคัญของลงไป และมีสัดส่วนใน พ.ศ. 2545 ใกล้เคียงกับเขตพื้นที่ภาคกลาง ดังนั้น เหตุผลที่ 2 ป่วยการจึงเป็นสาเหตุหลักของการตัดสินใจเข้ารับการบำบัดของทั้งเขต กรุงเทพฯ และภาคกลาง

อย่างไรก็ตาม การแสดงเหตุผลของการตัดสินใจเข้ารับการบำบัดรักษาในบางประเทิน ของสถิติในเขตกรุงเทพฯ แตกต่างไปจากเขตพื้นที่ภาคกลาง คือ เหตุผลที่ว่า “ไม่มีเงิน” มีสัดส่วน สูงกว่าในเขตกรุงเทพฯ แต่ขณะเดียวกัน เหตุผลเพริ่ง “กลัวถูกจับ” กลับต่ำกว่าของพื้นที่ภาคกลาง ความแตกต่างเหล่านี้อาจเกี่ยวข้องกับราคายาเสพติดที่แพงกว่าในเขตกรุงเทพฯ แต่ขณะเดียวกันโอกาสการถูกจัดกุม กลับมีน้อยกว่าจังหวัดต่าง ๆ ของพื้นที่ภาคกลาง ข้อสังเกตุ ประการหนึ่งคือ แม้สถิติในแต่ละจังหวัดต่าง ๆ ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการดำเนินงานนับแต่ พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา แต่เหตุผลของการตัดสินใจเข้ารับการบำบัดรักษา เพริ่ง “หาซื้อยาก” แทบไม่ปรากฏในทุกพื้นที่ที่ศึกษา

การค้ายาเสพติด

ปัญหาการค้ายาเสพติดของเขตกรุงเทพฯ มีความรุนแรงกว่าทุก ๆ จังหวัดไม่ว่าจะ พิจารณาจากประเภทตัวยา จำนวนคดี หรือ จำนวนผู้ต้องหา ที่สำคัญ สัดส่วนของปัญหา การค้ายาเสพติดในกรุงเทพฯ กำลังเพิ่มขึ้น ใน พ.ศ. 2541 จำนวนคดียาบ้า ในกรุงเทพฯ คิดเป็น 15.54% ของจำนวนคดีรวมทั้งประเทศ ครั้น พ.ศ. 2545 สัดส่วนนี้เพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 20% ขนาดของปัญหาการค้ายาเสพติดในเขตกรุงเทพฯ ยิ่งชัดเจนขึ้น หากพิจารณาจากปริมาณของ ยาบ้าที่ยึดได้ เช่นใน พ.ศ. 2545 ปริมาณยาบ้าที่ยึดได้ในเขตกรุงเทพฯ มีจำนวนถึง มากกว่า 24 ล้านเม็ด ซึ่งมากกว่าภาคกลางทั้งภาค ปริมาณนี้เป็นรองเพียงภาคเหนือที่เป็นพื้นที่ลำเลียง ยาบ้า

ไม่เฉพาะสถิติการจับกุมยาบ้าเท่านั้น สถิติการปราบปรามคดียาเสพติดประเภทอื่น ๆ ก็เป็นไปในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือคดียาเสพติดทุกประเภทของเขตกรุงเทพฯ สูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ อย่างชัดเจน ภาพที่ 1.5 แสดงถึงแนวโน้มของปัญหาในเขตกรุงเทพฯ ที่แตกต่างไปจากภูมิภาค อื่น ๆ กล่าวคือ ขณะที่ประเทศไทยผลของการปราบปรามยาเสพติดนับตั้งแต่ พ.ศ. 2543 ปรากฏ ชัดเจนในทุกภาค กล่าวคือทำให้คดีลดลงอย่างต่อเนื่องแต่สำหรับในเขตกรุงเทพฯ แล้ว สถิติใน ปีสุดท้ายคือ พ.ศ. 2545 กลับเพิ่มขึ้นไม่ว่าจะเป็นในด้านจำนวนคดี และจำนวนผู้ต้องหา ข้อสรุปใน ด้านประสิทธิผลของนโยบายการปราบปรามในเขตกรุงเทพฯ จึงไม่ชัดเจนเท่ากับประสิทธิผลของ

นโยบายป้องกันและบำบัดรักษาที่แสดงไว้ก่อนหน้านี้ และไม่ซัดเจนเท่ากับประสิทธิผลของนโยบายปราบปรามที่ปรากฏในภาคอื่น ๆ

พระนครศรีอยุธยา

การใช้ยาเสพติด

สถานการณ์ หรือ ขนาดของปัญหาการใช้ยาเสพติดของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หรือ อยุธยา มีอยู่ไม่มากนัก ปริมาณการใช้ยาเสพติดโดยรวมใน พ.ศ. 2541 อยู่ในระดับเพียงประมาณ 6% ของจำนวนผู้ใช้ยาเสพติดของภาคกลาง (เปรียบเทียบกับ 98% ของกรุงเทพ) อัตราณั่นเพิ่มขึ้น เป็น 9% ใน พ.ศ. 2543 ซึ่งใกล้เคียงกับสัดส่วนเฉพาะผู้ใช้ยาเสพติดรายใหม่ที่อยู่ในระดับ 10% ของจำนวนผู้ติดยาเสพติดรายใหม่ของภาคกลาง การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัญหา ยาเสพติดในอยุธยาเกิดขึ้น พ.ศ. 2543 จึงคล้ายคลึงกับกรุงเทพมหานคร และสถานการณ์ของทั้งภาคกลาง คือ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ระหว่าง พ.ศ. 2543-2545 สถิติแสดงให้เห็นว่าสถานการณ์ปัญหาของจังหวัดอยุธยา กระเตือกขึ้นทำงานของเดียวกับของกรุงเทพฯ อย่างไรก็ตามแนวโน้มการลดลงของการใช้ยาเสพติดใน จังหวัดอยุธยาไม่มากเท่าของกรุงเทพฯ ระหว่าง พ.ศ. 2543-2545 จำนวนผู้ใช้ยาโดยรวมและ จำนวนผู้ใช้ยารายใหม่ลดลงจากเดิม ประมาณ -23% และ -18% เปรียบเทียบกับ -25% และ -35% ของเขตกรุงเทพฯ ตามลำดับ (ภาพที่ 1.8) ข้อมูลข้างต้นช่วยให้เข้าสู่สถานการณ์ปัญหา ของจังหวัดอยุธยาได้ดังนี้

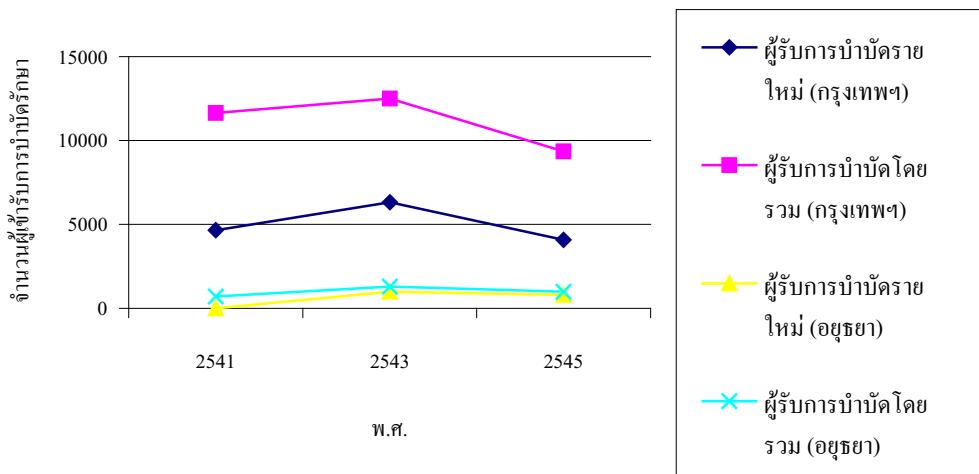
1. จังหวัดอยุธยา มีปัญหาด้านยาเสพติดไม่มากเมื่อเปรียบเทียบกับกรุงเทพฯ ดังนั้นจึง อาจจะไม่ถือเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่สำคัญของภาคกลาง ที่เป็นเช่นนี้ เพราะสัดส่วนของผู้ใช้ยาเสพติดโดยรวมหรือเฉพาะรายใหม่อยู่ในระดับเพียง 7% ของสถิติโดยรวมของเขตพื้นที่ ภาคกลาง

2. ก่อน พ.ศ. 2543 แนวโน้มของปัญหาเพิ่มขึ้นซัดเจนมากกว่าเขตกรุงเทพฯ ดังจะเห็น ได้ว่าสัดส่วนของผู้ใช้ยาทั้งหมดต่อจำนวนรวมของพื้นที่ภาคกลางเพิ่มขึ้นจากประมาณ 6% เป็น 9% ซึ่งต่างกันกับกรณีของกรุงเทพฯ ซึ่งสัดส่วนกรณีเดียวกันนี้ลดลงจาก 98% เหลือ 89% ดังได้กล่าวมาแล้ว หากจะพิจารณาจากสถิติของจังหวัดเองจำนวนผู้ติดยาโดยรวมระหว่าง พ.ศ. 2541-2548 เพิ่มขึ้นถึง 83%

3. แม้นนโยบายของรัฐบาลแต่ พ.ศ. 2543 เป็นต้นมาจะประสบความสำเร็จในจังหวัดอยุธยาแต่ประสิทธิผลของนโยบายไม่ปรากฏเด่นเท่ากับในพื้นที่กรุงเทพฯ

ภาพที่ 1.8

กราฟเปรียบเทียบแนวโน้มของผู้เข้ารับการบำบัดครกษาระหว่างจังหวัดอยุธยา กับกรุงเทพฯ

ที่มา: ฐานข้อมูลยาเสพติดสำนักงาน ปปส.

แบบแผนของการเสพ

1. การใช้ยาเสพติดแบบผสมมีน้อยกว่ากรุงเทพฯ การใช้ยาเสพติด 2 ชนิดขึ้นไปในจังหวัดอยุธยาอย่างอูฐในระดับที่ต่ำกว่าในกรุงเทพฯ การใช้ยาเสพติด 2 ประเภทขึ้นไปใน พ.ศ. 2541 อยู่ในระดับ 4.2% เปรียบเทียบกับประมาณ 7.4% ของเขตกรุงเทพฯ ใน พ.ศ. 2545 อัตราการใช้ยาเสพติด 2 ประเภทขึ้นไปเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 12% เปรียบเทียบ 18% ในเขตกรุงเทพฯ

อย่างไรก็ตาม การใช้ยาเสพติดแบบผสมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น คือ จากประมาณ 4.2% ใน พ.ศ. 2541 เป็น 18.7% และ 12.2% ใน พ.ศ. 2544 และ 2545 ตามลำดับ แต่ทั้งนี้อัตราการเพิ่มของการใช้ยาเสพติดแบบผสมยังไม่ใกล้เคียงกันในเขตกรุงเทพฯ

2. พื้นที่การแพร่ระบาดของยาบ้า ลักษณะการแพร่ระบาดที่โดดเด่นของจังหวัดอยุธยา คือ ยาบ้าเป็นยาเสพติดหลักมาแต่ตั้งเดิมและไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง อัตราการใช้ยาบ้าใน พ.ศ. 2541 2543 และ 2545 อยู่ในระดับ 62.6% 69.2% และ 67.6% อัตราที่สูงกว่าในเขตกรุงเทพฯ อย่างเด่นชัดทุกปี ในทางตรงข้ามการแพร่ระบาดของยาโรกินไม่เด่นชัดเท่าใน

เขตกรุงเทพฯ ที่สำคัญมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องชัดเจน ใน พ.ศ. 2541 อัตราการใช้ไฮโรอินของจังหวัดอยุธยาอยู่ในระดับ 32.7% แต่ลดลงเหลือ 13.9% และ 5.6% ใน พ.ศ. 2543 และ 2545 ตามลำดับ

ข้อมูลที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ อัตราการใช้ยาเป็นยาเสพติดชนิดแรกที่ผู้เข้ารับการบำบัดลดลงใช้ในจังหวัดอยุธยาสูงกว่าในเขตกรุงเทพมหานครค่อนข้างชัดเจน เช่น การลดลงใช้ยาเป็นยาเสพติดชนิดแรกใน พ.ศ. 2544 ของผู้ติดยาเสพติดในจังหวัดอยุธยาอยู่ในระดับ 61.7% เปรียบเทียบกันเพียง 38.9% ในเขตกรุงเทพฯ

ดังนั้น ยาบ้าจึงเป็นยาเสพติดหลักของจังหวัดอยุธยา และที่สำคัญมีระดับการใช้สูงกว่าภาครวมของเขตพื้นที่ภาคกลางและโดยเฉพาะสูงกว่าเขตกรุงเทพฯ หาก นอกจานนี้ สถิติการเข้ารับการบำบัดรักษาเพราะติดสูรำในเขตจังหวัดอยุธยาสูงกว่าพื้นที่กรุงเทพฯ และภาคกลางอย่างชัดเจน เช่น อยู่ในระดับ 13.5% ใน พ.ศ. 2545 เปรียบเทียบกันเพียง 5% และ 2.85% ของพื้นที่ภาคกลาง และกรุงเทพฯ ตามลำดับ

3. วิธีการสูบเป็นหลัก เมื่อยาบ้าเป็นยาเสพติดหลักของจังหวัดอยุธยา ดังนี้ การสูบจึงเป็นวิธีการเสพหลักโดยประมาณไม่น้อยกว่า 77% ของผู้เสพยาเสพติดใช้วิธีการสูบนับตั้งแต่ พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา ขณะเดียวกันอัตราการเสพด้วยวิธีการฉีดลดลงอย่างชัดเจนต่อเนื่องจาก 26.7% ใน พ.ศ. 2541 เหลือ 11.3% และเพียง 4.0% ใน พ.ศ. 2543 และ 2545 ตามลำดับ

สถิติที่ถือเป็นลักษณะเฉพาะของวิธีการเสพยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดอยุธยา คือ การเสพด้วยการ “กิน” ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและชัดเจน จาก 2.1% ใน พ.ศ. 2541 เป็น 8.6% ใน พ.ศ. 2543 และ 16.1% ใน พ.ศ. 2545 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นเพราะปัญหาการติดสูรำในเขตจังหวัดอยุธยาไม่มากกว่าในเขตกรุงเทพฯ และเขตภาคกลางทั้งยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนดังได้กล่าวมาแล้ว

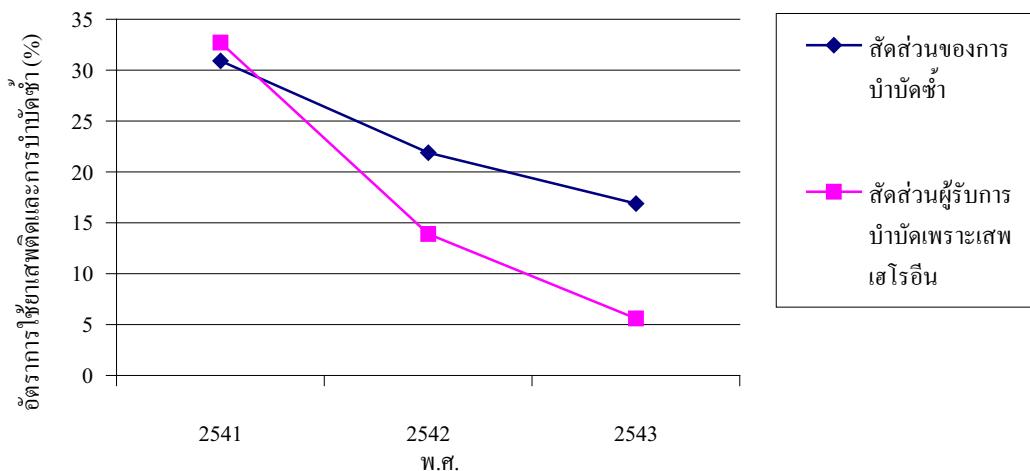
4. อัตราการบำบัดช้ามีน้อย ได้เปรียบเทียบพร้อมทั้งนำเสนอด้วยสุบไปรัก่อนหน้านี้ แล้วว่าอัตราการรับการบำบัดช้ามากหรือน้อยขึ้นอยู่กับอัตราการแพร์ร์บัดของไฮโรอิน ข้อสรุปดังกล่าวได้จากการเปรียบเทียบลักษณะการแพร์ร์บัดระหว่างพื้นที่เขตกรุงเทพฯ และพื้นที่เขตภาคกลาง ข้อสรุปข้างต้นยังคงใช้ได้กับกรณีของอยุธยาซึ่งมีการแพร์ร์บัดไฮโรอีนน้อย ดังนั้น อัตราการบำบัดช้าจึงมีน้อย

ใน พ.ศ. 2541 ซึ่งการแพร์ร์บัดของไฮโรอีนอยู่ในระดับ 32.7% ตั้งได้กล่าวมาแล้วนั้น อัตราการเข้ารับการบำบัดช้าในปีดังกล่าวสูงถึง 30.9% ต่อมาใน พ.ศ. 2543 เมื่ออัตรา

การใช้เชื้อโรคริดลงเหลือ 13.9% อัตราการรับการบำบัดช้าลงเหลือ 21.9% อัตราข้างต้นเหลือเพียง 16.9% เมื่อการแพร่ระบาดของเชื้อโรคริดในระดับเพียง 5.6% ใน พ.ศ. 2545 (ภาพที่ 1.9) สถิติแนวโน้มในจังหวัดอยุธยาที่แสดงถึงประเภทของยาเสพติดที่แพร่ระบาดและอัตราการบำบัดช้าจึงช่วยยืนยันถึงข้อสรุปที่ได้จากการเปรียบเทียบซึ่งกันและกันว่าในยุคหน้าก่อน

5. อัตราการใช้ยาเสพติดเป็นครั้งแรกของเยาวชนต่ำกว่ากรุงเทพฯ อัตราการใช้ยาเสพติดเป็นครั้งแรกของเยาวชนอายุ 24 ปีลงไปในเขตจังหวัดอยุธยาอยู่ในช่วง 77%-86% ระหว่าง พ.ศ. 2543-2545 อัตราข้างต้นต่ำกว่าของเขตกรุงเทพฯ ในทุกปีที่เปรียบเทียบ อย่างไรก็ตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของอัตราการใช้ยาเสพติดเป็นครั้งแรกของเยาวชนกลุ่มนี้ในจังหวัดอยุธยา แม้จะแสดงแนวโน้มเพิ่มขึ้นบ้างแต่ยังค่อนข้างผันผวนจนทำให้ไม่สามารถหาข้อสรุปได้ชัดเจน

ภาพที่ 1.9
ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการใช้เชื้อโรคนกับอัตราบำบัดช้าในจังหวัดอยุธยา

ที่มา: ฐานข้อมูลยาเสพติด สำนักงานปปส.

ลักษณะของผู้เสพ

1. การใช้ยาเสพติดของสตรีมีน้อย สัดส่วนการใช้ยาเสพติดของสตรีในจังหวัดอยุธยา มีน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับเขตกรุงเทพฯ ใน พ.ศ. 2541 สัดส่วนการใช้ยาเสพติดของสตรีอยู่ในระดับเพียง 1.8% เปรียบเทียบกับ 3.3% ในเขตกรุงเทพฯ แม้สถิติมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นบ้างใน

ระยะหลัง กล่าวคือ เพิ่มขึ้นเป็น 3.8% ใน พ.ศ. 2543 และ 4.6% ใน พ.ศ. 2545 แต่ยังคงต่ำกว่า 5.8% และ 7.08% ของเขตกรุงเทพฯ กล่าวในอีกด้านหนึ่งคือ สัดส่วนการใช้ยาเสพติดของกลุ่มบุรุษในเขตจังหวัดอยุธยาไม่มากกว่ากรุงเทพฯ

2. ผู้ใช้ยาอายุน้อยลดลงในลักษณะเดียวกับพื้นที่ภาคกลาง เนื่องจากแบบแผนการเผยแพร่ระบาดของยาเสพติดในจังหวัดอยุธยา มีความคล้ายคลึงกับเขตพื้นที่ภาคกลางมากกว่า ของกรุงเทพมหานคร ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนผู้ใช้ยาเสพติดที่มีอายุน้อย จึงเป็นไปในทำนองเดียวกับพื้นที่ภาคกลาง ใน พ.ศ. 2541 สัดส่วนของผู้ใช้ยาเสพติดที่มีอายุน้อยของจังหวัดอยุธยาอยู่ในระดับ 62.4% ซึ่งสูงกว่าภาคกลางและกรุงเทพฯ ในพ.ศ. 2543 สัดส่วนนี้ลดลงประมาณ 8% เท่ากับในเขตพื้นที่ภาคกลาง ขณะที่แบบไม่มีการเปลี่ยนแปลงในเขตกรุงเทพฯ แต่หลังจาก พ.ศ. 2543 สัดส่วนของผู้ใช้ยาที่เป็นเยาวชนลดลงไม่ชัดเจนเท่ากับในระยะแรก และต่ำกว่าของเขตพื้นที่กรุงเทพฯ กล่าวคือ อยู่ในระดับเพียง 5.3% เปรียบเทียบกับ 10.0% ในเขตกรุงเทพฯ

3. ความผันผวนของการใช้ยาเสพติดในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ สติ๊ติการใช้ยาเสพติดของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในเขตพื้นที่อยุธยาแสดงความผันผวนหากพิจารณาตามมิติของเวลาจนยกแก่การหาข้อสรุป อย่างไรก็ตาม หากจะใช้สติ๊ติใน พ.ศ. 2545 เพียงปีเดียวเป็นเครื่องอธิบายเปรียบเทียบกับของกรุงเทพฯ แล้วก็จะพบว่า การใช้ยาเสพติดของกลุ่มผู้ว่างงานแม้จะมีสัดส่วนใหญ่ที่สุด แต่ยังน้อยกว่าเขตกรุงเทพฯ ค่อนข้างชัดเจน คือ ประมาณ 8% ในทางตรงข้ามการใช้ยาเสพติดในกลุ่มผู้มีอาชีพรับจ้างกลับมีสัดส่วนสูงกว่าในเขตกรุงเทพฯ ในระดับ 8% เช่นกัน การใช้ยาเสพติดในกลุ่มนักเรียนสูงเป็นลำดับสามรองจากกลุ่มผู้มีอาชีพรับจ้าง สัดส่วนการใช้ยาเสพติดในกลุ่มนักเรียนของจังหวัดอยุธยาอยู่ในระดับ 14.9% ซึ่งสูงกว่าเขตกรุงเทพฯเล็กน้อย

4. สัดส่วนผู้เสพยาเสพติดที่มีการศึกษาน้อยมากกว่ากรุงเทพฯ ผู้ติดยาเสพติดในเขตจังหวัดอยุธยาไม่น้อยกว่า 70% มีการศึกษาไม่เกินระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สัดส่วนระดับนี้ปีก่อนตั้งแต่ พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา ใน พ.ศ. 2545 สัดส่วนของกลุ่มนี้อยู่ในระดับประมาณ 74.80% เปรียบเทียบกับ 64.16% ในเขตกรุงเทพฯ สำหรับสัดส่วนผู้เสพยาเสพติดในระดับการศึกษาที่สูงกว่านี้ไม่ว่าจะเป็น ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช./ปวส. และมหาวิทยาลัย สติ๊ติแสดงถึงสัดส่วนที่สูงกว่าในเขตกรุงเทพฯ ทุกกลุ่ม หรือกล่าวโดยรวมได้ว่า สัดส่วนของผู้ใช้ยาเสพติดที่มีการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมปลายขึ้นไปในเขตกรุงเทพฯ สูงกว่าในจังหวัดอยุธยาประมาณ 10%

5. การใช้ยาเสพติดในกลุ่มที่สมรสแล้วสูงกว่ากรุงเทพฯ สัดส่วนของผู้ใช้ยาเสพติดที่สมรสแล้วในเขตจังหวัดอยุธยามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ใน พ.ศ. 2541 สัดส่วนของกลุ่มนี้อยู่ที่ระดับ 29.9% แต่เพิ่มขึ้นเป็น 36.9% และ 41.1% ใน พ.ศ. 2543 และ 2545 ตามลำดับ ในทางกลับกัน ก็คือ สัดส่วนของผู้ใช้ยาเสพติดในกลุ่มคนโสดกำลังลดลง แม้ว่าทิศทางนี้คงเป็นไปในทิศทางเดียวกับในเขตกรุงเทพฯ แต่สัดส่วนของผู้เสพยาเสพติดที่สมรสแล้วในจังหวัดอยุธยาสูงกว่าอย่างชัดเจน เช่น ใน พ.ศ. 2545 สัดส่วนของผู้เสพยาเสพติดที่สมรสแล้วในเขตกรุงเทพฯ อยู่ในระดับเพียง 29.35% เท่านั้น

6. อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ตารางที่ 1.1 เปรียบเทียบให้เห็นถึงสาเหตุของการใช้ยาเสพติดระหว่างพื้นที่เขตกรุงเทพฯ และจังหวัดอยุธยาใน พ.ศ. 2545 ความแตกต่างของสาเหตุการใช้ยาเสพติดระหว่าง 2 พื้นที่ สรุปได้ดังนี้

6.1 อิทธิพลของวัฒนธรรมยอดนิยมในกลุ่มเพื่อนเป็นสาเหตุของการใช้ยาเสพติดในจังหวัดอยุธยามากกว่า และที่สำคัญแนวโน้มด้านนี้ของจังหวัดอยุธยาเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน

6.2 อิทธิพลของความอยากรถอย่างเดียวเสพติดลดลงอย่างชัดเจน และอยู่ในระดับต่ำกว่าของพื้นที่กรุงเทพฯ

6.3 การใช้ยาเสพติดเพื่อความสนุกสนานปราภูชัดเจนกว่าในเขตกรุงเทพฯ เล็กน้อยแต่ที่สำคัญ คือ สถิติแสดงแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น

6.4 การใช้ยาเสพติดเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบทางจิตใจของพื้นที่จังหวัดอยุธยาอยู่ในระดับต่ำกว่าในเขตกรุงเทพฯ และที่ผ่านมาสถิติไม่แสดงการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน

6.5 เหตุผลของการใช้ยาเสพติดเพื่อช่วยในการประกอบอาชีพปราภูชัดเจนกว่าในจังหวัดอยุธยาและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ส่วนเหตุผลอื่น ๆ นอกจากที่ระบุไว้ข้างต้นไม่ปราภูสถิติที่ชัดเจน

7. ความสำนึกรักษาเป็นเหตุผลสำคัญของการเข้ารับการบำบัดรักษาเช่นเดียวกับในเขตกรุงเทพฯ แม้ว่าการตัดสินใจเข้ารับการบำบัดรักษาด้วยเหตุผลของความสำนึกรักษา “อย่างเดียว” เป็นเหตุผลสำคัญ โดย สัดส่วนของการให้เหตุผลใน พ.ศ. 2545 อยู่ในระดับ 61% แต่ยังต่ำกว่าสถิติของพื้นที่กรุงเทพฯ ประมาณ 6% การให้เหตุผลที่ค่อนข้างเป็นลักษณะเฉพาะของผู้ติดยาเสพติดในจังหวัดอยุธยา คือ เหตุผลด้านสุขภาพซึ่งอยู่ในระดับ 14.5% ใน พ.ศ. 2545 เปรียบเทียบกันเพียง 4.1% ของเขตกรุงเทพฯ น้ำหนักของเหตุผลด้าน “ไม่มีเงิน” ปราภูไม่ชัดเจน เท่ากับเขตกรุงเทพฯ น่าจะเกี่ยวกับชนิดของยาที่แพร่ระบาดมากกว่า เพราะจังหวัดอยุธยา ยังคงแพร่ระบาดมากกว่าแต่โดยส่วนใหญ่ผู้เสพยาบ้าจะคิดว่าตัวเองไม่ติดยา และไม่ยอมเข้ารับ

การรักษา แต่ถ้าเหตุผลไม่มีเงินมาเข้ารับการรักษาในกรุงเทพฯ นั้นหมายความว่าเป็นการรักษาการติดเชื้อในมากกว่าญาบ้า

ตารางที่ 1.1
สาเหตุของการใช้ยาเสพติดเปรียบเทียบระหว่างสกุติ
ของจังหวัดอยุธยากับกรุงเทพฯ

สาเหตุของการใช้ยาเสพติด (%)	อยุธยา (ในพ.ศ.)			กรุงเทพฯ พ.ศ. 2545
	2543	2544	2545	
- อายากлон	57.6	46.2	40.6	52.3
- เพื่อนชวน	16.6	23.7	28.1	24.6
- เพื่อความสนุกสนาน	6.8	10.2	11.0	8.5
- เพื่อช่วยในการประกอบอาชีพ	5.3	6.5	8.9	2.3
- ไม่สามารถจะ	7.0	7.1	6.7	9.1
- รักษาการเจ็บป่วย	0.4	0.0	0.0	0.4
- อื่นๆ	6.4	6.3	4.6	2.7
รวม	100	100	100	100

ที่มา: ฐานข้อมูลยาเสพติด สำนักงาน ปปส.

การค้ายาเสพติด

สกุติในแต่ละมุมต่าง ๆ ช่วยให้ภาพสรุปเกี่ยวกับปัญหาการค้ายาเสพติดของจังหวัดอยุธยา ได้ดังนี้

1. ขณะที่กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ว่า จังหวัดอยุธยาไม่ใช้พื้นที่ยุทธศาสตร์ของการลดอุปสงค์ต่อยาเสพติด แต่ในด้านการปราบปรามแล้ว จังหวัดอยุธยาถือเป็นพื้นที่สำคัญทั้งนี้ เพราะสกุติจำนวนคนค้ายาเสพติดทุกประเภทโดยรวมของจังหวัดนี้อยู่ในลำดับที่ 12 ของประเทศไทย และเป็น 9.55% ของจำนวนคนค้ายาเสพติดทุกประเภทของเขตกรุงเทพฯ

2. ในด้านคดียาบ้าเพียงประเภท จำนวนคดีของจังหวัดอยุธยาจัดอยู่ในลำดับที่ 13 ของประเทศไทย ปริมาณคดียาบ้าของจังหวัดอยุธยาใน พ.ศ. 2545 ปรากฏทั้งสิ้น 3,269 คดี หรือคิดเป็นประมาณ 10.77% ของจำนวนคดียาบ้าในเขตกรุงเทพฯ

3. ประสิทธิผลของนโยบายปราบปรามยาเสพติด ระหว่าง พ.ศ. 2543-2545 ปรากฏชัดเจนโดยทำให้คดียาบ้าลดลงจาก 6,370 คดี ใน พ.ศ. 2543 เหลือ 5,417 คดี และ 3,269 คดี

ใน พ.ศ. 2544 และ 2545 ตามลำดับ การลดลงของคิดีระหว่าง พ.ศ. 2543 และ 2545 อยู่ในระดับประมาณ -48.68%

สรุปเปรียบเทียบ

ประสิทธิผลของนโยบาย

1. ในภาพรวมแล้วนโยบายลดอุปสงค์ของยาเสพติด ระหว่าง พ.ศ. 2543-2545 ปรากฏใน 3 พื้นที่ศึกษา โดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ คือ กรุงเทพฯ ภาคกลาง และอยุธยา

2. สำหรับประสิทธิผลด้านนโยบายการปราบปรามยาเสพติด หรือในภาคการลดอุปทาน ในช่วงเวลาเดียวกันแสดงผลแตกต่างไปจากด้านการลดอุปสงค์ กล่าวคือ นโยบายการปราบปรามปรากฏชัดเจนทั้งในระดับภาคกลาง และจังหวัดอยุธยา แต่ประสิทธิผลของนโยบายยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้สำหรับเขตกรุงเทพฯ

3. ลักษณะของตัวยาที่แพร่ระบาดส่งผลให้วิธีการสูบและจีดเป็นวิธีเสพหลักที่พบในเขตกรุงเทพฯ ขณะที่การเสพด้วยวิธีการสูบเป็นวิธีการหลักของภาคกลางและอยุธยา

4. ในทำนองเดียวกันโอกาสการเข้ารับการบำบัดซ้ำในกรุงเทพฯ มีมากกว่าอีก 2 พื้นที่อย่างชัดเจน ทั้งนี้อัตราการบำบัดซ้ำของจังหวัดอยุธยามีน้อยที่สุด

5. ช่วงอายุ 15-19 ปี เป็นช่วงอายุวิกฤตของการใช้ยาเสพติดเป็นครั้งแรกของทั้ง 3 พื้นที่ อย่างไรก็ตามสัดส่วนของเยาวชนโดยรวมที่ใช้ยาเสพติดเป็นครั้งแรกในเขตกรุงเทพฯ มีมากกว่า พื้นที่ภาคกลางและจังหวัดอยุธยา

ลักษณะของผู้เสพ

1. การใช้ยาเสพติดในทุกพื้นที่เป็นปัญหาของเพศชาย แต่โอกาสการใช้ยาเสพติดของสตรีมีมากที่สุดในเขตกรุงเทพฯ ส่วนในเขตพื้นที่ภาคกลางและอยุธยามีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

2. สีบเนื้องจากแบบแผนการใช้ยาเสพติดในข้อ 1 ทำให้โครงสร้างของผู้เสพที่มีอายุมากในกรุงเทพฯ ปรากฏชัดกว่าในเขตพื้นที่ภาคกลาง ส่วนจังหวัดอยุธยาซึ่งมีการแพร่ระบาดของยาบ้ามากที่สุดมีโครงสร้างของผู้เสพที่มีอายุน้อยมากกว่าสองพื้นที่

3. กลุ่มผู้เชพ 3 กลุ่มหลักซึ่งเรียงลำดับเหมือนกันในทุกพื้นที่ คือ กลุ่มผู้ว่างงาน ผู้รับจ้าง และนักเรียน

4. การใช้ยาเสพติดของกลุ่มผู้มีการศึกษาสูงในเขตกรุงเทพฯ มีมากที่สุด ขณะที่ในอีก 2 พื้นที่มีสัดส่วนของผู้ติดยาที่มีการศึกษาสูงใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม ผู้ติดยาเสพติดที่มีการศึกษาไม่เกินมัธยมศึกษาตอนต้นยังคงเป็นกลุ่มหลักของทั้งสามพื้นที่

5. ความอยากรถ และอิทธิพลของเพื่อน ยังคงเป็นสาเหตุของการติดยาเสพติด สำคัญของทั้งสามพื้นที่ แต่อิทธิพลของเพื่อนปรากฏในเขตพื้นที่ภาคกลาง และอยุธยาใกล้เคียงกัน และมีมากกว่าในเขตกรุงเทพฯ ในทำนองเดียวกับการใช้ยาเพื่อช่วยในการประกอบอาชีพที่ปรากฏในเขตภาคกลางและอยุธยาใกล้เคียงกัน และชัดเจนกว่าในพื้นที่กรุงเทพฯ

6. ความอยากรถิกด้วยตนเอง และการถูกบังคับหรือมีผู้ขอร้องเป็นเหตุผลหลักของการตัดสินใจเข้ารับการบำบัดรักษาของทุกพื้นที่

ข้อสรุปของคำอธิบายเชิงทฤษฎีเบื้องต้นด้านปัญหายาเสพติด

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเบรี่ยบเที่ยบระหว่างพื้นที่ภาคกลาง กรุงเทพฯ และอยุธยา ในแง่มุมต่าง ๆ ช่วยให้คำอธิบายเชิงทฤษฎีเบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดโดยเชื่อมโยงไปสู่สภาพหรือระดับของความเป็นเมือง และลักษณะของการแพร่ระบาดได้ดังนี้

1. อิทธิพลของระดับความเป็นเมือง ความจนแรง และความซับซ้อนของปัญหายาเสพติดในภาพรวมของทั้งด้านการแพร่ระบาด และการค้า แปรผันโดยตรงกับระดับความเป็นเมือง ความซับซ้อนหรือลักษณะเด่นของปัญหาที่ปรากฏในเขตเมืองได้ดังนี้

- ตัวยาที่แพร่ระบาดหลากหลายกว่า

- ปัญหาการใช้ยาเสพติดของสตรีและกลุ่มคนสิ้นสุดมีมากกว่า

- การใช้ยาแบบผสมมีมากกว่า และวิธีการเสพหลากหลายกว่า

- การเริ่มใช้ยาเสพติดของเยาวชนมีมากกว่า

- สัดส่วนของผู้เชพที่ว่างงานปรากฏชัดเจนกว่า

- โดยเหตุที่ระดับความห่างเหินของประชากรมีมากกว่า การตัดสินใจทดลองใช้ยาด้วยตนเองจึงเกิดขึ้นมากกว่าในเขตชนบท สำหรับอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนแม้จะมีบทบาทเพิ่มขึ้นแต่ปรากฏน้อยกว่าเขตชนบท

- การใช้ยาเสพติดในกลุ่มผู้มีการศึกษาสูงมีมากกว่า

2. อิทธิพลในแง่ของตัวยาที่แพร่ระบาด ลักษณะของปัญหายาเสพติดส่วนหนึ่ง ถูกกำหนดจากวิัฒนาการของตัวยาที่แพร่ระบาดซึ่งสามารถสรุปเปรียบเทียบให้เห็นได้จากตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 1.2
อิทธิพลของวิัฒนาการการแพร่ระบาดต่อแบบแผนการใช้ยาเสพติด

ประเด็นเปรียบเทียบ	การแพร่ระบาดที่มีวิัฒนาการ นานกว่า	การแพร่ระบาดที่มีวิัฒนาการ ใหม่กว่า
โครงสร้างอายุ	สูงกว่า	ต่ำกว่า
การศึกษา	น้อยกว่าจนกว่าผู้ดิดยารุ่นเก่าจะ ค่อยๆ หมดไป	สูงกว่า
วิธีเสพ	หลากหลายกว่า เพราะมีส่วนผสมของ ทั้งวิธีการแบบเก่าและใหม่	มีการกระจุกตัวมากกว่า
อัตราการบำบัดช้า	สูงกว่า เพราะอัตราการใช้ยาอีน มี มากกว่า	น้อยกว่า

บทที่ 2

การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในภาคกลาง

1. ลักษณะเฉพาะของภาคกลาง

ตามการแบ่งพื้นที่ของสำนักงาน ป.ป.ส. “ภาคกลาง” ครอบคลุมพื้นที่ 25 จังหวัด คือ กาญจนบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ชัยนาท ตราด นครนายก นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ระยอง ราชบุรี ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระแก้ว สระบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี และอ่างทอง จากผลการประเมิน ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการเพื่ออาชันนยาเสพติด พ.ศ. 2544-2545 ในช่วงเวลา 6 เดือน ระหว่างเดือนตุลาคม 2544 – มีนาคม 2545 (ศ.ดร.สุชาติ ประสิทธิรัฐสินธุ์ และคณะ 2545 อ้างถึงใน สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคกลาง 2546, น. 2) พบว่า พื้นที่ภาคกลางมีสภาพปัญหายาเสพติดที่สมควรหันยกขึ้นมาเป็นประเด็นในการพิจารณาจัดทำแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดหลายประการ ดังนี้

1. ภาคกลางมีพื้นที่แพร่ระบาดรุนแรงและปานกลางมากกว่าภาคอื่น ๆ และมีพื้นที่แพร่ระบาดเบาบางและพื้นที่ที่ไม่มีการแพร่ระบาดน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่น ๆ
2. ภาคกลางมีหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีระดับความรุนแรงของปัญหาเพิ่มขึ้นมากที่สุด
3. ภาคกลางมีหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีรายงานว่าผู้ตัวเป็นขึ้นสูงที่สุด
4. หมู่บ้าน/ชุมชนในพื้นที่ภาคกลางส่วนใหญ่ (ร้อยละ 63.7) มีจำนวนผู้เสพลดลง

ดังนั้น โดยสรุปแล้วการลดระดับความรุนแรงและการแพร่ระบาดยาเสพติดตลอดจน การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในภาพรวมของพื้นที่ ภาคกลางมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่ำกว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคกลาง 2546, น. 2)

จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ก่อนและหลังการปราการสังคมขั้นแตกหักเพื่ออาชันนยาเสพติด) ของสำนักงานสติ๊ดแห่งชาติ (พฤษจิกายน 2546) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 96.5 พοใจต่อผลการดำเนินงานในระดับมากถึงปานกลาง ร้อยละ 1.8 พοใจน้อย มีเพียงร้อยละ 0.4 ที่ไม่พอใจ และร้อยละ 1.3 ไม่มีความเห็น โดยเมื่อจำแนกเป็นรายภาคแล้วปรากฏว่า ประชาชนในภาคกลางมีความพึงพอใจในระดับมากถึงปานกลางร้อยละ 95.2 รองจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ

ภาคเหนือ แต่สูงกว่ากรุงเทพมหานครและภาคใต้ แต่ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของรัฐบาล พ.ศ. 2547 (เมื่อบริหารงานครบ 3 ปี) (1 มีนาคม 2547) กลับพบว่า ประชาชนมีความพอใจในนโยบายการแก้ไขปัญหาเสพติดลดลงเหลือเพียงร้อยละ 79.4 และเมื่อจำแนกเป็นรายภาคปรากฏว่าประชาชนในภาคกลางมีความพอใจในนโยบายร้อยละ 79.9 รองจากภาคเหนือและภาคใต้ แต่สูงกว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพมหานคร (ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2547)

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคกลาง ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาเสพติดในพื้นที่ภาคกลางสรุปได้ว่า พื้นที่ภาคกลางเป็นตลาดยาเสพติดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ เห็นได้จากสถิติการจับกุมคดียาเสพติดในแต่ละปี (ดูตารางที่ 1) โดยภาคกลางเป็นแหล่งพักรยาเสพติดที่สำคัญรองจากกรุงเทพมหานครโดยเฉพาะพื้นที่ปริมณฑล ซึ่งมีลักษณะชุมชนเมืองค่อนข้างสูง มีเครือข่ายของกลุ่มผู้ผลิตและค้ายาเสพติดเข้ามาจัดตั้งเครือข่ายในพื้นที่ เพราะเป็นศูนย์กลางการค้ามนุษย์จากแหล่งผลิตในประเทศเพื่อนบ้านไปยังภูมิภาคต่าง ๆ เส้นทางลำเลียงที่สำคัญ ได้แก่ ถนนพหลโยธิน ถนนสายเอช 1 และถนนมิตรภาพ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสถานะการเป็นแหล่งพักรยาเสพติดในพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดสระบุรี ลพบุรี อ่างทอง ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา และนนทบุรี นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายของกลุ่มมือปืนรับจ้างที่ผันตัวเองมาค้ายาเสพติด กลุ่มมาเฟีย กลุ่มการเมืองท้องถิ่น และบางส่วนของกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐในท้องถิ่น ที่ทำงานในลักษณะเครือข่ายการค้ายาเสพติดขนาดใหญ่ถึงขนาดเล็กเป็นจำนวนมาก พื้นที่ที่สำคัญได้แก่ จังหวัดนครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สุพรรณบุรี ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา ลพบุรี สระบุรี พระนครศรีอยุธยา และอ่างทอง ยังไปกว่านั้น ประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดต่อกันเริ่มมีปัญหาการผลิตและลักลอบส่งยาบ้าและยาเค (เด tam) รวมทั้งเคมีภัณฑ์อื่น ๆ เข้าสู่ประเทศไทย พื้นที่ที่ต้องเฝ้าระวังเป็นพิเศษ ได้แก่ อำเภอสังขละบุรี อำเภอทองผาภูมิ อำเภอไทรโยค และอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอต่าลี่สิงขร อำเภอเมือง และอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อำเภออรัญประเทศ อำเภอตาพระยา และอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว อำเภอโปงน้ำร้อน และอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี และอำเภอคลองใหญ่ และอำเภอเมือง จังหวัดตราด (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคกลาง 2546, น. 3)

ตารางที่ 2.1

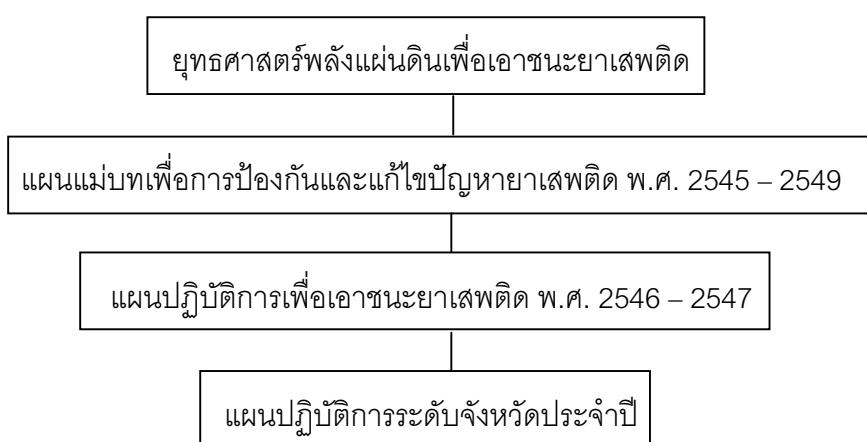
สถิติจำนวนคดียาเสพติดทั่วประเทศแยกตามภูมิภาคระหว่างปี 2542-2546

พื้นที่	จำนวนคดีจำแนกตามภูมิภาค					
	2542	2543	2544	2545	2546	ร้อยละ
กรุงเทพมหานคร	33,666	36,081	36,705	36,664	24,391	26.94
ภาคกลาง	75,414	84,383	78,563	64,430	28,559	30.21
ภาคเหนือ	40,640	42,668	40,731	35,030	17,004	18.78
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	38,955	40,587	33,068	29,617	14,379	15.21
ภาคใต้	17,502	18,732	17,100	13,852	10,171	10.76
รวมทั่วประเทศ	206,177	222,451	205,429	179,593	94,504	100

ที่มา: สำนักปราบปวนยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส., 7 เมษายน 2547.

ลำดับขั้นของการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แผนปฏิบัติการประจำปีแบบปีต่อปีเป็นเครื่องมือหนึ่งในการกำกับเชิงงบประมาณ แต่ในด้านยุทธศาสตร์การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จำเป็นต้องกำหนดกรอบการจัดทำแผนที่ครอบคลุมระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปี การจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงมีกรอบการทำงานในระดับต่าง ๆ ซึ่งมีการจัดทำแผนปฏิบัติรองรับเป็นขั้น ๆ ดังนี้

ข้อเสนอแนะ:

ป้องกัน = งานด้านป้องกัน

แก้ไขปัญหายาเสพติด = งานด้านปราบปวน + งานด้านบำบัด + งานบริหารจัดการ

2. นโยบาย ยุทธศาสตร์และแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ภาคกลาง

ในการชี้แจงนโยบายและแนวทางการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดต่อจังหวัดในพื้นที่ภาคกลางของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคกลาง สำนักงาน ป.ป.ส. นอกจากภารชี้แจงยุทธศาสตร์รองรับนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลภายใต้ชื่อ “ยุทธศาสตร์พัฒนาเพื่ออาชญาเสพติด” ด้วยการตัดวงจรปัญหา 3 วงจร คือ วงจรการเสพ วงจรการค้า และวงจรการผลิตแล้ว ยังได้ชี้แจงประเด็นหลักในแผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549 ซึ่งกำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาโดยให้ “ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา” และยึดพื้นที่เป็นเป้าหมายของการดำเนินงานแบบบูรณาการ เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และสถาบันทางสังคม ให้มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและปัญหาสังคมอื่น ๆ มากยิ่งขึ้น โดยมีการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่ออาชญาเสพติด พ.ศ. 2546-2547 รองรับยุทธศาสตร์ โดยแบ่งเป็น 10 แผนงาน ซึ่งหน่วยงานระดับภาคและจังหวัดต้องนำไปเป็นกรอบแนวคิดในการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับพื้นที่พอกสูบไปได้ดังนี้

1. ยึดพื้นที่เป็นหลักในการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานเพื่อลดระดับความรุนแรงของปัญหายาเสพติด ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการต่อสู้เพื่ออาชญาเสพติด และบูรณาการงานพัฒนาชั้นพื้นฐานเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน
2. ใช้มาตรการ 3 ด้านในการแก้ไขปัญหาผู้เสพ คือ มาตรการทางสังคมเพื่อกัดดันให้ผู้เสพ/ผู้ติดแสดงตนเข้ารับการบำบัดพื้นฟู มาตรการทางการแพทย์เพื่อให้บริการบำบัดพื้นฟูที่ได้มาตรฐาน และมาตรการทางกฎหมายเพื่อเพิ่มแรงจูงใจของผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด ในการรับการบำบัดพื้นฟู แก้ไขปัญหาการติดหรือการใช้ยาเสพติด
3. ดำเนินการด้านการข่าวเพื่อทำลายเครือข่ายการค้าในพื้นที่ ลดอิทธิพลสนับสนุนเครือข่ายการค้ายาเสพติดและดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
4. สร้างกรอบและการให้หัวข้อของสังคมต่อผู้ค้ารายย่อยที่กลับใจ เลิกพฤติกรรมเดิมเพื่อให้โอกาสในการกลับเข้ามาใช้ชีวิตในสังคมได้ตามปกติ
5. เพิ่มประสิทธิภาพการรณรงค์ให้ประชาชนทั่วไปมีความรู้และเข้าใจแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้อง และปฏิบัติการจิตวิทยาเพื่อสร้างจิตสำนึกและพลังมวลชน ขึ้นมาร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหา

6. เพิ่มความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อลดการผลิตและนำเข้ายาเสพติด ขยายการสกัดกั้นโดยเสริมความเข้มแข็งของหมู่บ้านป้องกันตนเองแนวชายแดนและชุมชนที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของนักค้า

7. เสริมสร้างศักยภาพขององค์กรแก่ปัญหาในระดับจังหวัดและอำเภอให้สามารถเป็นศูนย์กลางในการอำนวยการและดำเนินงานแก้ไขปัญหานิพั้นที่อย่างเป็นเอกภาพและบูรณาการ

3. เป้าหมายการดำเนินงาน

ในการกำหนดยุทธศาสตร์และกรอบแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเรื่องของการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. ได้แบ่งเป็นเป้าหมายในภาพรวม และเป้าหมายเฉพาะด้าน เป้าหมายในภาพรวม คือ ลดความรุนแรงของหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหายาเสพติดพร้อมรับการดูแลรักษา ปานกลาง และสร้างหมู่บ้าน/ชุมชน เข้มแข็งในการเข้าขั้นเป้าหมายยาเสพติดไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของหมู่บ้าน/ชุมชน ในภาพรวมของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2547 ส่วน เป้าหมายเฉพาะด้าน ได้กำหนดเป็นเป้าหมายรองรับแผนงานในแผนปฏิบัติการของหน่วยงานในส่วนกลางทั้ง 10 แผนงาน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2545, น. 4)

1. แผนการอำนวยการและประสานงาน เป้าหมายคือเอกภาพในการดำเนินงานทุกรายดับ เสริมสร้างประสิทธิภาพของจังหวัดและอำเภอในการประสานและบูรณาการแผน รวมทั้งส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาร่วมรับผิดชอบการดำเนินงาน

2. แผนปลูกพลังแผ่นดินและการป้องกัน เป้าหมายคือการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน การรณรงค์ปฏิบัติการจิตวิทยากับทุกกลุ่มเป้าหมายให้เกิดการมีส่วนร่วมและเลิกพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และมุ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งในหมู่บ้าน/ชุมชน

3. แผนบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เป้าหมายคือการครอบคลุมกลุ่มผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดให้มากที่สุด

4. แผนสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดน เป้าหมายคือการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านยาเสพติดในทุกหมู่บ้าน/ชุมชนชายแดน ควบคู่กับการใช้กองกำลังชายแดนควบคุมพื้นที่และซ่องทางนำเข้าที่สำคัญ

5. แผนควบคุมตัวยาและสารเคมี เป้าหมายคือการเฝ้าระวังและควบคุมยาตัวใหม่ที่มีแนวโน้มจะแพร่ระบาดแทนที่ยาเดิม

6. **แผนการข่าวยาเสพติด เป้าหมายคือการพิสูจน์ทราบโดยตรงสร้างการค้ายาเสพติดทุกระดับ**

7. **แผนปราบปรามยาเสพติด เป้าหมายคือการทำลายโดยตรงสร้างการค้ายาเสพติดทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นการค้าระหว่างประเทศ การค้าระดับชาติ กลุ่มผู้มีอิทธิพลที่อยู่เบื้องหลังและให้การสนับสนุน และกลุ่มผู้ค้าในพื้นที่**

8. **แผนปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เป้าหมายคือการยกร่างและนำเสนอกฎหมายใหม่เพื่อดำเนินการต่อกลุ่มผู้ค้ารายสำคัญ และการพัฒนาหลักประกันงานกระบวนการยุติธรรมในคดียาเสพติด**

9. **แผนความร่วมมือระหว่างประเทศ เป้าหมายคือการผลักดันให้เกิดความร่วมมือเพื่อทำลายแหล่งผลิตและการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ**

10. **แผนวิจัยและติดตามประเมินผล เป้าหมายคือการประเมินสถานการณ์และการดำเนินงานทุกรอบ 6 เดือน และการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานทุกด้าน**

4. **องค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระดับภาคในภาคกลาง**

พื้นที่ภาคกลางทั้ง 25 จังหวัด มีองค์กรที่ดูแลรับผิดชอบเฉพาะพื้นที่ และองค์กรอื่น ๆ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในภาพรวมของภาคกลาง ดังนี้

1. สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคกลาง ดูแลรับผิดชอบทั้ง 25 จังหวัดในภาคกลาง

2. กองบัญชาการตำรวจนครบาล 1 รับผิดชอบ 9 จังหวัด ได้แก่ นนทบุรี สมุทรปราการ พระนครศรีอยุธยา สมุทรสาคร ลพบุรี ปทุมธานี ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง

3. กองบัญชาการตำรวจนครบาล 2 รับผิดชอบ 8 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด นครนายก พระนครศรีอยุธยา

4. กองบัญชาการตำรวจนครบาล 7 รับผิดชอบ 8 จังหวัด ได้แก่ นครปฐม กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม

5. กองบังคับการตำรวจนครบาล 1

6. กองทัพภาคที่ 1 กองทัพบก โดยเฉพาะกองกำลังสูรศีห์และกองกำลังบูรพา

7. กองทัพเรือ โดยเฉพาะกองกำลังป้องกันชายแดนจันทบุรี-ตราด

8. สถาบันยาเสพติดรัฐภูมิรักษ์
9. ศูนย์พัฒนาคุณธรรม มหาวิราษฎร์ราชวิทยาลัย
10. สถานศึกษาต่าง ๆ

5. การจัดสรรงบประมาณ

การจัดสรรงบประมาณเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทย ประกอบด้วย

1. จัดสรระให้แก่กระทรวง ทบวงกรม ในส่วนกลางตามบทบาทและภารกิจของแต่ละหน่วยงาน (Function - based budget)
 2. จัดสรรงบประมาณลงสู่พื้นที่ (Area-based budget) มี 3 ลักษณะ คือ
 - 1.1 สำนักงาน ป.ป.ส. จัดสรระให้แก่จังหวัดและกรุงเทพมหานครโดยตรง
 - 1.2 สำนักงาน ป.ป.ส. จัดสรระให้แก่หน่วยงานในส่วนกลาง เพื่อให้จัดสรลงสู่พื้นที่เป้าหมายในระดับจังหวัด
 - 1.3 หน่วยงานในส่วนกลางที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณตามพาราบัญญัติ งบประมาณ รายจ่ายประจำปี จัดสรลงสู่หน่วยงานในสังกัดระดับภาค เขต หรือจังหวัด
3. จัดสรระเป็นพิเศษตามความจำเป็นเร่งด่วน (Programme-based budget) ในลักษณะเงินคุดหนุนหรืองบฉุกเฉินให้แก่จังหวัดหรือองค์กร (ดูตารางที่ 2 และ 3 : รายละเอียดการจัดสรรงบประมาณ)

6. การแบ่งบทบาทหน้าที่และภารกิจ

สำนักงาน ป.ป.ส. ภาคกลาง ได้จัดทำกรอบแนวทางการจัดทำปฏิบัติการระดับจังหวัด และอำเภอ โดยแบ่งเป็นแผนด้านต่าง ๆ คือ

1. แผนแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดในพื้นที่ เป็นงานหลักของจังหวัดและอำเภอ โดยจังหวัดมีหน้าที่อำนวยการ และอำเภอ มีหน้าที่ดำเนินงาน พื้นที่เป้าหมาย คือ หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหารุนแรงหรือปานกลาง วัตถุประสงค์ คือ ทำให้ชุมชนปลอดยาเสพติดอย่างยั่งยืน โดยมีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานทั้งในชุมชน สถานศึกษา และสถานประกอบการ แต่ไม่ได้กำหนดหน่วยปฏิบัติ ชัดเจน โดยในภาคกลางมีจังหวัดที่เป็นพื้นที่ที่ต้องเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด คันดับ 1 คือ มีสัดส่วนผู้เสพ/ผู้ติดมารายงานตัวมากกว่า 10 คนต่อประชากร 1,000 คน และ

มีสัดส่วนผู้ค้ามารายงานตัวมากกว่า 1 คน ต่อประชากร 1,000 คน หรือ มีสัดส่วนผู้เสพ/ผู้ติดมารายงานตัวมากกว่า 5 คนต่อประชากร 1,000 คน และมีสัดส่วนผู้ค้ามารายงานตัวมากกว่า 2 คนต่อประชากร 1,000 คน จำนวน 11 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ระยอง ราชบุรี สมุทรสงคราม สิงห์บุรี สุพรรณบุรี และจังหวัดอ่างทอง และมีจังหวัดที่อยู่ในกลุ่มพื้นที่เฝ้าระวังปัญหายาเสพติดอันดับ 2 คือ มีสัดส่วนผู้เสพ/ผู้ติดมารายงานตัวมากกว่า 5 คนต่อประชากร 1,000 คน และมีสัดส่วนผู้ค้ามารายงานตัวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 คนต่อประชากร 1,000 คน แต่มีสัดส่วนผู้เสพ/ผู้ติดมารายงานตัวอย่างเดียวมากกว่า 10 คน ต่อประชากร 1,000 คน หรือ มีสัดส่วนผู้ค้าที่มารายงานตัวอย่างเดียวมากกว่า 2 คน ต่อประชากร 1,000 คน จำนวน 14 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ชัยนาท ตราด นครนายก นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี ลพบุรี สมุทรสาคร สมุทรปราการ สระบุรี และสระแก้ว

2. **แผนป้องกันยาเสพติด กลุ่มเป้าหมาย** คือ “กลุ่มเสี่ยง” และประชาชนทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อปรับทัศนคติและทำให้กลุ่มเสี่ยง เกิดความตระหนักอย่างแท้จริง “ไม่ใช้รู้อย่างผิวนิ่วายาเสพติดเป็นสิ่งไม่ดี แต่ก็ไม่กลัวที่จะลองเสพ หรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด” เพิ่มทักษะในการปฏิเสธคำซักสวนไปในทางที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ และกระตุ้นให้ประชาชนทั่วไปและกลุ่มเสี่ยงเข้าร่วมในกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประเด็นที่มีการรับรู้เป็นพิเศษคือ การคำนึงถึงคุณภาพมากกว่าปริมาณ เช่น ให้พิจารณาภารกิจกรรมพัฒนาทัศนคติและปรับพฤติกรรมกลุ่มเสี่ยงที่ผ่านกระบวนการคัดเลือกและเตรียมการอย่างเหมาะสม และจัดกิจกรรมต่อเนื่องรองรับหรือติดตามผลการพัฒนากลุ่มเสี่ยง เหล่านี้ แทนการจดอบรมให้ความรู้แก่เยาวชนจำนวนมากครั้งละมาก ๆ

3. **แผนบำบัดรักษา กลุ่มเป้าหมาย** คือ ผู้เสพ/ผู้ติดตั้งแต่ก่อนเข้ารับการบำบัดรักษา จนถึงการติดตามดูแลช่วยเหลือ โดยใช้มาตรการทางสังคมควบคู่ไปกับมาตรการทางการแพทย์ โดยไม่จำเป็นต้องแยกออกจากเป็นโครงกรรบบำบัดโดยเฉพาะ เพราะสามารถสมมติฐานเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของงาน แก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนได้ และค่าใช้จ่ายในการให้บริการบำบัดฟื้นฟูในสถานบำบัดของกระทรวงสาธารณสุขได้ตั้งไว้ที่กระทรวงสาธารณสุขแล้ว โดยกระทรวงสาธารณสุขรายงานว่าในภาคกลางมีผู้เข้ารับการบำบัดรักษาในระบบสมัครใจในปี 2546 เป็นยอดสะสมรายเดือนรวม 81,726 ราย

4. **แผนปราบปรามยาเสพติด กลุ่มเป้าหมาย** แบ่งเป็นนักค้ารายสำคัญ นักค้ารายย่อย รวมทั้ง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้มีอิทธิพลที่มีพฤติกรรมค้าโดยตรง หรือเป็นผู้สนับสนุน โดยแบ่ง ภารกิจของตำรวจภูธรภาค และตำรวจตระเวนชายแดน ให้รับผิดชอบเป้าหมายการปฏิบัติการต่อ กลุ่มการค้าระดับภาค อำนวยการ ประสาน และสนับสนุนการปฏิบัติงานระดับจังหวัด ในขณะที่ กลุ่มเป้าหมายในความรับผิดชอบของตำรวจภูธรจังหวัดและสถานีตำรวจนครบาลและตำรวจภูธร คือ การสืบสวนป่วนป่วน ตรวจค้น และกดดันนักค้ารายย่อยให้ออกมาแสดงตัวและยุติพฤติกรรม โดยมีพื้นที่ที่ต้องเพ่งเล็งเป็นพิเศษ 251 หมู่บ้าน/ชุมชน ใน 28 จังหวัด 64 อำเภอ 11 เทศบาล ชั้นอยู่ในภาคกลาง 53 หมู่บ้าน/ชุมชน

5. **แผนสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดน พื้นที่เป้าหมาย** คือหมู่บ้านตาม แนวชายแดนมีgradeทั่วไป กองบัญชาการตำรวจนครบาลและกองอำนวยการรักษา ความมั่นคงภายใน เป็นหน่วยงานหลัก การดำเนินการประกอบด้วยงานด้านการข่าว การลาด ตระเวนและตั้งจุดตรวจเพื่อสกัดกั้น และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยมีกลไก เอกพาณิชย์เพื่อประสานงานและดำเนินการ อาทิ ศูนย์อำนวยการร่วมด้านการข่าวยาเสพติด ภาคกลาง สำนักงานปราบปรามยาเสพติดชายแดน (Border Laison Office-BLO) ไทย-กัมพูชา คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (Regional Border Committee-RBC) จากการประมวลผล ข้อมูลจากรายงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่ออาชันยาเสพติดกองทัพไทย กองกำกับการตำรวจนคร ภูมิภาค ศตส.จ. และ สำนักงานประสานงานและสนับสนุนภาคประชาชนสรุปได้พื้นที่ชายแดนมี หมู่บ้าน/ชุมชนที่เป็นเป้าหมายดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการเพื่ออาชันยาเสพติดปี 2547 จำนวน 102 หมู่บ้าน/ชุมชนในที่ 26 มกราคม 2547 เวลา 09.45–10.30 น. จังหวัด 56 อำเภอ 66 ตำบล ในจำนวนนี้เป็นเป้าหมายในภาคกลาง 19 หมู่บ้าน/ชุมชน พื้นที่อุนแรงพิเศษชายแดน มีจำนวนเป้าหมาย 110 หมู่บ้าน/ชุมชน ใน 15 จังหวัด 41 อำเภอ 60 ตำบล โดยอยู่ในภาคกลาง 4 หมู่บ้าน/ชุมชน

6. **แผนระบบข้อมูลยาเสพติด** เป็นแผนที่จังหวัดและหน่วยที่มีหน้าที่อำนวยการและ ประสานงานต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ ประกอบด้วย ระบบข้อมูลจากการสำรวจ ระบบข้อมูล จากระบบทะเบียน และระบบข้อมูลเครือข่ายผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยศูนย์ปฏิบัติ การต่อสู้เพื่ออาชันยาเสพติดจังหวัดรับผิดชอบดำเนินการ

7. **แผนบริหารจัดการ ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่ออาชันยาเสพติดจังหวัดเป็น ผู้รับผิดชอบมีข้อนำสังเกตว่า แผนด้านการปราบปรามจะกำหนดกลุ่มเป้าหมาย และหน่วยงาน ผู้รับผิดชอบไว้ชัดเจน กว่าแผนด้านการป้องกัน**

7. ประเด็นหลักในการดำเนินงาน

นโยบายการดำเนินงานของภาครัฐ แบ่งตามกลุ่มประชากร/พื้นที่ เป้าหมายโดยเน้นที่ ชุมชน และสถานศึกษา โดยระบุประเด็นหลักในการจัดทำแผนและการดำเนินงานด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ดังนี้

1. ชุมชน แบ่งเป็น ชุมชนเมือง ชนบท และชายแดน แต่ในการวิเคราะห์และกำหนด สถานะของพื้นที่ เพื่อแผนปฏิบัติการเพื่อเข้าชนะยาเสพติด ปี 2547 ได้มีการจัดแบ่งพื้นที่เป้าหมาย เป็น 5 ประเภท คือ พื้นที่ชายแดน พื้นที่รุนแรงพิเศษชายแดน พื้นที่เพ่งเล็งเป็นกรณีพิเศษด้าน การปราบปรามยาเสพติด พื้นที่เฝ้าระวังปัญหายาเสพติด และพื้นที่ศักยภาพ การดำเนินงานในปี 2547 เน้นการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสม ในชุมชนเมือง ควบคู่ไปกับดำเนิน กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในหมู่บ้านชนบท โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางให้มีโอกาส คิดและตัดสินใจ โดยเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกันมากกว่ากิจกรรมเดี่ยว ๆ เพื่อให้เกิด ความยั่งยืน โดยมีการสนับสนุนงบประมาณสำหรับ การพัฒนาและดำเนินงานของภาคประชาชน นโยบายการทำงานในระดับพื้นที่ให้ประชาชนเป็นเจ้าภาพ ส่วนภาครัฐเป็นผู้สนับสนุน เพื่อให้ สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมของแต่ละพื้นที่ เช่น ชุมชนเมืองหรือพื้นที่ Heartland ยังเป็นจุดอ่อนในการดำเนินงานปี 2546/2547 Roadmap ระยะที่ 3 จึงเน้นการทำงานในพื้นที่ Heartland หัวใจของการทำงานในชุมชนโดยภาคประชาชน คือ การค้นหาผู้ค้า ผู้เสพ ผู้ติด แล้ว ดำเนินการตามความเหมาะสม ถึงแม้จะมีปัญหาเรื่องความเที่ยงตรงของสถานะของผู้ที่ออกมาร แสดงตัว แต่การ re x-ray แต่ละครั้งเป็นมาตรการหนึ่งในการป้องไม่ให้ปัญหานวนกลับมาใหม่ แต่ยังไม่พอกในการสร้างความยั่งยืนในการรักษาสภาพซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความเข้มแข็งของชุมชน จึงต้องเน้นการส่งต่อเพื่อให้มีการติดตาม ดูแล เฝ้าระวัง เป็นทุก ๑ และเน้นการมีส่วนร่วมของ ประชาชนโดยให้สมัครเข้าร่วมในกระบวนการต่าง ๆ และเลือกผู้แทนเข้ามาร่วมทำงานเพื่อให้เกิด ความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมและช่วยกันทำงานอย่างต่อเนื่อง

2. สถานศึกษา เยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปใช้ยาเสพติดหรือกลุ่ม Potential Demand จำนวนประมาณ 16 ล้านคน อยู่ในสถานศึกษาแต่การดำเนินงานในกลุ่มนี้ยังขาดเอกสาร สาเหตุหนึ่งเกิดจากการปรับ โครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย ทำให้มีปัญหาด้านการส่งต่องาน วัตถุประสงค์สำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาคือการดูแลนักเรียน/นักศึกษาให้ปลอดภัยจากยาเสพติด ไม่ใช่ดูแล “สถานศึกษา” ให้ปลอดภัยโดยเลือกรับเฉพาะผู้ที่ไม่มีประวัติเกี่ยวข้อง

กับยาเสพติด หรือกำจัดปัญหาโดยการไล่ออก สถานศึกษาจึงควรเน้นการค้นหาปัญหา และดูแลบุคลากรในสถานศึกษาให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม รวมทั้งพ่อค้า แม่ค้า ยาม นักการงาน รวมถึงการตรวจตราผู้ระหว่างพื้นที่ในความรับผิดชอบไม่ให้มีการมั่วสุมเสพหรือค้ายาเสพติด พัฒนาความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อร่วมกันควบคุมพื้นที่เสี่ยงโดยรอบโรงเรียน และแบ่งกิจกรรมเป็น 4 ช่วง คือช่วงเปิดภาคเรียน กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียน นักศึกษาใหม่ ช่วงเวลาที่อยู่ใน สถานศึกษา ช่วงเวลาที่อยู่นอกสถานศึกษา และช่วงจบการศึกษา การค้นหาผู้มีปัญหายาเสพติดควรใช้หลายวิธี ประกอบกัน (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคกลาง 2546, น. 13) คือ ตรวจปัสสาวะ แบ่งเป็นตรวจเบื้องต้น (Screening Test) และตรวจยืนยัน (Confirmation Test) ซึ่งไม่ใช้วิธีที่สุดใน การค้นหา แต่ได้ประโยชน์ในการป่วยด้วย การสังเกตโดยครู จาก พฤติกรรม บุคลิก ผลการเรียน หรือค้นหาโดยนักเรียน แต่ต้องทำความเข้าใจว่าเป็นเจตนาดี ไม่ใช่การจับผิดเพื่อ้อน การแก้ไข พฤติกรรม (อ้างแล้ว น. 15) ประกอบด้วยการให้คำปรึกษาแบบเดี่ยว (Individual Counseling) แบบกลุ่ม (Group Counseling) หรือแบบครอบครัว (Family Counseling) เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างครูและติชย์ รวมถึงครอบครัวของนักเรียน ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างทักษะอื่น ๆ ทั้งที่เป็นกิจกรรมทางเลือกและกิจกรรมเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของจิตใจและร่างกาย สำนักงาน ป.ป.ส. ภาคกลางเน้นว่า กิจกรรมป้องกันยาเสพติดควรใช้ได้กับทุกคนเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องในการป้องกันตัวเองจากยาเสพติดและดำรงตนให้ เหมาะสมกับความเป็นนักเรียน/นักศึกษาและพลเมืองที่ดีของประเทศไทย กิจกรรมของสถานศึกษาให้รวมถึงการสอนส่องหอพัก บ้านเช่า ที่นักเรียน นักศึกษาในความดูแลพักอาศัยอยู่ และร่วมกับชุมชนสอดส่องสถานบันเทิงทุกประเภทในบริเวณใกล้เคียงด้วย

3. การปราบปราม มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและกลไกการทำงาน เนื่องจากนักค้าที่เหลืออยู่เป็นระดับมืออาชีพ และร่วงตัวมากขึ้น จึงต้องเน้นการสืบสวนหาข่าวและพยานหลักฐาน และมุ่งเป้าไปที่การดำเนินการเป็นเครือข่ายการค้า (Syndicate) โดยขยายการดำเนินงานไปถึงการหาข่าวและปราบปรามแหล่งผลิตภายนอกประเทศไทย เพื่อตัดต้นตอของปัญหา ในภาคกลางต้องสืบสวนหาข่าวและประสานงานทำลายแหล่งผลิตทั้งในประเทศไทยมีและกัมพูชา ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยกฎหมายยาเสพติดโดยตรง ให้ใช้มาตรการปราบปรามผู้ร่วมคบคิด พระราชนิยมยุติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และมาตรการทางภาษีมาใช้

4. การบูรณาการแผน งบประมาณ และการดำเนินงาน อย่างเป็นระบบและครอบคลุมมากขึ้น เพราะถึงแม้ว่าในปัจจุบันผู้ว่าราชการจังหวัดจะมีอำนาจในการบริหารงานแบบบูรณาการ แต่การที่มีหน่วยงานส่วนกลางไปตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดภาคกลางหลายหน่วยทำให้การ

ประสานงานและบูรณาการระหว่างดับเพลิงที่ในบางจังหวัดขาดเอกสารฯ เพราจะบางหน่วยงานไม่เข้าสัมผัสกับผู้ว่าราชการจังหวัด

8. ผลการดำเนินงาน

การประการศสครามເອົາໝະຍາເສພຕິດຂັ້ນເຕີດຂາດຮະໜວງວັນທີ 1 ກຸມພັນຍົງ 2 ອັນວັນ 2546 ທຳໄໝມີຜູ້ເສພ ຜູ້ຕິດ ຜູ້ຄ້າ ອອກມາແສດງຕົວຈຳນວນມາກ ຕຶ້ງແມ່ຈະມີປັບປຸງຫາເວື່ອງຄວາມເທິ່ງຕຽງຂອງສະຖານະຂອງຜູ້ທີ່ອກມາແສດງຕົວ (ດູຕາຮາງທີ່ 4) ຈາກຮາຍງານຜລກກາຮ່າວຈປະເມີນສະຖານະກາຮົນຍາເສພຕິດ ຄຣັງທີ່ 1 (ວັນທີ 1 ກຸມພັນຍົງ-30 ພຶສພາຍນ 2546) ໂດຍຄນະອຸນກຣມກາຮປະເມີນຜລ ສູນຍົກຄ້ານວຍກາຮຕ່ອສູ້ເພື່ອເອົາໝະຍາເສພຕິດແໜ່ງໜາຕີ ສຸງປຸດໄດ້ວ່າໃນຂະໜາດທີ່ສະຖານະກາຮົນຍາເສພຕິດໃນກາພວມຂອງປະເທດອູ້ໃນຮະດັບປານກລາງ ໂດຍສະຖານະກາຮົນດ້ານຜູ້ຄ້າ/ຜູ້ຜລິຕອຍູ້ໃນຮະດັບເບາບາງ ສະຖານະກາຮົນດ້ານຜູ້ຕິດ/ຜູ້ເສພ ອູ້ໃນຮະດັບປານກລາງ ເຊັ່ນເດືອຍກັບສະຖານະກາຮົນດ້ານຜູ້ມີໂຄກສເຂົ້າໄປໃຫ້ຍາເສພຕິດ ສ່ວນຄວາມພຶ່ງພອໃຈຕ່ອຜລງານກາຮແກ້ໄຂປັບປຸງຫາຍາເສພຕິດຂອງຮັບສາລອຍູ້ໃນຮະດັບນາກ ອູ່ຢ່າງໄຮກຕາມ ເນື່ອເປົ້າຍບ່າຍກາຄແລ້ວພວກວ່າສະຖານະກາຮົນດ້ານຜູ້ຕິດ/ຜູ້ເສພ ໃນພື້ນທີ່ຮັບຜິດຂອບຂອງຕໍາວົງກູງຮຽກາຄ 1 ອູ້ໃນອັນດັບສູງສຸດ ແລະສະຖານະກາຮົນດ້ານກລຸ່ມຜູ້ມີໂຄກສເຂົ້າໄປໃຫ້ຍາເສພຕິດໃນພື້ນທີ່ໃນຄວາມຮັບຜິດຂອບຂອງຕໍາວົງກູງຮຽກາຄ 8 ແລະ ພາກ 1 ສູງຮອງຈາກກຸງເທັກ ແກ່ເກົ່ານັ້ນ ໃນຈຳນວນ 25 ຈັງໜວດໃນພື້ນທີ່ກາຄກລາງ ຈັງໜວດສຸພວະນຸ່ງໃຈຮັບຄວາມພຶ່ງພອໃຈສູງສຸດ ໂດຍຈັງໜວດສມຸກຮສາຄຣໄດ້ຮັບຄວາມພຶ່ງພອໃຈຕໍ່ສຸດ (ສຄສ.ສຳນັກງານ ປ.ປ.ສ. 2546, ນ. 11-27) ແຕ່ຮາຍງານຜລກກາຮ່າວຈປະເມີນຜລສະຖານະກາຮົນຍາເສພຕິດ ຄຣັງທີ່ 2 (1 ພຸດພະການ-31 ກຣກວາມ 2546) ໂດຍຄນະອຸນກຣມກາຮ່າວຈປະເມີນຜລສະຖານະກາຮົນຍາເສພຕິດ ສ້າງໃນພື້ນທີ່ ຮັບຜິດຂອບຂອງຕໍາວົງກູງຮຽກາຄ 1 ສະຖານະກາຮົນຍາເສພຕິດໃນກາພວມອູ້ໃນຮະດັບປານກລາງ ສະຖານະກາຮົນດ້ານຜູ້ຜລິຕ/ຜູ້ຄ້າອູ້ໃນຮະດັບເບາບາງ ຍກເກັ່ນຈັງໜວດພຣະນຄຣີອູ້ຍຸດຍາ ສະຖານະກາຮົນອູ້ໃນຮະດັບປານກລາງ ສະຖານະກາຮົນດ້ານຜູ້ເສພ/ຜູ້ຕິດສູງສຸດ ແລະ ຈັງໜວດພຣະນຄຣີອູ້ຍຸດຍາມີຮະດັບສະຖານະກາຮົນດ້ານກລຸ່ມຜູ້ມີໂຄກສເຂົ້າໄປໃຫ້ຍາເສພຕິດສູງສຸດໃນການຄວາມພຶ່ງພອໃຈໂດຍຮົມອູ້ໃນຮະດັບນາກ ໂດຍຈັງໜວດຊ່າຍນາທມີຮະດັບຄວາມພຶ່ງພອໃຈສູງສຸດ ແລະ ຈັງໜວດພຣະນຄຣີອູ້ຍຸດຍາມີຮະດັບຄວາມພຶ່ງພອໃຈຕໍ່ສຸດ ໃນພື້ນທີ່ຮັບຜິດຂອບຂອງຕໍາວົງກູງຮຽກາຄ 2 ສະຖານະກາຮົນຍາເສພຕິດໃນກາພວມອູ້ໃນຮະດັບປານກລາງ ສະຖານະກາຮົນດ້ານຜູ້ຜລິຕ/ຜູ້ຄ້າສ່ວນໃໜ້ອູ້ໃນຮະດັບເບາບາງ ໂດຍສະຖານະກາຮົນຂອງຈັງໜວດປຣາຈືນບຸ້ອູ້ຍຸ້ໃນຮະດັບສູງສຸດ ສະຖານະກາຮົນດ້ານຜູ້ເສພ/ຜູ້ຕິດ ແລະ ດ້ານກລຸ່ມຜູ້ມີໂຄກສເຂົ້າໄປໃຫ້ຍາເສພຕິດສ່ວນໃໜ້ອູ້ໃນຮະດັບປານກລາງ ໂດຍສະຖານະກາຮົນດ້ານ

ผู้เสพ/ผู้ติดของจังหวัดระยองมีระดับสูงสุด และจังหวัดยะเรียมีระดับสถานการณ์ด้านกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปใช้ยาเสพติดสูงสุดในภาค ในด้านความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยจังหวัดคนร้ายกมีระดับความพึงพอใจสูงสุด และจังหวัดระยองมีระดับความพึงพอใจต่ำที่สุด ในพื้นที่ของตัวจังหวัดภาค 7 สถานการณ์ยาเสพติดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านผู้ผลิต/ผู้ค้าส่วนใหญ่อยู่ในระดับเบาบาง โดยสถานการณ์ของจังหวัสมุทรสาครอยู่ในระดับสูงสุด ด้านผู้เสพ/ผู้ติด และด้านกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปใช้ยาเสพติดส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง สถานการณ์ด้านผู้เสพ/ผู้ติดของจังหวัดสมุทรสงครามอยู่ในระดับสูงสุด โดยจังหวัดสมุทรสาครมีระดับสถานการณ์ด้านกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปใช้ยาเสพติดสูงสุด ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยจังหวัดสุพรรณบุรีอยู่ในระดับสูงสุดและจังหวัดสมุทรสาครอยู่ในระดับต่ำสุด เมื่อเปรียบเทียบภัยในกลุ่มจังหวัดภาคกลางแล้วปรากฏว่าจังหวัดขัยนาทได้รับความพึงพอใจในระดับสูงสุดและจังหวัดสมุทรสาครได้รับความพึงพอใจต่ำที่สุด (ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่ออาชันนยาเสพติดแห่งชาติ 2546, น. 24–25 และ น. 30)

ในด้านการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ ได้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานปราบปรามยาเสพติดชายแดนไทย–กัมพูชา 2 จุด คือ สำนักงานประสานงานปราบปรามยาเสพติดชายแดนอรัญประเทศ–ปอยเปต โดยกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รับผิดชอบ การจัดตั้งสำนักงานประสานงานปราบปรามยาเสพติดชายแดนระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออก (Cross Border Law Enforcement Cooperation in East Asia : AD/RAS/D 91)

ด้านการป้องกันยาเสพติด จากรายงานของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข แสดงว่าจำนวนสมาชิกมาร์ม To Be Number One ณ วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2547 ในจังหวัดภาคกลางรวมจำนวน 3,408,838 คน (ดูข้อมูลจำนวนรายจังหวัดในตารางที่ 5) และกระทรวงมหาดไทยรายงานจำนวนผู้ประสบผลลัพธ์แผลนักเสพติดในแต่ละวัน ณ วันที่ 19 มีนาคม 2547 ทั่วประเทศรวม 2,830,895 คน โดยเป็นผู้ประสบผลลัพธ์แผลนักเสพติดในภาคกลางจำนวน 702,934 คน (ดูข้อมูลจำนวนรายจังหวัดในตารางที่ 6)

ศูนย์เรียนรู้ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ภาคกลาง

ในภาคกลางมี ศูนย์การเรียนรู้ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ 45 แห่ง ที่สถาบันพัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน บ.บ.ส. ได้ขึ้นทะเบียนไว้ โดยอยู่ในประเภทการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ซึ่งตามข้อมูลของ

สำนักงานประปาและสนับสนุนภาคประชาชน สำนักงาน ป.ป.ส. มีหมู่บ้าน/ชุมชนที่เป็นพื้นที่ศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางเครือข่ายการทำงาน 6,082 หมู่บ้าน/ชุมชน โดยอยู่ในภาคกลางจำนวน 1,128 หมู่บ้าน/ชุมชน ดังนี้

รายชื่อศูนย์การเรียนรู้ด้านการแก้ไขปัญหาฯสภาพติดในภาคกลาง

1. เครือข่ายป้องกันและแก้ไขปัญหาฯสภาพติด บ้านคลองตะเคียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. ศูนย์พัฒนาคุณธรรม ตำบลสนับทึบ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. ชุมชนคลองตะเคียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. บ้านแหลมเที่ยง หมู่ที่ 5 ตำบลหนองตะพาน อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

5. บ้านชาแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลบางบุตร อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

6. บ้านเจ็ดลูกเนิน หมู่ที่ 10 ตำบลชาภากบก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

7. ศูนย์การเรียนรู้บ้านคลองจระเข้น้อย หมู่ที่ 2 ตำบลเกาะไร่ อำเภอป้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

8. บ้านคลองบางไผ่ หมู่ที่ 7 ตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

9. บ้านบึงตาปือ หมู่ที่ 6 ตำบลหนองทอง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

10. บ้านหนองบึง หมู่ที่ 14 ตำบลเขานหินช้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

11. เครือข่ายชุมชน ตำบลเทพนิมิต อำเภอเขาสมิ้ง จังหวัดตราด

12. บ้านเนินดินแดง หมู่ที่ 9 ตำบลเนินทราย อำเภอเมือง จังหวัดตราด

13. คณะกรรมการแก้ไขปัญหาฯสภาพติด หมู่ที่ 5 ตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

14. เครือข่ายห้วยตาแกลัง หมู่ที่ 5 ตำบลท่าแหลม อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

15. เครือข่ายบ้านคลองแขก หมู่ที่ 9 ตำบลปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัด

สมุทรสงคราม

16. ชุมชนปลายคลองวัว ตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

17. บ้านหินเทิน หมู่ที่ 5 ตำบลแสงอรุณ อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

18. ชุมชนบ้านหนองกลางดง หมู่ที่ 7 ตำบลศิลาลอย กิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

19. เครือข่าย หมู่ที่ 4 ตำบลบางงา อำเภอท่ารุ่ง จังหวัดลพบุรี

20. เครื่อข่าย หมู่ที่ 8 ตำบลบางคุ้ง อำเภอท่าจึง จังหวัดลพบุรี
21. เครื่อข่ายชุมชนป้องกันยาเสพติด หมู่ 8 ตำบลนางลือ อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท
22. ชุมชนหนุ่มสาวบ้านขันนุน ตำบลวังแข็ม อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
23. ศูนย์ประสานงานการต่อต้านยาเสพติด ตำบลหนองปากโลง อำเภอเมือง

จังหวัดนครปฐม

24. ชุมชนสุ่มเร่ำเยิ่ว ตำบลละหาร อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
25. ชุมชน หมู่ที่ 3 ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
26. ชุมชนบ้านโค้งบ่อแร่ หมู่ที่ 9 ตำบลทับหลวง อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี
27. ชุมชนเครื่อข่าย ตำบลหนองนกไก่ อำเภอกระทุมແบน จังหวัดสมุทรสาคร
28. ชุมชนเกษตรพัฒนา สถานีอนามัย ตำบลเกษตรพัฒนา อำเภอป้านแพ้ว

จังหวัดสมุทรสาคร

29. ชุมชนแก้วนิมิต ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
30. เครื่อข่ายชุมชนป้องกันยาเสพติด ตำบลแซร์อ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว
31. ชุมชน 180 หมู่ 9 ตำบลทับราช อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว
32. ชุมชนบ้านป่างลาง หมู่ 2 ตำบลตาพระยา อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว
33. ชุมชนเครื่อข่ายคณะกรรมการแก้ไขปัญหายาเสพติด 100 หมู่ 1 บ้านจะไง อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง

ประสบการณ์ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน

34. ชุมชนหุ่งไลไก่ ที่ทำการสาธารณูปโภค ตำบลหินกอง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
35. ชุมชนเครื่อข่ายชุมชนบ้านบ่อหี หมู่ 4 ตำบลต้นนาวศรี อำเภอส่วนพื้น จังหวัดราชบุรี ประสบการณ์ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน
36. ชุมชนเครื่อข่ายชุมชนบ้านห้องรวมมิตร หมู่ 7 ตำบลบ้างม่อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
37. ชุมชนเครื่อข่ายศูนย์องค์กรชุมชน หมู่ 3 ตำบลหุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
38. ชุมชนเครื่อข่ายชุมชนวัดหนองปลิง หมู่ 10 ตำบลดอนแสงลับ อำเภอหัวยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี
39. ชุมชนบ้านหนองสรวง หมู่ 15 ตำบลเลาขวัญ อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี

37. ชุมชนหมู่ 3 ตำบลหนองป่าดู่ อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี
 38. ชุมชน 3 หมู่ 3 ตำบลซ่องสะเดา อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
 39. โรงเรียนลาดยาววิทยาคม อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์
 40. บ้านน้ำซับ หมู่ 10 ตำบลนาวงศ์หิน อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
 41. บ้านคลอด หมู่ที่ 2 ตำบลพลูตาหหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
 42. ศูนย์การเรียนรู้แก้ปัญหาฯสพตติด ตำบลชีน้ำร้าย จังหวัดสิงห์บุรี

องค์กรเอกชนที่ได้รับคัดเลือกเป็นศูนย์การเรียนรู้จะมีสิทธิขอรับเงินอุดหนุนซึ่ง
 สำนักงาน ป.ป.ส. จัดสรรไว้ให้โดยเฉพาะในวงเงินปีละประมาณ 1,700,000 บาท

ตารางที่ 2.2

การจัดสรรงบประมาณแก้ไขปัญหาฯสพตติดระดับจังหวัด ปีงบประมาณ 2546

ลำดับ	จังหวัด	งบที่จัดสรวจให้จังหวัด (หมวดรายจ่ายอื่น)			งบฯ ดำเนิน การใน สถานศึกษา	หมวดเงิน อุดหนุน	รวม ทั้งหมด
		งานป้องกัน	งานปรบปรม	รวม			
1	กาญจนบุรี	5,108,000	1,702,700	6,810,700	1,362,600	547,500	8,720,800
2	จันทบุรี	2,591,000	863,700	3,454,700	706,400	143,360	4,304,460
3	ฉะเชิงเทรา	3,739,100	1,246,400	4,985,500	706,400	750,340	6,442,240
4	ชลบุรี	3,833,200	1,277,800	5,111,000	1,362,600	0	6,473,600
5	ชัยนาท	3,537,100	1,179,000	4,716,100	706,400	0	5,422,500
6	ตราชด	2,278,600	759,500	3,038,100	706,400	1,114,650	4,859,150
7	นครนายก	1,473,300	491,100	1,964,400	706,400	0	2,670,800
8	นครปฐม	2,573,200	857,800	3,431,000	1,362,600	388,330	5,181,930
9	นนทบุรี	1,756,000	585,300	2,341,300	706,400	0	3,047,700
10	ปทุมธานี	2,035,100	678,400	2,713,500	1,363,000	0	4,076,500
11	ประจวบคีรีขันธ์	2,489,300	829,800	3,319,100	706,400	447,850	4,473,350
12	ปราจีนบุรี	2,346,400	782,100	3,128,500	706,400	48,930	3,883,830
13	พระนครศรีอยุธยา	6,826,400	2,275,500	9,101,900	706,400	272,361	10,080,661
14	เพชรบุรี	2,726,200	908,700	3,634,900	1,362,600	764,950	5,762,450

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ลำดับ	จังหวัด	งบที่จัดสร้างให้จังหวัด (หมวดรายจ่ายอื่น)			งบฯ ดำเนิน การใน สถานศึกษา	หมวดเงิน อุดหนุน	รวม ทั้งหมด
		งานป้องกัน	งานปรบปราม	รวม			
15	ยะลา	2,588,600	862,900	3,451,500	1,362,600	330,400	5,144,500
16	ราชบุรี	3,442,400	1,147,500	4,589,900	1,362,600	629,800	6,582,300
17	ลพบุรี	5,225,300	1,741,800	6,967,100	1,362,600	678,935	9,008,635
18	สมุทรปราการ	1,577,700	525,900	2,103,600	1,362,600	348,800	3,815,000
19	สมุทรสงคราม	1,352,000	450,600	1,802,600	706,400	543,620	3,052,620
20	สมุทรสาคร	1,360,100	453,300	1,813,400	1,362,600	154,850	3,330,850
21	สระแก้ว	2,534,000	844,600	3,378,600	706,400	490,590	4,575,590
22	สระบุรี	3,978,200	1,326,000	5,304,200	706,400	373,270	6,383,870
23	สิงห์บุรี	1,963,900	654,600	2,618,500	706,400	0	3,324,900
24	สุพรรณบุรี	3,784,400	1,261,500	5,045,900	706,400	715,755	6,468,055
25	อ่างทอง	2,432,000	810,600	3,242,600	706,400	188,800	4,137,800

ตารางที่ 2.3

การจัดสรรงบประมาณแก้ไขปัญหาฯ เสพติดระดับจังหวัด ปีงบประมาณ 2547

ลำดับ	จังหวัด	งบที่จัดสร้างให้จังหวัด (หมวดรายจ่ายอื่น)			งบฯ ดำเนิน การในสถาน ศึกษา	หมวด เงิน อุดหนุน	รวม ทั้งหมด
		งานป้องกัน	งานปรบปราม	รวม			
1	กาญจนบุรี	6,246,000	1,124,000	7,370,000	1,020,000		8,390,000
2	จันทบุรี	4,822,000	878,000	5,700,000	582,000		6,282,000
3	ฉะเชิงเทรา	5,369,000	971,000	6,340,000	848,000	82,000	7,270,000
4	ชลบุรี	5,362,000	938,000	6,300,000	1,020,000	228,000	7,548,000
5	ชัยนาท	3,945,000	725,000	4,670,000	483,300		5,153,300

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ลำดับ	จังหวัด	งบที่จัดสรวไห้จังหวัด (หมวดรายจ่ายอื่น)			งบฯ ดำเนินการใน สถานศึกษา	หมวด เงิน	หมวด อุดหนุน	รวม ทั้งหมด
		งานป้องกัน	งานปรบปรม	รวม				
6	ตราด	3,495,000	665,000	4,160,000	500,000			4,660,000
7	นครนายก	2,082,000	386,000	2,468,000	500,000			2,968,000
8	นครปฐม	3,495,000	665,000	4,160,000	726,000	94,800		4,980,800
9	นนทบุรี	3,058,000	527,000	3,630,000	672,800			4,302,800
10	ปทุมธานี	3,499,000	731,000	4,230,000	601,800			4,831,800
11	ประจวบคีรีขันธ์	3,943,000	857,000	4,800,000	584,000			5,384,000
12	ปราจีนบุรี	3,498,000	632,000	4,130,000	653,000			4,783,000
13	พระนครศรีอยุธยา	7,630,000	1,370,000	9,000,000	885,900			9,885,900
14	เพชรบุรี	3,941,000	659,000	4,600,000	615,600			5,215,600
15	ระยอง	3,940,000	850,000	4,790,000	580,000			5,370,000
16	ราชบุรี	4,822,000	878,000	5,700,000	905,600			6,605,600
17	ลพบุรี	5,370,000	1,070,000	6,440,000	1,008,000			7,778,000
18	สมุทรปราการ	3,059,000	671,000	3,730,000	787,200	100,000		4,617,200
19	สมุทรสงคราม	1,674,000	326,000	2,000,000	500,000			2,500,000
20	สมุทรสาคร	1,674,000	326,000	2,000,000	500,000			2,500,000
21	สระแก้ว	4,379,000	851,000	5,230,000	653,000			5,883,000
22	สระบุรี	6,274,000	926,000	7,200,000	714,300			7,914,300
23	สิงห์บุรี	3,057,000	473,000	3,530,000	500,000			4,030,000
24	สุพรรณบุรี	4,822,000	878,000	5,700,000	1,020,000			6,720,000
25	อ่างทอง	3,498,000	632,000	4,130,000	500,000	158,200		4,788,200

ที่มา: เอกสารประกอบการประชุมชี้แจงการจัดทำแผนแก้ไขปัญหาฯสภาพคล่อง 2546

ตารางที่ 2.4

จำนวนผู้แสดงตนในฐานะผู้เชพ/ผู้ติด และ ผู้ผลิต/ผู้ค้ายาเสพติด

ระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์-30 พฤศจิกายน 2546

ลำดับ	ชื่อจังหวัด	จำนวนผู้แสดงตนด้านผู้เชพ/ผู้ติด	จำนวนผู้แสดงตนด้านผู้ค้า/ผู้ผลิต
1	กาญจนบุรี	8,340	947
2	จันทบุรี	2,577	212
3	ฉะเชิงเทรา	5,328	398
4	ชลบุรี	4,226	436
5	ชัยนาท	3,142	346
6	ตราด	1,459	132
7	นครนายก	1,352	17
8	นครปฐม	4,200	784
9	นนทบุรี	4,689	194
10	ปทุมธานี	2,724	569
11	พระจวบคีรีขันธ์	3,598	42
12	ปราจีนบุรี	3,402	385
13	พระนครศรีอยุธยา	6,843	804
14	เพชรบุรี	2,904	473
15	ระยอง	3,330	296
16	ราชบุรี	6,127	656
17	ลพบุรี	6,293	674
18	สมุทรปราการ	3,043	340
19	สมุทรสงคราม	1,599	203
20	สมุทรสาคร	2,031	351
21	สระแก้ว	3,556	326
22	สระบุรี	4,771	150
23	สิงห์บุรี	2,095	269
24	สุพรรณบุรี	11,949	1,492
25	อ่างทอง	2,916	388
รวม		102,494	10,884

ที่มา: กรมการปักครอง

ตารางที่ 2.5

จำนวนสมาชิกชั้น To Be Number One ในภาคกลางจำแนกรายจังหวัด

จังหวัด	จำนวนสมาชิก To Be Number One				
	สถานศึกษา	สถานประกอบการ	ชุมชน	ครัวติดயา	รวม
กาญจนบุรี	12,024	51	28,634	7,940	48,649
จันทบุรี	31,366	0	0	0	31,366
ฉะเชิงเทรา	20,144	4,852	34,200	5,015	64,211
ชลบุรี	106,920	77,867	119,676	1,298	305,761
ชัยนาท	12,763	733	75,800	3,154	92,450
ตราด	17,226	346	29,785	1,510	48,867
นครนายก	21,763	3,662	9,264	2	34,691
นครปฐม	12,316	24,569	3,525	0	40,410
นนทบุรี	290,027	21,654	48,417	0	360,098
ปทุมธานี	43,836	4,255	43,937	0	92,028
ประจวบคีรีขันธ์	27,676	1,503	16,115	0	45,294
ปราจีนบุรี	50,787	29,337	82,043	3,994	166,161
พระนครศรีอยุธยา	493,156	96,023	280,468	2,516	872,163
เพชรบุรี	39,974	2,317	84,329	0	126,620
ระยอง	998	1,098	1,729	0	3,825
ราชบุรี	115,001	38,903	5,244	0	159,148
ลพบุรี	5,127	500	929	9,254	15,810
สมุทรปราการ	178,410	6,200	1,700	70	186,380
สมุทรสงคราม	81,475	210,069	16,619	1,955	310,118
สมุทรสาคร	81,475	210,069	16,619	1,955	310,118
สระแก้ว	64,513	7,146	129,250	3,471	204,380
สระบุรี	22,572	17,856	40,161	5,600	86,189
สิงห์บุรี	19,202	687	86,470	2,086	108,445
สุพรรณบุรี	10,624	1,134	10,567	0	22,325
อ่างทอง	2,372	366	733	0	3,471

ที่มา: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2547

ตารางที่ 2.6

สรุปจำนวนคำເກອ หมู่บ้าน และຜູ້ປະສານພັດແຜ່ນດີນຂອງຈັງหวັດໃນການກາລາງ

ลำดับ	ชื่อจังหวัด	คำເກອ/ ກົງคำເກອ	ตำบล	หมู่บ้าน	ชຸນ	ຜູ້ປະສານ ພັດແຜ່ນດີນ
1.	กาญจนบุรี	13	95	915	98	33,986
2.	จันทบุรี	9/1	76	719	108	26,107
3.	ฉะเชิงเทรา	10/1	93	878	84	41,086
4.	ชลบุรี	10/1	92	682	261	38,782
5.	ชัยนาท	6/2	51	498	56	20,420
6.	ตราด	5/2	38	260	31	10,692
7.	นครนายก	4	41	407	20	15,312
8.	นครปฐม	7	106	929	198	34,948
9.	นนทบุรี	6	52	319	235	22,672
10.	ปทุมธานี	7	60	494	194	30,289
11.	ประจวบคีรีขันธ์	7/1	48	427	133	20,627
12.	ปราจีนบุรี	7	64	693	78	26,568
13.	พระนครศรีอยุธยา	16	209	1,452	250	48,950
14.	เพชรบุรี	8	93	694	69	47,730
15.	ยะลา	6/2	58	436	149	21,637
16.	ราชบุรี	9/1	104	963	177	33,417
17.	ลพบุรี	11	122	1,119	105	36,308
18.	สมุทรปราการ	5/1	50	398	200	30,138
19.	สมุทรสงคราม	3	36	284	38	9,671
20.	สมุทรสาคร	3	40	288	101	17,132
21.	สระแก้ว	7/2	59	679	35	28,211
22.	สระบุรี	13	111	967	211	38,222
23.	สิงห์บุรี	6	43	363	49	11,901
24.	สุพรรณบุรี	10	110	994	119	38,699

ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อจังหวัด	อำเภอ/กิ่ง อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	ชุมชน	ผู้ประสบ ผลังแผลนคืน
25.	อ่างทอง	7	73	513	80	19,429
	รวม	209	1,924	16,371	3,079	704,934

ที่มา: สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคกลาง สำนักงาน ป.ป.ส. และ

กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคกลาง. แนวทางการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการเพื่อเอาจริงยาเสพติดพื้นที่ภาคกลาง ปี 2546, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2546.

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคกลาง. ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติดภาคกลาง ปี 2547: “จากการหยุดยั้งไปสู่ความยั่งยืน”. เอกสารประกอบการประชุมชี้แจงการจัดทำแผนแก้ไขปัญหายาเสพติด ภาคกลาง ปี 2547 ณ โรงแรมรอยัลวีเวย์ กรุงเทพมหานคร 11–12 กันยายน 2546 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2547.

ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาจริงยาเสพติดแห่งชาติ. รายงานผลการสำรวจประเมินสถานการณ์ยาเสพติด ครั้งที่ 1 (ฉบับผู้บริหาร), สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2546.

ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาจริงยาเสพติดแห่งชาติ. รายงานผลการสำรวจประเมินสถานการณ์ยาเสพติด ครั้งที่ 2 (ฉบับผู้บริหาร), สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2546.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. กรอบทิศทาง เป้าหมาย และกรอบแผนปฏิบัติการเพื่อเอาจริงยาเสพติด พ.ศ. 2546–2547 : เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์พัลส์เพื่อเอาจริงยาเสพติด วันที่ ที่ 26 มกราคม 2547 เวลา 09.45–10.30 น. สิงหาคม 2545 ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล, 2545

ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาจริงยาเสพติดแห่งชาติ. คู่มือการตรวจสอบ กำกับ และติดตามการใช้จ่ายงบประมาณด้านยาเสพติด, 2547

บทที่ 3

การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในจังหวัดพะนังครศรีอยุธยา

1. ลักษณะเฉพาะของจังหวัดพะนังครศรีอยุธยา

จังหวัดพะนังครศรีอยุธยา ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคกลาง อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครทางตอนน้ำประมาณ 72 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 2,556.64 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,597,900 ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น 16 อำเภอ 209 ตำบล 1,452 หมู่บ้าน 27 เทศบาล ชุมชนในเขตเทศบาล 250 ชุมชน และ 133 องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนประชากรในปี 2547 ประมาณ 750,634 คน เป็นชาย 365,602 คน หญิง 385,032 คน (ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่ออาชันยาเสพติดจังหวัดพะนังครศรีอยุธยา 2547, น. 1-2) อาชีพหลักคือ ลูกจ้างในภาคอุตสาหกรรม รองลงมาคือ เกษตรกรรม จังหวัดพะนังครศรีอยุธยา มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับจังหวัดอ่างทอง ลพบุรี สระน้ำรี
ทิศใต้	ติดกับจังหวัดปทุมธานี นนทบุรี
ทิศตะวันออก	ติดกับจังหวัดสระบุรี
ทิศตะวันตก	ติดกับจังหวัดสุพรรณบุรี และนครปฐม

จากคำอธิบายของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคกลาง สำนักงาน ป.ป.ส. เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาเสพติดในพื้นที่ภาคกลาง และการวิเคราะห์ศักยภาพ การแก้ปัญหาเสพติดโดยศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่ออาชันยาเสพติดจังหวัดพะนังครศรีอยุธยา จัดเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์หนึ่งในมุมมองด้านปัญหาเสพติดเพราะมีปัจจัยที่ เอื้อต่อปัญหาเสพติดหลายประการ ประการแรกคือ เป็นพื้นที่ที่มีเส้นทางคมนาคมสะดวกทั้งทางบกและทางน้ำ ทางบกตั้งอยู่บนเส้นทางลำเลียงยาเสพติดที่สำคัญ ซึ่งในภาคกลางได้แก่ ถนน พหลโยธิน ถนนสายเอเชีย และถนนมิตรภาพ ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดพะนังครศรีอยุธยาเป็นเส้นทางเข้าสู่กรุงเทพฯ จังหวัดพะนังครศรีอยุธยา จึงกลายเป็นจุดพัก ยาเสพติดจุดหนึ่งในพื้นที่ เช่นเดียวกับจังหวัดสระบุรี ลพบุรี อ่างทอง ปทุมธานี และนนทบุรี แต่ ขาดจุดสกัดกันผู้ผลิตและผู้ค้าตามพื้นที่ร้อยต่อ กับจังหวัดเหล่านี้ ผู้ค้ายาเสพติดจึงเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างจังหวัดเหล่านี้ ทำให้ติดตามและจับกุมยาก (ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่ออาชันยาเสพติดจังหวัดพะนังครศรีอยุธยา 2546, น. 1) ประการที่สอง จังหวัดพะนังครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดหนึ่งในพื้นที่ภาคกลางที่มีเครือข่าย

ของกลุ่มเมืองปีนังรับจ้างที่ผันตัวเองมาค้ายาเสพติด กลุ่มมาเฟีย กลุ่ม การเมืองท้องถิ่น และบางส่วนของกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐในท้องถิ่น ที่ทำงานในลักษณะเครือข่ายการค้ายาเสพติดขนาดใหญ่ ถึงขนาดเล็กเป็นจำนวนมาก จังหวัดอื่น ๆ ในพื้นที่ที่มีปัญหานี้เรื่องนี้ได้แก่ จังหวัดนครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สุพรรณบุรี ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา ลพบุรี สระบุรี และอ่างทอง ซึ่งมีเขตติดต่อกับจังหวัดพระนครศรีอยุธยาถึงห้าจังหวัด การปราบปรามยาเสพติดของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอย่างรุนแรงได้การกำกับดูแลของหน่วยงานหลักคือกองบัญชาการตำรวจนครบาล 1 จากรายงานผลการสำรวจประเมินสถานการณ์ยาเสพติด ครั้งที่ 1 (1 กุมภาพันธ์-30 เมษายน 2546) ครั้งที่ 2 (1 พฤษภาคม-31 กรกฎาคม 2546) และครั้งที่ 3 (1 สิงหาคม-31 ตุลาคม 2546) พบว่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ในลำดับที่ 4 ของจังหวัดที่มีสถานการณ์ยาเสพติดในภาพรวมสูงสุด อยู่ในลำดับที่ 7 ของจังหวัดที่มีสถานการณ์ ด้านผู้ผลิต/ผู้ค้ายาเสพติดสูงสุด และอยู่ในลำดับที่ 3 ของจังหวัดที่มีสถานการณ์ด้านกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปใช้ยาเสพติดสูงสุด แต่ในสถานการณ์การด้านกลุ่มผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด และ ด้านความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จังหวัดพระนครศรีอยุธยาไม่อยู่ทั้งในกลุ่ม 10 จังหวัดที่ได้คะแนนสูงสุด และ 10 จังหวัดที่ได้คะแนนต่ำสุด (คณะกรรมการประเมินผล ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่ออาชันยาเสพติดแห่งชาติ 2547, น. 20-22)

สถิติจับกุมคดียาเสพติดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในปี 2542 จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีการจับกุมคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด 4,294 คดี ได้ผู้ต้องหา 4,438 คน ยาเสพติดที่จับกุมได้มากที่สุดคือเอมเฟตามีน รองลงไปคือสาระเหย จากสถิติแสดงให้เห็นว่า เอมเฟตามีนเป็นยาเสพติดที่ครองตลาดเกือบทั้งหมดของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 3.1
สถิติจับกุมคดียาเสพติดของจังหวัดพะนังครรื่ออยุธยา
ระหว่างเดือนตุลาคม 2542-พฤษภาคม 2543

ชนิดยาเสพติด	คดี		ผู้ต้องหา	น้ำหนักของกลาง
	จำนวน	ร้อยละ		
1. แอมเฟตามีน	3,991	92.94	4,128	94,201.25 เม็ด
2. สารระเหย	108	2.52	252	29 หลอด 49 กระป่อง 28
3. กัญชาแห้ง	99	2.30	104	489 ถุง 894.43 กรัม 2 ห่อ
4. พีชกระท่อม	39	0.91	41	731 ใบ 1,858.74 กรัม
5. เอโรอีน	5	0.12	5	25 หลอด 21 บีก 1.68 กรัม
6. บีน	52	1.21	52	0.8 กรัม
รวม	4,294	100	4,582	

ที่มา: www.moi.go.th/province น. 31-32

จากรายงานสถิติการจับกุมคดียาเสพติดในจังหวัดพะนังครรื่ออยุธยาของสำนักงาน ป.ป.
ส. พบว่ามีการจับกุมคดีแอมเฟตามีนมากที่สุดในทุก ๆ ปี ดังปรากฏตามตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 3.2
สถิติจับกุมคดียาเสพติดของจังหวัดพะนังครรื่ออยุธยา ปี พ.ศ. 2545

ชนิดยาเสพติด	จำนวน			น้ำหนักของกลาง (กิโลกรัม)
	คดี	ร้อยละ	ผู้ต้องหา	
1. เมทแอมเฟตามีน	5,135	94.8	5,292	89.82
2. กัญชาแห้ง	108	2	108	0.86
3. สารระเหย	88	1.6	90	1.51
4. พีชกระท่อม	79	1.4	79	40.22
5. เอโรอีน	4	0.1	4	0.007

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ชนิดยาเสพติด	จำนวน			น้ำหนักของกลาง (กิโลกรัม)
	คดี	ร้อยละ	ผู้ต้องหา	
6. ฝืน	1	0.1	1	0.004
รวม	5,415	100	5,574	

ที่มา: สำนักปราบป্রามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. (รายงานเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2547)

ตารางที่ 3.3

สถิติจับกุมคดียาเสพติดของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี พ.ศ. 2546

ประเภทยาเสพติด	จำนวน			น้ำหนักของกลาง (กิโลกรัม)
	คดี	ร้อยละ	ผู้ต้องหา	
1. แอมเฟตามีน	924	82.7	997	39.69
2. สารระเหย	107	9.6	107	1.80
3. กัญชาแห้ง	83	7.4	91	0.22
4. พีซกระทอม	ไม่มีราย	0	ไม่มีราย	ไม่มีรายงาน
5. เอโรอีน	งาน	0.3	งาน	0.002
6. ฝืน	3	0	3	ไม่มีราย
	ไม่มีราย		ไม่มีราย	
	งาน		งาน	
รวม	1,117	100	1,198	

ที่มา: สำนักงาน ป.ป.ส.

อ้างอิงเมื่อรับสูบアルตราการสังเคราะห์ขั้นแตกหักເອາະນະยาเสพติดระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์-30 เมษายน 2546 จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้รายงานผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นว่าในพื้นที่ไม่มีผู้ผลิตยาเสพติด ผู้ค้ามีจำนวน 594 คน และผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดมีจำนวน 3,796 คน (ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่ออาชันนະยาเสพติดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2546, น. 3)

2. การจัดทำแผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการซื้อขายและแนวทางการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่ภาคกลางของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคกลาง สำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งประกอบด้วยยุทธศาสตร์รองรับนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาล คือ “ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเพื่ออาชันยาเสพติด” ด้วยการตัดวงจรปัญหา 3 วงจร คือ วงจรการเสพ วงจรการค้า และวงจรการผลิต แล้ว ประเด็นหลักในแผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549 ซึ่งกำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาโดยให้ “ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา” และยึดพื้นที่เป็นเป้าหมายของการดำเนินงานแบบบูรณาการ เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ ครอบครัว ชุมชน และสถาบันทางสังคม ให้นีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและปัญหาสังคมอื่น ๆ มากยิ่งขึ้น โดยมีการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่ออาชันยาเสพติด พ.ศ. 2546- 2547 รองรับยุทธศาสตร์ ซึ่งหน่วยงานระดับภาคและจังหวัดต้องนำไปเป็นกรอบแนวคิดในการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับพื้นที่โดยมีประเด็นที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้

1. **ยึดพื้นที่เป็นหลัก** โดยกำหนดพื้นที่ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นเป้าหมายการดำเนินงานเพื่อลดระดับความรุนแรงของปัญหาควบคู่กับการบูรณาการการพัฒนาในระดับพื้นที่ให้เกิดความเข้มแข็งที่ยั่งยืนในการเฝ้าระวังปัญหา

2. **ปัญหาผู้เสพ** ให้ใช้มาตรการทางสังคม (ชุมชน) ควบคู่กับมาตรการทางการแพทย์ และมาตรการทางกฎหมาย เพื่อเปลี่ยนภาระให้เป็นพลัง ด้วยการนำผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการดูแลช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

3. **ปัญหาผู้ค้ารายย่อย** สร้างกระเสกาการให้อภัยแก่ผู้หลงผิดที่แสดงเจตนากลับตัวเข้ามาใช้ชีวิตในสังคม และจัดกิจกรรมรองรับผู้ค้าที่กลับใจ

4. **ปัญหาผู้ค้ารายสำคัญ** ดำเนินการทางการช่าว爰เพื่อพิสูจน์ทราบกลุ่มผู้ค้าและเครือข่ายการค้าทุกระดับและทุกพื้นที่ ลดอิทธิพลสนับสนุน จัดการกับเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง ทำลายข่ายงานการค้า

5. **ปัญหากลุ่มเสี่ยง** ให้เพิ่มประสิทธิภาพการรณรงค์และปฏิบัติการจิตวิทยาสร้างจิตสำนึกรักและพลังมวลชนขึ้นมาร่วมแก้ไขปัญหา ให้มีความรู้ ความเข้าใจแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง

6. **ปัญหายาเสพติดบริเวณชายแดน** เน้นความร่วมมือระหว่างประเทศทุกรูปแบบ เพื่อลดการผลิตและนำเข้ายาเสพติด เสริมศักยภาพของหน่วยงานชายแดนให้เข้มแข็งและ

สร้างหมู่บ้านป้องกันยาเสพติดตามแนวชายแดนให้ครอบคลุมทุกชุมชนที่เป็นเส้นทางยุทธศาสตร์การค้ายาเสพติด

7. เสริมศักยภาพองค์กรแก่ปัญหาในระดับจังหวัดและอำเภอ เพื่อเป็นศูนย์กลางการขับนวยการและดำเนินงานแก่ไขปัญหาในพื้นที่อย่างเป็นเอกภาพและบูรณาการ

ถึงแม้ว่าจังหวัดพะนังครริอยุธยาจะมิได้กำหนดนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญยาเสพติดของจังหวัดไว้อย่างชัดเจน แต่จากวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตลอดจนโครงการและกิจกรรมภายใต้แผนปฏิบัติการต่อสู้เพื่ออาชันยาเสพติดจังหวัดพะนังครริอยุธยาพอกลุ่มป่าได้ว่า ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่ออาชันยาเสพติดจังหวัดพะนังครริอยุธยาได้จำลองนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชันยาเสพติดของประเทศไทยใช้โดยพยาญามครอบคลุมทุกมิติและประเด็นปัญหาอาชันยาเสพติดในพื้นที่ได้อย่างครอบคลุม โดยให้นำหนักการดำเนินงานแตกต่างกันไป ตัวอย่างของความพยายามในการแปลงนโยบายของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติเห็นได้จากการจัดทำข้อมูลทั่วไปของจังหวัดซึ่งแสดงจำนวนชุมชน / หมู่บ้านทั้งหมด (ดูรายละเอียดในตารางที่ 5) เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำโครงการรองรับยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่ยึดพื้นที่ระดับชุมชน / หมู่บ้านเป็นเป้าหมาย ตามแนวทางในข้อ 1 ข้างต้น นอกจากนี้ยังมีการรวบรวมข้อมูลประชากรในกลุ่มเป้าหมาย สถานประกอบการและสถานศึกษา ในฐานะที่เป็นเป้าหมายของยุทธศาสตร์ด้าน Potential Demand หรือประชากรกลุ่มเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการรวบรวมข้อมูลสถานบริการ หอพัก และสถานบริการน้ำมัน ซึ่งเป็นเป้าหมายที่รัฐบาลประกาศนโยบายให้มีการจัดระเบียบการให้บริการเพื่อควบคุมในฐานะพื้นที่เสี่ยงต่อการแพร่กระจายหรือเกิดการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มีการรวบรวมข้อมูลสถานบำบัดในพื้นที่ทั้งที่อยู่ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข สถาบันศาสนา และโรงเรียนวิวัฒน์พล เมื่อซึ่งเป็นค่ายบำบัดโดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและพื้นฟูสมรรถภาพที่ดำเนินการโดยหน่วยทหารของกองทัพบก อย่างไรก็ตาม จังหวัดพะนังครริอยุธยาได้รวบรวมข้อมูลองค์กรที่รับผิดชอบการบำบัดพื้นฟูในระบบต้องโทษและระบบบังคับในพื้นที่ เช่น เรือนจำ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษพะนังครริอยุธยา ทัณฑสถานวัยหนุ่ม หรือเครือข่ายคุณประพฤติในพื้นที่

ตามข้อมูลของสำนักงาน ป.ป.ส. จังหวัดพะนังครริอยุธยาได้มีการบูรณาการงบประมาณมาจาก 6 แหล่ง คือ

1. งบประมาณที่สำนักงาน ป.ป.ส. จัดสรรงสูจังหวัด	
จำนวน	9,101,900 บาท
2. งบประมาณที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดสรให้ตำรวจ	
ภูมิจังหวัด	80,000 บาท
3. งบประมาณจากกระทรวง / กรมต่าง ๆ จำนวน	5,686,882 บาท
4. งบประมาณจากกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน	9,324,433 บาท
5. งบประมาณจากสำนักงานสภากินแบ่งรัฐบาล จำนวน	5,000,000 บาท
6. งบกลางบุกเบิกเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	
จำนวน	2,000,000 บาท

รวมเป็นเงินงบประมาณทั้งสิ้น 31,193,215 บาท (สามล้านเอ็ดล้านหนึ่งแสนเก้าหมื่น

สามพันสองร้อยสิบห้าบาท) ซึ่งอาจจะยังไม่รวมเงินอุดหนุนภาคประชาชน แต่แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจังหวัดพะรนนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2546 ได้จัดทำภายในกรอบวงเงินเพียง 22,757,150 บาท (ยี่สิบสองล้านเจ็ดแสนห้าหมื่นเจ็ดพันหนึ่งร้อยห้าสิบบาท) เพาะงบบุกเบิก งบประมาณจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และเงินสนับสนุนจากสำนักงานสภากินแบ่งรัฐบาลไม่จำเป็นต้องนำมารวมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งได้มีการจัดสรให้แก่หน่วยปฏิบัติจำนวนประมาณ 412 งาน/โครงการ/กิจกรรม แบ่งเป็นการที่ดำเนินการครอบคลุมทั้งจังหวัดหรือครอบคลุมพื้นที่มากกว่าหนึ่งอำเภอ 31 งาน/โครงการ/กิจกรรม งบประมาณรวม 5,181,560 บาท อำเภอที่มีงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านยาเสพติดมากที่สุดคืออำเภอบางปะอิน จำนวนประมาณ 44 งาน/โครงการ/กิจกรรม ในวงเงินงบประมาณ 2,747,300 บาท อำเภอที่มีการดำเนินงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านยาเสพติดน้อยที่สุดคืออำเภอบางซ้าย จำนวนประมาณ 9 งาน/โครงการ/กิจกรรม ในวงเงินงบประมาณ 535,400 บาท (ไม่รวมงบประมาณที่จัดสรให้ชุดสืบสวนปราบปรามผู้ค้ารายย่อยแต่ละชุด) แต่อำเภอที่มีงบประมาณในแผนน้อยที่สุดคืออำเภอมหาราช จำนวน 359,700 บาท

ในปี 2547 แหล่งที่มาของงบประมาณที่จังหวัดพะรนนครศรีอยุธยาได้รับลดลงไปอย่างน้อย 2 รายการ คือ เงินสนับสนุนจากสำนักงานสภากินแบ่งรัฐบาล และงบบุกเบิกที่จัดสรให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อนุมัติสั่งจ่าย โดยจังหวัดพะรนนครศรีอยุธยาได้รับงบประมาณที่จัดสรรงจังหวัดผ่านสำนักงาน ป.ป.ส. 9,000,000 บาท (เก้าล้านบาท) รวมกับงบประมาณเพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาที่จัดสรรผ่านกระทรวงศึกษาธิการ 885,900 บาท (แปดแสนแปดหมื่นห้าพันเก้าร้อยบาท) แต่เมื่อรวมกับงบประมาณจากแหล่งอื่น ๆ ด้วยแล้วจังหวัด

พระนครศรีอยุธยาจัดทำแผนปฏิการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด พ.ศ. 2547 ในวงเงิน 29,821,157 บาท โดยมีรายละเอียดแหล่งที่มาของงบประมาณดังนี้

1. งบประมาณที่ได้รับผ่านสำนักงาน ป.ป.ส. และหน่วยงาน

ในส่วนกลาง	24,637,400 บาท
2. งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	5,177,757 บาท
3. เงินสมทบจากสถานศึกษาเอกชน	6,000 บาท

เมื่อเปรียบเทียบแผนปฏิการฯ ปี 2546 กับ 2547 แล้ว เห็นได้ชัดว่า ในปี 2547 หน่วยงานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการจัดทำแผนปฏิการโดยคำนึงถึงเป้าหมายและตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ที่แต่ละหน่วยร่วมรับผิดชอบมากขึ้น ประเภทของโครงการสามารถแบ่งได้เป็นโครงการ/กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง หรือเพื่อควบคุมปัญหาในระดับพื้นที่ กับโครงการ/กิจกรรมที่ตอบสนองเป้าหมายและตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งาน/โครงการ/กิจกรรมของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคุณภาพพุทธิจังหวัด โดยหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในทุกอำเภอทั้ง 16 อำเภอ ต้องดำเนินโครงการ To Be Number One (โครงการเป็นที่หนึ่งโดยไม่พึงยา) โครงการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิต โครงการพัฒนาศักยภาพเพื่อจัดทำระบบข้อมูลผู้เสพ/ผู้ติด โครงการพัฒนามาตรฐานการบำบัดพื้นที่ และโครงการส่งเสริมการออกกำลังกาย และกำหนดเป้าหมายการให้บริการบำบัดพื้นที่เป็นภาพรวมทั้งจังหวัดว่าเป็นผู้เสพ 2,000 คน ผู้ติด 1,000 คน ผู้ป่วยเก่า 9,000 คน และผู้ป่วยใหม่ 3,000 คน ในขณะที่สำนักงานคุณภาพพุทธิจังหวัดจัดทำโครงการเพื่อรับนโยบายของกรมคุณภาพพุทธิคือ อบรมเพื่อพัฒนาทักษะความรู้ของเจ้าหน้าที่คุณภาพพุทธิของจังหวัด (34 คน) ประชุมอาสาสมัครคุณภาพพุทธิ (350 คน) และพัฒนาเครือข่ายชุมชนเพื่อการคุณภาพพุทธิ 2 เครือข่าย โดยตั้งเป้าหมายผู้ถูกคุณภาพพุทธิในคดียาเสพติดทั้งจังหวัด 1,600 คน แต่เป้าหมายผู้ที่มีความจำเป็นต้องส่งต่อไปเข้ารับการบำบัดพื้นที่เพียง 1,550 คน ดังนั้น ในจำนวนงาน/โครงการ/กิจกรรมของสำนักงานคุณภาพพุทธิจังหวัดพระนครศรีอยุธยาทั้ง 9 งาน/โครงการ/กิจกรรม จึงแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกได้เป็น 4 กลุ่ม คือ ผู้ถูกคุณภาพพุทธิ ซึ่งแบ่งเป็น เป้าหมายจำนวน 1,600 คน 3 กิจกรรม และ 1,550 คน 2 กิจกรรม เป้าหมายเจ้าหน้าที่คุณภาพพุทธิ 34 คน 2 กิจกรรม อาสาสมัครคุณภาพพุทธิ 1 กิจกรรม และเครือข่าย ชุมชน 2 เครือข่าย 1 กิจกรรม ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ ผลจากการปรับโครงสร้างกระทรวงโดยตั้งสำนักงานพื้นที่การศึกษาเขต ขึ้นมาแทนศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานในระดับจังหวัดของกรมต่าง ๆ ทำให้มีการจัดทำโครงการที่ครอบคลุมพื้นที่รายอำเภอแทนการจัดทำโครงการรายอำเภอ เป็นผลให้ใน

ปี 2547 จังหวัดพะนนครศรีอยุธยา มีงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ครอบคลุมพื้นที่มากกว่าหนึ่งอำเภอ หรือดำเนินการครอบทั้ง 16 อำเภอ ถึง 43 งาน/โครงการ/กิจกรรม ในวงเงินงบประมาณ 16,555,400 บาท ในขณะที่การดำเนินงานระดับพื้นที่ อำเภอที่มีงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านยาเสพติดมากที่สุดคืออำเภอพะนนครศรีอยุธยา จำนวนประมาณ 23 งาน/โครงการ/กิจกรรม ในวงเงินงบประมาณ 825,000 บาท อำเภอที่มีการดำเนินงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านยาเสพติดน้อยที่สุดคือ 3 งาน/โครงการ/กิจกรรม มี 4 ในวงเงินงบประมาณ 300,000-502,000 บาท แต่ อำเภอที่มีงบประมาณในแผนปฏิบัติการประจำปี 2547 มากที่สุดคืออำเภอเสนา ซึ่งมี 20 งาน/โครงการ/กิจกรรม แต่ในวงเงินงบประมาณ 2,000,000 บาท หน่วยงานที่มีงบประมาณดำเนินการมากที่สุดคือหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีงบประมาณถึง 10,836, 000 บาท (สิบล้านแปดแสนสามหมื่นหกพันบาท) ในขณะที่สำนักงานคุณภาพดูแลจังหวัดมีงบประมาณ 2,962,920 บาท (สองล้านเก้าแสนหกหมื่นสองพันเก้าร้อยยี่สิบบาท) งบประมาณด้านปราบปรามอยู่ในวงเงิน 1,910,480 บาท รวมงบประมาณที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จังหวัดพะนนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2547 จำนวน 28,012,158 บาท (ยี่สิบแปดล้านหนึ่งหมื่นสองพันหนึ่งร้อยห้าสิบแปดบาท) ทั้งนี้ ยังไม่รวมเงินอุดหนุนภาคประชาชน เงินอุดหนุนสถานบำบัดเอกสารนี้ เงินอุดหนุนสถาบันศาสนานี้ที่ดำเนินงานด้านบำบัดพื้นที่ และเงินอุดหนุนจากหน่วยงานในส่วนกลางที่จะมีการพิจารณาให้เป็นรายโครงการ

ตารางที่ 3.4

สรุปจำนวนงาน/โครงการ/กิจกรรม และงบประมาณด้านการป้องกัน

และแก้ไขปัญหายาเสพติดปี 2546 และ 2547

จังหวัดพะนนครศรีอยุธยา จำแนกรายอำเภอ*

อำเภอ	ปี 2546		ปี 2547	
	จำนวน	งบประมาณ	จำนวน	งบประมาณ
1. หลาຍ อำเภอ/ทั้งจังหวัด	31	5,181,560	24	16,976,300
2. พะนนครศรีอยุธยา	42	1,942,300	23	825,000
3. ท่าเรือ	28	1,177,000	9	1,595,500
4. นครหลวง	15	474,900	5	459,000
5. ภาชี	14	746,500	4	401,000
6. อุทัย	24	1,220,800	4	451,000

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

อำเภอ	ปี 2546		ปี 2547	
	จำนวน	งบประมาณ	จำนวน	งบประมาณ
7. บางปะหัน	40	1,571,420	6	761,000
8. บางปะอิน	44	2,747,300	7	838,358
9. บางไทร	42	1,673,280	5	416,000
10. บางบาล	14	562,800	3	502,000
11. ลาดบัวหลวง	26	1,449,280	4	773,000
12. เสน่ห์	33	1,624,550	20	2,000,000
13. ผักไก่	17	408,900	3	440,000
14. มหาราช	11	359,700	17	611,900
15. วังน้อย	12	557,700	3	445,000
16. บางซ้าย	9	535,400	7	217,100
17. บ้านแพ้ว	10	523,760	3	300,000

ที่มา: ข้อมูลจากแผนปฏิการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจังหวัดพะนังครศรีอยุธยา พ.ศ. 2546 และ 2547

3. เป้าหมายการดำเนินงาน

พื้นที่ของจังหวัดพะนังครศรีอยุธยาประมาณร้อยละ 94.19 เป็นพื้นที่เกษตร มีจำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมประมาณ 41,500 ครัวเรือน เป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมถึงสามแห่ง คือ นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน (ประมาณ 75 โรงงาน) นิคมอุตสาหกรรมไอยทек (ประมาณ 70 โรงงาน) และนิคมอุตสาหกรรมสหัตถนคร (ประมาณ 43 โรงงาน) นอกจากนี้ยังมีเขตอุตสาหกรรมภาคเอกชนอีก 2 แห่ง คือ เขตอุตสาหกรรม “สวนอุตสาหกรรมโกรจนะ” (มี 88 โรงงาน) และเขตประกอบการอุตสาหกรรมแฟคตอรีแลนด์วังน้อย (มี 59 โรงงาน) ในปี 2544 มีผู้กำลังแรงงานรวมประมาณ 375,350 คน (ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดพะนังครศรีอยุธยา 2546, น. 9)

จังหวัดพะนังครศรีอยุธยากำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไว้ดังนี้

1. **การปลูกพังแฝ่นดินและการป้องกันยาเสพติด** ดำเนินการทุกระดับทั้งในครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน สถานบริการ และสถานประกอบการ ให้ครอบทุกขั้นตอนและต่อเนื่อง โดยทุกส่วนราชการต้องให้ความสำคัญ สนับสนุน และผลักดันให้เกิดกระบวนการในการป้องกัน ผู้ที่ไม่เคยเสพ ไม่ให้เสพ ผนึกกำลังทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน กำหนดกลุ่มเป้าหมายอย่าง ชัดเจน ดำเนินการทางจิตวิทยา และประชาสัมพันธ์เชิงรุก ใช้การรณรงค์เพื่อสร้างกระแสตค์ต่อต้าน ปัญหาให้สื่อมวลชนทุกแขนงในพื้นที่ดำเนินการกระจายข่าวสารให้เข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมายอย่าง ต่อเนื่องเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักรู้ อันตรายและความเสี่ยงหายที่เกิดจากปัญหา ยาเสพติด และลดเงื่อนไขที่มีผลต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติดโดยเสริมความเข้มแข็งของ สถาบันครอบครัว และทำให้สถานศึกษาและครุ เป็นบ้านหลังที่ส่อง หรือ พ่อ แม่ ทดแทน สร้าง และพัฒนาที่มีวิทยากรระดับชำนาญ ป้องกันและปราบผู้ขับขี่yanพาหนะให้ละเว้นการใช้ยาเสพติด

2. **การปราบปรามยาเสพติด** ทำงานอย่างมีทิศทาง เป็นระบบ ดำเนินงานเชิงรุกเพื่อ ให้ทราบเครือข่ายพฤติกรรมการกระทำความผิดและกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่สนับสนุนอยู่เบื้องหลัง และ ใช้ประโยชน์จากการข่าวเพื่อทำลายขบวนการทั้งโดยมาตรการทางกฎหมายและการปฏิบัติการ จิตวิทยา

3. **การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด** ให้โรงพยาบาลทุกแห่งใน พื้นที่รับบริการบำบัดผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด และจัดค่ายบำบัดฟื้นฟูโดยราชการส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนมีส่วนร่วม

4. **งานด้านการข่าว** ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนแจ้งเบาะแสการค้ายาเสพติด พร้อมทั้งจัดและพัฒนาที่มีงานด้านการข่าวโดยการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างเป็นระบบให้สามารถสนับสนุนการปราบปรามจับกุมได้

5. **การอำนวยการและประสานงาน** ให้กำหนดพื้นที่ที่จะดำเนินการโดยคำนึงถึง ความรุนแรงของสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติด และพัฒนางานด้านอำนวยการเพื่อให้ การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

6. **การวิจัย พัฒนา และติดตามผล** พัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมี หลักการบนพื้นฐานของข้อมูลที่จัดเก็บอย่างเป็นระบบ และสนับสนุนการศึกษา วิจัย และติดตาม ประเมินผล

จากยุทธศาสตร์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาข้างต้น ได้มีการกำหนดเป้าหมาย การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยรวม ดังนี้

1.) สร้างกันและควบคุมยาเสพติดในพื้นที่

- 2.) ปราบปรามการค้ายาเสพติดในพื้นที่
- 3.) ป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเป้าหมาย ไม่ให้ผู้ที่ไม่เคยติดยาเสพติดเสพยาเสพติด และให้ผู้เสพได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ
- 4.) ลดปัญหายาเสพติดและปัญหาการแพร่ระบาดในพื้นที่
- 5.) ขยายจำนวนหนูบ้านปลดปล่อยยาเสพติดให้ยังยืนตามที่ส่วนกลางกำหนด
- 6.) สถานศึกษาในพื้นที่ปลดปล่อยยาเสพติด

(ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2546, น. 25-26)

4. การจัดสรรงบประมาณ

งบประมาณเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่มีการจัดสรรมากจากหลายทาง ได้แก่ งบประมาณจากกระทรวงทบวงกรมที่ได้จัดสรระให้กับหน่วยงานในพื้นที่ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวง พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม เป็นต้น โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการจะมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ของแต่ละจังหวัด โดยระบุให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ 1 ของแต่ละจังหวัดเป็นหน่วยเบิกจ่ายเงิน และต้องนำงบประมาณนี้ไปบูรณาการร่วมกับการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อเอาจริงยาเสพติด ระดับจังหวัดด้วย ส่วนงบประมาณที่สำนักงาน ป.ป.ส. จัดสรรงสูพื้นที่จะประกอบด้วย งบประมาณที่จัดสรระให้กับจังหวัดซึ่งยังแบ่งออกเป็นงบจำนวนการระดับจังหวัด (ร้อยละ 20) และ งบดำเนินการระดับอำเภอ (ร้อยละ 80) ในส่วนของงบดำเนินการ ทุกอำเภอจะต้องจัดสรเงินไว้สำหรับสนับสนุนภารกิจของหน่วยปฏิบัติเหล่านี้

- (1) ชุดวิทยากรกระบวนการ
- (2) ชุดปฏิบัติการระดับตำบล
- (3) ชุดติดตามและประเมินผล

โดยกำหนดสัดส่วนของการจัดสรรงบประมาณตามมาตราการเป็นด้านการปราบปรามประมาณร้อยละ 25 และด้านการป้องกัน ประมาณร้อยละ 75 ส่วนด้านบำบัดรักษา กระทรวงสาธารณสุขได้ตั้งงบประมาณแยกไว้ต่างหาก อย่างไรก็ตาม ในด้านการปราบปรามยังมีงบประมาณที่ตั้งไว้สำหรับสำนักงานตำรวจนครบาลซึ่งสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติการระดับจังหวัดด้วย และยังมีงบประมาณที่จัดสรระให้กับชุมชนท้องถิ่นภายใต้โครงการเงินอุดหนุนโครงการแก้ไขปัญหา

ยาเสพติดในชุมชน และเงินอุดหนุนสถาบันทางศาสนาเพื่อใช้ในการบำบัดรักษาและพื้นที่สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด นอกจากนี้ยังมีงบประมาณที่จัดสรวให้เฉพาะหน่วยงานที่มีพื้นที่ดำเนินการในจังหวัดพวนครศรีอยุธยา เงินงบกลางอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรวให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจสิทธิขาดในการอนุมัติใช้จ่าย และงบประมาณพิเศษจากสำนักงานสภากินเปรรัฐบาล จึงด้วย

การจัดสรงบประมาณด้านการปราบปราม ตามแนวทางการจัดสรงบประมาณ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่แต่ละจังหวัดได้รับจะจัดสรวไปในด้านการปราบปราม ประมาณ ร้อยละ 25 เพื่อสนับสนุนภารกิจของตำรวจ และฝ่ายปกครอง โดยตำรวจภูธรจังหวัด มีภารกิจด้านอำนวยการและด้านปฏิบัติการ คือ การสืบสวน จับกุมนักค้าระดับขายส่ง กดดันโดย การตั้งด่านตรวจและจุดสกัดกั้น ปิดล้อมและตรวจตราพื้นที่ โดยเน้นจุดมุ่งหมายปราบปรามการกระทำ ความผิดและกดดันให้นักค้าอุกมาแสดงตัวและขอวิทยาต่อสังคมโดยแสดงเจตนากลับใจ ส่วนสถานีตำรวจนครบาลฯ สถานีตำรวจนครบาลมีภารกิจด้านการสืบสวนปราบปราม นักค้ายาเสพติด โดยมีการจัดสรงบประมาณเป็นค่าตอบแทนข่าวสารให้กับชุดปฏิบัติการระดับ สถานีตำรวจนครบาลฯ ภารกิจคือและกิจกรรม ดังนี้

* ค่าตอบแทนรายเดือนระดับสถานีตำรวจนครบาล และสถานีตำรวจนครบาลฯ เอกฯ ในพื้นที่ค่าเงินรายเดือน สำหรับภารกิจคือเดือนละ 6,000 บาท เป็นเวลา 10 เดือน รวมเป็นเงิน ชุดละ 60,000 บาท ซึ่งจังหวัดพวนครศรีอยุธยาไม่สถานีตำรวจนครบาลฯ แต่สถานีตำรวจนครบาล รวม 26 แห่ง

หมายเหตุ: รายละเอียดจำนวนและชื่อสถานีตำรวจนครบาลฯ แต่ละสถานีตำรวจนครบาลฯ สำหรับภารกิจตามตารางที่ 6

* จัดสรวเป็นงบประมาณด้านการอำนวยการปราบปราม

* เป็นงบประมาณสำหรับปฏิบัติการกดดันในพื้นที่ เช่น การระดมกวาดล้าง การสกัดกั้น

นอกจากนี้ หากมีแผนปฏิบัติการพิเศษสำหรับเป้าหมายเฉพาะยังสามารถขอรับงบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมจากสำนักงาน ป.ป.ส. ได้

ขั้นตอนดำเนินการ ตำรวจนครบาลจังหวัดต้องจัดทำแผนปราบปรามในพื้นที่รับผิดชอบ ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายเสนอศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่ออาชันะยาเสพติดจังหวัด พวนครศรีอยุธยาเพื่อบูรณาการกับแผนของหน่วยงานอื่น ๆ อนุมัติแผนและจัดสรงบประมาณ ภาย ในการอบรมร้อยละ 25 ของงบประมาณด้านยาเสพติดที่จังหวัดได้รับ

ในปี 2545 จังหวัดพะนนครศรีอยุธยาได้รับจัดสรรงบอุดหนุนภาคประชาชนเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด จำนวน 1,437,550 บาท ปี 2546 ได้รับ 1,920,711 บาท แต่การพิจารณาจัดสรรงบอุดหนุนประจำปี 2547 ล่าช้าเนื่องจากมีการแก้ไขระเบียบและคาดว่าจะพิจารณาจัดสรรสิ่งไว้ในเดือนมิถุนายน 2547 ดังนั้นจึงยังไม่มีข้อมูลงบประมาณเงินอุดหนุนองค์กรภาคประชาชน และสถาบันทางศาสนาที่จังหวัดพะนนครศรีอยุธยาได้รับ

ปี 2546 จังหวัดพะนนครศรีอยุธยาได้รับจัดสรรงบประมาณอุดหนุนเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด จำนวนสองล้านบาท โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาสั่งจ่ายเงินจำนวนนี้ และสามารถใช้จ่ายได้ข้ามปีงบประมาณ นอกจากนี้ ยังมีเงินสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่ได้รับจากสำนักงานสภากินแผลรัฐบาลอีกจำนวนห้าล้านบาท ซึ่งไม่จำกัดระยะเวลาการใช้จ่ายเข่นกัน

ตารางที่ 3.5

จำนวนโครงการ/กิจกรรม และงบประมาณ ปี 2547 จำแนกตามประเภท

ลำดับ	ประเภทโครงการ/กิจกรรม	จำนวน	งบประมาณ
1	พัฒนาระบบงาน	29	3,745,375
2	ติดตาม ประเมินผล	16	1,615,825
3	ส่งเสริมอาชีพ	6	355,401
4	ป้องกัน/เสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง	23	2,849,525
5	รณรงค์ต่อต้านยาเสพติด	37	3,419,867
6	ส่งเสริมดุนตรีและศิลปะ	3	185,000
7	อบรม/ให้ความรู้	19	2,769,035
8	กีฬา	19	1,812,900
9	บำบัด/พัฒนา	12	10,112,900
10	สืบสาน/อนุรักษ์/ปรับปรุง	6	2,130,480
รวม		170	28,996,308

หมายเหตุ: ยอดรวมงบประมาณไม่เท่ากันเนื่องมาจากบางโครงการมีวัตถุประสงค์มากกว่า 1 ประเภท

ตารางที่ 3.6
เปรียบเทียบงบประมาณแยกตามแผนงานปี 2546-2547

แผนงาน	จำนวนงาน/โครงการ/ กิจกรรม 2546 / 2547	ปีงบประมาณ	
		2546	2547
1. การบริหารจัดการ (การอำนวยการ)	28 / 63	1,404,900	2,851,685
2. การป้องกัน	254 / 174	12,550,830	13,526,067
3. การนำբัติรักษา	25 / 104	2,969,800	11,258,125
4. การปราบปราม	1 / 34	2,246,000	2,185,280
5. มาตรการผลสมมตาน	6 / 0	132,000	0
รวม	314 / 375	19,303,530	29,821,157

ที่มา: แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2546

น. 30 และ แผนปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2546

น. 17

4. องค์กรที่มีบทบาทในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีหน่วยงานสังกัดการบริหารราชการส่วนกลาง 34 หน่วย
สังกัดการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับจังหวัด 35 หน่วย องค์กรที่ดูแลรับผิดชอบการป้องกัน
และแก้ไขปัญหายาเสพติดของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่

1. ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ศตส.จ.อย.)
และศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดอำเภอ (ศตส.อ.) ทุกอำเภอ เทศบาล และองค์กรการ
บริหารส่วนตำบล (อบต.) ทุกแห่ง

2. กองบัญชาการตำรวจนครบาล 1 ชั้นรับผิดชอบ 9 จังหวัด ได้แก่ นนทบุรี
สมุทรปราการ พระนครศรีอยุธยา สมบูรี ลพบุรี ปทุมธานี ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง ตำรวจนครร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสถานีตำรวจนครบาลรำภានและตำบล รวม 26 แห่ง

3. กองทัพภาคที่ 1 กองทัพบก (รับผิดชอบการจัดค่ายบำบัดพื้นฟู)

4. สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคกลาง สำนักงาน ป.ป.ส. ชั้นดูแล
รับผิดชอบทั้ง 25 จังหวัดในภาคกลาง

5. ศูนย์พัฒนาคุณธรรม มหาวิหารลงกรณ์ราชวิทยาลัย เป็นองค์กรศาสนาสำคัญที่ดำเนินการทั้งด้านพัฒนาบุคลากร งานป้องกัน และการฟื้นฟูสมรรถภาพกลุ่มเสี่ยงและผู้เสพ แต่ส่วนใหญ่ได้รับงบประมาณโดยตรง มิได้บูรณาการแผนกับจังหวัด และมีเป้าหมายการดำเนินงานครอบคลุมทั่วประเทศ ไม่ใช่เฉพาะจังหวัดพะนังครรคิอุยธยา

6. โรงพยาบาลประจำจังหวัดและอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และสถานีอนามัย

7. สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด สถานแรกรับ และสถานีก่อบรวมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

8. เรือนจำจังหวัด ทัณฑสถานบำบัดพิเศษ และทัณฑสถานวัยหนุ่ม

9. สำนักงานพื่นที่การศึกษา เขต 1-3 และสถานศึกษาต่าง ๆ ในพื้นที่

10. หน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน ได้แก่ สำนักงานแรงงานจังหวัด สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด และศูนย์พัฒนาฝึกอบรมแรงงานจังหวัด

5. ผลการดำเนินงาน

ในปี 2543 มีการกระทำการมิจฉาชีพ 6,936 คดี มีผลการจับกุมคดียาเสพติด 5,242 คดี ได้ผู้ต้องหา 5,461 ราย ส่วนใหญ่เป็นความผิดประเภทเอมเฟตามีน (ยาบ้า) 5,160 ราย ในฐานความผิดครอบคลอง เสพ และจำหน่าย ตามลำดับ

จากรายงานผลการสำรวจประจำปีสถานการณ์ยาเสพติด ครั้งที่ 2 (1 พฤษภาคม-31 กรกฎาคม 2546) ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด แต่่งชาติ สรุปได้ว่า ในพื้นที่รับผิดชอบของตำรวจภูธรภาค 1 สถานการณ์ยาเสพติดในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สถานการณ์ด้านผู้ผลิต/ผู้ค้าอยู่ในระดับเบาบาง ยกเว้นจังหวัดพะนังครรคิอุยธยา สถานการณ์อยู่ในระดับปานกลาง ด้านกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปใช้ยาเสพติด จังหวัดพะนังครรคิอุยธยา มีระดับสถานการณ์สูงสุดในภาค ความพึงพอใจต่อผลงานการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลในจำนวน 25 จังหวัดในพื้นที่ภาคกลางโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยจังหวัดชัยนาทมีระดับความพึงพอใจสูงสุด และจังหวัดพะนังครรคิอุยธยา มีระดับ

โดยจังหวัดชัยนาทมีระดับความพึงพอใจต่ำที่สุด

5.1 หมู่บ้าน/ชุมชน เข้มแข็งอาชันนยาเสพติด ในปี 2545 จังหวัดพะนังครรคิอุยธยา มีหมู่บ้าน/ชุมชน 1,470 แห่ง เนินหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหายาเสพติด ร้อยละ 74.05 ไม่มีปัญหายาเสพติด ร้อยละ 25.95 เป็นหมู่บ้านปลอดยาเสพติด ร้อยละ 21.28 อยู่ระหว่างดำเนินการให้เป็นหมู่บ้านปลอดยาเสพติด ร้อยละ 49.15 จากข้อมูลยาเสพติดระดับหมู่บ้าน/ชุมชน จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา มีพื้นที่ที่มีปัญหาระดับรุนแรง 173 ตำบล 542 หมู่บ้าน ระดับปานกลาง 148 ตำบล 299 หมู่บ้าน ระดับเบาบาง 112 หมู่บ้าน เป้าหมายการดำเนินงานในปี 2545 คือ เร่งรัดให้หมู่บ้าน/ชุมชนประทศเจตนารวมกันเข้าร่วม โครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติดเพิ่มขึ้นอีกไม่น้อยกว่า 299 หมู่บ้าน/ชุมชน (ระหว่างปี 2542-2544 มี หมู่บ้าน/ชุมชน ประทศเจตนารวม รวม 783 แห่ง ผ่านการกลั่นกรองจากคณะกรรมการระดับจังหวัดในปี 2544 จำนวน 258 แห่ง ประทศเจตนารวม เพิ่มเติมในปี 2544 จำนวน 358 แห่ง) กลยุทธ์ในการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็ง รวมถึงการจัดตั้งชุดปฏิบัติการประจำตำบลเพื่อสนับสนุนงานป้องกันในพื้นที่ การฝึกอบรมประชาคมหมู่บ้านทั้ง 1,470 หมู่บ้าน/ชุมชน แห่งละ 2 คน กำหนดเขตพื้นที่ หรือ zoning เพื่อควบคุมสถานบริการ มีผู้ประสานพลังແเน่นดินที่สามารถพัฒนาศักยภาพและเป็นกลไกในการดำเนินงาน 44,570 คน ตามข้อมูลของสำนักงาน ป.ป.ส. ในปี 2547 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานเป็น 1,452 หมู่บ้าน 250 ชุมชน สถานศึกษา 506 แห่ง สถานประกอบการ 3,319 แห่ง แต่ตามรายงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่ออาชันะยาเสพติดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2547 จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ดำเนินการตามกระบวนการสร้างหุ้นส่วนชุมชนเข้มแข็งครบ 6 ขั้นตอนแล้ว 32 แห่ง ดำเนินการถึงขั้นตอนที่ 5 จำนวน 161 แห่ง และดำเนินการถึงขั้นตอนที่ 4 751 แห่ง

5.3 ปัญหาผู้เสพ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาดำเนินการตามนโยบายด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพที่ให้ถือว่าผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ป่วยซึ่งจะต้องได้รับการบำบัดรักษาโดยจัดตั้งศูนย์บำบัด ฯ ในโรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลชุมชนรวม 16 แห่ง และส่งเสริมให้องค์กรทางศาสนาและองค์กรเอกชนจัดตั้งสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพ/ ผู้ติดยาเสพติดที่ศูนย์วิปสสนา ล้าน-เพิ่มพูน ว่องวนิชช์ (วัดชูจิตธรรมาราม) ตำบลสนับทีบ อำเภอวังน้อย เพื่อรับกลุ่มเสี่ยงและผู้ที่ผ่านการบำบัดทางกายภาพแล้วจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและภาคกลางตอนบน นอกจานนี้ยังมีหน่วยทหารบกที่เคยเปิดเป็นโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองในระบบสมัครใจ 2 แห่ง คือ โรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศ อำเภอวังน้อย และโรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง กองโรงงานวัตถุระเบิด อำเภอพระนครศรีอยุธยา แต่ตั้งแต่กลางปี 2547 กองทัพบกได้ขอรับงบภารกิจนี้เนื่องจากไม่มีผู้สมัครเข้าค่าย ในปี 2545 มีผู้ได้รับการบำบัดรักษาฯยาเสพติดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน 1,875 ราย และตามรายงานของกระทรวงสาธารณสุข ในปี 2546 มีผู้ได้รับการบำบัดรักษาฯยาเสพติดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน 7,851 ราย ทั้งนี้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาตั้งเป้าหมายในปี 2547 ที่จะดูแลผู้เสพ/ผู้ติด จำนวน 3,000 คน แต่จากสรุปผลการดำเนินงานส่วนรวมต่อสู้ขั้นแต่หักเพื่ออาชันะยาเสพติดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระยะ 3 เดือน (1 กุมภาพันธ์-30 เมษายน 2546) ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2546 จังหวัด

5.3 ปัญหาผู้ค้า ในปี 2547 จังหวัดพระนครศรีอยุธยาตั้งเป้าหมายการดำเนินงาน
ด้านปราบป่วยผู้ค้ารายย่อยจำนวน 671 คน รายสำคัญ 36 คน ซึ่งผลการดำเนินงานที่ผ่านมาใน
ปี 2542 มีการจับกุมคดียาเสพติด 6,704 ราย ได้ผู้ต้องหา 6,948 คน ปี 2543 จับกุมได้ 6,274 ราย
ผู้ต้องหา 6,531 คน ปี 2544 จับกุมได้ 6,422 ราย ผู้ต้องหา 6,584 คน (ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อ
อาชันยาเสพติดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2546, น. 23) ผลการจับกุมป่วยป่วยระหว่างวันที่ 1
กุมภาพันธ์-30 กันยายน 2546 ดำเนินการได้ 879 คน นอกจากนี้ยังมีการดำเนินการฝึกอบรม
ตามโครงการทำความดีเพื่อแผ่นดินแก่ผู้ค้าที่อุกมาแสดงตัวเพื่อขอเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ระหว่าง
วันที่ 1 กุมภาพันธ์-30 กันยายน 2546 จำนวน 489 คน จาจำนวนผู้ค้าที่อุกมาแสดงตัวระหว่างวัน
ที่ 1 กุมภาพันธ์-8 กันยายน 2546 รวม 804 คน (ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่ออาชัน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2546, น. 2-3) ระหว่าง 1 กุมภาพันธ์-30 กันยายน 2546 ยึดทรัพย์
สินผู้ค้า หรือผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำการดี 29 ราย รวมมูลค่าทรัพย์สิน 122,651,100 บาท

5.4 ปัญหาลุ่มสีียง จังหวัดพะนนครศรีอยุธยาดำเนินโครงการโรงเรียนสีขาว และโครงการโรงงานสีขาวอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2543 ในปี 2545 จังหวัดพะนนครศรีอยุธยามีจำนวนสถานศึกษา 482 แห่ง เป็นสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 167 แห่ง จำนวนนักเรียน นักศึกษา 166,928 คน ซึ่งจังหวัดพะนนครศรีอยุธยาระบุว่าสถานศึกษาระดับดังกล่าวเป็นแหล่งเสี่ยงภัยยาเสพติด (ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่ออาชันนยาเสพติดจังหวัดพะนนครศรีอยุธยา 2546, น. 13) นอกจ้านี้ยังมีโรงงาน 1,094 แห่ง และสถานประกอบการ 1,622 แห่ง รวม 2,636 แห่ง ผู้ใช้แรงงานทั้งชาวจังหวัดพะนนครศรีอยุธยาและจังหวัดอื่น ๆ นับแสนคน เป็นกลุ่มเป้าหมายปะทกกลุ่มเสี่ยงต่อปัญหายาเสพติด (ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่ออาชันนยาเสพติดจังหวัดพะนนครศรีอยุธยา 2546, น. 14) แต่ในปี 2547 จำนวนสถานประกอบการในจังหวัดเพิ่มขึ้น เป็น 3,319 แห่ง จำนวนลูกจ้าง 231,043 คน (ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่ออาชันนยาเสพติดจังหวัดพะนนครศรีอยุธยา 2547, น. 3) และตามข้อมูลของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 5

กุมภาพันธ์ 2547 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีสมาชิกชุมชน To Be Number One รวม 280,468 คน ใน 4,120 ชุมชน โดยเป็นชุมชนที่มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 4,092 ชุมชน

6. รายชื่อศูนย์การเรียนรู้ด้านการแก้ไขปัญหาเสพติดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สถาบันพัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. ได้ขึ้นทะเบียนศูนย์การเรียนรู้ด้านการแก้ไขปัญหาเสพติดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาไว้ 3 แห่ง คือ

1. เครือข่ายป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด บ้านคลองตะเคียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ศูนย์พัฒนาคุณธรรม ตำบลสนับทิบ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. ชุมชนคลองตะเคียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

7. รายชื่อโครงการของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ เงินอุดหนุนภาคประชาชนเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ปี 2545 และ 2546

ปี 2545

1. โครงการเครือข่ายป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดบ้านคลองตะเคียน ของเครือข่ายชุมชนป้องกันยาเสพติดบ้านคลองตะเคียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เป้าหมาย 1 อำเภอ 54 หมู่บ้าน/ชุมชน
งบประมาณ 1,437,550 บาท

ปี 2546

1. โครงการบัวหลวงสีขาวต้านยาเสพติด ของตำบลลาดบัวหลวง อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เป้าหมาย 9 หมู่บ้าน/ชุมชน
งบประมาณ 116,500 บาท

2. โครงการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม ของตำบลสามบ้านทิพ อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เป้าหมาย 10 หมู่บ้าน/ชุมชน

งบประมาณ 73,475 บาท

3. โครงการสืบสานวัฒนธรรมแผ่นดินเกิด ไม่ระบุ อำเภอ จังหวัดพะนนคร

ศรีอุฐยາ

เป้าหมาย 4 หมู่บ้าน/ชุมชน

งบประมาณ 82,386 บาท

4. โครงการสนับสนุนและพัฒนากระบวนการดำเนินงานแก่ไขปัญหา
ยาเสพติดภาคประชาชนในพื้นที่ภาคกลาง (จังหวัดพะนนครศรีอุฐยາ) ของเครือข่ายภาค
ประชาชนภาคกลาง

เป้าหมาย 25 จังหวัด

จำนวนเงิน 1,648,350 บาท

นอกจากนี้ ยังมีโครงการที่มีพื้นที่ดำเนินการทั่วประเทศซึ่งรวมจังหวัดพะนนคร
ศรีอุฐยາด้วย 5 โครงการ คือ

5. โครงการถักทอเครือข่ายพลังชุมชนพลังแผ่นดิน ร่วมยึดพื้นที่คืนจาก
ยาเสพติด รายเป็นราชสักการะ ของมูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา

เป้าหมาย ทั่วประเทศ

งบประมาณ 90,510,000 บาท

6. โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลชุมชนเข้มแข็งระดับจังหวัดและจัดเวที
สมัชชาจังหวัดอาชันนยาเสพติดอย่างยั่งยืน ของมูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา

เป้าหมาย ทั่วประเทศ

งบประมาณ 2,269,764 บาท

7. โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคประชาชนในการป้องกันแก้ไข
ปัญหายาเสพติดของสถาบันการพัฒนาพื้นฐาน

เป้าหมาย ทั่วประเทศ

งบประมาณ 9,405,400 บาท

8. โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคประชาชนในการป้องกันแก้ไข
ปัญหายาเสพติด ของสถาบันการพัฒนาพื้นฐาน

เป้าหมาย ทั่วประเทศ

งบประมาณ 1,614,000 บาท

9. โครงการบ้านเปลี่ยนวิถี ของ ศูนย์พัฒนาคุณธรรม มหาวิราลงกรณ์
ราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพะนนครศรีอุฐยາ

เป้าหมาย ทั่วประเทศ
งบประมาณ 10,000,000 บาท

8. สรุป

ปี 2546 และ 2547 มีความเคลื่อนไหวทั้งเรื่องปัญหาสภาพติดและการบริหารราชการมาก ในด้านปัญหาสภาพติด ปัญหาสภาพติดโดยเฉพาะบ้านที่เพร่ระบาดรุนแรงในประเทศไทย ทำให้รัฐบาลตัดสินใจประกาศสัมคมเอกชนจะดำเนินการต่อต้านปัญหานี้ ที่ 1 ระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์-30 เมษายน 2546 และระยะที่ 2 ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม-2 ธันวาคม 2546 การประกาศนโยบายเร่งรัดการทำงานเป็นพิเศษในระหว่างปี เช่นนี้มีผลต่อการปฏิบัติงานตามแผน เป็นอย่างมาก ประกอบกับรัฐบาลมีการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารราชการแผ่นดินหลายเรื่อง เช่น การให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดในการบริหารงานแบบ CEO หรือผู้บริหารแบบบูรณาการที่มีอำนาจอนุมัติแผนและงบประมาณ รวมถึงการสั่งการหน่วยงานในพื้นที่ทุกหน่วย งบประมาณ เร่งด่วน งบอุดหนุน งบพิเศษ และเงินรางวัลที่รัฐบาลนำมาใช้เพื่อเร่งรัดการทำงาน การใช้ข้อมูล ด้านการข่าวในการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน และ การระดมความร่วมมือโดยการเปิดภารกิจ ให้หน่วยงานใหม่ ๆ ทำให้แผนงาน / โครงการและกิจกรรม เปลี่ยนแปลงไป มีทั้งในส่วนที่เป็นความร่วมมือเพื่อบูรณาการ และมีการทำงานในลักษณะแข่งขันเพื่อ ให้บรรลุตัวชี้วัดในระดับที่ได้รับเงิน รางวัลพิเศษ หรือ เงิน bonus จากรัฐบาล

ตารางที่ 3.7
จำนวน/รายชื่ออำเภอ จำนวนตำบล หมู่บ้าน/ชุมชน
ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ลำดับ	ชื่ออำเภอ	จำนวนตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนชุมชน
1.	พระนครศรีอยุธยา	21	120	53
2.	บางปะอิน	18	149	22
3.	เสนา	17	113	27
4.	บางไทร	23	136	22
5.	อุทัย	11	107	ไม่มีข้อมูล
6.	ท่าเรือ	10	84	15
7.	วังน้อย	10	68	ไม่มีข้อมูล
8.	ผักไก่	16	128	22
9.	บางบาล	16	111	ไม่มีข้อมูล
10.	บางปะหัน	17	94	9
11.	นครหลวง	12	74	26
12.	ภาชี	8	72	12
13.	ลาดบัวหลวง	7	58	2
14.	บางช้าย	6	53	19
15.	มหาราชน	12	27	ไม่มีข้อมูล
16.	บ้านแพ้ว	5	58	ไม่มีข้อมูล
รวม 16 อำเภอ		209	1,452	250

ที่มา: ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอกสารนี้ได้จัดทำขึ้นโดยสำนักงานเขตฯ ประจำปี 2547, น. 1-2.

ตารางที่ 3.8

จำนวนและรายชื่อ สภ.อ. สภ.ต. ในสังกัดตำราจังหวัดพะนังครรภือยุธยา

ชื่ออำเภอ	ชื่อสภ.อ. / สภ.ต.
1. พะนังครรภือยุธยา	1. สภ.อ.พะนังครรภือยุธยา
2. บางปะอิน	1. สภ.อ.บางปะอิน
3. เสน่ห์	2. สภ.ต.พะอินท์ราชฯ
4. บางไทร	1. สภ.อ.เสน่ห์
5. อุทัย	2. สภ.ต.มารวิชัย
6. ท่าเรือ	1. สภ.อ.บางไทร
7. วังน้อย	2. สภ.ต.ชั่งใหญ่
8. ผักไน่	1. สภ.อ.อุทัย
9. บางบาล	1. สภ.อ.ท่าเรือ
10. บางปะหัน	2. สภ.ต.ปากท่า
11. นครหลวง	1. สภ.อ.วังน้อย
12. ภาชี	1. สภ.อ.ผักไน่
13. ลادบัวหลวง	2. สภ.ต.จักราช
14. บางช้ำย	1. สภ.อ.บางบาล
15. มหาราช	2. สภ.ต.พะนัง
16. บ้านแพrog	1. สภ.ต.พะนัง
รวม 16 อำเภอ	สภ.อ. 16 แห่ง
	สภ.ต. 10 แห่ง
	รวม 26 แห่ง

ที่มา: ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่ออาชญาเสพติดจังหวัดพะนังครรภือยุธยา 2547, น. 4-5.

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคกลาง. แนวทางการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติดพื้นที่ภาคกลาง ปี 2546, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2546.

_____ . ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติดภาคกลาง ปี 2547: “จากการหยุดยั้งไปสู่ความยั่งยืน”. เอกสารประกอบการประชุมชี้แจงการจัดทำแผนแก้ไขปัญหายาเสพติดภาคกลาง ปี 2547 ณ โรงแรมรอยัลวิเวอร์ กรุงเทพมหานคร 11-12 กันยายน 2546 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2547.

ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ. รายงานผลการสำรวจประเมินสถานการณ์ยาเสพติด ครั้งที่ 1 (ฉบับผู้บริหาร), สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2546.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. กรอบทิศทาง เป้าหมาย และกรอบแผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติด พ.ศ. 254-2547 : เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์พัฒนาดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด วันที่ ที่ 26 มกราคม 2547 เวลา 09.45-10.30 น. สิงหาคม 2545 ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล, 2545.

ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ. คู่มือการตรวจสอบ กำกับ และติดตาม การใช้จ่ายงบประมาณด้านยาเสพติด, 2547.

คณะกรรมการประเมินผล ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. บทสรุปสำหรับผู้บริหาร รายงานผลการสำรวจประเมินสถานการณ์ยาเสพติด ครั้งที่ 3 (1 สิงหาคม- 31 ตุลาคม 2546), 2547.

ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. แผนปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2546, 2546.

_____ . แผนปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2547, 2547.

_____ . สรุปผลการดำเนินงานสังคมร่วมต่อสู้ขั้นแรกทักษิณเพื่อเอาชนะยาเสพติด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระยะ 3 เดือน (1 กุมภาพันธ์-30 เมษายน 2546), 2546.

_____ ผลการดำเนินการของศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่ออาชนະยาเสพติดจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา ระหว่าง 1 ก.พ. 46- 30 ก.ย. 46, 2546.

สำนักนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. สรุป
รายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณ และผลการดำเนินงานเพื่อการป้องกันและแก้ไข
ปัญหายาเสพติด หมวดเงินอุดหนุนภาคประชาชน ประจำปีงบประมาณ 2546,
2547.

บทที่ 4

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

แผนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดทั่วไป

การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) นอกจากกำหนดยุทธศาสตร์ทั่วไปเพื่อให้กรุงเทพมหานครและพื้นที่อื่น ๆ ยึดเป็นแนวทางปฏิบัติ แล้ว ยังระบุให้การพัฒนากรุงเทพมหานครซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมต้อง เชื่อมโยงไปสู่การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ปปส., 2544 (ก), น. 1) ดังนั้น การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจึงเป็นความรับผิดชอบทั้งทางตรงและทางอ้อมของ กรุงเทพมหานคร หลายส่วนของยุทธศาสตร์ไม่แตกต่างจากแผนฉบับอื่น ๆ ที่ผ่านมาซึ่ง แต่สาระ สำคัญที่ถือเป็นหัวใจของแผนที่โดดเด่น คือ “ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน” ซึ่งมีที่มาจากการประเมินของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นแนวทางที่ใช้แก่ภาวะวิกฤติอันรวมถึงปัญหายาเสพติด ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน หมายถึง การนีกกำลังของทุกองค์กร ไม่ว่าจะเป็นพลังทางสังคม วัฒนธรรม ศีลธรรม ปัญญาและการจัดองค์กรของทุกภาคส่วนเพื่ออาชันะปัญหายาเสพติด (น. 32-33) ภายใต้แนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่ออาชันะปัญหายาเสพติดข้างต้น คำสั่ง นายกรัฐมนตรีที่ 119/2544 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 ได้วางกรอบของการอาชันะปัญหา 9 แนวทาง ดังนี้ (น. 34)

1. **การปลูกพลังแผ่นดินและการป้องกัน** ซึ่งหมายถึง กระตุ้นและปลูกจิตสำนึกให้ กับประชาชนตลอดจนสร้างความรู้ ความตระหนักริบัติของยาเสพติด นอกจากนั้น ยังผนึก พลังของทุกฝ่ายเพื่อร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
2. **การความคุ้มตัวยาและสารเคมี** ได้แก่ การตรวจสอบ ควบคุม และสกัดกั้นสาร ตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ รวมทั้งอุปกรณ์ในการผลิตยาเสพติด และตัวยาหรือสารอื่นที่อาจสามารถ นำมาใช้ทดแทนยาเสพติด
3. **การปราบปราม** แนวทางด้านนี้ เน้นที่การพัฒนาความรู้ จิตสำนึก เทคโนโลยี วิธีการ ฯลฯ ในการสืบสาร ปราบปราม และการบังคับใช้กฎหมายเพื่อทำลายการผลิตและ เครื่อข่าย

4. การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ แนวทางสำคัญ คือ การแยกผู้ติดออกมาบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งโดยระบบสมัครใจและบังคับ การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพยังพยายามจัดระบบการติดตามช่วยเหลือเพื่อส่งคืนผู้ผ่านการบำบัดสู่ชุมชน

5. การข่าว ครอบการดำเนินงานด้านการข่าว คือ การพัฒนา ประสานระบบการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ระบบการข่าว ภาพใต้แนวโน้มได้จำกัดเฉพาะด้านยาเสพติดเท่านั้นแต่ยังครอบคลุมถึงเครือข่ายของผู้มีอิทธิพล

6. การอำนวยการและประสานงาน แนวทางด้านอำนวยการและประสานงาน คำนึงถึงประสิทธิภาพสูงสุดของการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน และภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมไทย

7. การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม อันได้แก่ การพัฒนากฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และกระบวนการยุติธรรมให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสภาพปัจจุบันสร้างความเป็นธรรม และเด็ดขาดรวดเร็ว

8. ความร่วมมือระหว่างประเทศ แนวทางด้านนี้มุ่งแสวงหาและประสานความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อขัดจัดเครือข่ายยาเสพติดระหว่างประเทศ

9. การวิจัย พัฒนา และติดตามประเมินผล แนวทางสุดท้าย คือ การสนับสนุนการวิจัย พัฒนา และติดตามประเมินผลเพื่อเสริมสร้างระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

แนวทางการดำเนินงานทั่วไป

ยุทธศาสตร์ของประเทศไทยได้กำหนดแนวทางการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของกรุงเทพมหานครและหน่วยงานระดับจังหวัดโดยอาศัยหลักพัลส์แผ่นดินและชุมชนเข้มแข็งเป็นแนวทางหลัก สำนักงาน ปปส. ได้กำหนดทิศทางของการจัดทำแผนปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร (และพื้นที่ระดับจังหวัด) ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติไว้ดังนี้ (สำนักนโยบายและแผนฯ 2546 (ก), น. 38)

1. ด้านอุปสงค์

- 1.1 มีการบำบัดฟื้นฟูและพัฒนาในพื้นที่อย่างบูรณาการ
- 1.2 พัฒนาติดตาม ดูแลต่อเนื่องเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ป่วยกลับไปเสพยาซ้ำ และดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข
- 1.3 ปรับเปลี่ยนเจตคติและการปฏิบัติของสังคมต่อผู้เสพ/ผู้ติด ที่เป็นกิจกรรมในพื้นที่

2. ด้านศักยภาพของอุปสงค์

- 2.1 ดำเนินการสร้างภูมิคุ้มกันและเจตคติในกลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษาและกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ
- 2.2 ดำเนินการสร้างภูมิคุ้มกันและเจตคติในสถานประกอบการ
- 2.3 ดำเนินการสร้างภูมิคุ้มกันและเจตคติในชุมชน
- 2.4 ดำเนินการรณรงค์ประชาสัมพันธ์และสร้างกระแสด้วยสื่อในพื้นที่
3. ด้านการลดอุบัติเหตุ
- 3.1 พิสูจน์ทราบเป้าหมายและรายงานการค้ายาเสพติด และความเคลื่อนไหวในพื้นที่
- 3.2 ปฏิบัติการปราบปรามและตรวจสอบทรัพย์สินนักค้ายาเสพติดในพื้นที่
- 3.3 ดำเนินการนำนักค้าที่มารายงานตัว ปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมตามกระบวนการที่กำหนดให้เพื่อแผ่นดิน
- 3.4 ควบคุมและเฝ้าระวังไม่ให้มีนักค้ายาเสพติดรายใหม่
4. ด้านต่างประเทศ
- 3.1 ประสานด้านการข่าวและปราบปรามยาเสพติดโดยกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศดับท้องถิ่น
5. ด้านการสักดิ้นชายแดน
- 3.1 สนับสนุนการสักดิ้นและการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งพื้นที่ชายแดน
4. ด้านการสร้างพลังแผ่นดินและชุมชนเข้มแข็ง
- 4.1 สร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็ง เอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน
- 4.2 สร้างอาสาสมัครพลังแผ่นดินอย่างน้อยหมู่บ้านละ 25 คน ให้มีความพร้อมในการดูแลผู้เสพ/ผู้ติดและการค้าในชุมชน
- 4.3 พัฒนาศูนย์การเรียนรู้และกระบวนการดำเนินงานในพื้นที่
5. ด้านบริหารจัดการ
- 5.1 พัฒนาระบบข้อมูลยาเสพติด จังหวัด/กทม.
- 5.2 จัดทำแผนปฏิบัติการอย่างบูรณาการและบริหารแผนและงบประมาณ
- ตามแผน
- 5.3 กำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงานในพื้นที่
- 5.4 บริหารกำลังพลและพัฒนาบุคลากรด้านยาเสพติดในพื้นที่
- 5.6 รายงานสถานการณ์และการดำเนินงาน

พื้นที่การดำเนินงาน

เนื่องจากยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่สำคัญประการหนึ่งอาศัยลักษณะของพื้นที่เป็นหลักในการดำเนินงาน (Area Approach : ดูสำนักนโยบายและแผน 2546 (ก), น. 33) ดังนั้น การจำแนกประเภทของพื้นที่และชุมชนเป้าหมายตามระดับความรุนแรงของ

ปัญหาจึงถือเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติในระดับต่าง ๆ แผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของชาติ (สำนักงาน ปปส. 2544, น. 198) จัดให้กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่มีการแพร่ระบาดรุนแรงซึ่งหมายถึงพื้นที่มีจำนวนผู้ติดยาเสพติดมากกว่า 10 คน ขึ้นไปต่อจำนวนประชากร 1,000 คน ในพื้นที่นั้น ๆ ภายในพื้นที่กรุงเทพมหานครเอง ได้มีการจำแนกพื้นที่ออกเป็น 3 ประเภท คือ (ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร ไม่ระบุปีที่พิมพ์, น. 20) คือ

1. พื้นที่ระบาดรุนแรงพิเศษตอนใน 19 ชุมชน พื้นที่เหล่านี้ไม่ได้มีปัญหาเฉพาะในด้านการแพร่ระบาดเท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นที่ของกิจกรรมนำเข้ายาเสพติด แหล่งผลิตยา และมีเครื่องข่ายการค้ายาเสพติดรายสำคัญอยู่ในพื้นที่ นอกจากนั้นพื้นที่เหล่านี้ยังมีกลุ่มอิทธิพลคอยให้การสนับสนุนอยู่อย่างขัดเจน

2. พื้นที่ระบาดรุนแรง 296 ชุมชน เป็นพื้นที่ที่ให้ความสำคัญกับจำนวนผู้ติดยาเสพติดตามเกณฑ์กำหนดไว้ข้างต้น

3. พื้นที่ระบาดปานกลาง 275 ชุมชน เป็นพื้นที่ที่มีผู้ติดยาเสพติด ประมาณ 6-10 คน ต่อจำนวนประชากร 1,000 คน

รายละเอียดของพื้นที่เหล่านี้แสดงไว้ใน ตารางที่ 2.1

ตารางที่ 4.1
การจำแนกพื้นที่ของกรุงเทพมหานครตามระดับความจุนเรงของการแพร่ระบาด

เขต	แขวง	ระดับของการแพร่ระบาด (ชุมชน)		
		ชุมเรงพิเศษ	ชุมเรง	ปานกลาง
คลองเตย	คลองเตย	19	-	-
คลองสาน	คลองตันไทร	-	3	2
	คลองสาน	-	-	6
	บางลำภูล่าง	-	-	3
	สมเด็จเจ้าพระยา	-	-	2
คลองสามวา	ทรายกองดิน	-	1	-
	ทรายกองดินใต้	-	5	4
	บางซื่น	-	1	4
	สามวาตะวันตก	-	5	1
	สามวาตะวันออก	-	5	3
	คันนายาว	-	9	3
จตุจักร	ลาด雅	-	5	11
จอมทอง	จอมทอง	-	3	2
	บางขุนเทียน	-	3	2
	บางค้อ	-	-	2
	บางมด	-	1	2
ดอนเมือง	สีกัน	-	3	3
ดินแดง	ดินแดง	-	2	4
ดุสิต	ดุสิต	-	1	-
	ถนนมกราชยศรี	-	6	2
	วชิรพยาบาล	-	1	2
	สวนจตุรลดา	-	2	2
	สีแยกมหานาค	-	2	1

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

เขต	แขวง	ระดับของภาระเรื่องราด (ชุมชน)		
		รุนแรงพิเศษ	รุนแรง	ปานกลาง
ตั้งชั้น	คลองชักพระ	-	-	1
	ฉิมพลี	-	1	2
	ตั้งชั้น	-	-	2
	บางระมาด	-	-	3
ทวีวัฒนา	ทวีวัฒนา	-	1	-
	ศากาธรรมสพน์	-	1	-
ทุ่งครุ	ทุ่งครุ	-	2	3
	บางมด	-	1	5
ขอนบุรี	ตลาดพลู	-	-	1
	บุคคล	-	5	2
	วัดกัลยาณ์	-	2	-
	ทิรัญชุจิ	-	-	2
บางกอกน้อย	บางขุนนนท์	-	1	-
	บางขุนศรี	-	6	1
	อุดุณอัมรินทร์	-	1	-
	บ้านช่างหล่อ	-	3	6
	ศรีราชา	-	5	-
บางกอกใหญ่	วัดท่าพระ	-	3	5
	วัดอรุณ	-	2	2
บางกะปิ	คลองจั่น	-	1	3
	หัวหมาก	-	1	5
บางขุนเทียน	แสมดำ	-	6	2
บางเขน	ท่าแร้ง	-	1	4
	อนุสาวรีย์	-	5	6
บางคอแหลม	บางคอแหลม	-	2	3
	บางโคล'	-	-	2

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

เขต	แขวง	ระดับของการเพร่ระบาด (ชุมชน)		
		ชุมชนพิเศษ	ชุมชน	ปานกลาง
	วัดพระยาไกร	-	3	5
บางซื่อ	บางซื่อ	-	8	14
บางนา	บางนา	-	11	6
บางบอน	บางบอน	-	1	2
บางพลัด	บางบ้าห្មុ	-	-	2
	บางพลัด	-	3	3
	บางอ้อ	-	3	4
	บางยี่ขัน	-	1	4
บางรัก	สีพระยา	-	1	-
	บางรัก	-	-	1
	สีลม	-	-	1
ปีกุ่ม	คลองกุ่ม	-	6	3
ปทุมวัน	รองเมือง	-	-	1
	ลุมพินี	-	1	3
พระโภศ	พระโภศ	-	9	2
	หนองบอน	-	2	-
ป้อมปราบฯ	คลองมหานาค	-	1	1
	บ้านบานตู	-	2	-
	วัดโสมนัส	-	3	2
พญาไท	สามเสนใน	-	8	3
พระโขนง	บางจาก	-	3	7
พระนคร	เสาวีชิรชั้ว	-	1	-
	พระบรมมหาราชวัง	-	-	1
มีนบุรี	มีนบุรี	-	3	7
	แสนแสบ	-	6	7

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

เขต	แขวง	ระดับของการแพร่ระบาด (ชุมชน)		
		รุนแรงพิเศษ	รุนแรง	ปานกลาง
ยานนาวา	ช่องนนทรี	-	5	4
	บางโพงพาง	-	4	2
ราชเทวี	ถนนเพชรบุรี	-	1	2
	ทุ่งพญาไท	-	3	1
	มัชกัชสัน	-	4	2
ราชภูมิวรวิหาร	บางปะกอก	-	6	1
	ราชภูมิวรวิหาร	-	6	3
ลาดพร้าว	จราเขี้ยบัว	-	1	1
	ลาดพร้าว	-	5	2
วังทองหลาง	วังทองหลาง	-	8	2
สวนหลวง	สวนหลวง	-	8	8
สะพานสูง	สะพานสูง	-	14	5
สัมพันธวงศ์	จักรวรรดิ	-	-	1
	สัมพันธวงศ์	-	-	1
สายไหม	คลองถาน	-	1	1
	สายไหม	-	1	-
หนองแขม	หนองแขม	-	7	4
	หนองค้างพลู	-	1	8
หนองจอก	กระทุมราย	-	-	2
	คลองลิบ	-	-	4
	คุ้งเหนือ	-	1	-
	โคลแฝด	-	3	3
	คุ้งเหนือ	-	1	-
	โคลแฝด	-	3	3
	ลำต้อยติง	-	2	1

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

เขต	แขวง	ระดับของการแพร่ระบาด (ชุมชน)		
		รุนแรงพิเศษ	รุนแรง	ปานกลาง
	ลำต้อยติง	-	2	1
หนองจอก	ลำปักชี	-	3	1
	หนองจอก	-	2	1
หลักสี่	ตลาดบางเขน	-	2	-
	ทุ่งสองห้อง	-	12	5
ห้วยขวาง	บางกะปิ	-	5	5
	สามเสนนอกร	-	7	2
	ห้วยขวาง	-	-	1
รวม		19	296	273

ที่มา: สรุปจาก ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรุงเทพมหานคร ไม่ระบุปีที่พิมพ์,

น. 127-138.

นอกจากการจำแนกพื้นที่ตามระดับความรุนแรงของปัญหาแล้ว ยังมีการจำแนกพื้นที่ กรุงเทพมหานครตามศักยภาพ หรือความพร้อมของเครือข่ายการดำเนินงานออกเป็น 3 ระดับ ซึ่งเป็นเกณฑ์หนึ่งของการจัดสรรงบประมาณ ดังนี้ (สำนักนโยบายและแผนฯ 2546, น. 5-7)

1. พื้นที่ประเภท A นั้นหมายถึง พื้นที่ที่สามารถเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ได้ เนื่องจากประสบความสำเร็จในการจัดการกับปัญหา มีเครือข่ายการทำงานที่เข้มแข็ง พื้นที่ระดับนี้ ซึ่งได้รับเงินอุดหนุนจากสำนักงาน ปปส. มีจำนวนทั้งสิ้น 40 ชุมชน ตัวชี้วัดของพื้นที่ประเภทนี้ ได้แก่

- 1.1 มีกิจกรรมน้ำ/องค์กรประชาชนในพื้นที่ที่มีการบริหารจัดการ
- 1.2 สามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้สำเร็จ คือ ควบคุมสถานการณ์ปัญหาได้ และ ส่วนใหญ่อาจเป็นชุมชนที่ปลอดยาเสพติด หรือถ้ามีปัญหากลับเข้ามา สามารถจัดการกับปัญหาที่ เกิดขึ้นได้
- 1.3 มีกิจกรรมของชุมชน/เครือข่ายอย่างต่อเนื่อง
- 1.4 มีการระดมทรัพยากรทั้งจากภายใน และภายนอก

2. พื้นที่ประเภท B ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 181 ชุมชน (9 ข่าย) ในเขตกรุงเทพมหานครที่ได้รับเงินอุดหนุนจากสำนักงาน ปปส. พื้นที่ประเภท B หมายถึงพื้นที่หรือข่ายงานที่มีความเข้มแข็งขององค์กรประชาชน ซึ่งสะท้อนจากตัวชี้วัด ดังนี้

2.1 มีกลุ่มแกนนำ/องค์กรประชาชนในพื้นที่ แต่ยังต้องเสริมและพัฒนาศักยภาพในบางเรื่อง

2.2 มีการจัดการกับปัญหาฯลฯในระหว่างดำเนินการ ซึ่งสามารถลดความรุนแรงของปัญหาลงได้

3. พื้นที่ประเภท C ซึ่งจัดเป็นพื้นที่ที่มีกระบวนการดำเนินงานเกิดขึ้นแล้วในกรุงเทพมหานครมีชุมชนที่จัดเป็นพื้นที่ประเภทนี้อยู่ 432 ชุมชน (87 ข่าย) ที่ได้รับเงินอุดหนุนจากสำนักงาน ปปส. ตัวชี้วัดของพื้นที่ประเภทนี้ ได้แก่

3.1 เริ่มมีกลุ่มแกนนำในพื้นที่ที่มีจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาฯลฯ และรวมตัวกันที่จะจัดการกับปัญหาในพื้นที่ของตนเอง

3.2 เริ่มทำกิจกรรมที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาฯลฯ

การกระจายของพื้นที่ประเภท A B และ C ในเขตต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร สรุปไว้ในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 4.2

การจำแนกพื้นที่ตามศักยภาพการดำเนินงานของเขตต่าง ๆ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เฉพาะพื้นที่ที่ได้รับเงินอุดหนุนจากสำนักงาน ปปส.

ภาค	ระดับ A			ระดับ B			ระดับ C		
	ข่าย	จำนวน	จำนวนเงิน	ข่าย	จำนวน	จำนวนเงิน	ข่าย	จำนวน	จำนวนเงิน
เหนือ	25	841	10,579,725	23	488	4,929,932	18	212	3,187,023
อีสาน	12	1,103	12,495,945	13	598	4,780,006	12	328	2,737,500
กลาง	22	240	3,114,640	1	180	2,767,435	28	224	3,051,016
ใต้	7	434	3,318,500	2	31	100,000	20	200	2,771,500
กทม.	2	40	576,500	9	181	2,641,414	87	432	8,097,450
รวม	68	2,658	30,085,310	48	1,478	15,218,787	165	1,396	19,844,489

ที่มา: วิเคราะห์จากสำนักนโยบายและแผน 2546, ภาคผนวกไม่ระบุเลขหน้า

กลุ่มเป้าหมาย

การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำแนกกลุ่มเป้าหมาย ออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้ (ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร ไม่ระบุปีที่พิมพ์, น. 21)

1. **กลุ่มประชาชนทั่วไป** อันได้แก่ กลุ่มสาธารณชนในวงกว้างซึ่งจุดเน้น คือ การป้องกันเยาวชนอายุ 12-25 ปี ไม่ใช้ยาเสพติด ส่วนประชาชนอายุ 25 ปี ขึ้นไปจัดเป็นกลุ่มที่ต้องรณรงค์ให้มีจิตสำนึกเป็นพลังมวลชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา

2. **กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ** ที่กรุงเทพมหานครกำหนดให้เป็นเป้าหมายเพื่อลดความเสี่ยงในการใช้ยาเสพติด ได้แก่ กลุ่มนักเรียนนักศึกษา และกลุ่มแรงงานในสถานประกอบการ

3. **กลุ่มเป้าหมายของการปราบปราม** ได้แก่ ทุกกลุ่มที่มีส่วนในการผลิตและค้ายาเสพติด กรุงเทพมหานครได้กำหนดจำนวนกลุ่มเป้าหมายของการดำเนินงานไว้ 350 คน/ปี สำหรับผู้ค้าส่ง ผู้ค้ารายสำคัญ และเครือข่ายการค้า ส่วนกลุ่มผู้ค้ารายย่อยในชุมชนที่มีการแพร่ระบาดรุนแรง และปานกลาง กำหนดไว้ 3,000 คน/ปี

4. **กลุ่มผู้ติดยาเสพติด** กรุงเทพมหานครกำหนดเป้าหมายการให้การบำบัดรักษาแบบคนไข้ในสถานพยาบาลไว้ 1,000 คน/ปี การบำบัดรักษาในรูปแบบบุคคลสัมบูรณ์แบบแก่คนไข้ นอก 20,000 คน/ปี และการพื้นฟูในชุมชนโดยองค์กรเอกชน สถาบันศาสนา และตัวยวยะสัน จำนวน 10,000 คน/ปี

หลักการดำเนินงาน

แผนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกรุงเทพมหานครระหว่าง พ.ศ. 2545-2546 กำหนดหลักการดำเนินงานไว้ 4 ประการ คือ (ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร ไม่ระบุปีที่พิมพ์, น. 22)

- การมีส่วนร่วมในการคิด และปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของทุกภาคส่วน ในสังคม
- ยึดพื้นที่เป็นหลักโดยพิจารณาถึงสถานการณ์ เป้าหมายและกลไก การดำเนินงานในพื้นที่

3. แก้ไขปัญหาแบบเบ็ดเสร็จครบวงจร กล่าวคือ ต้องดำเนินงานทั้งในด้านการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษาที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน
4. เอกภาพในการบริหารจัดการเชิงรุก ซึ่งครอบคลุมทั้งในด้านนโยบาย จัดองค์กร บริหารจัดการ ปฏิบัติ การสนับสนุน การให้คุณให้โทษ และติดตามประเมินผล

แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหา

อาศัยยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ประกอบกับหลักการดำเนินงานที่กำหนดไว้ กรุงเทพมหานครได้วางแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาไว้ 8 ประการ สรุปได้ดังนี้ (ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร ไม่ระบุปีที่พิมพ์, น. 22-26)

1. การอาศัยความเข้มแข็งของชุมชนและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการแก้ไขปัญหา ในพื้นที่
2. การรณรงค์สร้างจิตสำนึก และพัฒนาทางสังคมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดทุกชุมชนแบบ
3. ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา
4. ปราบปรามทำลายโครงสร้างเครื่องข่ายการผลิตและการค้ายาเสพติดและอิทธิพล ผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพร่ระบาดรุนแรงพิเศษตอนใน และพื้นที่เพร่ระบาดรุนแรงและปานกลาง
5. พัฒนาระบบการข่าวให้ สามารถตอบสนองต่อการใช้ประโยชน์อย่างมี ประสิทธิภาพและทันต่อสถานการณ์
6. บำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดทุกรูปแบบอย่างครบขั้นตอนโดย กระทำการควบคู่ไปกับการเสริมสร้างสภาพแวดล้อม และความมั่นคงในอาชีพและการมีงานทำ
7. การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นระบบในทุกด้านควบคู่ไปกับการติดตาม และประเมินผล
8. สร้างเอกภาพในการบริหารจัดการเชิงนโยบาย และจัดองค์กรเพื่อสร้างเอกภาพของ การตัดสินใจ

การบูรณาการ

เพื่อช่วยให้การดำเนินงานตามแผนมีเอกภาพ กรุงเทพมหานครได้กำหนดกลยุทธ์ การบูรณาการขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของแผน กลยุทธ์การบูรณาการตามแผนสูปได้ดังนี้ (ศูนย์ป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร ไม่ระบุปีที่พิมพ์, น. 27-29)

1. การบูรณาการแผนงานและงบประมาณ การบูรณาการในมิตินี้ประกอบด้วย

1.1 การยึดพื้นที่เป็นหลักในการบูรณาการเป้าหมายการดำเนินงานของทุกหน่วยงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในพื้นที่

1.2 การบูรณาการแผนงานโครงการของหน่วยงานต่าง ๆ ให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันเพื่อเป็นกรอบชั้นนำการปฏิบัติการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

1.3 ให้หน่วยงานส่วนกลางและกระทรวงที่เกี่ยวข้องแยกแผนปฏิบัติการส่วนกลาง และส่วนพื้นที่อย่างชัดเจน

2. การบูรณาการในขั้นปฏิบัติ ประกอบด้วย

2.1 การจัดองค์กรการบริหารงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกระดับ ให้มีความคล่องตัว โดยเน้นความเป็นเอกภาพในชุมชน

2.2 จัดระบบการประสานงานในพื้นที่ให้ต่อเนื่องมีประสิทธิภาพ และไม่ขึ้นกับตัวบุคคล

3. การบูรณาการด้านงบประมาณ หมายถึง การสร้างเอกภาพของการกำหนดงบประมาณการดำเนินงานในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ของหน่วยงานต่าง ๆ ให้มีส่วนเกื้อหนุนชึ้นกัน และกัน

กลไกการดำเนินงาน

ในระหว่าง พ.ศ. 2545-2546 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับองค์กรรับผิดชอบ การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กล่าวคือ องค์กรเดิมที่ประกอบด้วย ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร (ศ.ปส.ก.) ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเขต (ศ.ปส.ข.) และศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระดับสถานีตำรวจนครบาล (ศ.ปส.สน.) ได้รับการปรับโครงสร้างใหม่ โดยคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 31/2546 ลงวันที่ 28 มกราคม 2546 ได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดระดับต่าง ๆ ใหม่ (คณะกรรมการจัดทำครมเมื่อ 2547, น. 9-10) องค์กรการบริหารงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของกรุงเทพมหานคร

จัดเป็นองค์กรระดับปฏิบัติในพื้นที่ภายใต้การกำกับดูแลและสนับสนุนขององค์กรมีที่อยู่หนึ่งเดียวกัน ได้แก่ องค์กรในระดับภาค และองค์กรส่วนกลาง องค์กรซึ่งเปรียบเสมือนเป็นกลไกการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

1. ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดกรุงเทพมหานคร (ศตส.กทม.)

1.1 โครงสร้างคณะบุคคล คณะบุคคลที่เป็นองค์ประกอบของศูนย์ปฏิบัติการ ได้แก่ (สำนักงาน ปปส. 2547, น. 16)

- ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
(ผู้อำนวยการศูนย์)
- ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล
(รองผู้อำนวยการศูนย์)
- ปลัดกรุงเทพมหานคร
- ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล
- ผู้แทนกองบัญชาการทางทหารสูงสุด
- ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย
- ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม
- ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข
- ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ
- ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและ
ความมั่นคงของมนุษย์
- ผู้แทนกระทรวงแรงงาน
- ผู้แทนกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา
- ผู้แทนสำนักงาน ปปส
- ผู้แทนกรมศุลกากร
- ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาชุมชน
- ผู้แทนส่วนราชการหน่วยงานภาคเอกชน
หรือองค์กรภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง
- ผู้บัญชาการตำรวจนครบาลที่ได้รับ
มอบหมาย (กรรมการและเลขานุการ)
- ผู้แทนสำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร
(กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ)

ในทางปฏิบัติ ศตส. กทม. แบ่งโครงสร้างการบริหารงานออกเป็น 3 ส่วน คือ (ศูนย์ปฏิบัติการฯ 2546, น. 11)

1) **ด้านอำนวยการและธุรการ** ด้านนี้ประกอบด้วย ฝ่ายอำนวยการ งบประมาณ และติดตามผล หน่วยงานที่รับผิดชอบภารกิจด้านนี้ คือ สำนักงาน ศตส.กทม. ซึ่งในทางปฏิบัติ คือ สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร

2) **ด้านวิชาการและแผนงาน** องค์ประกอบของโครงสร้างส่วนนี้ ได้แก่ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายธุรการและเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ฝ่ายสถานประกอบการ ฝ่ายปราบปราม ฝ่ายบำบัดรักษาและพื้นฟู และฝ่ายปราบปรามผู้มีอิทธิพล ฝ่ายต่าง ๆ เหล่านี้

ร่วมกันกำหนดแนวทางและแผนงาน ให้การสนับสนุน ติดตามประเมินผลและสรุป汇报รวมข้อมูลจากการดำเนินงานของหน่วยปฏิบัติในพื้นที่

3) **ด้านปฏิบัติการ** องค์ประกอบส่วนนี้รับผิดชอบการปฏิบัติการในพื้นที่ ซึ่งได้แก่ ศตส. น. 1-9 (ซึ่งจะกล่าวต่อไป) และสำนักงานเขตทั้ง 50 เขตของกรุงเทพมหานคร ซึ่งต้องทำงานประสานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และชุมชนตลอดจนกลุ่มผู้ประสานงานในพื้นที่

1.2 **ความรับผิดชอบ** ความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ในคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 31/2546 (คณะกรรมการจัดทำคู่มือฯ 2547, น. 11-12) กำหนดไว้ คือ การบูรณาการแผนปฏิบัติการและงบประมาณ อำนวยการ กำกับ และติดตามประเมินผลการดำเนินงาน รวมทั้งปฏิบัติการและสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจที่เกินขีดความสามารถของเขต ในรายละเอียดแล้ว ภารกิจเหล่านี้ จำแนกได้เป็น (คณะกรรมการจัดทำคู่มือฯ 2547, น. 12-13; สำนักนโยบายและแผน 2546 (ก), น. 40)

บริหารและวิชาการ

1) **ด้านมาตรฐาน**

- ประชุม ศตส. กรุงเทพมหานคร
- สั่งการให้แนวทางการดำเนินงานระดับกรุงเทพมหานคร
- บริหารกำลังพลด้านยาเสพติดในกรุงเทพมหานคร
- พัฒนาบุคลากรในกรุงเทพมหานคร

2) **ด้านข้อมูล**

- ประเมินและรายงานสถานการณ์ยาเสพติดของกรุงเทพมหานคร

ทุกรอบ 3 เดือน

- จัดระบบข้อมูลยาเสพติดจังหวัด สำหรับใช้ในการประเมินสถานการณ์การวางแผน และการดำเนินงาน

3) **ด้านแผนงบประมาณ**

- รวบรวมความต้องการด้านแผนงาน/โครงการ และงบประมาณของหมู่บ้าน/ชุมชนในพื้นที่

- จัดทำแผนปฏิบัติการเขต
- ประสานและสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานของหมู่บ้าน/ชุมชน

4) តាមពិតតាមប្រមិនផល

- កំកប ពិតតាម ការតាំងឯកសារនៃការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធទូរសព្ទ
- ប្រមិន ស្ថិតិយវិធានការតាំងឯកសារនៃការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធទូរសព្ទ
- រាយការប្រមិនការតាំងឯកសារនៃការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធទូរសព្ទ 1 ដីលី

5) តាមវិទ្យាការ

- ប្រព័ន្ធគ្រីមឱ្យវិទ្យាការនៃពីរនៃការសង្គមការប្រមិន

សារិយាល័យនៃការតាំងឯកសារ

- ស្ថិតិយវិធានរបៀប របៀបការតាំងឯកសារនៃពីរនៃការប្រមិន

ការលើកសង្គមការប្រមិន

- 1) គំនិតិយវិធានរបៀបប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធទូរសព្ទ
- 2) គំនិតិយវិធានរបៀបប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធទូរសព្ទ
- 3) គំនិតិយវិធានរបៀបប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធទូរសព្ទ
- 4) គំនិតិយវិធានរបៀបប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធទូរសព្ទ
- 5) គំនិតិយវិធានរបៀបប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធទូរសព្ទ

សារិយាល័យនៃការប្រមិនដែលត្រូវបានបង្កើតឡើង

ការលើកសង្គមការប្រមិន

- 1) ការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធទូរសព្ទ
- 2) ការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធទូរសព្ទ
- 3) ការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធទូរសព្ទ

កិច្ចការសារិយាល័យនៃការប្រមិន

- 4) ការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធទូរសព្ទ
- 5) ការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធទូរសព្ទ

ការលើកសង្គមការប្រមិន

- 1) សេវាស្ថាបន្ទូរសព្ទ រួមឱ្យការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធទូរសព្ទ ដោយការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធទូរសព្ទ
- 2) សេវាស្ថាបន្ទូរសព្ទ រួមឱ្យការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធទូរសព្ទ ដោយការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធទូរសព្ទ
- 3) សេវាស្ថាបន្ទូរសព្ទ រួមឱ្យការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធទូរសព្ទ ដោយការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធទូរសព្ទ

- 4) สร้างเสริมมูลค่าทั้งบ้าน/ชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีระบบเฝ้าระวัง
ยาเสพติดอย่างน้อยร้อยละ 95 ของหมู่บ้าน/ชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบ
- 5) สร้างเสริมศูนย์พัฒนาระบบในพื้นที่ โดยกำหนดให้มีหมู่บ้าน/ชุมชน
เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และเป็นแกนนำขยายการดำเนินงานไปยังพื้นที่อื่น
- 6) สร้างเสริมศูนย์สัมมาริชสร้างสรรค์เพื่อทางเลือก
- 7) เสริมสร้างศักดิ์สิทธิ์เด็กและเยาวชน
- 8) ควบคุมและแก้ไขแหล่งมั่วสุม ในพื้นที่

2. ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดกองบังคับบัญชาการตำรวจนครบาล 1-9 (ศตส. น. 1-9)

2.1 โครงสร้างของคณะกรรมการบุคคล คณะกรรมการที่ทำหน้าที่ของศูนย์ปฏิบัติการ
ประกอบด้วย (สำนักงาน ปปส. อัตถะเนา) 2547, น. 17)

ผู้บังคับการตำรวจนครบาล (ผู้อำนวยการศูนย์)
ผู้อำนวยการในพื้นที่ (รองผู้อำนวยการศูนย์)
ผู้กำกับการหัวหน้าสถานีตำรวจนครบาล
ผู้แทนสถาบันการศึกษาในพื้นที่
หัวหน้าศูนย์บริการสาธารณสุขกรุงเทพมหานครในพื้นที่
ผู้แทนส่วนราชการหน่วยงานภาคเอกชนหรือองค์กรภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง
ผู้กำกับการกองกำกับการอำนวยการกองบังคับการตำรวจนครบาล
(กรรมการและเลขานุการ)
ผู้แทนสำนักงานเขตฯ ในพื้นที่ (กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ)

2.2 ความรับผิดชอบ หน้าที่ความรับผิดชอบสำคัญ คือ การจัดระบบข้อมูล
เฝ้าระวังยาเสพติดและให้มีข้อมูลยาเสพติดในพื้นที่ ตลอดจนการปฏิบัติตามแผนงานโครงการใน
พื้นที่ ภารกิจในรายละเอียดจำแนกได้ดังนี้ (คณะกรรมการจัดทำคู่มือฯ 2547, น. 13-14)

การบริหารจัดการ

- 1) จัดให้มีฐานข้อมูลยาเสพติดและข้อมูลยาเสพติดในพื้นที่
รับผิดชอบ
- 2) จัดให้มีแผนงานและงบประมาณด้านการป้องกันและแก้ไข
ปัญหายาเสพติด

- 3) ติดตามและประเมินงานและการใช้จ่ายงบประมาณให้ ศตส. กทม.

การลดอุปสงค์ยาเสพติด

- 1) ค้นหาตัวชี้วัดที่ผู้ติดเข้าสู่ระบบการบำบัดฟื้นฟู
- 2) จัดค่ายนักเรียนมากลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปใช้ยาเสพติด
- 3) นำผู้ติดยาเสพติดเข้าบำบัดรักษา
- 4) ติดตามและเฝ้าระวังอาชีพผู้ที่ผ่านการบำบัดฟื้นฟู
- 5) รณรงค์ติดเชือกชาชนในพื้นที่ยอมรับและให้โอกาสผู้ซึ่งพัน

สภาพการใช้ยาเสพติดได้เข้าทำงานหรือศึกษาต่อ

การลดอุปทานยาเสพติด

- 1) ปฏิบัติงานและมวลตรวจสอบและรายงานข่าวสารด้านยาเสพติดในพื้นที่
- 2) นำผู้ค้ายาเสพติดเข้าโครงการทำความดีเพื่อแผ่นดิน
- 3) ปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่และประสาน ศตส. กทม. ในภารกิจที่เกินขีดความสามารถ
- 4) ดำเนินคดีกับผู้ผลิตผู้ค้ายาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบ

การลดศักยภาพของอุปสงค์ยาเสพติด

- 1) ปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่และประสาน ศตส. กทม. ในภารกิจที่เกินขีดความสามารถ
- 2) ดำเนินคดีกับผู้ผลิตผู้ค้ายาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบ
- 3) ปราบปรามยาเสพติดกัดกันยาเสพติดในพื้นที่
- 4) เสริมสร้างศักยภาพด้านภารกิจด้านงานและภูมิทัศน์ทางยาเสพติด โดยการให้การศึกษาและความตระหนักรู้ทางพิชัยภัย
- 5) ลงเสริมสร้างศักยภาพด้านสร้างครอบครัวเข้มแข็ง
- 6) เสริมสร้างศักยภาพด้านประสานพลังแผ่นดินในชุมชน
- 7) เสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีระบบเฝ้าระวัง

ยาเสพติด อย่างน้อยร้อยละ 95 ของชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบ

- 8) ลงเสริมสร้างศักยภาพเรียนรู้ในพื้นที่ โดยกำหนดให้มีชุมชน เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และเป็นแกนนำขยายการดำเนินงานไปยังพื้นที่อื่น อย่างน้อย เขตละ 1 แห่ง

9) สร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาชุมชนที่ดี

10) สร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาชุมชนที่ดี

11) สร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาชุมชนที่ดี

3. ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่ออาชนະยาเสพติดเขต โครงสร้างของคณะกรรมการ
ศูนย์ปฏิบัติการระดับเขต จำลองจากศูนย์ปฏิบัติการในระดับที่หนึ่งขึ้นไปโดยคณะกรรมการมี
โครงสร้างของผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกันเพียงแต่มีระดับองค์กรในเขตนั้น ๆ
สำหรับหน้าที่ความรับผิดชอบ จำแนกได้ดังนี้ (สำนักนโยบายและแผน 2546 (ก), น. 40)

การบริหารและวิชาการ

1) ด้านองค์กรและบุคลากร

- ประชุม ศตส. น. 1-9
- บริหารกำลังพลด้านยาเสพติดในเขต
- พัฒนาแกนนำและอาสาสมัครพลังแพร่ดินต่อสู้เพื่ออาชนະยาเสพติด

2) ด้านข้อมูล

- จัดทำและปรับเปลี่ยนผู้ค้า ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด
- ติดตามและรายงานความเคลื่อนไหวสถานการณ์ยาเสพติดในเขต

3) ด้านแผนงานและงบประมาณ

- รวบรวมความต้องการที่ต้องการแผนงาน/โครงการ และงบประมาณของหมู่บ้าน/

ชุมชนในพื้นที่

- จัดทำแผนปฏิบัติการเขต
- ประสานและสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานของหมู่บ้าน/ชุมชน

4) ด้านติดตามและประเมินผล

- รายงานการดำเนินงานและการใช้จ่ายงบประมาณให้ ศตส.กทม. ทุกรอบ

1 เดือน

- ประเมินสถานภาพสถานการณ์และศักยภาพพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน

5) ด้านวิชาการ

- สรุปและรายงานอุปแบบกระบวนการดำเนินงานในพื้นที่
- สนับสนุนการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ของหมู่บ้าน/ชุมชน

สำหรับการปฏิบัติงานในด้านการลดอุปทาน อุปสงค์ และศักยภาพของอุปสงค์ ยาเสพติดคงเป็นไปในทำนองเดียวกับศูนย์ปฏิบัติการฯ ในระดับหนึ่งขึ้นไปซึ่งได้กล่าวมา ก่อนหน้านี้แล้ว

4. ชุมชน/องค์กรชุมชน องค์กรในระดับปฏิบัติที่อยู่อย่างมีบทบาทในการป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติดมากที่สุด คือ ชุมชน และองค์กรชุมชน ตามปกติแล้วการปฏิบัติงานด้าน ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในระดับนี้ไม่มีการจัดตั้งองค์กรรับผิดชอบเป็นการเฉพาะแต่ อาศัยองค์กรชุมชนที่มีอยู่เป็นกลุ่มในการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม ยุทธศาสตร์การป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติดได้กำหนดภารกิจขององค์กรระดับชุมชนไว้ดังนี้ (สำนักนโยบายและแผน 2546 (ก), น. 40)

การบริหารและวิชาการ

1) ด้านองค์กรและบุคลากร

- ประชุมประจำครึ่งปี/ชุมชน
- จัดกลุ่มแกนนำและอาสาสมัครพลังแผ่นดินต่อสู้เพื่ออาชันนะยาเสพติด

2) ด้านข้อมูล

- เฝ้าระวังสถานการณ์ในปัญหายาเสพติดของหมู่บ้าน/ชุมชน
- ค้นหาและรายงานข้อมูลผู้เสพ/ผู้ติดและผู้ค้าในหมู่บ้าน/ชุมชน

3) ด้านแผนและบประมาณ

- จัดทำแผนปฏิบัติการชุมชน
- ประสานแผนงาน/โครงการ งบประมาณกับเขต

4) ด้านติดตามและประเมินผล

- ติดตามและรายงานข้อมูลการดำเนินงานในหมู่บ้าน/ชุมชน

5) ด้านวิชาการ

- พัฒนาศูนย์เรียนรู้ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน

ชุมชน

แผนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบบูรณาการกำหนดภารกิจเชิงปฏิบัติของชุมชน ไว้เพียงให้หน้าที่จัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดร่วมกับองค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ อาทิ โรงเรียน วัด สถานประกอบกิจการ ฯลฯ และจัดให้มีผู้ประสานพลังแผ่นดินในชุมชน (คณะกรรมการจัดทำคู่มือฯ 2547, น. 18)

งบประมาณ

งบประมาณป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็น 3 ประเภท คือ งบประมาณของแต่ละกระทรวง ทบวง กรม ที่จัดสรรเพื่อการดำเนินงานในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร งบประมาณส่วนที่สองได้รับจัดสรรจากสำนักงาน ปปส. เพื่อใช้ในการบูรณาการ และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ ส่วนสุดท้ายเป็นงบอุดหนุนที่สำนักงาน ปปส. จัดสรุให้กับภาคประชาชนเพื่อจัดโครงการประเภทต่าง ๆ ในพื้นที่

ตารางที่ 4.3

การจัดสรรงบประมาณเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2547

งบประมาณ ที่ได้รับจัดสรรจากสำนักงาน ปปส.		งบประมาณ ที่ กระทรวง ทบวง กรม เป็นผู้ตั้ง	
หน่วยงาน	จำนวน	หน่วยงาน	จำนวน
กรุงเทพมหานคร	50,000,000	กระทรวงสาธารณสุข	18,409,000
กระทรวงศึกษาธิการ	15,300,000	กระทรวงยุติธรรม	124,363,420
กระทรวงแรงงาน	2,444,300	สำนักงานตำรวจนครบาล	18,391,392
กระทรวงการท่องเที่ยวและ การกีฬา	1,430,000	(มป.ปส.)	
กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ	600,000		
กระทรวงยุติธรรม	1,733,000		
สวช.	160,000		
สำนักนายกรัฐมนตรี (กรมประชาสัมพันธ์)	3,200,000		
สำนักงานตำรวจนครบาล	1,696,000		
รวม	76,563,300	รวม	161,163,812

ที่มา: คณะทำงานจัดทำคู่มือฯ 2547, น. 33.

งบประมาณทั้งสองส่วนมีมูลค่า 237,727,112 บาท ซึ่งมากกว่าทุกจังหวัด และมากกว่าที่ทุกจังหวัดในภาคใต้ได้รับรวมกัน จำนวนข้างต้นคิดเป็น 57.76% ของงบประมาณที่ภาคกลางได้รับจัดสรรหรือประมาณ 15.21% ของงบประมาณรวมทั้งประเทศ

สำหรับงบประมาณที่จัดสรรให้กับภาคประชาชนจัดโครงการในเขตต่าง ๆ ซึ่งแสดงในตารางที่ 2.4 นั้น แยกตามประเภทศักยภาพของพื้นที่ได้ดังนี้

พื้นที่ประเภท A	40 ชุมชน	576,500 บาท
พื้นที่ประเภท B	181 ชุมชน	2,641,414 บาท
พื้นที่ประเภท C	472 ชุมชน	8,097,450 บาท

ตารางที่ 4.4

งบประมาณที่สำนักงาน ปปส. จัดสรรให้กับการจัดโครงการของภาคประชาชน
ในเขตต่าง ๆ ใน พ.ศ. 2546

ลำดับ ที่	เขต	ประเภทพื้นที่			งบประมาณ ที่เครือข่ายภาคประชาชนได้รับ
		A	B	C	
1	เขตหนองแขม	1	-	3	504,500
2	เขตบางขุนเทียน	-	-	4	360,000
3	เขตตลิ่งชัน	-	-	6	548,400
4	เขตจอมทอง	-	-	2	180,000
5	เขตราชวรวิหาร	-	-	1	90,000
6	เขตทุ่งครุ	-	-	1	90,000
7	เขตบางพลัด	-	-	2	180,000
8	เขตบางกอกน้อย	-	-	2	180,000
9	เขตบางกอกใหญ่	-	-	2	180,000
10	เขตธนบุรี	-	-	5	435,600
11	เขตคลองสาน	-	-	1	90,000
12	เขตพระนคร	-	-	3	295,800
13	เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	-	-	3	270,000
14	เขตสัมพันธวงศ์	-	-	1	90,000

15	เขตบางซื่อ	-	1	1	366,555
16	เขตดุสิต	-	-	2	183,100
17	เขตราชเทวี	-	-	1	90,000
18	เขตปทุมวัน	-	-	2	195,600
19	เขตบางรัก	-	-	2	180,000

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ลำดับ ที่	เขต	ประเภทพื้นที่			งบประมาณ ที่เครือข่ายประชาชนได้รับ
		A	B	C	
20	เขตสาทร	-	-	2	143,700
21	เขตบางกอกแหลม	-	-	1	90,000
22	เขตดอนเมือง	-	-	1	111,400
23	เขตหลักสี่	-	1	1	720,000
24	เขตจตุจักร	-	-	2	180,000
25	เขตพญาไท	-	-	1	90,000
26	เขตดินแดง	-	1	3	473,450
27	เขตห้วยขวาง	-	-	1	90,000
28	เขตคลองเตย	1	-	5	957,700
29	เขตบางเขน	-	-	2	195,600
30	เขตลาดพร้าว	-	-	1	90,000
31	เขตวังทองหลาง	-	-	3	286,450
32	เขตบึงกุ่ม	-	1	2	240,400
33	เขตบางกะปิ	-	-	3	270,000
34	เขตพระโขนง	-	-	2	180,000
35	เขตสะพานสูง	-	1	-	493,679
36	เขตประเวศ	-	1	2	289,800
37	เขตคลองสามวา	-	1	1	360,150
38	เขตมีนบุรี	-	-	1	105,600
39	เขตลาดกระบัง	-	-	4	374,850

40	เขตหนองจอก	-	2	5	1,043,020
	รวม	2	9	87	11,295,354

ที่มา: วิเคราะห์จากสำนักนโยบายและแผน ไม่ระบุปีที่พิมพ์, ภาคผนวกไม่มีเลขหน้า

แผนปฏิบัติการเร่งรัด

เนื่องจากใน พ.ศ. 2546 รัฐบาลมีนโยบายเร่งรัดการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อประกาศชัยชนะอย่างเป็นพระราชกุศลเดิมรบทามสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กรุงเทพมหานคร จึงได้ พัฒนาแผนปฏิบัติการเร่งรัด 3 ด้าน เพื่อใช้รัฐศาสตร์ยึดพื้นที่กรุงเทพมหานครเพื่ออาชนະยาเสพติด (Bangkok Heartland Strategy) แผนปฏิบัติการเร่งรัดดำเนินการ 60 วันเพื่อในหลวง และแผนผู้ประสานพลัง แผ่นดินอาชนະยาเสพติดกรุงเทพมหานคร ข้อมูลที่จะนำเสนอด้วยไปนี้สรุปและเรียบเรียงจาก รายงานสรุปการดำเนินงานของ ศตส.กทม. (ศตส.กทม. ไม่ระบุปีที่พิมพ์, น. 16-32)

ยุทธศาสตร์ยึดพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ยุทธศาสตร์นี้มุ่งที่จะทำให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองปลอดยาเสพติดในทุกด้าน กล่าวคือ ไม่มีผู้เสพ ไม่มีผู้ค้า ไม่มีผู้ติดยา ตลอดจนเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง การปลอดยาเสพติดต้อง เป็นสถานการณ์ที่ยั่งยืน โดยอาศัยความแข็งแกร่งของชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุก ขั้นตอนของการดำเนินงาน

1. การเตรียมการยึดพื้นที่ ศตส.กทม. ได้จำแนกพื้นที่เพื่อให้เกิดความชัดเจน ต่อการค้นหาผู้เสพ ผู้ติด ผู้ผลิต และผู้ค้ายาเสพติดของหน่วยงานรับผิดชอบออกเป็น 5 ประเภท คือ ชุมชน สถานศึกษา สถานประกอบการ สถานที่ราชการ และแหล่งมั่วสุม ก่อนการปฏิบัติการ ยึดพื้นที่ได้มีการเตรียมความพร้อมโดยการประชุมทำความเข้าใจของฝ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวทาง ปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ยึดพื้นที่กรุงเทพมหานครเพื่ออาชนະยาเสพติด การทำความเข้าใจร่วมกัน ครั้งสำคัญที่กรุงเทพมหานครจัดขึ้น ได้แก่

1.1 การประชุมแกนนำ การประชุมครั้งนี้จัดขึ้นประมาณ 1 เดือนก่อนปฏิบัติการ ยึดพื้นที่ซึ่งเริ่มขึ้นในเดือน พฤษภาคม 2546 ด้วยการออกชี้พื้นที่ทุกชุมชนตามพื้นที่เป้าหมายที่

กำหนดไว้ ในการประชุมครั้งนี้มีแกนนำผู้รับผิดชอบด้านยาเสพติดจาก กรุงเทพมหานคร ตำรวจ ทหาร องค์กรภาคประชาชน และกลุ่มอาสาสมัครเข้าร่วมประมาณ 3,000 คน

1.2 การประชุมผู้บริหารหน่วยงาน กรุงเทพมหานครได้จัดการประชุมของผู้บริหารหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ จำนวน 3,000 คน เพื่อระดมความร่วมมือในการออกเรย์พื้นที่ ขณะเดียวกันก็ได้ขอให้สอดส่องดูแลไม่ให้ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การเฝ้าระวัง สังเกตยังขยายขอบเขตไปสู่สมาชิกในครอบครัว และเพื่อนร่วมงาน

1.3 การประชุมผู้บริหารสถานประกอบการ ควบคู่ไปกับการเตรียมการอื่น ๆ กรุงเทพมหานครได้จัดประชุมขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานประกอบการ 3,000 คน ในกรุงเทพและติดตามพัฒนาระบบของพนักงานอย่างใกล้ชิดเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในสถานประกอบการ

2. การยึดพื้นที่เป้าหมาย จากพื้นที่ 5 ประเภทที่จำแนกไว้ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้จัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อยึดพื้นที่เข้าชนะยาเสพติด การรณรงค์เหล่านี้ประกอบด้วยกิจกรรมหลายประเภท ดังนี้

2.1 การทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ดำเนินงาน
2.2 การสร้างแกนนำและเครือข่ายและกลุ่มพลังแผ่นดินเพื่อเป็นกลไกดำเนินงาน ในพื้นที่

2.3 การออกเรย์สืบค้นผู้เสพ ผู้ติดในพื้นที่ทุกประเภทโดยละเอียด
2.4 การจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้การซักจุ่งให้ผู้ติดเข้ารับการบำบัดกิจกรรมนันทนาการ ตลอดจนกิจกรรมทางเลือกประเภทต่าง ๆ

2.5 การจัดกิจกรรมเฝ้าระวัง การจัดระเบียบชุมชน ตรวจสอบจุดลักลอบค้า หรือส่องอุกกายาเสพติดอย่างเข้มงวด

2.6 การควบคุมดูแลพัฒนาระบบของกลุ่มเสี่ยงต่าง ๆ
2.7 จัดระเบียบคนเรื่อน ผู้หลบหนีเข้าเมือง และเยาวชนที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมเพื่อหาประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

3. การเตรียมการรองรับผู้รับการบำบัด ผลของการรณรงค์ยึดพื้นที่ กรุงเทพมหานครเพื่อเข้าชนะยาเสพติด (Bangkok Heartland Strategy) ทำให้ได้มีการค้นหาผู้เสพ/ผู้ติด เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา ซึ่งได้มีการบูรณาการการบำบัดรักษาทั้ง 3 ระบบ (ระบบสมัครใจ, ระบบด้องโถง และระบบบังคับบัญชา) ให้เหมาะสมตามสภาพผู้ป่วย ในกรณีควรทำงานฝ่ายบำบัดวิทยา ศตส. กทม. ได้เตรียมการรองรับ ผู้เสพ/ผู้ติด เข้ารับการปรับเปลี่ยน

พุทธิกรรม เพื่อเข้าสู่กระบวนการรับบัดรักษาต่อไป โดยการจัดค่าปรับเปลี่ยนพุทธิกรรมผู้เสพ/ผู้ติดภายนอก “ค่ายพิชิตใจ” อันเป็นการพัฒนาวิธีการบำบัดรักษาแบบใหม่

การเร่งรัดการดำเนินการ 60 วันเพื่อในหลวง

เพื่อให้ปฏิบัติการณ์ยึดพื้นที่เพื่ออาชันนยาเสพติดปรากฏผลชัดเจน รวดเร็วทันกับกำหนดเวลาของประกาศซัยชนะต่อปัญญาเสพติดถาวยเป็นพระราชบัญญัติและองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเดือนมีนาคม 2546 ศตส.กทม. จึงได้กำหนดแผนเร่งรัดโดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินงาน ออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. **การทบทวนสถานการณ์** ขั้นตอนนี้เป็นการเอกสารพื้นที่ต่าง ๆ ช้า ตลอดจนจัดประชุมประเมินบททวนสถานการณ์ในเขตต่าง ๆ ทั้ง 50 เขต

2. **การรวมพลังแผ่นดิน** ปฏิบัติการนี้เป็นการระดมความร่วมมือจากกลุ่มต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในทุกพื้นที่อย่างเข้มข้น นอกจานั้น ยังคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานดีเด่นเพื่อเข้ารับรางวัลในระดับชาติ

3. **ตรวจเยี่ยม นิเทศ และประเมินผล** ฝ่ายต่าง ๆ ของ ศตส.กทม. ได้ออกตรวจเยี่ยมเพื่อวิเคราะห์ ปรับปรุงการดำเนินงาน ตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่

4. **การแสดงผลงานการต่อสู้เพื่ออาชันนยาเสพติด** ในขั้นตอนสุดท้าย ศตส.กทม. ได้จัดแสดงผลการดำเนินงานให้เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชน การแสดงผลลัพธ์การจัดนิทรรศการ “มหกรรมพลังแผ่นดินขัดสิ่นยาเสพติด” และการจัดประชุมปฏิบัติการ “พลังแผ่นดิน กรุงเทพมหานครอาชันนยาเสพติดโดยอย่างยั่งยืนได้อย่างไร” การแสดงผลงานครั้งสุดท้าย คือ การจัดพิธีประกาศซัยชนะของ ศตส.กทม. ในวันที่ 1 มีนาคม 2546 ณ ลานคนเมือง หน้าศาลากลางกรุงเทพมหานคร

ผู้ประสานพลังแผ่นดินอาชันนยาเสพติดกรุงเทพมหานคร

โดยเจตนาที่จะร่วมให้การป้องกันและแก้ไขปัญญาเสพติดมีความยั่งยืนภายหลังประกาศซัยชนะในวันที่ 1 มีนาคม 2546 จึงจำเป็นต้องจัดตั้งองค์กรที่จะช่วยสร้างความยั่งยืน ให้กับการดำเนินงาน องค์กรนี้ ได้แก่ “กองอำนวยการประสานพลังแผ่นดินอาชันนยาเสพติด กรุงเทพมหานคร (กอ.ปพส.กทม.)” บุคลากรที่รับผิดชอบการดำเนินงานสูงสุดขององค์กรในส่วนกลาง คือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ขณะที่ผู้อำนวยการเขตเป็นผู้อำนวยการของ

หน่วยงานในระดับเขต กองอำนวยการในระดับชุมชนประกอบด้วยผู้ประสานพลังแผ่นดิน ซึ่งเป็นอาสาสมัครที่ผ่านการคัดเลือกจากผู้นำชุมชน 1 คนต่อ 20 ครัวเรือน แต่ไม่น้อยกว่า 25 คน ผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าหน่วยประสานพลังแผ่นดินในชุมชน คือ ประธานชุมชนในพื้นที่นั้น ๆ

บรรดาผู้ประสานพลังแผ่นดินซึ่ง กรุงเทพมหานครจัดตั้งขึ้นข้างต้นมีหน้าที่สำคัญ คือ การป้องกันกลุ่มเสี่ยงไม่ให้เข้าไปใช้ยาเสพติด เฝ้าระวังการแพร่ระบาด ติดตามดูแลผู้เสพและผู้ติดให้ความรู้และปรับเปลี่ยนทัศนคติของชุมชน และช่วยงานการช่วยเหลือภายในชุมชน

ผลการดำเนินงาน

ผลการปฏิบัติงานสำคัญ ๆ ใน พ.ศ. 2546 อันเป็นปีที่มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเข้มข้น ปรากฏอย่างชัดเจนโดยเฉพาะในด้านการสร้างเครือข่ายพลังชุมชนและการเอกสารเรย์พื้นที่ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่แตกต่างไปจากวิธีการที่ใช้ในแผนฉบับก่อนหน้านี้ ผลงานที่สำคัญ ๆ ได้แก่ (ศูนย์ปฏิบัติต่อสู้เพื่ออาชันยาเสพติดกรุงเทพมหานคร ไม่ระบุปีที่พิมพ์, น. 33-57)

1. การสร้างพลังชุมชนและเครือข่าย ยุทธศาสตร์หลักที่ใช้ทำให้ผลการดำเนินงานด้านนี้ปรากฏโดยเด่นกว่าด้านอื่น ๆ กิจกรรมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ บังเกิดขึ้นใน 1,778 ชุมชนทั่วกรุงเทพฯ หากจำแนกตามกิจกรรมย่อย ๆ ที่สำคัญแล้วพบว่ามีผู้ร่วมในการสร้างพลังชุมชนเป็นจำนวนมากกว่าหนึ่งล้านคน ดังนี้

- การพัฒนาองค์กรชุมชน/สร้างเครือข่ายยาเสพติดมีผู้ร่วมกิจกรรม 1,007,054 คน
- การเฝ้าระวังในชุมชน 10,765 ครั้ง มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม 368,174 คน
- การสร้างวิทยากรเครือข่ายและผู้ประสานพลังแผ่นดิน มีผู้เข้าร่วมมากกว่า 53,000 คน
- สร้างสถานประกอบการเข้มแข็ง 1,200 แห่ง
- สามารถทำให้สถานศึกษาทุกสังกัดเป็นสถานศึกษาเข้มแข็งปลอดยาเสพติด

2. การเอกสารเรย์พื้นที่ ผลของการสืบค้นผู้ผลิต/ผู้ค้า ทำให้มีผู้มารายงานตัว จำนวน 1,496 คน

3. การตรวจสอบยาเสพติด ผลงานที่โดดเด่นควบคู่ไปกับการสร้างเครือข่ายพลังชุมชน และการกดดันด้วยการเอกสารเรย์พื้นที่ คือ การตรวจสอบยาเสพติด เฉพาะในช่วงเวลาประมาณ 10 เดือน ใน พ.ศ. 2546 การดำเนินงานของกรุงเทพมหานครสามารถตรวจสอบสารเสพติดกลุ่มเป้าหมายได้ประมาณ 1 ล้านคน รายละเอียดของสารตรวจสอบสารเสพติดแสดงไว้ในตารางที่ 2.5

ตารางที่ 4.5

ผลการตรวจสารเสพติดกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย	ผลการตรวจรวม (1 ก.พ.-1 ม.ค. 46)			
	แท่ง	คน	ผลบวก	ยืนยัน
1. ชุมชน	1,590	53,540	196	16
2. สถานประกอบการ	19,391	405,708	1,167	12
3. โรงเรียนสังกัด กทม.	441	152,608	3	-
4. โรงเรียนอาชีวะเอกชน	101	115,470	85	20
5. โรงเรียนสังกัดอื่น	136	82,302	39	3
6. ข้าราชการ-ลูกจ้าง	67	65,298	9	9
7. ข้าราชการ-ลูกจ้างนอกระบบสังกัด กทม.	35	7,669	7	5
8. อื่นๆ	116	28,387	244	6
รวม	21,877	1,000,982	1,780	71

ที่มา: ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดกรุงเทพมหานคร ไม่ระบุปีที่พิมพ์, น. 41.

ส่วนผลการดำเนินงานด้านการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษา ซึ่งเป็นภารกิจดั้งเดิมและปฏิบัติมาโดยต่อเนื่องนั้น กิจกรรมที่สร้างผลลัพธ์สำคัญ ๆ ได้แก่

การป้องกันยาเสพติด

- กิจกรรมตามโครงการ To Be Number One มีผู้ร่วมกิจกรรม 284,795 คน
- กีฬาต้านยาเสพติด มีผู้ร่วมกิจกรรม 3,340,671 คน
- การอบรมสัมมนาส่งเสริมความรู้ความเข้าใจมีผู้ร่วมกิจกรรม 1,435,114 คน
- การฝึกอบรมธรรมาและศาสนา กิจกรรม 511,078 คน
- การสร้างความอุปถัมภ์ในครอบครัว มีผู้ร่วมกิจกรรม 470,803 คน

การบำบัดรักษา

- ผู้ผ่านการบำบัดรักษาในสถานบริการของกรุงเทพมหานคร 4,615 คน

การปราบปราม

การปราบปรามเฉพาะใน พ.ศ. 2546 สามารถจับกุมผู้ค้ารายสำคัญได้ 277 ราย (421 คน) ผู้ค้ารายย่อย 4,406 ราย (4,878 คน) การปราบปรามดังกล่าวยึดของกลางเฉพาะยาบ้า ได้ประมาณ 5.4 ล้านเม็ด และยึดทรัพย์สินมีมูลค่า มากกว่า 177 ล้านบาท

หากนำเอาผลการปฏิบัติงานข้างต้นไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่ระบุไว้ในแผนซึ่ง กล่าวมาก่อนหน้านี้แล้ว กล่าวได้ว่าการสร้างผลลัพธ์การดำเนินงานเกินกว่าเป้าหมายรายปีที่ กำหนดไว้

บทที่ 5

กรณีศึกษาจังหวัดอยุธยา

การศึกษาการดำเนินงานของโครงการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในจังหวัดอยุธยาประกอบด้วยโครงการที่คัดเลือกมาจากพื้นที่ต่าง ๆ 5 พื้นที่ โครงการเหล่านี้รับผิดชอบโดยภาคประชาชนในชุมชนแต่มีลักษณะและสถานะแตกต่างกันไป การรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์จากผู้รับผิดชอบโครงการ คุณลักษณะของโครงการทั้งห้าส่วนได้ดังนี้

ตารางที่ 5.1

สรุปสาระสำคัญของโครงการในจังหวัดอยุธยาที่คัดเลือกมาศึกษา

โครงการที่	ชื่อโครงการ	ลักษณะโครงการ	พื้นที่โครงการ
1.	เครือข่ายชาวคลองตะเคียน (รวมใจต้านภัยยาเสพติด)	เป็นโครงการที่ ประกอบด้วยกิจกรรม ทั้งด้านป้องกันปราบ ปรามและบำบัดรักษา	ตำบลคลองตะเคียน อำเภอเมือง
2.	บัวหลวงสีขาว (เครือข่ายบัวหลวงรวมใจ ต้านภัยยาเสพติด)	เน้นหนัก การปราบปราม	อำเภอลาดบัวหลวง
3.	ศูนย์พัฒนาคุณธรรม (กองทัพธรรม กองทัพไทย ต้านภัยยาเสพติด)	ป้องกันและบำบัด รักษา	จังหวัด พระนครศรีอยุธยา
4.	พัฒนาแผนชุมชนแบบมี ส่วนร่วม	แก้ไขปัญหาทางอ้อม โดยผสมผสานกับ การพัฒนาเศรษฐกิจ – สังคม	ตำบลสามบันทิต อำเภอ忠ทัย
5.	ถักทอเครือข่ายพลังชุมชน – พลังแผ่นดิน	ทำงานเดี่ยวกับ โครงการที่ 4	จังหวัด พระนครศรีอยุธยา

โครงการเครือข่ายชาวคลองตะเคียน

ภูมิหลัง

ปัญหายาเสพติดในตำบลคลองตะเคียนมีมานานแล้ว แต่ปัญหา ก่อน พ.ศ. 2538 อยู่ในระดับที่ไม่รุนแรง ยาเสพติดที่แพร่ระบาดในระยะแรก คือ เอโรอีน ครั้น พ.ศ. 2538 สถานการณ์เริ่มเปลี่ยนไปโดยคดียาเสพติดเพิ่มจำนวนขึ้น แกนนำในชุมชนจึงหารือ ร่วมกันว่าจะจัดการกับปัญหานี้อย่างไร ผลของการประชุมได้ข้อตกลงว่าคนในแต่ละชุมชนจะช่วยกันดูแลบุตรหลานให้ใกล้ชิดขึ้น พร้อมทั้งริเริ่มกิจกรรมป้องกันยาเสพติดประเภทต่าง ๆ แต่การดำเนินงานในเวลานั้นยังไม่มีองค์กรและระบบที่ชัดเจน

ล่วงมาจน พ.ศ. 2540 ปัญหายาเสพติดเพิ่มขึ้นมาก และตัวยาที่แพร่ระบาดเปลี่ยนแปลงจากเอโรอีนไปสู่ยาบ้า การซื้อขายยาเสพติดเริ่มกระทำกันอย่างเปิดเผยแต่ผู้ค้ายาเสพติดส่วนใหญ่ เป็นคนภายนอกชุมชน กลาง พ.ศ. 2540 ชุมชนได้จัดส่งตัวแทนไปร่วมอบรมในโครงการที่สำนักงาน ปปส. จัดขึ้นที่จังหวัดชัยนาท ภายหลังการอบรม ชุมชนได้รับเงินอุดหนุนจำนวน 40,000 บาท เพื่อใช้จัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ความพยายามของกลุ่มผู้ริเริ่มจำนวนประมาณ 20 คนในเวลานั้นได้นำไปสู่การจัดกิจกรรมและองค์กรดำเนินงานที่เป็นระบบขึ้น ผู้เข้าร่วมประชุมได้จัดสรรงบอุดหนุนที่ได้รับมาเพื่อจัดทำป้ายถาวรจำนวน 5 ป้าย ส่วนเงินที่เหลือได้ใช้สนับสนุนกีฬาของเยาวชน การริเริ่มในครั้งนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนอย่างเป็นระบบในเวลาต่อมา ในวันเปิดโครงการ ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านร่วมกันสำรวจข้อมูลภัยในหมู่บ้านของตน การสำรวจครั้งนั้นพบว่ามีผู้เสพ 79 รายและผู้ชาย 14 ราย

ใน พ.ศ. 2541 อัยการจังหวัดในเวลานั้นสังเกตเห็นว่าคดียาเสพติดภายในพื้นที่คลองตะเคียนเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างผิดปกติ จึงเดินทางมาร่วมปรึกษากับคนในชุมชนเพื่อหาทางร่วมมือป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การผลักดันของอัยการจังหวัดเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดการตั้งคณะกรรมการและชุมชนต่าง ๆ ที่อยู่ร่วมมือกับทางการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่โดยมีอัยการจังหวัดอยู่หัวนำ ในการสนับสนุนจากอัยการจังหวัดทำให้ชุมชนมั่นใจว่าจะได้รับความปลอดภัยจากลุ่มผู้เสพ ไม่ใช่พิลในพื้นที่ ความร่วมมือจึงขยายวงมากขึ้น หลักการสำคัญที่ใช้ในการดำเนินงานคือร่วมกันคิด และร่วมกันทำ แม้แต่ชื่อโครงการก็ได้มาจากการประชุมร่วมกัน

ปัญหาในช่วงหลัง พ.ศ. 2538 เป็นต้นมาอยู่ในระดับรุนแรง และปัญหาเกี่ยวกับแพร่ระบาดของตัวยาเปลี่ยนจากเอนโรอินเป็นยาบ้า เพราะผู้ใช้ยาในชุมชนคิดว่าการเสพเอนโรอินทำให้เสียชีวิตเร็ว ประมาณการณ์กันว่ามีผู้เสียชีวิตในชุมชนระดับติดในชุมชนระหว่าง พ.ศ. 2538-2541 ประมาณ 100 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้ค้ารายย่อยประมาณ 13 คน ส่วนผู้เสพส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น ปัญหาที่น่าเป็นห่วงคือด้านการค้ายาเสพติดที่แม้จะมีบัญชีรายชื่อ และคนในชุมชนก็ทราบกันดีว่าใครเป็นใคร แต่การบังคับใช้กฎหมายในบางครั้งไม่มีประสิทธิผล ทั้งในเรื่องของความอ่อนล้าของผู้รับผิดชอบและการเจตนาให้ความช่วยเหลือผู้กระทำผิดของเจ้าหน้าที่บางคนด้วยการทำลายปริมาณของกลางหรือด้วยวิธีอื่น ๆ วิธีการค้ายาในชุมชนก็พัฒนาไปโดยทำกันเป็นเครือข่าย มีสัญลักษณ์เป็นสติ๊กเกอร์แสดงกลุ่มเหล่า ทำเลของการค้า คือ ตามแหล่งชุมชนห้างสรรพสินค้า และสถานเริงรมย์ กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดยังใช้วิธีซุ่มซ่อนมาชิบเครือข่ายชากล่องตะเคียนที่พยาภัณฑ์ต่อสู้กับผู้ค้ายาเสพติดในชุมชน และเครือข่ายชากล่องตะเคียนยังคงร่วมมือกันอยู่

สภาพปัญหาในหลายกรณียังกล้ายเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรมบางประเภท ที่เด่นที่สุดน่าจะได้แก่ การเป็นที่มาของศูนย์บำบัดพื้นฟูตำบลคลองตะเคียน (ศูนย์บำบัดบ้านป่าอะห์) ป่าอะห์ได้จัดตั้งศูนย์นี้ขึ้น เพราะได้รับแรงจูงใจจากการที่ลูกชายของตนติดยาเสพติด แม้ว่าป่าอะห์จะรู้สึกอยาคนในชุมชนในระยะแรก แต่ภายหลังที่เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการให้ความช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดที่จัดโดยสำนักงาน ปปส. แล้ว จึงได้ริเริ่มทดลองนำสิ่งที่เรียนรู้มาใช้กับการบำบัดลูกชายตนเองก่อน ต่อมาจึงค่อย ๆ ขยายตัวไปสู่การให้บริการด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาในชุมชน

ปัจจัยนำเข้า

- ศักยภาพความพร้อม ศักยภาพความพร้อมที่สำคัญของชุมชนคลองตะเคียน และเครือข่ายคลองตะเคียนร่วมใจด้านภัยยาเสพติด คือ ความเป็นสังคมมุสลิมที่เคร่งครัดในหลักศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะในหมู่ผู้ที่มีอายุในช่วงวัยกลางคน รวมถึงผู้อาวุโสในชุมชน บุคคลเหล่านี้ปฏิบัติตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด การปฏิบัติตนในลักษณะนี้ ทำให้ชาวบ้านต่ำบลคลองตะเคียนค่อนข้างมีที่หนี่งวายด์ และผูกพันกัน ฉะนั้นเมื่อยาเสพติดระบาดเข้ามาในชุมชน กลุ่มผู้อาวุโสเหล่านี้ที่มีความตระหนักและห่วงใยคนในชุมชนโดยเฉพาะบุตรหลานและเยาวชนที่เป็นอนาคตของชุมชน จึงเริ่มรวมตัวเพื่อทำงานแก้ไขและป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชน

นอกจากนี้ทรัพยากรที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง คือ ศักยภาพของกลุ่มผู้นำชุมชน ไม่ว่าจะเป็นผู้นำอย่างเป็นทางการ อาทิ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือกลุ่มผู้นำไม่เป็นทางการ อาทิ ผู้อาวุโส หรือผู้นำทางศาสนา เช่น อิหม่าม กรรมการ มัสยิด ผู้นำเหล่านี้ล้วนมีความตั้งใจจริงที่จะทำงานเพื่อการแก้ไขป้องกันปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้น จึงส่งผลให้เกิดความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นมัสยิด โรงเรียน สถานีอนามัย สิ่งเหล่านี้ ถูกมองว่าเป็นแรงผลักให้การทำงานด้านยาเสพติดขับเคลื่อนต่อไปได้

2. ระบบสนับสนุน จากการศึกษา พบว่า ระบบสนับสนุนสำคัญในการทำงานของ เครือข่ายคลองตะคุ่นร่วมใจด้านภัยยาเสพติด คือ การสนับสนุนทางความคิดจากท่านอัยการ จังหวัดพะนังครวีอุญญา (นาย ยงยุทธ วีระพงษ์) การสนับสนุนของท่านช่วยจุดประกายความคิด ริเริ่มให้เกิดการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนอย่างจริงจัง เมื่อว่าก่อนหน้านี้ชาวบ้านจะตระหนักรถึงปัญหาดังกล่าว แต่ก็ไม่กล้าพอดีจะทำงานด้านนี้ เนื่องจากเห็นว่าเครือข่ายยาเสพติดล้วน เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพล จึงไม่มีใครกล้าเอ้าชีวิตของตนไปเสี่ยง เมื่อท่านอัยการจังหวัดเป็นผู้ให้ การสนับสนุนด้วยตนเอง ชุมชนจึงกล้าที่จะทำงาน และสร้างกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมขึ้น

นอกจากการสนับสนุนทางความคิดอย่างจริงจังจากท่านอัยการจังหวัดแล้ว หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงาน ปปส. ภาคกลาง ถือเป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่เป็นระบบสนับสนุน ที่สำคัญในฐานะที่จัดให้มีการอบรมด้านการปราบปราวนและบำบัดรักษายาเสพติดให้แก่ชาวบ้าน เมื่อสิ้นสุดการอบรมก็ได้มีการขยายผลต่อ โดยจัดการประชุมซึ่งแจงให้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. ผู้บริหารโรงเรียน กรรมการ มัสยิด วัด และผู้นำองค์กรต่าง ๆ ในตำบล รับทราบและร่วมกัน จัดกิจกรรมการป้องกันและปราบปราวนยาเสพติดในชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จากสำนักงาน ปปส.

3. นโยบายและมาตรการ สำหรับปัจจัยนำเข้าในด้านนโยบายและมาตรการนั้น พบว่า นโยบายและมาตรการของภาครัฐมีความสำคัญมากในฐานะใบเบิกทางด้านการป้องกัน แก้ไขยาเสพติดของชุมชน หรือภาคประชาชน การศึกษาพบว่า ในช่วงการก่อตั้งเครือข่ายในปี 2540 นั้น นโยบายและมาตรการของรัฐที่ช่วยหนุนเสริมกระบวนการการทำงานด้านยาเสพติดของ ชุมชนที่สำคัญ คือ นโยบายและมาตรการส่งเสริมเครือข่ายภาคประชาชนในการทำงานด้าน การแก้ไขปัญหายาเสพติดของสำนักงาน ปปส. การสนับสนุนนี้ช่วยเปิดพื้นที่ให้ชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ระหว่าง พ.ศ. 2546 นโยบายและมาตรการของรัฐที่สำคัญซึ่งหนุนเสริมกระบวนการทำงานด้านการป้องกันแก้ไขปัญหาฯลฯ เสพติดของชุมชนให้เป็นไปอย่างสอดคล้อง คือนโยบายประกาศส่งความกับยาเสพติดสนับสนุนการทำงานของเครือข่ายประชาชนได้เป็นอย่างดี

กระบวนการดำเนินงาน

การป้องกันและแก้ไขปัญหาฯลฯ เสพติดของเครือข่ายชุมชนเป็นตัวอย่างอันดีของการผลสัมฤทธิ์ทางการเมือง แผนนโยบาย และวิธีการที่เสนอแนะโดยรัฐ กับการใช้พลังและบุคลากรที่พัฒนาขึ้นในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านหนึ่งนั้น โครงการเครือข่ายชุมชนของตระหนุนคงใช้วิธีการทั่วไปสำหรับการป้องกันและแก้ไขยาเสพติด วิธีการเหล่านี้ได้แก่

- การรณรงค์ เผยแพร่ เพื่อสร้างความรู้และความตระหนักรถึงภัยของยาเสพติดทั้งในชุมชน สถานศึกษา และสถานประกอบการโดยใช้ป้ายโฆษณาสื่อประเภทต่าง ๆ
- การจัดกิจกรรมทางเลือก อาทิ กีฬา ค่าย นันทนาการในชุมชน
- การอบรมแกนนำชุมชนเกี่ยวกับเทคนิคการช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติด การฝึกอบรมด้านการปราบปรามร่วมกันเจ้าหน้าที่ตำรวจนักเรียนในสถานศึกษา

นอกจากวิธีการทั่วไปข้างต้นแล้ว สิ่งที่ถือเป็นจุดเด่นของการดำเนินงาน คือ การใช้พลังชุมชน หรือบุคลากรที่ชุมชนพัฒนาขึ้นเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัญหา การดำเนินงานเหล่านี้ได้แก่

1. การควบคุมทางสังคม ชุมชนคลองตระหนุนคงมีประชากรที่มีความใกล้ชิด ที่สำคัญยังให้ความสำคัญกับผู้นำและผู้อาวุโสในชุมชน สถานบันราษฎร์โดยเฉพาะศาสนาอิสลามซึ่งเป็นที่นับถือของประชากรส่วนใหญ่ในชุมชน มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน สถานการณ์ เช่นนี้เอื้ออำนวยต่อการนำเข้าการควบคุมทางสังคมซึ่งไม่ได้อิงกับกฎหมายมาประยุกต์ใช้ใน การป้องกันและแก้ไขปัญหาฯลฯ ในชุมชน

การควบคุมทางสังคมประกอบด้วยมาตรการต่าง ๆ ที่มีระดับการควบคุมแตกต่างกันไป มาตรการแต่ละระดับถูกออกแบบให้เหมาะสมกับ การมีส่วนร่วมของประชากรแต่ละกลุ่ม และวัตถุประสงค์แต่ละประเภท

- 1.1 การประกาศจุดยืนของชุมชน ชุมชนประกาศจุดยืนถึงการเป็นปฏิปักษ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด การประกาศจุดยืนไม่ได้ใช้เพียงวิธีการทั่ว ๆ ไป อาทิ การส่งเอกสารถึง

สมาชิกในชุมชน แต่ยังใช้วิธีการที่แสดงออกของพลังชุมชนที่กดดันผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดย ตรง วิธีการที่ชุมชนใช้คือ การให้กลุ่มเยาวชนและนักเรียนร้องตะโกนประกาศในขณะเดินรณรงค์ใน ชุมชนโดยเฉพาะบริเวณหน้าบ้านของผู้ค้ายาเสพติดว่า “เราไม่ขายยาบ้า” นอกจากนั้นยัง พยายามปลูกฝังจุดยืนนี้ให้กับเยาวชนสถานศึกษา โดยนักเรียนต้องตะโกนว่า “เราไม่ขายยาบ้า” ในขณะที่เข้าແ老人家เรียนชาติทุกแห่ง

1.2 ตัดการคบค้าสมาคม การควบคุมทางสังคมที่พบริการดำเนินงานของ ชุมชนอีกประเพณีคือ การใช้มาตรการตัดการคบค้าสมาคมกับผู้ค้ายาเสพติด เนื่องจากทราบ กันดีว่าใครคือผู้ค้ายาเสพติดในชุมชน ดังนั้น จึงเป็นที่ตกลงร่วมกันว่าจะไม่คบค้าสมาคมกับบุคคล เหล่านี้ เงื่อนไขสำคัญที่ทำให้มาตรการนี้มีประสิทธิผลคือ การกดดันผ่านสถาบันศาสนา พระสงฆ์ และผู้นำศาสนาอิสลามต่างร่วมมือกันหาวิธีกดดัน หรือบีบบังคับให้ผู้ค้าและผู้เสพในชุมชนเลิก ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด มาตรการที่ทั้งสองศาสนาใช้เริ่มจากวิธีการที่นุ่มนวลไปจนถึงการตัด การคบค้าสมาคม ดังนี้

วิธีของอิสลาม

มาตรการสำหรับผู้ค้า

- 1) ให้แต่ละองค์กรทำการสำรวจข้อมูลให้แน่ชัดว่าใครคือผู้ขายยาบ้าในเขต รับผิดชอบของตน
- 2) เมื่อทราบแน่ชัดแล้วให้คณะกรรมการออกหนังสือเชิญผู้ขายยาเสพติด มาพบ หรือให้ผู้ใหญ่หรือญาติที่เข้าเครื่องนับถือไปพูดคุยเป็นการส่วนตัว เพื่อทราบข้อเท็จจริง อีกครั้ง พร้อมตักเตือนซึ่งกันและกัน (อาจจะมีการทำสัญญา เป็นลายลักษณ์อักษร หรือสถาบัน ตนด้วยก็ได้ ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของคณะกรรมการ)
- 3) ถ้าให้ความร่วมมือ มาพบและรับปากจะเลิกขายเราก็ให้โอกาสและให้ กำลังใจเข้า
- 4) ถ้าไม่ให้ความร่วมมือ ไม่มาพบตามหนังสือเชิญ หรือมาพบและรับปากว่า จะเลิกขายแต่ไม่เลิกให้ดำเนินการดังนี้
 - 4.1) ลงชื่อออกจากทะเบียนสับปุรุช
 - 4.2) ช้าบ้านจะไม่ไปร่วมงานเลี้ยงที่ผู้ขายยาเสพติดจัดขึ้น
 - 4.3) ถ้าผู้ขายยาบ้าเสียชีวิต ช้าบจะไม่ยุ่งเกี่ยวในการจัดการศพ ให้ จัดการกันเองในหมู่เครือญาติ อิหม่ามจะไม่ลงนามในการออกหนังสือเชิญและหมายเหตุให้
 - 4.4) คณะกรรมการจะไม่รับเงินและสิ่งของที่ผู้ค้ายาเสพติดบริจาค

4.5) สรายชื่อพร้อมข้อมูลให้สำนักงานตำราฯแห่งชาติจัดการตามขบวนการของกฎหมาย

มาตรการสำหรับผู้เสพ

- 1) ครอบครัวต้องสร้างบรรยายกาศภายในบ้านให้เกิดความอบอุ่นแก่ลูกหลาน อบรมลั่งสอนให้ห่างไกลยาเสพติดทุกประเภท
- 2) ผู้นำองค์กรหรือคณะกรรมการชี้แนะโน้มน้าวให้ผู้ที่ติดยาบ้าเข้าร่วมโครงการบำบัดรักษา ชุมชนให้โอกาส ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือเท่าที่สามารถช่วยขัด gele จิตใจ เสริมสร้างศรัทธาให้เข้มแข็งและรับเข้าสู่สังคม
- 3) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบมาตรการเหล่านี้อย่างทั่วถึง และรณรงค์ให้ทุกคนปฏิบัติอย่างจริงจัง
- 4) ทุกองค์กรจะต้องปฏิบัติตามมตินี้อย่างจริงจัง

วิธีการเชิงพุทธ

มาตรการสำหรับผู้ค้า

- 1) ทางวัดจะให้ความร่วมมือทั้งฝ่ายสงฆ์ และมราوات แนะนำให้ปฏิบัติในทางที่ดีและเน้นความเข้าใจ
- 2) ผู้ที่จะอุปสมบทจะต้องมีหนังสือรับรองจากโรงพยาบาลว่าปลอดจากสารเสพติดจริงจะอุปสมบทให้
- 3) เมื่อผู้เสพและผู้จำหน่ายยาบ้าถึงแก่กรรม จะไม่ให้ดำเนินกิจกรรมทางศาสนาอย่างวัดอย่างเต็มขั้น

4) ไม่รับกิจกรรมนต์บ้านที่จำหน่ายยาเสพติด

5) ไม่รับเงินทำบุญที่ได้มาจากกิจกรรมขายยาเสพติด

มาตรการสำหรับผู้เสพ

- 1) ครอบครัวต้องสร้างความอบอุ่นให้แก่ลูกหลาน อบรมลั่งสอนให้ห่างไกลยาเสพติดทุกชนิด
- 2) ผู้นำองค์กร และคณะกรรมการแนะนำให้ผู้ที่ติดยาบ้าเข้าร่วมโครงการบำบัดรักษา ชุมชนให้กำลังใจให้โอกาส ให้ความช่วยเหลือ ช่วยขัด gele จิตใจ เสริมสร้างศรัทธาให้เข้มแข็งรับเข้าสู่สังคม
- 3) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึงและรณรงค์ให้ทุกคนปฏิบัติอย่างจริงจัง
- 4) ทุกองค์กรจะต้องปฏิบัติตามนี้อย่างจริงจัง

2. **ตำราจบ้าน/ตำราชุมชน** ลำพังเพียงเจ้าหน้าที่ของทางการไม่สามารถสกัดกัน การค้ายาเสพติดในชุมชนได้ดีพอ ดังนั้นชุมชนจึงได้ตั้งคุนในชุมชนจำนวนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่เป็น ตำราจบ้าน หรือตำราชุมชน บุคลากรเหล่านี้ได้รับการอบรมจากตำราจอาชีพ งบประมาณที่ใช้ สำหรับการนี้ส่วนหนึ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงาน ปปส. ขณะที่ชุมชนจ่ายสมบทบางส่วน ตำราจบ้านของชาวกล่องตะเคียนทำหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำราและปฏิบัติหน้าที่แทน เจ้าหน้าที่ การทำงานของตำราจบ้านช่วยให้มาตறกรากดันทางสังคมมีประสิทธิผลมากขึ้น งาน สำคัญของตำราจบ้านคือการป้องปราบมกลุ่มเสี่ยงและผู้ค้า สำหรับเด็กที่เริ่มติดยาหรือเป็น กลุ่มเสี่ยง ตำราจบ้านรุกถึงตัวเพื่อตักเตือน และพยายามดึงออกจากสถานการณ์เสี่ยง แต่หากเด็ก เหล่านี้ไม่เชื่อฟังก็จะเพิ่มระดับความเข้มข้นของมาตรการ นอกจากนั้นตำราจบ้านยังตั้งป้อมสะกัด หรือปิดล้อมค่ายตรวจสอบบุคคลเหล่านี้ หรือโดยเฉพาะกลุ่มที่ต้องสงสัยว่าค้ายาเสพติด แม้การทำงานของตำราจบ้านจะมีประสิทธิผล แต่การทำงานในลักษณะ มีปัญหานำงประการ ดังจะได้กล่าวต่อไป

3. **ศูนย์บำบัดของป้าอห์** ศูนย์บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดของป้าอห์เป็นอีก ตัวอย่างหนึ่งที่แสดงถึงประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการบำบัดรักษา วิธีการที่ ป้าอห์ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งศูนย์บำบัดรักษาแห่งนี้ใช้ คือ การสมมติฐานระหว่างการบำบัดรักษา ทางกายตามวิธีการของแพทย์ กับการบำบัดทางจิตและทางสังคมที่ป้าอห์และชุมชนเป็น ผู้รับผิดชอบ

การบำบัดรักษาเริ่มต้นด้วยการตรวจสุขภาพของผู้ติดยาโดยแพทย์ และการบำบัด ทางยาที่จ่ายให้โดยแพทย์ การบำบัดดูแลหลังจากนั้นเป็นความรับผิดชอบจากศูนย์นั้นตั้งแต่ การจ่ายยาให้แต่ละคนและที่สำคัญคือ การบำบัดทางใจ การให้กำลังใจ และการดูแลทุกข์สุข วิธีการบำบัดที่ป้าอห์ใช้กันแต่ละคนจะแตกต่างกันไป แต่หลักสำคัญคือ การให้ความรักแก่ทุกคน รักทุกคนเหมือนบุตรหลาน การให้ความเข้าใจและพร้อมที่จะให้อภัยเมื่อบุคคลเหล่านี้กระทำผิด

ในช่วงของการบำบัดรักษา ป้าอห์ดูแลผู้เข้ารับการบำบัดอย่างใกล้ชิด นอกจาก การจัดและจ่ายยาแล้วยังจัดกิจกรรมทางเลือกให้กับผู้รับการบำบัดรักษา อาทิ การออกกำลังกาย

ป้าอห์จะพาเด็กเหล่านี้ไปโรงพยาบาลเดือนละ 1 ครั้ง ขณะเดียวกันป้าอห์ยังมี ส่วนช่วยเหลือเด็ก โดยการพูดคุยกับแม่ของเด็กให้เปลี่ยนจากการดูด้่าเป็นการให้กำลังใจเพื่อให้ ลูกเลิกยาเสพติดให้ได้ ผลของการดำเนินการดังกล่าวทำให้แม่ของเด็กได้เข้ามามีส่วนร่วมใน การบำบัดรักษาลูกของตนเอง เช่น ให้การสนับสนุนด้านรั้สติคุปกรณ์ นำอาหารมาให้ลูก และให้ ความรักความอบอุ่นแก่ลูกของตนมากขึ้น

หลังจากเลิกยาเสพติดได้แล้ว ป้าอะห์ก็จะช่วยหาอาชีพให้เด็ก โดยป้าอะห์ได้ร่วมมือกับ อาจารย์ผจญ แสงสว่าง นำเด็กที่ผ่านการบำบัดแล้วไปทำงานที่โรงงาน เด็กบางคนได้ทำงานที่โรงงานยาบาล ส่วนบางคนที่เรียนหนังสือมาน้อย เช่น จบเพียงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งทางโรงงานไม่สามารถรับเข้าทำงาน เนื่องจากกำหนดระดับการศึกษาขั้นต้นของผู้สมัครงานไว้ที่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ป้าอะห์ก็จะหาทางให้เรียน กศน. เพื่อจะปรับบุตรผู้เรียนศึกษาของตน ก่อนที่จะไปสมัครงาน

นอกจากนี้ยังมีการติดตามผลตลอดเวลา เพื่อให้ทราบว่าเยาวชนเลิกยาได้จริงหรือไม่ พร้อมทั้งได้มีการช่วยเหลือเด็กเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง แม่บางกรณีจะเป็นเรื่องส่วนตัว ก็ตาม เช่น จัดการแต่งงานให้กับเยาวชนที่ผ่านการบำบัดรักษาบางคน เป็นต้น

4. การบริหาร กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ดำเนินการโดยชุมชนองค์กรเดี่ยวนี้ ให้เห็นถึงหลักและวิธีการในการบริหารจัดการที่สำคัญ ดังนี้

4.1 การกระจายความรับผิดชอบ กลุ่มและองค์กรชุมชนแบ่งส่วนหน้าที่ ความรับผิดชอบในการดำเนินงานโดยแต่ละหมู่บ้านเครือข่ายมีส่วนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้โครงสร้างเครือข่ายได้มอบให้แต่ละหมู่บ้าน แต่ละชุมชน แต่ละกลุ่มกิจกรรม มีอำนาจในการคิดสร้างสรรค์กิจกรรมของตนขึ้นมาเอง เมื่อร่วมกันคิดจนได้ข้อยุติแล้วจึงเสนอให้ทางคณะกรรมการเครือข่ายพิจารณาในรูปของโครงการ จากนั้นทางคณะกรรมการก็จะเรียกประชุมชุมชนมาชี้แจง เผื่อพิจารณาโครงการ ตลอดจนจัดสรรการสนับสนุนด้านต่าง ๆ แก่สมาชิก

4.2 การประสานงาน การประสานงานเป็นไปในลักษณะองค์รวม ทั้งด้าน ป้องกัน และปรับปราม อาทิ ในด้านป้องกันนั้น โรงเรียน และมัสยิดเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญในการประสานการป้องกันปัญหายาเสพติด โดยการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพิษภัย แก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา ตลอดจนการสร้างความตระหนักรู้ในปัญหายาเสพติดผ่านทางหลักศาสนาเพื่อขัดกับพฤติกรรม

ส่วนงานด้านการปราบปรามยาเสพติด มีการจัดทำโครงการสำรวจชุมชนขึ้น โดยทางเครือข่ายได้ประกาศรับสมัครชาวบ้านผู้ที่สนใจให้ทำงานเป็นตัวรวจอาสาดับลคลอง ตะเดียนนี้ โดยทางเครือข่ายตั้งคณะกรรมการขึ้นมาคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการเป็นตัวรวจอาสา จากนั้นได้ประสานกับ สถานีตำรวจนครบาลพระนครวิชัยฯ เพื่อจัดส่งผู้ที่ผ่านการคัดเลือกไปรับการอบรม ตำรวจนครบาลเหล่านี้มีบทบาทหน้าที่ในการดูแลความสงบเรียบร้อย ของชุมชนภายในตำบลคลองตะเดียนและตำบลไกลัดีเดียง โดยเน้นการสอดส่องพุ่งเป้ารวมของ

ผู้ที่อาจเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เมื่อพบข้อมูลหรือบุคคลที่มีพฤติกรรมที่น่าสงสัยจะประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อการสืบสวนและจับกุมต่อไป

งานด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดต้องอาศัยการประสานความร่วมมือ เช่นกันการประสานงานด้านนี้ครอบคลุมตั้งแต่การสร้างบุคลากรในชุมชนให้สามารถปฏิบัติงานด้านการบำบัดรักษาได้ การจัดส่งผู้ติดยาเสพติดไปเข้ารับการบำบัดรักษาหรือพื้นฟูสมรรถภาพจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนภายนอกชุมชน และการจัดงานให้ผู้ผ่านการบำบัดรักษาได้ทำงานในสถานประกอบการ

การประสานการทำงานทั้ง 3 ด้าน ปรากฏทั้งภายในและระหว่างเครือข่าย ตำราชุมชนมีหน้าที่หลักในการดูแลสอดส่องพฤติกรรมของคนในชุมชนเดียวกันก็ต้องบริการ หรือกับคนที่ทำงานกลาง ส่วนผู้ที่ทำงานด้านการบำบัด และการป้องกันก็ต้องประสานงานทั้งภายในเครือข่ายการทำงานเดียวกันและหากจำเป็นก็ต้องบริการกับคนที่ทำงานของเครือข่ายอื่น ๆ นอกจากนี้กระบวนการการทำงานของเครือข่ายยังสะท้อนภาพการประสานงานระหว่างองค์กรทางสังคมต่าง ๆ ด้วย เช่นการประสานความร่วมมือในเรื่องของการป้องกันปัญหายาเสพติดกับโรงเรียน และสถาบันศาสนา

การประสานงานยังขยายขอบเขตไปสู่ระดับหมู่บ้าน/ชุมชนโดยการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนหรือคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่แต่ละหมู่บ้านเพื่อเป็นตัวแทนของแต่ละชุมชน กลุ่มคนเหล่านี้หน้าที่ในการประสานงานเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนเป็นไปอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมพื้นที่กว้างขวาง

4.3 บูรณาการกับศักยภาพของห้องถิน การบูรณาการสำคัญที่พบในกระบวนการการทำงานด้านการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดของเครือข่ายคลองตะเคียนร่วมใจ ด้านภัยยาเสพติด คือ การใช้หลักทางด้านศาสนาทั้งพุทธและอิสลามเป็นแกนกลาง เพราะการประยุกต์ใช้หลักศาสนามีผลในการยับยั้งการกระทำที่ผิด โดยเฉพาะการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด จึงสามารถป้องกันกลุ่มคนที่เคร่งศาสนาให้ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดได้ ในส่วนของผู้ติดยาเสพติด หลักศาสนาช่วยสร้างพลังใจทั้งแก่ผู้ติดยาเสพติดและผู้ปฏิบัติงาน หลักการให้อภัยแก่ผู้กระทำผิด เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับงานด้านบำบัดรักษา เพราะช่วยให้ผู้ติดยาเสพติดได้รับการยอมรับจากครอบครัวและชุมชน

ผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานของเครือข่ายชาวคลองตะเคียนสะท้อนผลที่เกี่ยวข้องไม่เฉพาะกับกิจกรรมตามโครงการเท่านั้น แต่ในหลายกรณียังเชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับปัญหาน้ำ

1. **ความตระหนักของชุมชน** การให้ชุมชนมีส่วนร่วมช่วยสร้างประสิทธิผลในด้านความตระหนักในปัญหาฯเพสติดได้เป็นอย่างดี แกนนำและอาสาสมัครชุมชนให้คำตอบตรงกันว่า คนในชุมชนมีความตระหนักร่วมกันและพร้อมที่จะมีส่วนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาฯเพสติด ที่เป็น เช่นนี้เนื่องจากผู้ที่จะตกลงเป็นเหยื่อของปัญหาคือ บุตรหลาน หรือญาติพี่น้อง ของคนในชุมชนเอง สิ่งที่แสดงถึงความตระหนักร่วมกันได้เป็นอย่างดีคือความร่วมมือของชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เช่น การสนับสนุนสิ่งของ การรายงานข้อมูลข่าวสาร การร่วมเป็นกรรมการและอาสาสมัครของกิจกรรมต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

2. **ทุนทางสังคม** สิ่งที่ถือเป็นผลต่อเนื่องจากความตระหนักร่วมกันปัญหาของชุมชน คือ เครือข่ายความร่วมมือของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ที่พัฒนาขึ้น การเกิดขึ้นของทุนทางสังคมภายใต้โครงการส่วนหนึ่งเป็นผลจากโครงการโดยตรง ทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นใหม่เหล่านี้ได้แก่ ตำราจชุมชน ศูนย์บำบัดบ้านป้าอะห์ ตลอดจนคณะทำงานกลุ่มต่าง ๆ ภายใต้โครงการ นอกจากเครือข่ายที่สร้างขึ้นใหม่แล้ว การดำเนินงานของเครือข่ายชาวคลองตะเคียนยังสามารถเปลี่ยนสภาพจากสถาบันหรือองค์กรชุมชนที่มีอยู่เดิมให้เป็นส่วนหนึ่งการดำเนินงาน อาทิ โรงเรียนวัด มัสยิด ตลอดจนหน่วยงานสวัสดิการสังคมในท้องถิ่นทั้งของรัฐ และเอกชน ทุนทางสังคมกลุ่มหลังมีบทบาทสำคัญไม่น้อยไปกว่ากลุ่มหรือองค์กรที่โครงการพัฒนาขึ้นโดยตรง นอกจากนั้น ผลจากโครงการยังขยายภาคีความร่วมมือไปสู่ชุมชนภายนอกอีก อาทิ ตำบล ปากกราน ตำบลบ้านรุน เป็นต้น

3. **การลดลงของปัญหาฯเพสติด** ประสิทธิผลที่มุ่งหวังในท้ายที่สุด คือการลดลงของปัญหาฯเพสติดซึ่งจากการประเมินของแกนนำในชุมชนสะท้อนให้เห็นว่าสิ่งที่ชุมชนชาวคลองตะเคียนได้ทำมาประสบผลสำเร็จ ในด้านการป่วยป่วยได้พบข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้

- ผู้ชายรายใหญ่ในตำบลซึ่งแต่เดิมมีถึง 14 ราย หมวดไป แต่ผู้ชายอย่างยังพอมีอยู่ การลักษณะของชุมชนที่มีอยู่ปัจจุบันแต่ปริมาณการซื้อขายแต่ละครั้งมีจำนวนน้อย ผู้ชายอยู่เหล่านี้ต้องรับยาเพสติดมาจากการแหล่งอื่น ตำราจดบัญชีคงค่ายจับตาบุคคลภายนอกที่แอบแฝงเข้ามาเพื่อค้ายาเพสติด

- ราคายาบ้าแพงขึ้นกว่าเดิมอย่างมาก ราคากำหนด่ายในชุมชนสูงถึง 250 บาท/เม็ด ตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงความสำเร็จของการดำเนินงานอีกประการหนึ่ง คือ สภาพปัญหาของ การแพร่ระบาด ข้อมูลการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่าผู้เสพรายใหม่มีไม่มาก ส่วนใหญ่ที่เหลืออยู่ ในชุมชนเป็นผู้เสพรายเก่า จำนวนผู้กลับมาเสพยาซ้ำ มีจำนวนน้อย เช่นกัน การแพร่ระบาดของ ยาเสพติดเปลี่ยนจากยาบ้าไปสู่กระathom และสารระเหย แต่จำนวนผู้เสพยาเสพติดประเภทนี้มี จำนวนน้อย สถิติที่ชุมชนบันทึกไว้คือ มีผู้เสพรายเก่าเหลืออยู่ 64 ราย ในจำนวนนี้ กำลังรับ การบำบัดรักษาโดยความสมัครใจในศูนย์บำบัดของชุมชน 21 ราย ส่วนหนึ่งของผู้รับ การบำบัดเหล่านี้หยุดใช้ยาเป็นเวลาหลายเดือนติดต่อกันมาแล้ว นอกจากนั้นยังสามารถทำงาน ได้เช่นเดิมของตนเองและครอบครัวได้ ผู้ติดยาอีกจำนวน 18 ราย กำลังรับการบำบัดรักษาและ พื้นฟูสมรรถภาพจากโครงการบำบัดพื้นฟูของกองทัพบกและจากค่ายโรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง ใน อำเภอวังน้อย

4. ผลกระทบโดยรัฐ ข้อมูลการสัมภาษณ์แกนนำในชุมชนยังบ่งบอกถึงประสิทธิผล ของ “นโยบายการปราบปรามสังคมรักษาความสงบเรียบร้อย” ของรัฐ ข้อมูลที่ได้รับแสดงผลตรงกันถึง ความสำเร็จของนโยบายในภาพรวม แกนนำท่านหนึ่ง กล่าวว่า “เมื่อรัฐบาลประกาศนโยบายกับ ยาเสพติดใน พ.ศ. 2545 สถานการณ์ยาเสพติดในชุมชนยังเงียบลงเป็นอย่างมาก”

ป้าอ๊ะผู้รับผิดชอบศูนย์บำบัดรักษาของชุมชนเป็นอีกผู้หนึ่งที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผล ของนโยบายรัฐ คำให้สัมภาษณ์ของป้าอ๊ะต่อไปนี้ แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของนโยบายรัฐและ แรงมุ่นอย่างมาก ของปัญหายาเสพติดในชุมชนได้พอครว

เจ้าหน้าที่โครงการ : สถานการณ์ก่อนการประกาศสังคมรักษาความสงบเรียบร้อยยังไง

ป้าอ๊ะ : มียาบ้าจำนวนมาก ผู้ที่ขายยาบ้าก็คือตัวรัว ทำให้ยาบ้ามีอยู่ อย่างแพร่หลาย ซื้อด้วยง่าย ผู้ซื้อก็ปลดภัยไม่ถูกจับกุม จึงทำให้มีผู้ที่ ติดยาเสพติดเกิดขึ้นใหม่เป็นจำนวนมาก และผู้เสพที่เคยเข้ารับ การบำบัดก็ได้หันกลับมาเสพยาบ้าอีก

เจ้าหน้าที่โครงการ : ช่วงประกาศสังคมรักษาความสงบเรียบร้อย

ป้าอ๊ะ : เมื่อรัฐบาลประกาศสังคมรักษาความสงบเรียบร้อย นิยามดังกล่าวได้มี ส่วนสนับสนุนการบำบัดรักษาให้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ เพราะ ทำให้มี มาตรการปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดเป็นจำนวนมาก ลงผลทำให้ปริมาณ ยาเสพติดลดลง เมื่อยาเสพติดมีน้อยทำให้หายาก เด็กที่ บำบัดยาจึงสามารถเลิกยาได้

- เจ้าหน้าที่โครงการ : ช่วงหลังประกาศสงเคราะห์กับยาเสพติด
- ป้าอะห์ : จำนวนผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีน้อยมาก แต่ตอนนี้ยาบ้าได้กลับมาอีกครั้งหนึ่งแล้ว ถึงแม้ว่ายาบ้าจะกลับมา ป้าอะห์ก็มีความมั่นใจว่าเด็กที่ผ่านการบำบัดจากที่ศูนย์ของป้าอะห์จะไม่หวนกลับเสพยาบ้าอีกแต่กับเด็กใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยลองจะหันมาเสพ ดังนั้นทุกฝ่ายจึงควรที่จะช่วยกันป้องกันก่อนที่ปัญหานี้จะเกิดขึ้น เพราะถ้าเกิดขึ้นมาแล้วการแก้ไขปัญหาจะกระทำได้ยาก
- ประสิทธิผลในด้านการป้องกันยาเสพติดโดยการประยุกต์ใช้หลักศาสนาที่ได้กล่าวมาแล้วคงได้รับผลของในทางบวกจากนโยบายของรัฐ เช่น กัน ผู้นำชุมชนได้ให้ข้อมูลที่บ่งบอกว่าการสร้างความตระหนักริมประสบผลชัดเจนก็ต่อเมื่อรัฐประกาศสงเคราะห์กับยาเสพติด ดังส่วนหนึ่งของการสนับสนุนระหว่างหน้าที่โครงการและผู้นำชุมชนท่านหนึ่งดังนี้
- เจ้าหน้าที่โครงการ : ในตอนแรก คงมีหลายคนที่ไม่ให้การยอมรับ
- ผู้นำชุมชน : แรก ๆ ที่มีปัญหา เพราะพ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ยอมรับ พยายามอุบัติ ตอนที่ทักษิณประกาศตอนน่าตัดตอน (หมายถึงนโยบายประกาศสงเคราะห์กับยาเสพติดนั้นหละ)
- เจ้าหน้าที่โครงการ : ฉะนั้นการใช้กัญชาเหมือนกัน กว่าจะใช้ได้ก็ตอนที่รัฐบาลมาประกาศสงเคราะห์
- ผู้นำชุมชน : การทำงานมันจะต้องต่อเนื่อง มีเฟรสหนึ่งแล้ว ต้องมีเฟรสสอง การใช้มาตรการสังคมอาชีว์ไม่ได้ผล ก็อาจจะมีมาตรการทางการปราบปรามเสริม หากยังไม่ได้ผลก็คิดหามาตรการอื่นมาใช้อีก สังคมมันต้องมีระบบของมันเอง ที่จะจัดการตัวมันเอง
- เจ้าหน้าที่โครงการ : ในการทำงานของเรา ก็ถือได้ว่าได้รับการสนับสนุนจากหลายส่วน หลายฝ่ายด้วยกัน
- ผู้นำชุมชน : นอกจากรัฐบาลที่ได้รับการสนับสนุนจากโรงงานและอีกอย่างสนับสนุนนโยบายของทักษิณอย่างมาก การเอาใจริงกับผู้ด้า ทำให้ชั้พลายไม่มีคือแหล่งผลิตไม่มี มันก็หาไม่ได้

ปัญหาอุปสรรค

แม้ข้อมูลแสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลในภาพรวมของการดำเนินงานในชุมชนและของนโยบายรัฐส์เกี่ยวกับปัญหานี้ กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนคลองตะเคียนยังคงประสบกับปัญหางานประจำการ ปัญหาเหล่านี้หลายกรณีไม่ได้มีสาเหตุจากโครงการแต่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอก

1. **ความยั่งยืนของประสิทธิผล** ผู้นำชุมชนรู้สึกว่ายาเสพติดกำลังจะแพร่ระบาดอีกทั้งนี้สังเกตจากการที่เด็กและเยาวชนเริ่มกลับมาจับกลุ่มกันในช่วงเวลากลางคืนเหมือนกับพฤติกรรมเมื่อครั้งสถานการณ์ยาบ้าระบาดหนักในช่วง พ.ศ. 2538-2540 ผู้นำชุมชนท่านหนึ่งใช้สภาพร่างกายของเด็กและเยาวชนเป็นเครื่องบ่งบอกว่า ยาเสพติดกำลังจะกลับมาแพร่ระบาดอีกผู้นำชุมชนท่านนึงกล่าวว่าเด็กที่เคยข่วนทั่วบ้านสมบูรณ์ก่อนหน้านี้ เริ่มจะมีหน้าตาไม่สดใสแล้วแต่เดือนพฤษภาคม (พ.ศ. 2547) ที่ผ่านมา ลิ้งนี้มีจะบกเหตุได้ว่ายาบ้าเริ่มกลับมาแพร่ระบาดอีกครั้งหนึ่ง

ผู้นำชุมชนอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า การแก้ไขปัญหายาเสพติดยังไม่ประสบผลสำเร็จในระยะยาว พร้อมทั้งชี้ให้เห็นถึงสาเหตุว่าเป็น เพราะประชาชนยังไม่มีอำนาจปราบปรามอย่างเด็ดขาด ขณะที่กลไกของรัฐบาลส่วนยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด

2. **ปัญหาสิทธิมนุษยชน** แม้ว่าข้อมูลที่เป็นทางการไม่ได้ให้คำตอบเกี่ยวกับประเด็นนี้ แต่ผู้นำชุมชนท่านหนึ่งกล่าวว่ามีการฆ่าตัดตอน จำนวน 7 คน ภายในชุมชนอย่างนักจากนั้นยังกล่าวถึงการใช้ตัวจับตัวล้อมผู้ต้องหาเพื่อที่จะรัดได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้ตัวจับตัวไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชนเท่าที่ควร

3. **ประสิทธิผลของกฎหมายและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่** ผู้นำชุมชนสะท้อนความคิดเห็นว่ากฎหมายในปัจจุบันมีบทลงโทษเบาเกินไป นอกจากนั้นการดำเนินการตามกฎหมายยังมีช่องว่างทำให้ล่อแหลมต่อการทุจริตของเจ้าหน้าที่ และยากแก่การลงโทษผู้กระทำผิดนอกจานั้นเจ้าหน้าที่รัฐส่วนหนึ่งยังเป็นผู้กระทำผิดหรือเกี่ยวข้องกับขบวนการค้ายาเสพติด ปัญหาเหล่านี้ทำให้การปราบปรามยาเสพติดขาดประสิทธิผล

4. **ระบบราชการ** ระบบราชการที่ใช้การสั่งการจากเบื้องบนโดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของชุมชนทำให้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับชุมชนขาดประสิทธิผลการทำงานแบบราชการทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง งานที่ทำจะยุติทันทีเมื่อหมด

งบประมาณหรือเป็น การทำงานแบบขอไปที แต่หากเปลี่ยนเป็นการทำงานที่เริ่มจากชุมชนแล้วจะ มีความต่อเนื่องมากกว่า

5. การสร้างแกนนำในกลุ่มเยาวชน ชุมชนยังไม่ประสบความสำเร็จในการสร้าง แกนนำในกลุ่มเยาวชนที่จะช่วยสอดส่องดูแลกันเอง การอุบรมแกนนำในโรงเรียนยังไม่ส่งผลที่เป็น รูปธรรม นอกจานี้ แกนนำชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่ได้ถูกศึกษาให้กับการทำงานอย่างแท้จริง เพราะต่าง คิดว่าการทำงานชุมชนไม่ได้รับประโยชน์อะไร ขณะที่ปัญหาเรื่องปากท้องของตนเองยังมี ความจำเป็นกว่า

โครงการเครือข่ายบัวหลวงรวมใจต้านภัยยาเสพติด

ภูมิหลัง

เครือข่ายปราบปราบยาเสพติดบัวหลวงสืบจากความต้องการของชุมชนที่จะ แก้ไขปัญหายาเสพติดที่แพร่ระบาดในชุมชนอย่างหนักในเวลานั้น นอกจากรัฐรุ่นหรือแม้แต่ ประสบชีวิตรุ่นในชุมชนต่างติดยาเสพติดมากขึ้นแล้ว ปัญหาการลักขโมยยังเพิ่มความรุนแรงขึ้น ใน พ.ศ. 2545 โดยเฉพาะ พ.ศ. 2546 มีสัญญาณบ่งบอกชัดเจนว่าปัญหายาเสพในทุกหมู่บ้านใน ตำบลตลาดบัวหลวงมีความรุนแรง จำนวนของผู้ค้ายาทั้งรายใหญ่และรายย่อยมีประมาณ 70 คน การขยายยาเสพติดกระทำอย่างโใจแจ้งและแพร่หลายโดยเฉพาะในเวลากลางคืน ที่สำคัญคือ มีการใช้เด็กให้ทำหน้าที่ “ปล่อยยา” ซึ่งเด็กเหล่านี้ทำงานที่ผิดกฎหมายประเวทหนึ่งจังหวัด ทั้ง ๆ ที่ผลประโยชน์ส่วนใหญ่ตอกย้ำผู้ค้ารายใหญ่ เด็กที่ทำหน้าที่ปล่อยยาหลายคนเป็น เด็กนักเรียนและมักหนีเรียนมาหาเงินด้วยวิธีนี้

จำนวนผู้เสพมีเป็นจำนวนร้อยโดยผู้เสพหลายรายเป็นผู้ค้ารายย่อยด้วย ผู้เสพ ส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นทั้งหญิงและชาย ส่วนใหญ่ของกลุ่มผู้ใหญ่ที่ใช้ยาเสพติดเป็นผู้ใช้แรงงาน ช่วงอายุของผู้เสพอยู่ระหว่าง 25-40 ปี ยาเสพติดที่ใช้กันมากที่สุดคือ ยาบ้า

แม้ปัญหายาเสพติดมีความรุนแรง แต่ชาวบ้านไม่สามารถพึ่งพาการทำงานของ ทางการได้เท่าที่ควร ในหลายกรณีขอบเขตวัสดุคงเหลือระหว่างหน่วยงานที่ไม่ชัดเจนทำให้ ผลการทำงานในพื้นที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร บางครั้งเจ้าหน้าที่บางคนกล้ายเป็นผู้มีส่วนร่วม ในการกระทำผิดกฎหมายซึ่งส่งผลให้การปราบปราบยาเสพติดไม่ประสบผลสำเร็จ นอกจานั้น ชาวบ้านตระหนักดีว่าทั้งผู้เสพ และผู้ค้าส่วนใหญ่ต่างเป็นเยาวชนในชุมชน ดังนั้นจึงควรหาทาง

ช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้พร้อม ๆ กับป้องกันไม่ให้เยาวชนที่ยังไม่เคยใช้ยาเสพติดกล้ายเป็นเหยื่อของปัญหานี้

ภายใต้การริเริ่มของผู้นำในตำบล และผู้ใหญ่บ้าน 4-5 คน ชาวบ้านจึงรวมตัวกันหาทางปราชบูรณะปัญหายาเสพติดในชุมชน โดยหลักการแล้วการทำงานของโครงการนี้ไม่ต้องการใช้วิธีการรุนแรงเนื่องจากผู้เกี่ยวข้องกับปัญหานี้คือ เยาวชนที่เป็นลูกหลานในชุมชน วิธีการที่ใช้จึงมุ่งที่การปราชบูรณะสร้างจิตสำนึกและหาทางช่วยเหลือให้ผู้เสพได้รับการบำบัดรักษา

ปัจจัยนำเข้า

1. **ศักยภาพความพร้อม** จากการศึกษาพบว่า ศักยภาพและความพร้อมที่สำคัญของเครือข่ายบุคลกรที่มีความตระหนักในปัญหาจากการที่ต้องเชื่อมกับวิกฤติปัญหายาเสพติดในแต่ละชุมชนร่วมกัน สิ่งนี้ถูกถ่ายเป็นแรงผลักดันให้เกิดเครือข่ายที่มีรัตตุประสงค์ร่วมกันปราชบูรณะและแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในชุมชน การที่ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยเฉพาะผู้เสพเป็นเยาวชนในชุมชน ทำให้ความตั้งใจที่จะแก้ไขปัญหาจริงจังมากขึ้น

นอกจากวิกฤตแห่งปัญหาที่สร้างให้เกิดการผนึกกำลังในการแก้ไข ปราชบูรณะปัญหายาเสพติดด้วยตนเองของชาวบ้านตำบลลดบัวลงแล้ว การมีกลุ่มผู้นำที่เข้มแข็งและตั้งใจจริงในการทำงานเป็นอีกหนึ่งศักยภาพและความพร้อมของเครือข่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตั้งใจจริงของกลุ่มผู้นำทางการ อาทิ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งต้องรับผิดชอบปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้าน การสนับสนุนของสถาบันทางสังคมในชุมชนเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สามารถสะท้อนศักยภาพและความพร้อมในการทำงานของเครือข่ายกล่าวคือ สถาบันทางสังคมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันทางศาสนา เช่น วัด มัสยิด ตลอดจนกลุ่มผู้นำศาสนาในชุมชน ล้วนมีบทบาทในการสนับสนุนการทำงานเพื่อปราชบูรณะยาเสพติดให้สำเร็จลุล่วงไปได้ เช่น บทบาทในการฝึกอบรมจริยธรรม การช่วยตักเตือนผู้กระทำการผิดในระหว่างการเทคโนโลยีสื่อสารหรือพูดคุยแบบไม่เป็นทางการถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด ตลอดจนบ้าป่าหรือความผิดที่จะเกิดขึ้น

2. **ระบบสนับสนุน** ระบบสนับสนุนที่สำคัญต่อการทำงานประกอบด้วย การสนับสนุนด้านงบประมาณจากสำนักงาน ปปส. และจากผู้สนับสนุนใจโดยทั่วไปทั้งจากภายในและภายนอกชุมชนที่ช่วยสมทบทุนเข้ากองทุนเพื่อการทำงานของเครือข่ายหรือจากการทบทอดผ้าป่า สารคดีเพื่อระดมทุนสำหรับการนี้

นอกจากนี้ยังมีองค์กรทางสังคมอีกหลายแห่งที่เคยให้การสนับสนุน เช่น กลุ่มบุคลวงสีขาว หรือกลุ่ม อปพร. (อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน อำเภอลาดบัวหลวง)

ซึ่งเป็นการทำงานประสานกันระหว่างตัวแทนของชาวบ้านในชุมชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดูแลความสงบเรียบร้อยของชุมชน การทำงานของ อปพร. มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการปราบปรามยาเสพติดในชุมชน

3. นโยบายและมาตรการ เมื่อชาวบ้าน/เครือข่ายสามารถตัวกันทำงานด้านการปราบปรามยาเสพติดด้วยตนเอง แต่ด้วยปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายโดยตรง รวมไปถึงการขาดความร่วมมือในการปราบปรามอย่างจริงจังจากเจ้าหน้าที่รัฐบ้างส่วน ส่งผลทำให้การทำงานของเครือข่ายเป็นไปในลักษณะที่คุณภาพสถานการณ์ยาเสพติดเท่านั้น แต่ไม่สามารถจัดปัญหาได้ เมื่อทางรัฐบาลใช้นโยบายประกาศส่งความเข้ามายยาเสพติดขึ้น จึงทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดต้องกระตือรือร้นและทำงานอย่างจริงจังมากขึ้น ดังนั้น นโยบายดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยนำเข้าสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของเครือข่ายให้สามารถปราบปรามยาเสพติดได้สำเร็จมากขึ้น

กระบวนการดำเนินงาน

การแก้ไขปัญหายาเสพติดของโครงการให้ความสำคัญกับการปราบปรามและบำบัดรักษาเป็นสำคัญ การดำเนินงานมีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนแรกเป็นการตักเตือนผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดด้วยการโฆษณาจารุติดเครื่องขยายเสียง เพื่อประกาศให้ผู้ค้าและผู้เสพทราบว่า ชุมชนจะทำการปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง หลังจากประกาศแล้วจะให้เวลา 3 วัน เพื่อให้เลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติด หากไม่ยุติการเกี่ยวข้องภายในสามวัน จะจัดการอย่างเด็ดขาด นอกจากนี้ยังจัดทำใบปลิวแจกเพื่อตักเตือนและให้โอกาสผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด การเผยแพร่ผ่านใบปลิวกระทำ 3 เดือน/ครั้ง โดยเดินแจกให้กับทุกบ้านภายในชุมชน

2. หลังจากดำเนินการขั้นตอนแรกเสร็จสิ้นแล้ว ทางเครือข่ายเริ่มกระบวนการจับกุมผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างจริงจัง โดยพยายามหาเบาะแสของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดด้วยวิธีการดังนี้

2.1 จัดทำตู้รับข้อมูลหมู่บ้านละ 5-7 จุด รวม 50 ตู้ เพื่อรับแจ้งเรื่องราวเกี่ยวกับยาเสพติด คณะกรรมการ 2-3 คน เป็นคนนำข้อมูลที่ได้รับแจ้งมาให้กำนัณ หลังจากนั้นกำนัณเป็นผู้อ่านข้อมูลดังกล่าวด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อกับข้อมูลที่ได้ทราบเป็นความลับ

2.2 ใช้วิธีการให้รางวัลกับผู้ให้เบาะแสเกี่ยวกับยาเสพติด

- แจ้งเบาะแสผู้เสพยา ได้รับรางวัล 500 บาท

- แจ้งเบาะแสผู้ค้ายา ได้รับรางวัล 2,000 บาท

2.3 การตั้งด่านเพื่อจับกุมผู้เสพ ซึ่งวิธีการจับกุมผู้เสพจะทำโดยการยึดรถมอเตอร์ไซค์ ของผู้เสพก่อน แล้วนำรถมอเตอร์ไซค์ไปไว้ที่สถานีตำรวจนักจีง นัดให้ ผู้เสพมาพบในวันรุ่งขึ้น เพื่อที่จะใช้ผู้เสพไปล่อชี้อยา ผู้เสพส่วนใหญ่ไม่กล้าฝ่าฝืน ทั้งนี้ เพราะกลัวว่าพ่อแม่จะทราบว่าตนเป็นผู้เสพยา

3. เมื่อได้เบาะแสเกี่ยวกับผู้เสพ และได้ผู้ที่จะเป็นคนล่อชี้อยาแล้ว ทางกลุ่มได้ร่วมมือ กับตำรวจน้ำเพื่อจับกุมผู้ค้ายาขณะการล่อชี้ ระหว่างการดักจับกุมมักต้องใช้อุปกรณ์ประเภทกล้องส่องทางไกล เพื่อสังเกตการณ์ชื้อ-ขาย ทันทีที่เห็นว่ามีการซื้อขายยาเสพติด ทางกลุ่มได้เข้าจับกุม ในการจับกุมจะไม่มีการใส่กุญแจมือแต่เป็นเพียงการคุมตัวซึ่วคราวก่อนนำผู้ค้ายาส่งไปยังสถานีตำรวจน้ำ

ในด้านของการประสานงานนั้น โครงการได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากกลุ่มอปพร. ในด้านการข่าวตลอดจนการร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจน้ำในการจับกุมผู้กระทำการพิเศษ นอกจากการประสานงานการปราบปรามแล้วโครงการยังสามารถทบทวนจากภายนอกชุมชน ด้วยการจัดทอดผ้าป่าสามัคคี การประสานงานกับสำนักงาน ปปส. ทำให้ได้รับงบประมาณสนับสนุน 100,000 บาท แม้การบำบัดรักษาจะไม่ใช่การทำงานหลักของโครงการแต่ผู้รับผิดชอบสามารถประสานงานกับสถานบำบัดรักษา และโรงพยาบาลชุมชนเพื่อช่วยให้การช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดในชุมชนประสบผลสำเร็จด้วยดี

สิ่งที่ถือเป็นจุดเด่นของการดำเนินงานอีกประการหนึ่งคือการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยการทำงานมิได้กระจุกตัวอยู่ที่ประธานและรองประธานเครือข่ายเท่านั้น แต่ผู้นำทุกชุมชนยังมีส่วนในการหน้าที่ ที่สำคัญการบริหารงานยังมีการบันทึกข้อมูล โดยเฉพาะบันทึกการประชุมการใช้จ่ายงบประมาณและผลการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจนพร้อมทั้งแจ้งจ่ายข้อมูลเหล่านี้ให้กับชาวบ้านได้รับทราบอย่างทั่วถึง การบริหารงานในลักษณะนี้ช่วยให้ได้รับความไว้วางใจจากชุมชน

ผลการดำเนินงาน

1. การลดลงของปัญหายาเสพติด ผู้นำชุมชนให้ข้อมูลว่าโครงการสามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ประมาณ 80% ผู้เสพจำนวนประมาณ 500 คนในชุมชนถูกส่งไปบำบัดที่

โรงพยาบาลทั้งหมด ขณะเดียวกันโครงการสามารถจับและลงโทษผู้ค้ารายย่อยได้อย่างมีประสิทธิผล นอกจานั้นสถานการณ์ยาเสพติดในชุมชนเปลี่ยนไปจากเดิมในช่วงที่มีการปราบปรามโดยรัฐ และชุมชนอย่างจริงจัง ผู้เสพจำนวนหนึ่งโดยเฉพาะผู้อยู่ในวัยทำงานและวัยผู้ใหญ่เปลี่ยนไปเสพกระท่องแทนยาบ้า ผลสำเร็จของการปราบปรามตามโครงการไม่ได้เป็นที่ยอมรับในชุมชนเท่านั้น เพราะผลจากการเริ่มขยายไปสู่ชุมชนข้างเคียง อาทิการที่ผู้รับผิดชอบโครงการเข้าไปช่วยต่ำบลอีน ๆ ในการจับกุมผู้เสพและผู้ค้า

2. **ทุนทางสังคม** เนื่องจากจุดเน้นหรือขอบเขตการทำงานให้ความสำคัญกับการปราบปราม ดังนั้นจึงทำให้การใช้ประโยชน์จากองค์กรทางสังคมทั้งที่เป็นและไม่เป็นทางการ ไม่ก่อวังขวางนัก นอกจานอกลุ่มผู้นำชุมชนที่ถือเป็นกลุ่มทำงานหลักในชุมชนแล้ว องค์กรในท้องถิ่นที่มีส่วนให้ความสนับสนุนได้แก่ อปพร. ตำรวจนครบาล กลุ่มเจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติด ข้อจำกัดของการสร้างทุนทางสังคมนอกจากเกี่ยวข้องกับขอบเขตของงานแล้วเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ธรรมชาติของงานปราบปรามยาเสพติดที่มีความเสี่ยงภัยสูงจึงยากแก่การที่จะสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน

ปัญหาอุปสรรค

การดำเนินงานของโครงการมีประสิทธิผลในการแก้ไขปัญหายาเสพติด นอกจานั้นยังช่วยสร้างความคิดในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในประเด็นที่ว่าการปราบปรามยาเสพติดเพียงด้านเดียวสามารถลดปัญหายาเสพติดในชุมชนได้ อย่างไรก็ตามธรรมชาติของโครงการที่เน้นการปราบปรามก่อให้เกิดปัญหางานประจำ ประการแรกคือ การสร้างเครือข่ายของการประสานงานมีขอบเขตจำกัดกว่าโครงการที่ให้ความสำคัญกับมิติต่าง ๆ หลายด้าน ประการที่สองผลกระทบจากการเป็นปัญหาต่อกลุ่มคนที่มีมากกว่าโครงการลักษณะอื่น ๆ อาทิ จะจัดการอย่างไรกับผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาแล้ว ตลอดจน ครอบครัวโดยเฉพาะบุตรของผู้ค้ายาเสพติดที่ได้รับการลงโทษ ปัญหาเหล่านี้โครงการไม่ได้ให้ความสนใจเท่าที่ควร ปัญหาประการที่สามคือ ทัศนะและความไม่ไว้วางใจระหว่างคนละผู้รับผิดชอบโครงการกับองค์กรระดับชุมชนบางองค์กร ปัญหานี้บันทอนประสิทธิผลของโครงการอย่างน่าเสียดาย ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของประสิทธิผลโครงการในระยะยาว

โครงการกองทัพธรรม กองทัพไทย ต้านภัยยาเสพติด

ภูมิหลัง

จากการทำงานด้านอุบรมศีลธรรมให้กับเยาวชนและประชาชนทั่วไปมาตั้งแต่ พ.ศ. 2535 ทำให้ศูนย์พัฒนาคุณธรรมมหาวิทยาลัยได้ทราบถึงปัญหา การแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดอยุธยา พระนิสิตฝึกสอนจากจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ที่ฝึกงานตามโรงเรียนต่าง ๆ ยังพบด้วยว่าการแพร่ระบาดของยาเสพติดปรากวัฒนธรรมในโรงเรียน พระนิสิตฝึกสอนเหล่านี้จึงร่วมกันคิดเพื่อหาทางป้องกันและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ศูนย์พัฒนาคุณธรรมได้นำเรื่องนี้ไปหารือกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงกลาโหม ซึ่งการหารือเป็นไปด้วยดี ในภายหลังเมื่อมีการตั้งศูนย์ต่อสู้เพื่อ เอกชนนยาเสพติดแล้วทำให้งานด้านการป้องกันและบำบัดรักษาของศูนย์พัฒนาคุณธรรมเพิ่ม บทบาทขึ้น

ศูนย์ได้เคราะห์ปัญหายาเสพติดในพื้นที่แล้ว เชื่อว่าประมาณ 10% ของเยาวชนใน พื้นที่เป็นผู้เสพยาเสพติด เยาวชนกลุ่มนี้มีอายุประมาณ 12-25 ปี ยาเสพติดที่ใช้กันแพร่หลาย มากที่สุดหรือประมาณ 75-80% คือ ยาบ้า การเสพเอนโรอินอยู่ในระดับ 7-8% ส่วนที่เหลือเป็น สารเสพติดประเภทอื่น ๆ อาทิ สารware กระท่อม แอกต้าซี และยาเค เป็นต้น

ปัจจัยนำเข้า

1. ศักยภาพความพร้อม ศักยภาพและความพร้อมที่สำคัญของศูนย์พัฒนา คุณธรรม คือ เครือข่ายพระวิทยากรทั่วประเทศประมาณ 2,500 รูป นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายของ ศูนย์พัฒนาคุณธรรมทั้งในระดับจังหวัด และอำเภอทั่วประเทศไทย เครือข่ายพระวิทยากรและ เครือข่ายศูนย์พัฒนาคุณธรรมในระดับจังหวัดและอำเภอ เป็นกลไกสำคัญในการทำงานที่ทำให้ การดำเนินงานตามแนวทางของศูนย์ฯ ที่เน้นการจัดกิจกรรมอุบรมและใช้พระธรรมในการขัดเกลา เป็นไปได้และครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ

ศักยภาพและความพร้อมที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง คือ ความเป็นผู้นำ โดยเฉพาะ พระมหาวีระพันธ์ รากนิตสีโล หัวหน้าฝ่ายฝึกอบรมของศูนย์พัฒนาคุณธรรม ซึ่งมีผลงานที่ได้รับ การยกย่องในวงกว้าง ท่านยังเป็นผู้มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมโดยใช้พระเป็นแกนกลางใน การอบรมขัดเกลา ด้วยคุณสมบัติดังกล่าวทำให้ผลงานสามารถสร้างศรัทธาจากทีมพระวิทยากร

และท่านที่ได้รับการฝึกอบรม ตลอดจนสายานสุศิษย์โดยทั่วไป ด้วยเหตุนี้ทำให้มีพัฒนาความร่วมมือ ที่ค่อยหนุนเสริมการทำกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง

2. ระบบสนับสนุน ระบบสนับสนุนในการทำงานของศูนย์พัฒนาคุณธรรมที่สำคัญ คือ ความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงกลาโหม สำนักงานปปส. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ทั้งในและของ การสนับสนุนด้านงบประมาณ และการประสานความร่วมมือในการปฏิบัติงานต่าง ๆ อาทิ ความร่วมมือกับหน่วยในการจัดโครงการค่ายกองทัพไทย—กองทัพรวม ความร่วมมือในการจัดอบรมหลักสูตรอบรมคุณธรรม การจัดอบรมจริยธรรมในสถานศึกษา ตลอดจนความร่วมมือกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงานในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้านการฝึกอาชีพให้กับผู้ฝึกอบรมการบำบัดรักษา

ด้วยลักษณะเฉพาะขององค์กรด้านศาสนาที่มีการขับเคลื่อนการทำงานอย่างต่อเนื่อง จึงได้รับความศรัทธาจากเหล่าพุทธศาสนิกชน และบุคคลทั่วไป บุคคลเหล่านี้เองที่เป็นระบบสนับสนุนสำคัญต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาคุณธรรมทั้งในด้านงบประมาณ เช่น การบริจาคปัจจัยต่าง ๆ หรือการให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

3. นโยบายและมาตรการ นโยบาย/มาตรการสำคัญที่เป็นหลักในการทำงานของศูนย์พัฒนาคุณธรรม และเป็นปัจจัยนำเข้าในการทำงาน คือ หลักการทำงานที่เน้น 7 รัก ได้แก่ “รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ พ่อ แม่ ครู – อาจารย์ และรักตนเอง” บุณฑศัตร์และกลยุทธ์ดังกล่าวถูกแปรเปลี่ยนให้เป็นรูปธรรม อาทิ การจัดวิทยากรไปฝึกอบรมตามสถาบันต่าง ๆ การทำงานอย่างมีแผนที่ต่อเนื่อง และการอาศัยผู้ที่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้แล้วเป็นพาหะชักนำผู้หลงผิดอื่น ๆ ให้เข้าร่วมโครงการ

กระบวนการบริหารดำเนินงาน

โครงการกองทัพรวม กองทัพไทยด้านภัยยาเสพติด เป็นการป้องกันปัญหายาเสพติด และจัดบริการบำบัดรักษาในระดับพื้นที่หรือชุมชน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด และโรงเรียน ใน การดำเนินงานพระจະร่วมมือกับหน่วยงานในการให้บริการ พระทำหน้าที่เป็นวิทยากรหรือเป็นพระวิทยากร ส่วนหน้ารับเป็นผู้ช่วยในการฝึกวินัย และความอดทน ในปัจจุบัน ศูนย์พัฒนาคุณธรรมสามารถสร้างเครือข่ายพระวิทยากรทั่วประเทศได้ประมาณ 2,500 รูป นอกจากนั้นยังจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณธรรมในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และเริ่มที่จะขยายสู่ระดับตำบล/ชุมชน ต่อไป พระวิทยากรเป็นบุคลากรประจำศูนย์พัฒนาคุณธรรมระดับอำเภอ ๆ ละ 3-5 รูป แล้วแต่

ขนาดของอำเภอ ส่วนใหญ่ที่ร่วมโครงการในปัจจุบันมีจำนวนไม่น้อยกว่า 1,650 ราย โดยประจำอำเภอ อำเภอละ 1-2 ราย พระวิทยากรและทหารทำงานเป็นทีม ทีมละประมาณ 5 คน ประกอบด้วย พระ 3 รูป และทหาร 2 ราย ทีมงานเหล่านี้ประจำอยู่ในพื้นที่ระดับอำเภอต่าง ๆ การทำงานพยายามยึดโงเงินทุกโงเงินในกระบวนการศึกษาธิการ และหน่วยงาน/องค์กรที่กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดูแลอยู่ เช่น หมู่บ้าน/ชุมชน และอื่น ๆ งานหลักของโครงการคือ พัฒนา จิตและ ปลูกจิตสำนึกรักผู้อื่น ให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชน

นอกจากการทำงานในองค์กรต่าง ๆ แล้ว พระวิทยากรและทหาร ยังเข้าไปจัดบริการในชุมชน ทั้งนี้เพื่อค้นหาเด็กที่ติดยา เมื่อพบแล้วก็จะขึ้นอยู่กับความสมัครใจของเด็กว่า ต้องการรับการบำบัดหรือไม่ หากต้องการ ทางศูนย์ฯ ก็จะทำหน้าที่ในการบำบัดให้

1. **การสร้างความตระหนักรู้ วิธีการหลักที่โครงการใช้ในการป้องกันยาเสพติดคือ การสร้างความตระหนักรู้ด้วยการอบรมเพื่อให้ความรู้และปรับทัศนคติ ในปัจจุบันโครงการจัดการอบรมและกิจกรรมอื่น ๆ เป็นประจำสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ รวม 9 กิจกรรม สาระสรุปของกิจกรรมเหล่านี้แสดงไว้ในกรอบที่ 1**

2. **การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ** ขั้นตอนของการบำบัดและฟื้นฟูที่โครงการใช้คงคล้ายคลึงกับวิธีการทั่ว ๆ ไป โดยประกอบด้วย การบำบัดทางกาย การบำบัดทางจิต และการฟื้นฟูสมรรถภาพ การบำบัดทางกายเป็นการใช้ยาสมุนไพรเพื่อที่จะถอนพิษยาเสพติดในร่างกายออก ก่อนให้ยาจะมีการซักถามประวัติผู้รับการบำบัดเกี่ยวกับโรคประจำตัว เพราะผู้เป็นโรคเกี่ยวกับปอด หัวใจ จะกินถอนพิษยาเสพติดทันทีไม่ได้เนื่องจากจะมีผลข้างเคียงต่ออวัยวะเหล่านี้จึงต้องให้ยาบำบูรุงก่อน ใช้ถอนพิษยาเสพติด ในกรณีที่ผู้ติดยาไม่ได้เป็นโรคประจำตัว ก็จะให้ยาตามความหนักเบาของอาการ และระยะเวลาในการติด เช่น ติดยา 3-4 ปี จะให้ยา 3-5 แก้วต่อครั้ง นอกจากให้ยาแล้วผู้ติดยาจะต้องออกกำลังกาย เช่น การเล่นตะกร้อ และฝึกระเบียบวินัยกับทหาร เมื่อมีเวลาว่างก็ต้องใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ด้วยการพัฒนาความสะอาดภายในศูนย์พัฒนาคุณธรรม ทั้งนี้เพื่อมิให้ผู้บำบัดมีเวลาคิดฟังช้านเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด ส่วนการบำบัดทางจิตที่กระทำควบคู่ไปกับการบำบัดทางกาย ประกอบด้วยการทำวัตรและสวดมนต์ เพื่อฝึกจิตใจให้มีความเข้มแข็ง

นอกจากการบำบัดทางกายและจิตแล้ว ศูนย์พัฒนาคุณธรรมยังจัดการฝึกอาชีพให้แก่ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาด้วย โดยความร่วมของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดอยุธยา ทำให้สามารถเปิดหลักสูตรการฝึกอบรมต่าง ๆ ตามความสมัครใจของผู้รับการบำบัด หลักสูตรการฝึกอาชีพที่จัดไปแล้วได้แก่ การฝึกอาชีพเกษตรกรรมใหม่ การใช้ปุ๋ยหมักในการเกษตร

การปลูกฝักปลดสารพิช การทำปุ๋ยหมักจากขยะโรงครัว การแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารและ การซ่อมรถจักรยานยนต์ เป็นต้น การอบรมหลักสูตรหนึ่ง ๆ ใช้เวลาประมาณ 10 วัน ซึ่งศูนย์ฯ เป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด

กรอบที่ 1

ค่ายพุทธธรรม

เป็นหลักสูตรสำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา และเยาวชนทั่วไป ใช้ระยะเวลาอบรม 3 วัน 2 คืน ปรัชญาพื้นฐานของหลักสูตรนี้ พิจารณาว่า “เยาวชน” คือ อนาคตของชาติ ปัญหาทางด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมมือแก้ไข หากไม่มีมาตรการแก้ไขที่ดีพอก จะส่งผลต่อความมั่นคงของชาติ แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้มี การเรียนวิชาพุทธศาสนาในโรงเรียนโดยเป็นวิชาบังคับเลือก 2 คาบ/สัปดาห์ แล้วก็ตาม แต่ปัญหาเยาวชนกับสังคมก็ยังเรื้อรังมาโดยตลอด สาเหตุส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจาก การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในวัยเด็กยังไม่ดีพอก ปัจจัยบางอย่างขึ้นอยู่กับครูผู้สอนทุกรายวิชา ไม่ใช่เฉพาะกับครูผู้สอนวิชาพุทธศาสนาเพียงฝ่ายเดียว นอกจากนั้นปัญหานี้ยังเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ครอบครัวและตัวของเด็กเอง การฝึกอบรมเข้าค่าย พุทธธรรมจึงเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยขัดเกลาอุปนิสัยและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ถึงจะไม่ได้ผล 100% แต่ก็สามารถให้เยาวชน ที่ติดสารเสพติดกลับตัวเป็นคนดี เป็นการสร้างภูมิต้านทานให้กลุ่มที่ด้อย แล้วให้เข้าใจโลกและชีวิตมากขึ้น

ค่ายพัฒนาผู้นำเยาวชนในสถานศึกษา

หลักสูตรมุ่งพัฒนาผู้นำเยาวชนในสถานศึกษา กลุ่มเป้าหมายได้แก่ นักเรียน นักศึกษา การอบรมใช้ระยะเวลา 4 วัน 3 คืน หลักสูตรพิจารณาว่าอัตราการเพิ่มจำนวนของนักเรียนนักศึกษา ห้องเรียนมีจำกัด ครู อาจารย์มีไม่เพียงพอ การดูแลจึงไม่ทั่วถึง ในสถานศึกษามีผู้นำโดยตำแหน่ง ได้แก่ หัวหน้าชั้นเรียน ประธานนักเรียน ประธานองค์กรหรือชมรมต่างๆ แต่หลายสถานศึกษาไม่มีโอกาสให้ผู้นำเหล่านั้นทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเต็มความสามารถเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาสถาบัน ดังนั้นหลักสูตรจึงมุ่งพัฒนาเยาวชนในสถานศึกษาเพื่อมีส่วนรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ด้านการปกคล้องโดยใช้กลุ่มผู้นำเป็นหูเป็นตาดูแลนักศึกษา รักษาภูมิปัญญา
- ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งแบ่งความรับผิดชอบในการดูแลภายนอกสถาบันให้สะอาด ร่มรื่น และสวยงาม

- ด้านวิชาการ ซึ่งจะรวมมันสมองของรุ่นพี่ให้ช่วยสอนเสริมรุ่นน้องแทนครูในเวลาว่าง
จัดกิจกรรมทบทวนวิชาการ เสริมทักษะและสร้างประสบการณ์

- ด้านกิจกรรมโดยผู้นำเหล่านี้จะวางแผนรับผิดชอบกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบัน เช่น
กิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมทางศาสนา งานกีฬา งานวันสำคัญ งานช่วยเหลือสังคม ฯลฯ
ค่ายปฏิบัติธรรม

ค่ายปฏิบัติธรรม เป็นโครงการสำหรับนักศึกษาและบุคคลทั่วไปที่ใช้ระยะเวลา
อบรม 3 วัน 2 คืน หลักสูตรนี้พิจารณาว่าพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติที่สืบทอดมา
อย่างแนบแน่น กิจกรรมสำคัญ ๆ ทั้งของรัฐและชุมชนต้องมีส่วนประกอบด้านพระพุทธศาสนา
เป็นพิธีการ กล่าวได้ว่าชีวิตของคนไทยผูกพันกับพระพุทธศาสนาตั้งแต่เกิดจนตาย จนกลายเป็น
วิถีชีวิต พระพุทธศาสนา เป็นมรดกอันล้ำค่าของคนไทยซึ่งควรจาริโภติไว้ แต่ปัจจุบัน
พระพุทธศาสนา มากมีเรื่องมหหมองเป็นยุคกิจกรรมศรัทธา สื่อมวลชนและประชาชน ไม่เข้าใจ
ความเป็นชาพุทธที่แท้จริง จึงควรจัดฝึกอบรมระยะสั้นเพื่อสร้างความเข้าใจในหลักธรรมคำ
สอน หลักการปฏิบัติบริหารจิต เจริญปัญญา เพื่อเป็นพุทธศาสนาตัวอย่างที่ดี

ค่ายอาสาพัฒนาคืนทุรกันดาร

หลักสูตรนี้เกี่ยวกับค่ายอาสาพัฒนาคืนทุรกันดารที่ใช้เวลาอยู่ร่วมกัน 10-15 วัน
เนื่องจากประเทศไทยในปัจจุบัน ยังมีปัญหาความยากจนและพื้นที่ทุรกันดารอยู่ไม่น้อย โดย
เฉพาะตามแนวชายแดนของจังหวัดต่าง ๆ รวมทั้งโรงเรียนในพื้นที่ดังกล่าว จากการเดินทางไป
เยี่ยมเยียน และสอบถามจากครุผู้สอนพบว่า นักเรียนยังขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน
หนังสือแบบเรียน เสื้อผ้า ผ้าห่มนอน อาหารกลางวัน ฯลฯ แม้จะมีหน่วยงานภาครัฐ หรือ
องค์กรเอกชนต่าง ๆ ให้ความร่วมมือช่วยเหลือบ้างแล้วก็ตาม แต่ในระยะยาวยังประสบปัญหา
อยู่ หลายแห่งของพื้นที่เหล่านี้ยังเดินทางลำบากมาก บางแห่งยังต้องอาศัยการเดินเท้าอยู่
โดยเฉพาะฤดูฝนที่มักมีฝนตกซุกเกือบตลอดทั้งปี เช่น จังหวัดตาก แม่ฮ่องสอน เชียงราย
กาญจนบุรี เป็นต้น

สัมมนาครุออาจารย์ “กัลยาณมิตรของสังคม”

จากบทบาทและฐานะของครูในปัจจุบันพบว่า ครูคือผู้พัฒนาคุณภาพของคน
และสังคมไม่ว่าสังคมจะมีรูปแบบเกษตรกรรม อุตสาหกรรม หรือยุควิทยาศาสตร์และไม่ว่าคน
ในสังคมจะเป็น แพทย์ วิศวกร ทหาร ตำรวจ นักการเมือง นักธุรกิจ นักแสดง ฯลฯ คนเหล่านี้
ล้วนผ่านการหล่อหลอมทั้งในด้านความรู้ ทักษะและเจตคติมาจากการทั้งสิ้น ครูจึงเป็นผู้สร้าง
บุคคลอาชีพต่าง ๆ ให้สังคม ดังนั้นครูไม่เป็นเพียงผู้นำทางวิชาการเท่านั้นแต่ยังต้องเป็นผู้นำ
สังคมในด้านคุณธรรมและวัฒนธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม การเปลี่ยนแปลงของสังคม

ตามยุคสมัยทำให้บทบาทของครูได้รับผลกระทบ การสัมมนาตามหลักสูตรนี้ใช้ระยะเวลา 3 วัน 2 คืน

สัมมนาครุณ์สอนวิชาพระพุทธศาสนา

ศูนย์พัฒนาคุณธรรม มหาวิหารล้านกรรณ์ราชวิทยาลัย ได้จัดสัมมนาเรื่องปัญหาและแนวทางปรับปรุงการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาทั้งในระดับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2536 มาจนปัจจุบัน ที่ผ่านมาได้พบปัญหาสำคัญประการหนึ่ง คือปัญหาเรื่องครูอาจารย์ขาดเทคนิคการใช้และการผลิตสื่อการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จึงทำให้การเรียนการสอนไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการมีการประกาศใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงในปีการศึกษา 2533 ที่ให้ความสำคัญกับการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้บรรลุตามเจตนาرمณ์ของหลักสูตร ดังนั้นจึงได้จัดการสัมมนาระยะเวลา 4 วัน 3 คืน ตามหลักสูตรนี้ขึ้น

การผลิตสื่อการสอนสำเร็จรูป (CAI) ด้วยคอมพิวเตอร์

หลักสูตรอบรมการผลิตสื่อการสอนสำเร็จรูป (CAI) วิชาพระพุทธศาสนาและวิชาอื่น ๆ ด้วยคอมพิวเตอร์ใช้เวลา 5 วัน 4 คืน หลักสูตรเล็งเห็นว่าการศึกษาปัจจุบันอยู่ในยุคโลกรุ่มแคน คอมพิวเตอร์เป็นสิ่งหนึ่งที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในระบบการศึกษา การวิจัยพบว่าโปรแกรมนี้สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสื่อมาลติมีเดียในคอมพิวเตอร์ตั้งแต่ต้นจนจบขั้นการเรียนของแต่ละบท นอกจากนั้นยังสามารถใช้โปรแกรมทดสอบประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นครุณ์สอนวิชาพระพุทธศาสนาหรือ วิชาอื่นจึงควรจะเรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอนสำเร็จรูปด้วยคอมพิวเตอร์

ค่ายพื้นพูจิตใจผู้ติดสารเสพติด

โครงการจัดค่ายพื้นพูจิตใจผู้ติดสารเสพติดพัฒนาขึ้นจากสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการระบาดของยาเสพติดอย่างกว้างขวางและรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชน ศูนย์พัฒนาคุณธรรมได้จัดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตมาเป็นเวลานานหลายปี จนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง มีผู้ผ่านการอบรม ปีละแสนกว่าคน และมีผู้ประกาศตนเลิกจากอบายมุขและสารเสพติดรับการบำบัดเบื้องต้นไปแล้วปีละ 3 หมื่นกว่าคน ศูนย์พัฒนาคุณธรรม ได้ตระหนักรึ่งปัญหาและผลกระทบของปัญหาที่เกิดขึ้นในระยะยาว จึงได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนเพื่อพื้นพูจิตใจผู้ติดสารเสพติดอย่างต่อเนื่อง

บ้านเปลี่ยนวิถี

โครงการบ้านเปลี่ยนวิถีมุ่งแก้ไขปัญหาฯสภาพดิบควบคู่กับปัญหาความยากจนโดยการบำบัด 4 แนวทางคือ กายบำบัด เวชบำบัด จิตบำบัด และอาชีวบำบัด โดยการช่วยเหลือให้ผู้ต้องการเลิกยาเสพติดหลังจากเข้ารับการบำบัด และพื้นฟูแล้วด้วยการสร้างกำลังใจและการให้สัมมาชีพที่เหมาะสม ก่อนจะส่งบุคคลเหล่านี้คืนสู่สังคม

3. การบริหาร การบริหารงานของโครงการแม้จะมีการจัดองค์กรอย่างกระจาย ความรับผิดชอบลงสู่ชุมชนอย่างกว้างขวางแต่การดำเนินงานในหลายกรณียังคงต้องยึดศูนย์พัฒนาคุณธรรมที่点多อยอยู่ จังหวัดอยุธยา เป็นศูนย์กลาง โดยเฉพาะในด้านงบประมาณ และหลักสูตรการอบรม ในด้านการบริหารงานงบประมาณ ศูนย์พัฒนาคุณธรรมได้จัดตั้งมูลนิธิขึ้นทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมของการระดมทุน จัดสรรงบประมาณและจัดทำรายงานทางการเงิน ขณะที่หลักสูตรต่าง ๆ (ดูกรอบที่ 1) ที่เครือข่ายในชุมชนใช้เพื่อการอบรมคงเป็นหลักสูตรมาตรฐานร่วมกันมากกว่าจะเป็นหลักสูตรที่ดัดแปลงตามสภาพชุมชน

จุดเด่นของการบริหารโครงการคือการประสานงานที่หลากหลายโดยเฉพาะ การประสานพลังร่วมกับกระทรวงกลาโหมด้วยการฝึกอบรมให้เหล่าทหารเป็นวิทยากรที่จะรับผิดชอบกิจกรรมต่าง ๆ ของกระทรวง และของศูนย์พัฒนาคุณธรรม

การยึดหลักการทำงานที่เน้น “ทำลายล้างยา ไม่ทำลายล้างคน” ทำให้ศูนย์พัฒนาคุณธรรมพิจารณาว่ารัฐบาลมีหน้าที่หลักในเรื่องของการปราบปรามยาเสพติด ส่วนวัด/ศูนย์พัฒนาคุณธรรมมีหน้าที่ปรบฯ โดยเน้นการประสานความร่วมมือระหว่าง กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม เป็นหลักในการดำเนินงาน

หากพิจารณาการประสานพลังร่วมภายใต้องค์กรเครือข่ายพระวิทยากรทั่วประเทศ จะสะท้อนให้เห็นถึงการทำงานเชิงรุกโดยมีศูนย์พัฒนาคุณธรรม 点多อย เป็นเส้นมี่อนศูนย์กลางของเครือข่าย พระวิทยากรที่เป็นเครือข่ายทั้งหมดต้องผ่านการฝึกอบรมของศูนย์ฯ เพื่อให้เกิดความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่ของการฝึกอบรมเน้นในเรื่องของการนำหลักสูตรต่าง ๆ ไปใช้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ เมื่อได้พระวิทยากรมีความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานแล้ว เครือข่ายพระวิทยากรเหล่านี้ก็จะเป็นกลไกหลักในการรุกกระดับภูมิภาคต่อไป กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา ส่วนเป้าหมายรองลงมา คือ เด็กเยาวชนและคนในชุมชน ตลอดจนบุคคลที่สนใจทั่วไป

โครงการพยาบาลบูรณาการการป้องกันและการบำบัดรักษาเข้าด้วยกันโดยปล่อยให้การป่วยเป็นความรับผิดชอบของรัฐตามแนวทางที่ได้กล่าวมาแล้ว ในส่วนของการบำบัดรักษาและพื้นฟูสมรรถภาพโดยการใช้การบูรณาการวิธีการทางการและจิตควบคู่ไปกับการฝึกอาชีพ การพยาบาลบูรณาการมาตราการต่าง ๆ เข้าด้วยกันที่สำคัญ คือ การใช้ชุมชนบำบัดโดยสร้างชุมชน “สัพพะยะ” ขึ้นเพื่อรองรับการใช้ชีวิตร่วมกันของผู้ผ่านการบำบัดรักษาที่ไม่สามารถลับไปใช้ชีวิตในชุมชนเดิมได้ เพราะ ได้รับการปฏิเสธ หรือไม่ก็เป็นเพราะชุมชนเดิมเติมไปด้วยสิ่งแวดล้อมที่จะยั่วยุ หรือบีบบังคับให้บุคคลเหล่านี้จำต้องกลับไปเสพยาเสพติดอีกรังหนึ่ง

ผลการดำเนินงาน

1. ทุนทางสังคม คุณลักษณะของโครงการที่เชื่อมโยงกับสถาบันศาสนาทำให้การสร้างเครือข่ายการสนับสนุนจากหน่วยงานและกลุ่มต่าง ๆ ของภาครัฐในชุมชนประสบความสำเร็จ ภารຍอมรับจากหน่วยงานของรัฐในระดับมหภาคโดยเฉพาะจากกระทรวงกลาโหมซึ่งให้โครงการสามารถลดความร่วมมือในระดับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างของผลลัพธิวิทยากรที่เป็นจำนวนมาก ตลอดจนการสามารถรักษาเข้าสู่สถานศึกษาในวงกว้างได้แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการสร้างทุนทางสังคมที่เป็นเครือข่ายองค์กรภาครัฐได้อย่างชัดเจนอย่างไรก็ตาม เนื่องจากโครงการของศูนย์ค่อนข้างเบ็ดเสร็จในตัวเอง ดังนั้นการใช้ทุนทางสังคมในการดำเนินงานจากกลุ่มองค์กรเอกชนจึงไม่ปรากฏชัดเจน (ยกเว้นด้านการระดมทุนของมูลนิธิ)

2. การลดลงของปัญหายาเสพติด โครงการสามารถผลิตวิทยากรด้านการป้องกันได้เป็นจำนวนมากดังได้กล่าวมาแล้ว วิทยากรเหล่านี้เป็นผู้ช่วยให้การเผยแพร่ความรู้เพื่อการป้องกันปัญหายาเสพติดกับเยาวชนและประชาชนทั่วไปเพิ่มจำนวนเป็นทวีคูณ ในด้านการบำบัดรักษา นั้น โครงการสามารถให้บริการแก่ผู้ติดยาเสพติดจำนวน 144 รายใน พ.ศ. 2545 และเพิ่มขึ้นเป็น 212 รายใน พ.ศ. 2546 ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาเหล่านี้ส่วนใหญ่ได้รับการส่งตัวมาจากศาล เนื่องจากโครงการไม่ได้ให้ความสำคัญกับการปราบปราม ดังนั้นจึงไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของผู้ค้าในพื้นที่

คำถามสำคัญคือ ปัญหายาเสพติดลดลงหรือไม่? เมื่อไม่มีการบันทึกข้อมูลจากโครงการ แต่คำให้สัมภาษณ์ของผู้รับผิดชอบบางตอนแสดงให้เห็นว่าปัญหายาเสพติดใน พ.ศ. 2547 ลดลง โดยผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “ไม่มีผู้ติดยาเสพติดรายใหม่เกิดขึ้น” และอีกตอนหนึ่งที่ตั้งข้อสังเกตว่า “ปี 2547 เด็กที่มา [รับการบำบัดรักษา] จะติดกาว ซึ่งใช้แทน

ยาบ้าและกัญชา” ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประสิทิพลดของนโยบายรัฐนั้น ผู้ให้ข้อมูลให้ข้อมูลว่าภายหลังการประกาศส่งความกับยาเสพติดแล้ว “ยาเสพติดหายไปในระดับหนึ่ง”

แม้ข้อมูลจะไม่ได้แยกแยะว่าการลดลงของปัญหายาเสพติดเป็นผลจากนโยบายของรัฐหรือการดำเนินงานในชุมชนอย่างชัดเจน แต่หากพินิจพิเคราะห์ถึงข้อมูลที่ได้นำเสนอไว้ ข้างต้นแล้ว ก็น่าจะได้ข้อสรุปคล้ายคลึงกับที่กล่าวไว้ในโครงการอื่น ๆ คือ การลดลงของปัญหายาเสพติดในพื้นที่โครงการนี้ได้รับอิทธิพลสำคัญจากนโยบายประกาศส่งความกับยาเสพติดของรัฐที่กล่าวเช่นนี้ เพราะโครงการนี้ดำเนินมากว่า 10 ปีแล้ว ข้อมูลระหว่าง พ.ศ. 2545 และ 2546 ยังคงแสดงถึงการเพิ่มขึ้นของผู้เข้ารับการบำบัดรักษาอย่างต่อเนื่อง แต่การเปลี่ยนแปลงที่ว่าเด็กที่เข้ารับการบำบัดรักษาใน พ.ศ. 2547 ส่วนใหญ่ติดการแทบที่จะเป็นยาบ้าและกัญชา แสดงให้เห็นว่าปัญหาระมัดระวังเป็นปีแรกใน พ.ศ. 2547 ภายหลังจากที่ประกาศส่งความกับยาเสพติดของรัฐเริ่มปรากฏชัดเจน ข้อมูลในส่วนนี้ได้รับการยืนยันจากคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า ผลของนโยบายทำให้ยาเสพติดหายไปในระดับหนึ่ง

ปัญหาอุปสรรค

สิ่งที่น่าจะช่วยให้โครงการประสบผลสำเร็จมากขึ้นคือ การจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ และครอบคลุมการดำเนินงานในทุกด้าน เนื่องจากการทำงานมีเครือข่ายกว้างขวางทั้งประเทศ ดังนั้นการรวบรวมและประมวลข้อมูลจึงเป็นหัวใจสำคัญของการประสานงาน หากโครงการสามารถจัดระบบข้อมูลได้ก็จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานได้ในทางหนึ่ง นอกจากนั้นหากโครงการให้ความสำคัญกับองค์กรภาคเอกชนภายในชุมชนมากขึ้นแล้วก็อาจจะเป็นอีกช่วงหนึ่งที่จะช่วยให้ประสบผลสำเร็จมากขึ้น ธรรมชาติของโครงการที่รับผิดชอบโดยสถาบันศาสนาทำให้โอกาสที่จะได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรท้องถิ่นมีมาก การให้ความสนใจกับมิตินี้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่โครงการอาจจะใช้เพิ่มประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

โครงการพัฒนาแผนตำบลแบบมีส่วนร่วม

ภูมิหลัง

การดำเนินงานภายใต้โครงการพัฒนาแผนตำบลแบบมีส่วนร่วมมีปรัชญาแตกต่างจากโครงการส่วนใหญ่ กลุ่มผู้รับผิดชอบเชื่อว่าการแก้ไขปัญหายาเสพติดทางตรงหรือแบบ “ซึ่งหน้า”

เป็นการเสี่ยงประหนึ่งเป็นการนำพาตนเองและชาวบ้านวิ่งเข้าไปชนกับลูกปืน ดังนั้น ยุทธศาสตร์ที่ใช้จึงเน้นไปที่การป้องกันยาเสพติดมากกว่าการปราบปรามโดยปล่อยให้ความรับผิดชอบด้านการปราบปรามส่วนใหญ่เป็นของทางการ ยิ่งไปกว่านั้นยุทธศาสตร์ยังเป็นการทำงานทางอ้อมที่ไม่ได้จัดกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดอย่างจริงแจ้งชัดเจนแต่กลับเน้นกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ส่งผลถึงการลดปัญหาทางอ้อมและที่สำคัญเน้นไปที่กระบวนการการทำงาน

ตำบลสามบันทิตเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบททั้งนี้ เพราะคำเรียกอุทัยเป็นที่ตั้งของโรงงานเป็นจำนวนมาก ชาวตำบลสามบันทิตส่วนใหญ่จึงหาเลี้ยงชีพจากการทำงานในภาคเกษตรกรรมเป็นหลักและภาคอุตสาหกรรมเป็นรอง คุณลักษณะของการมีส่วนผสมของสังคมอุตสาหกรรมทำให้การรวมกลุ่มในระดับองค์กรเป็นไปได้ยาก ผู้รับผิดชอบโครงการมีฐานความคิดว่าปัญหายาเสพติดเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม ดังนั้นการแก้ไขปัญหานี้จึงต้องกระทำไปพร้อม ๆ กับปัญหาคุณภาพชีวิตอื่น ๆ การเริ่มต้นของการทำงานจึงกระทำไปพร้อม ๆ กันระหว่างปัญหาเศรษฐกิจ-สังคมและปัญหายาเสพติด

การศึกษาชุมชนของกลุ่มผู้รับผิดชอบโครงการพบปัญหาสำคัญของชุมชนดังนี้

1. ปัญหาเศรษฐกิจโดยรวมชุมชน ซึ่งพ่อแม่ผู้ปกครองของเยาวชนรวมทั้งกลุ่มผู้ติดยาเสพติด ต้องเผชิญร่วมกัน คือ ปัญหา หนี้สิน ต้นทุนการทำงานสูง ราคาผลผลิตตกต่ำ ทำให้ต้องสาละวนอยู่กับการหารายได้ให้กับครอบครัว สิ่งนี้ส่งผลให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวเห็นห่างและนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว ครอบครัวแตกแยก เยาวชนขาดความอบอุ่นจึงหันไปใช้ยาเสพติดเป็นทางออก

2. ปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป สงผลกระทบในชุมชน มีค่านิยมต่อเงินมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ การเลียนแบบที่ขาดการใช้วิจารณญาณในการเลือกรับเลือกเสพสิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์จึงกล้ายเป็นปัญหาของชุมชน

3. ปัญหาทางด้านการเมืองท้องถิ่น โดยการเกิดขึ้นของ อบต. ซึ่งเป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่อยู่ใกล้กับสภากาแฟปัญหามากที่สุด ยังไม่สามารถทำให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาตำบลมีความครอบคลุมและปรากฏผลอย่างเป็นรูปธรรม ที่เป็นเช่นนี้ เพราะความสนใจส่วนใหญ่ของ อบต. ยังคงเน้นที่การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก กระบวนการแก้ไขปัญหานะในระดับนโยบายของท้องถิ่นจึงยังไม่ตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างแท้จริง

ในส่วนของปัญหายาเสพติดนี้ สถานการณ์ก่อนการประกาศนโยบายสังคมกับยาเสพติดค่อนข้างรุนแรง พัฒนาการของปัญหาไม่ได้เป็นปรากฏการณ์ในชุมชนเท่านั้นแต่

ส่วนหนึ่งเป็นการซักนำให้เข้ามาของเจ้าหน้าที่รัฐบาลคน ตัวยาที่เพรร์รับคือยาบ้าเป็นส่วนใหญ่ ผู้เสพกลุ่มใหญ่ที่สุดมีอายุระหว่าง 15-35 ปี โดยผู้เสพส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่ทำงานในโรงงาน ปัญหาของสถานประกอบการแห่งหนึ่งในชุมชนรุนแรงถึงข่านดมีลูกจ้างใช้ยาเสพติดถึง 30% ที่รุนแรงเพราะผู้จัดการหลายคนเป็นເອຍເຍเสียเงง ส่วนตัวรากไม่ค่อยเข้าไปตรวจหรือ ก่อนกว่าจะเข้าตรวจพนักงานก็รู้ตัวเสียก่อน ส่วนหนึ่งของกลุ่มผู้เสพอาจเป็นผู้ค้ารายย่อย สำหรับ ผู้ค้ารายใหญ่ส่วนหนึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่ประจำอยู่ในตำบล อีกส่วนหนึ่งเป็นคนนอกพื้นที่

สถานการณ์ช่วงนั้นถือว่ารุนแรง มีกรณีลักเล็กน้อยในชุมชน อาทิ เครื่องวิดน้ำ และปืนน้ำของชาวบ้านถูกขโมยอยู่เนื่อง ฯ ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาทำหนองน้ำมาก แต่ไม่ทราบว่าจะแก้ไขปัญหาได้อย่างไร การมีส่วนของเจ้าหน้าที่รัฐในปัญหาทำให้ ชาวบ้านต้อง ปิดเงียบไม่สนใจใคร เพราะกลัวที่จะเดือดร้อน

จากปัญหาที่พบทำให้กลุ่มผู้รับผิดชอบโครงการสังคมชุมชนที่ริเริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2543 เริ่มให้ความสนใจกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด ผู้รับผิดชอบในนาม “กลุ่มสังคม” ได้เป็นผู้ดึงชาวชุมชนเข้ามาร่วมกันพัฒนาแผนตำบลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ-สังคมรวมไปกับปัญหายาเสพติดในท้องถิ่น โครงการนี้เริ่มต้นในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกับ การประกาศงบประมาณกับยาเสพติดของรัฐบาล จนถึงขณะนี้บังส่วนของแผนพัฒนาตำบลได้จัดทำ เสร็จแล้วทั้งนี้โดยอาศัยการร่วมกันคิดร่วมกันทำของคนในชุมชนทั้ง 10 หมู่บ้านในตำบล จุดเน้น ของแผน คือ กระบวนการพัฒนาแผน และการจัดการกับปัญหายาเสพติดทางอ้อมโดยผสาน ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมของท้องถิ่น

ปัจจัยนำเข้า

- ศักยภาพความพร้อม ความคิดริเริ่มของคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะคุณสายฝน ตีริณวงศ์ และผู้ใหญ่ไฟแรงทรัพ บำรุงวงศ์ คุณสายฝน ซึ่งมีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับชุมชน และการทำแผนชุมชนในพื้นที่อื่น ๆ ตลอดจนเคยทำงานในโครงการกองทุนชุมชนเกิด แรงบันดาลใจที่จะทำโครงการดังกล่าวขึ้นในชุมชนของตนเอง จึงได้ประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนกับ ความคิดเห็นกับผู้ใหญ่ไฟแรงทรัพ บำรุงวงศ์ ซึ่งเป็นเพื่อนสนิท จากนั้นทั้ง 2 ท่านได้เป็นแกนกลาง หรือแกนนำสำคัญในการขยายแนวความคิดของโครงการนี้สู่ชุมชนในวงกว้าง นอกจากศักยภาพ การริเริ่มของคนหนุ่มสาวแล้ว กลุ่มองค์กรเดิมในชุมชน เช่น กลุ่มสังคมชุมชนที่ริเริ่ม หมู่ 9 ยังมี บทบาทสำคัญในโครงการนี้ กลุ่มองค์กรเหล่านี้เป็นองค์กรชุมชนที่เกิดจากการรวมกลุ่มของผู้ที่

ประสบปัญหาร่วมกัน และถือเป็นองค์กรที่สร้างการเรียนรู้ในกระบวนการการทำงานพัฒนาหรือกระบวนการการทำงานแบบกลุ่มของชาวบ้านอันเป็นฐานในการทำงานที่สำคัญของชาวบ้านหมู่ 9 และชาวบ้านทั้งตำบลในเวลาต่อมา

2. ระบบสนับสนุน โครงการพัฒนาแผนตำบลแบบมีส่วนร่วม ตำบลสามบันทิต มีระบบสนับสนุนจากแหล่งสำคัญ 2 แหล่ง คือ

2.1 สำนักงาน ปปส. ซึ่งให้การสนับสนุนด้านงบประมาณโครงการ พร้อมทั้งเป็นแหล่งข้อมูลและถ่ายทอดความรู้แก่โครงการและคนในชุมชน

2.2 องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น (อบต.) ถือเป็นส่วนสนับสนุนด้านงบประมาณที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่ง

3.นโยบายและมาตรการ เนื่องจากโครงการนี้ใช้วิธีผสมผสานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน ดังนั้น ภาพของนโยบายและมาตรการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับชุมชนจึงขาดความชัดเจน ปัจจัยนำเข้าที่สำคัญและเชื่อว่ามีอิทธิพลต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของปัญหาจึงกล่าวเป็นนโยบายชาติ ด้านการประกาศสงเคราะห์กับยาเสพติดแทนที่จะเป็นนโยบายและมาตรการที่พัฒนาขึ้นในท้องถิ่น

กระบวนการดำเนินงาน

เนื่องจากโครงการนี้กำหนดวัตถุประสงค์เพียงการจัดทำแผนของตำบล นอกจากนั้นวิธีการที่ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นวิธีอ้อมหรือผสมผสานกับการพัฒนาเศรษฐกิจ – สังคมของชุมชน ดังนั้น การดำเนินงานจึงยังขาดรูปธรรมที่ชัดเจน กระบวนการทำงานที่ผู้รับผิดชอบโครงการใช้ประกอบด้วย

1. เวทีชาวบ้าน วิธีการหลักที่ใช้คือการพูดคุยกับชาวชุมชนทุกหมู่บ้านในตำบล สามบันทิต การพูดคุยเป็นไปทั้งในแบบไม่เป็นทางการและเป็นทางการ การพูดคุยวิธีแรกหมายถึงการที่เจ้าหน้าที่โครงการหาโอกาสพบปะพูดคุยกับชาวบ้านตามวาระโอกาสต่าง ๆ

สำหรับการพูดคุยอย่างเป็นทางการได้แก่ การจัดเวทีในทุกหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและสำรวจหาความร่วมมือในการจัดทำแผน ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาโครงการสามารถจัดเวทีการพูดคุยในทุกหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 3 ครั้ง ส่วนการจัดเวทีพูดคุยในระดับตำบลได้จัดมาแล้ว 2 ครั้ง

2. การทำงานผ่านผู้นำ กลุ่มเป้าหมายหลักของโครงการคือผู้นำที่เป็นทางการของชุมชน อันได้แก่ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารงานส่วนตำบล อาสาสมัครหมู่บ้าน คณะกรรมการกลุ่มอาชีพต่าง ๆ หมู่บ้านละประมาณ 20 คน ซึ่งโครงการพยายามสร้างการมีส่วนร่วมในการร่วมกันคิดและร่วมกันพัฒนาแผนพัฒนาหมู่บ้าน เหตุผลสำคัญของการกำหนดให้ผู้นำเป็นทางการเหล่านี้เป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญก็ เพราะ กลุ่มนี้มีความน่าเชื่อถือ หากสามารถสร้างการยอมรับและพัฒนาความร่วมมือได้เป็นผลลัพธ์แล้ว ก็จะช่วยให้การทำงานกับชาวชุมชนมีประสิทธิภาพขึ้น

แนวทางหลักของโครงการคือ พยายามประสานงานกับผู้นำที่เป็นทางการในท้องถิ่น และคนในชุมชนเพื่อผลักดันให้ทุกฝ่ายในชุมชนร่วมกันพัฒนาแผนชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาพื้นฐานด้านปากท้อง ส่วนปัญหาเสพติดเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งของแผนของแต่ละชุมชนดังกล่าวเท่านั้น

ผลการดำเนินงาน

แม้ว่าจะมีการจัดกิจกรรมพบปะพูดคุยกับกลุ่มผู้นำและชาวบ้านของหมู่ต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ผลการดำเนินงานของโครงการยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมยังไม่เสร็จสิ้นดังนั้นกิจกรรมพัฒนารวมทั้งกิจกรรมด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดจึงยังไม่บังเกิดขึ้น ผู้รับผิดชอบโครงการยอมรับว่ายังไม่สามารถสร้าง “ความเป็นประชาคมที่เข้มแข็ง” ได้ ขณะเดียวกันการพยายามทำงานในระดับที่กว้างเกินไป (หมายถึงหวังผลทั้งตำบล) ทำให้ขาดรากฐานการทำงานที่มั่นคง อย่างไรก็ตามผลจากการพูดคุย การผลักดันผ่านผู้นำ ตลอดจนการติดต่อประสานงานระหว่างโครงการได้ก่อให้เกิดผลลัพธ์บางประการ

1. ความตระหนัก ผู้รับผิดชอบโครงการเชื่อว่าคนในชุมชนมีความรู้ ความตระหนักในปัญหาเสพติดของชุมชน แต่ยังไม่มีการแสดงออก หรือจัดกิจกรรมเพื่อกำนั่งด้วยเหตุผลบางประการ ประการแรก ปัญหาพื้นฐานด้านปากท้องมีความสำคัญ เร่งด่วนกว่า ดังนั้นทุกคนจึงใช้เวลาส่วนใหญ่แก้ไขปัญหาพื้นฐานเหล่านี้ เหตุผลประการที่สองเกี่ยวกับความปลอดภัย และเหตุผลประการสุดท้ายคือในชุมชนยังคงถือว่าเป็นเรื่องของผู้นำในชุมชน หากผู้นำชุมชนยังไม่เขยย การแก้ไขปัญหาของชุมชนก็จะไม่บังเกิดขึ้น

2. ทุนทางสังคม การปฏิบัติตามโครงการนำไปสู่การสร้างเครือข่ายขององค์กรในชุมชนซึ่งเป็นที่มาของการสนับสนุนการดำเนินงาน ในส่วนแรกได้เกิดความเป็นประชาคมขึ้นในตำบล แม้ว่าจะเป็นเพียงจุดเริ่มต้นหรือยังไม่เป็นประชาคมที่เข้มแข็งก็ตาม นอกจานั้น การทำงานร่วมกับคณะกรรมการของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนตลอดจนหน่วยงานที่เป็นทางการ อาทิ อบต. ยังเป็นการเริ่มต้นวางแผนรากฐานของการระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากกลุ่มและองค์กรในชุมชน

3. ผลของนโยบายรัฐ การเลือกศึกษาโครงการนี้ทั้ง ๆ ที่โครงการยังไม่สามารถสร้างผลลัพธ์ที่ชัดเจน เพราะต้องการให้การวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากนโยบายประการสังคมกับยาเสพติดของรัฐชัดเจนขึ้น โครงการนี้เริ่มต้นขึ้นในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกับนโยบายของรัฐ แต่ยังไม่มีการจัดกิจกรรมใด ๆ ร่วมทั้งด้านป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในชุมชน ในลักษณะนี้จึงแตกต่างจากการนี้อ่อน ๆ ที่มีการดำเนินงานตามโครงการแล้วซึ่งทำให้ยากแก่การแยกแยะว่าการเปลี่ยนแปลงของสภาพปัจจุบันเป็นผลจากนโยบายรัฐ หรือกิจกรรมตามโครงการ หรือจากปฏิสัมพันธ์ของการดำเนินงานทั้งสองระบบ

หากการศึกษาครั้งนี้พบว่า สภาพปัจจุบันยาเสพติดของตำบลสามบันทิดลดลงทั้ง ๆ ที่ไม่มีการจัดโครงการใด ๆ เป็นการเฉพาะในพื้นที่นี้แล้ว ก็จะได้ข้อสรุปยืนยันที่นักแনั่นขึ้นกว่านโยบายรัฐประสบผลสำเร็จในวงกว้าง และสามารถส่งผลถึงระดับชุมชนรากหญ้า

คำสัมภาษณ์จากผู้รับผิดชอบโครงการหานตอนที่สั่งห้อนให้เห็นว่าปัจจุบันยาเสพติดในตำบลสามบันทิดลดลงจริง ทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีการจัดกิจกรรมภายใต้โครงการนี้นอกจากการพูดคุยหรือใช้เวทีชาวบ้านเพื่อการพัฒนาแผนแก้ไขปัจจุบันเศรษฐกิจ-สังคมในชุมชนเท่านั้นนโยบายของรัฐทำให้ชุมชนต้องให้ความสนใจกับปัจจุบันยาเสพติด การอึกซเรย์พื้นที่ปัจจุบันในตำบลทำให้ทราบจำนวนของผู้เสพและผู้ด้าที่ชัดเจนขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ในหมู่ 9 หมู่บ้านจำนวนผู้เสพที่แน่นอนว่ามี 21 คน ส่วนผู้ด้ารายย่อยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเดียวกับผู้เสพ ในช่วงของการใช้นโยบายของรัฐทำให้สถานการณ์ยาเสพติดเบาบางลงมาก หรือกล่าวได้ว่า แทบจะไม่มีเหลืออยู่เลย ยาเสพติดกล้ายเป็นสิ่งที่หาซื้อได้ยาก ผู้ด้ารายใหญ่ที่เป็นกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐหายไปจากชุมชน กลุ่มผู้เสพต้องเปลี่ยนไปเสพยาเสพติดประเภทอื่นแทน ปรากฏการณ์ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนก็เปลี่ยนไปทางที่ดีขึ้น เช่นกัน นโยบายแข็งกร้าวของรัฐทำให้ฟื้อแม่ผู้ปกครองกล้าแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมมากขึ้น ขณะเดียวกันก็ไม่พบว่ามีผู้เสพรายใหม่เพิ่มขึ้นในตำบล

หากข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชื่อถือได้แล้วก็น่าจะได้ข้อสรุปที่หนักแน่นว่าในนโยบาย ประกาศสงเคราะห์กับยาเสพติดของรัฐมนตรีประสิทธิผลจริงอย่างน้อยก็ในพื้นที่จังหวัดอยุธยา ซึ่งเป็นตัวแทนของพื้นที่ภาคกลางสำหรับการศึกษาครั้งนี้ ประสิทธิผลของนโยบายรัฐมนตรีคำนึงมากพอที่ลดปัญหายาเสพติดแม้แต่ในพื้นที่ที่ไม่มีโครงการเฉพาะด้านยาเสพติดอยู่เลยดังเช่นในเขตตำบลสามบันทิด อำเภอ忠ศัย จังหวัดอยุธยา

ปัญหาอุปสรรค

การดำเนินงานของโครงการสะท้อนถึงปัญหางานประจำ บางส่วนของปัญหาเหล่านี้เกี่ยวข้องกับข้อจำกัดภายในชุมชนหรือของบุคคลที่ยังไม่สามารถแก้ไขให้ลุล่วงได้ ในเบื้องแรกนั้นปัญหาเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะโครงการที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการทำงานจัดทำแผนมากกว่าจะเป็นผลลัพธ์ของการดำเนินงานจากกระบวนการนำเสนอไปปฏิบัติ จุดเน้นในลักษณะนี้อาจจะเป็นผลดีในระยะยาวในแง่ของการพัฒนาบุคคลในชุมชน แต่สำหรับผลกระทบระยะสั้นที่เป็นรูปธรรมโดยเฉพาะในด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแล้ว ยังไม่ปรากฏชัดเจน นอกจากปัญหาพื้นฐานในด้านนี้แล้ว ผู้รับผิดชอบโครงการได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ดังนี้

1. **ความร่วมมือจากผู้นำชุมชน** ผู้รับผิดชอบโครงการมีทัศนะว่าผู้นำหมู่บ้านและอบด. ยังคงยึดติดกับกรอบความคิดเก่า ๆ และมีความขัดแย้งกัน นอกจากนั้นผู้นำชุมชนหลายพื้นที่ยังมีปัญหาส่วนบุคคล อาทิ ขาดประสบการณ์ บุคลิกภาพส่วนตัว

2. **ลำดับความสำคัญ** เนื่องจากชุมชนนี้มีความเป็นเมืองหรือส่วนเทศบาลรวมอยู่ส่วนหนึ่ง จึงทำให้การรวมกลุ่มทำได้ยาก นอกจากนั้นชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญกับปัญหาระเลี้ยงชีพเป็นอันดับแรก การมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงยังไม่ชัดเจน

3. **การแก้ไขปัญหายาเสพติดในระยะยาว** คงคล้ายคลึงกับช่วงทดลองตะเคียนที่ผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาแผนตำบลแบบมีส่วนร่วมให้ข้อมูลว่าในขณะนี้ปัญหายาเสพติดอาจจะเพิ่มขึ้นหากรัฐไม่ทางทำให้หน่วยงานมีความยั่งยืน ตัวชี้วัดที่บ่งบอกว่ายาเสพติดกำลังจะกลับมาของชุมชนนี้คงคล้ายคลึงกับที่คลองตะเคียนกล่าวคือ การเริ่มกลับมาจับกลุ่มน้ำสูมของเยาวชนในตำบล ดังที่ผู้รับผิดชอบโครงการสะท้อนข้อมูลไว้ในตอนหนึ่งของการสัมภาษณ์ว่า “พอวัยรุ่นเริ่มจับกลุ่มกัน ซึ่งมอเตอร์ไซด์กัน เนื่องกับที่เคยเป็นเมื่อปีก่อน ๆ ที่ยังไม่มีการประกาศสงเคราะห์อย่างเด็ดขาด และอีกอย่างแหล่งก็มาจากการที่เดิม...”

โครงการถักทอเครือข่ายพลังชุมชน-พลังแผ่นดิน

ภูมิหลัง

โครงการถักทอเครือข่ายฯ มีลักษณะคล้ายคลึงกับโครงการพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วมซึ่งได้กล่าวมาแล้ว กล่าวคือ เป็นการทำงานที่ไม่ได้มุ่งให้เกิดผลกระทบจากการป้องกันและแก้ไขปัญหาฯ เสพติดโดยตรง โครงการใช้ชูปแบบของการส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จักคิดเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง นอกจากนั้นยังพยายามประสานให้เกิดการดำเนินงานครอบคลุมทั้งจังหวัดโดยผ่านเครือข่ายองค์กรชุมชน การดำเนินงานที่ผ่านมาซึ่งมีระยะเวลาเพียง 1 ปี

ปัจจัยนำเข้า

1. **ศักยภาพความพร้อม** โครงการพยายามจัดตั้งคณะกรรมการประจำจังหวัดจากบุคลากรที่มีความชำนาญและเป็นตัวแทนของฝ่ายต่าง ๆ ในชุมชนจำนวน 37 คน บุคคลเหล่านี้ประกอบด้วยข้าราชการ ผู้แทนจากภาคเอกชน กลุ่มองค์กร เครือข่าย ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป คณะกรรมการพยายามใช้ศักยภาพของศูนย์ต่อสู้เพื่อเข้ามายาเสพติดที่รัฐเป็นผู้จัดตั้งขึ้นในระดับต่าง ๆ (ศตส.)

2. **ระบบสนับสนุน** เนื่องจากโครงการพยายามอิงการทำงานกับหน่วยงานประสานงานของรัฐ คือ ศตส. ดังนั้น ศตส. จึงกลายเป็นระบบสนับสนุนสำคัญของโครงการ การสนับสนุนเหล่านี้ได้แก่ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เสพ ผู้ค้าในพื้นที่ นอกจาก ศตส. แล้วเครือข่ายพันธมิตรในจังหวัดถือเป็นระบบสนับสนุนสำคัญที่ช่วยให้การทำงานดำเนินไปได้ เครือข่ายพันธมิตรประกอบด้วยกลุ่มสตรีจังหวัด เครือข่ายชุมชนเมือง เครือข่ายประชาธิรัฐ ชุมชนกำนันผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ

3. **นโยบายและมาตรการ** ดังที่กล่าวมาแล้วว่าการทำงานของโครงการพยายามสนองตอบต่อนโยบายรัฐในเรื่องนี้ ดังนั้น นโยบายการประกาศสงเคราะห์กับยาเสพติดจึงเป็นแนวทางที่โครงการยึดถือ นอกจากนั้นโครงการยังอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนของนักคิดสำคัญ ๆ เพื่อพยายามทำให้ผลของการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในชุมชนคงอยู่ได้แม้มาตรการของรัฐจะถูกลดความสำคัญหรือยุติลง

กระบวนการดำเนินงาน

1. **สนับสนุนการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด** กระบวนการที่โครงการใช้เน้นไปที่การทำงานทางอ้อม หรือเป็นเพียงการส่งเสริมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่ การส่งเสริมเหล่านี้ประกอบด้วย

1.1 **การปรับวิธีคิดของชุมชน** การทำงานในขั้นตอนนี้เริ่มจากการพยายามทำความเข้าใจกับผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และเยาวชนในชุมชน หลังจากนั้นจึงจัดเวลาที่พบปะให้กับชุมชนเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนะและร่วมกันคิดหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหา ผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการร่วมกันคิด คือแผนงานที่พร้อมจะนำไปปฏิบัติได้ ในส่วนของการปฏิบัติตามแผนนั้นโครงการจะหาทางสนับสนุนเพื่อให้แผนงานบังเกิดผล อาทิ ประสานงานกับ อบต. เพื่อการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน

1.2 **บูรณาการกับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม** ในส่วนของการป้องกันปัญหายาเสพติด โครงการพยายามผสมผสานการดำเนินงานกับการแก้ไขปัญหาความยากจน การศึกษา สาธารณสุข วิธีการนี้คล้ายคลึงกับโครงการพัฒนาแผนตำบลแบบมีส่วนร่วม

1.3 **ชุมชนบำบัด** ในด้านการบำบัดรักษา โครงการให้ความสำคัญกับวิธีการบำบัดโดยการจัดสภาพชุมชนให้เหมาะสมและมีส่วนเอื้ออำนวยต่อการบำบัดรักษา ผู้ติดยาเสพติด วิธีการนี้ประกอบด้วย

- การสร้างทัศนะชุมชนให้ยอมรับผู้ติดยาเสพติด
- ผู้รับการบำบัดต้องใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในชุมชนและหลีกเลี่ยงการพักรักษาตัวในสถานบำบัดรักษา
- จัดหาอาชีพให้ผู้ผ่านการบำบัดรักษา
- ให้คุณในชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการกำบัตรักษาและพื้นที่สมรรถภาพ โดยจัดการดูแลในลักษณะของชุมชนเอื้ออาหาร

2. **การบริหาร** โครงการใช้การบริหารงานโดยพยายามจัดตั้ง คณะกรรมการระดับจังหวัดซึ่งมีองค์ประกอบจากผู้แทนภาครัฐและเอกชน นอกจากนั้นโครงการตั้งผู้ประสานงานจังหวัด ซึ่งบุคคลนี้เป็นผู้ประสานงานเพื่อให้เกิดคณะกรรมการระดับอำเภอพร้อมทั้งผู้ประสานงานหลัก จากนั้นการทำงานในระดับอำเภอจะนำไปสู่การจัดตั้งคณะกรรมการระดับชุมชนและ ผู้ประสานงานระดับตำบล ในขั้นตอนสุดท้ายคณะกรรมการและผู้ประสานงานระดับตำบลจะหาวิธีการทำให้เกิด

คณะทำงานและผู้ประสานงานในระดับหมู่บ้านหรือชุมชนต่อไป คณะทำงานและผู้ประสานแต่ละระดับ ทำงานกับเป็นเครือข่ายตามแนวทางในข้อ ครอบคลุมทั้งจังหวัด

โครงการคาดหวังว่าการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในแต่ละระดับจะช่วยให้เกิดการทำงานที่เป็นรูปธรรมและเชื่อมโยงกันทุกระดับ ในกรณีที่การทำงานในพื้นที่มีปัญหาอุปสรรค คณะทำงานในระดับที่เหนือขึ้นไปจะเป็นผู้คุยให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ ในลักษณะของพี่เลี้ยงเพื่อช่วยแก้ไขปัญหานั้น ๆ ให้ลุล่วงไป ความช่วยเหลืออาจปรากฏในรูปของคำแนะนำ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ สำหรับการทำงานในแต่ละระดับนั้นกำหนดให้คณะกรุณาระบุประจำพื้นที่มีอิสระในการทำงานอย่างเต็มที่

ผลการดำเนินงาน

เนื่องจากโครงการเพิ่งเริ่มดำเนินงานมาเพียง 1 ปี ประกอบกับลักษณะของหลักและวิธีการที่เน้นการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของชุมชน ดังนั้นการดำเนินงานจึงยังไม่ปรากฏผลชัดเจน เจ้าหน้าที่โครงการได้ยอมรับว่า การทำงานมีขอบเขตกว้างขวางในลักษณะของการปูพรม ดังนั้น “แผนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืนทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด จึงยังไม่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมมากนัก” เมื่อเป็นดังนี้ ผลการเปลี่ยนแปลงสุดท้ายยังไม่ได้แก่ สภาพปัญหาเกี่ยวกับผู้ค้า - ผู้เสพ จึงยังไม่สามารถรายงานได้ว่าเป็นผลจากโครงการอย่างไรก็ตามในแต่ละช่วงการเตรียมการด้านการสร้างภาคีความร่วมมือแล้ว โครงการมีความพร้อมที่จะสร้างความมีส่วนร่วมกับองค์กรต่าง ๆ เกือบทั้งจังหวัดอยู่ยาได้

ปัญหาอุปสรรค

ปัญหาสำคัญของโครงการคือ ขอบเขตของงานที่ดูจะกว้างขวางเกินศักยภาพโดยรวมของโครงการ การจะทำงานในลักษณะนี้ได้อย่างประสบผลสำเร็จต้องอาศัยความพร้อมในด้านต่าง ๆ การพยายามสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในลักษณะของพลังชุมชน-พลังแผ่นดินเป็นความคิดริเริ่มที่เป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน แต่โครงการยังคงต้องใช้ความพยายามอีกมาก

บทสรุปจากการนิสิติกษาของจังหวัดอยุธยา

โครงการที่เลือกศึกษาในจังหวัดอยุธยาประกอบด้วย โครงการลักษณะต่าง ๆ ทั้งที่เป็นโครงการที่บูรณาการการทำงานทุกด้าน (เครือข่ายชาวคลองตะเคียน) โครงการที่เน้นการปรับปรุง (เครือข่ายบัวหลวงรวมใจต้านภัยยาเสพติด) โครงการที่เน้นการป้องกัน (ศูนย์พัฒนาคุณธรรม) และโครงการที่เป็นการแก้ไขปัญหาทางช้อม (การพัฒนาแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมและเครือข่ายถักทอพลังชุมชน-พลังแผ่นดิน) โครงการเหล่านี้นอกจากจะมีวิธีการทำงานที่แตกต่างกันแล้ว การดำเนินงานยังอยู่ในระยะต่าง ๆ กันไป ความแตกต่างของโครงการเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อการหาข้อสรุปเชิงนโยบายบางประการโดยเฉพาะในด้านนโยบายของรัฐด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดซึ่งเป็นประเด็นสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลการศึกษาของจังหวัดอยุธยาซ่วยให้ภาพเกี่ยวกับนโยบายของรัฐเพิ่มเติมจากที่กล่าวไว้ในส่วนของการวิจัยเอกสารดังนี้

1. **ประสิทธิผลของนโยบายรัฐ** ข้อมูลจากพื้นที่จังหวัดอยุธยาแสดงผลยืนยันข้อมูลจากการวิจัยเอกสารที่บ่งบอกว่าปัญหายาเสพติดภัยหลังนโยบายประการส่งความกับยาเสพติดลดลงอย่างชัดเจน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่โครงการในพื้นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ ปัญหายาเสพติดระหว่าง พ.ศ. 2546-2547 ลดลงอย่างชัดเจน

ที่สำคัญกว่านั้นคือ การพิจารณาประสิทธิผลที่ใช้นโยบายรัฐเป็นหลักของโครงการต่าง ๆ ในพื้นที่ร่วมกัน แสดงนัยว่าประสิทธิผลของนโยบายรัฐมีมากกว่าประสิทธิผลของโครงการย่อย ๆ ในพื้นที่ การสรุปผลในลักษณะนี้มาจากการเหตุผลดังนี้

1.1 ประสิทธิผลของโครงการต่าง ๆ ในช่วงก่อนหน้าการประการใช้นโยบายของรัฐได้ปรากฏชัดเจน ตราบจนภัยหลังการใช้นโยบายประการส่งความกับยาเสพติด การลดลงของปัญหายาเสพติดของพื้นที่ภัยได้โครงการต่าง ๆ จึงปรากฏชัดเจน

1.2 ปัญหาในพื้นที่โครงการที่แม้จะยังไม่ปรากฏการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมเลยคือ จำเร็วอุทัยในช่วงประการใช้นโยบายของรัฐลดลง เช่นกัน ปรากฏการณ์นี้ให้ข้อพิสูจน์ว่าลำพังเพียงนโยบายของรัฐเพียงส่วนเดียวสามารถลดปัญหาในชุมชนได้

เมื่อประมวลปรากฏการณ์เหล่านี้เข้าด้วยกัน จึงได้ข้อสรุปว่าประสิทธิผลของนโยบายรัฐอย่างน้อยก็ในเขตจังหวัดอยุธยา มีอิทธิพลในการลดปัญหายาเสพติดมากกว่าประสิทธิผลของโครงการย่อย ๆ ในพื้นที่ ในทางกลับกันอาจสรุปได้ว่าหากปล่อยให้โครงการในพื้นที่ดำเนินไปตามลำพังโดยปราศจากการสนับสนุนอย่างจริงจังจากนโยบายจากส่วนกลางแล้ว การลดปัญหายาเสพติดไม่สามารถบรรลุได้

2. ความยั่งยืนของประสิทธิผล ข้อมูลจากพื้นที่บ่งบอกว่าปัญหายาเสพติดที่ลดลง ก่อนหน้านี้กำลังจะกลับมาเนื่องจากมีสิ่งบ่งบอกบางประการ อาทิ การจับกลุ่มมัวสุนของเยาวชน เริ่มกลับมาปรากฏอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น ปัญหาของนโยบายรัฐที่สำคัญ คือ จะสร้างความยั่งยืนของ ประสิทธิผลได้อย่างไร การทุ่มเททรัพยากรของรัฐในระดับที่ผ่านมาคงเป็นไปไม่ได้ ดังนั้นรัฐจะแก้ไขปัญหาความยั่งยืนของประสิทธิผลได้อย่างไร โดยเฉพาะข้อสูปจากข้อ 1 บ่งบอกว่าลำพังเพียง การดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ ในพื้นที่ไม่มีอำนาจมากพอที่จะลดปัญหายาเสพติด

3. การลดเม็ดสิทธิมนุษยชน ข้อมูลจากอย่างน้อย 2 พื้นที่ของจังหวัดอยุธยาคือ ตำบลคลองตะเคียนและตำบลสามบันทิตซึ่งให้เห็นว่าผลกระทบในด้านของการลดเม็ดสิทธิมนุษยชนจากนโยบายรัฐน่าจะมีอยู่จริงปัญหาในมิตินี้ได้แก่ การจำกัดดอน การซ้อมผู้ต้องหา

4. ประสิทธิผลของมาตรการการลดอุปทาน การประกาศสงเคราะห์กับยาเสพติด ซึ่งเป็นนโยบายที่เน้นการลดอุปทานของรัฐ ตลอดจนกรณีของโครงการเครือข่ายบัวหลวงที่เน้น การปราบปรามปรากฏผลที่สอดคล้องกันว่าสามารถลดปัญหายาเสพติดได้รวดเร็วชัดเจนซึ่ง สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับชุมชนได้ กล่าวโดยสรุปคือการแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วย การปราบปรามเพียงด้านเดียวหากจะทำอย่างจริงจังและทั่วถึงสามารถลดปัญหายาเสพติดได้อย่างไรก็ตามการใช้มาตรการปราบปรามอย่างเข้มงวดมีปัญหางานประจำการ คือ

4.1 ผลข้างเคียง อาทิ การลดเม็ดสิทธิมนุษยชน หรือปัญหาสังคมต่อเนื่องดังที่ ปรากฏในพื้นที่ลาดบัวหลวง คือ ปัญหาที่เกิดกับครอบครัวของผู้ค้า และผู้เสพที่ถูกจับกุมซึ่งชุมชน ต้องรับภาระต่อไป

4.2 การใช้มาตรการปราบปรามมาสามารถสร้างการมีส่วนร่วมจากประชาชนได้ไม่มากเท่ากับมาตรการอื่น ที่เป็นเช่นนี้ เพราะการมีส่วนร่วมในมาตรการปราบปราม มีความลี่ยง การสร้างการมีส่วนร่วมในการปราบปรามอาจต้องให้สินบนนำจับ หรือชี้เบาะแสดังเช่นที่รัฐใช้ในวง กว้าง และที่ชุมชนลาดบัวหลวงใช้ในระดับท้องถิ่น โดยหลักแล้วการสร้างการมีส่วนร่วมใน ลักษณะนี้ไม่เหมาะสมนัก

5. ยาเสพติดกับสังคม ผลจากการใช้นโยบายของรัฐและการดำเนินงานในชุมชน ประหนึ่งจะทำให้ได้ข้อสรุปว่าการจัดการกับปัญหายาเสพติดคงจะกระทำได้เพียงการควบคุมให้อยู่ในระดับที่สามารถจัดการได้เท่านั้น การขจัดยาเสพติดจากสังคมทั้งหมดคงเป็นไปไม่ได้ ข้อมูล การนำบัดรักษาจากพื้นที่จังหวัดอยุธยาแสดงให้เห็นว่าในขณะที่การปราบปรามยาบ้าประสบ ผลสำเร็จอย่างชัดเจนนั้น การแพร่ระบาดเปลี่ยนไปสู่ยาเสพติดประเภทอื่น ๆ อาทิ สารระเหย และพืชกระท่อม ปัญหายาเสพติด จึงคล้ายคลึงกับปัญหาสังคมบางประเภท อาทิ การเล่นการพนัน

และปัญหา โซเคนี กล่าวคือ เป็นปัญหาที่อยู่คู่กับสังคมนานแล้วอาจจะตลอดไป การแก้ไขปัญหาคงจะทำได้ดีที่สุดคือควบคุมให้อยู่ในระดับหนึ่งเท่านั้น

6. สัญญาณเตือนภัยของปัญหายาเสพติด การศึกษาในชุมชนแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการใช้ยาเสพติดสัมพันธ์กับพฤติกรรมชายขอบอื่น ๆ อาทิการจับกลุ่มมัวสุม การแข่ง รถจักรยานยนต์ ฯลฯ เจ้าหน้าที่โครงการอาศัยพฤติกรรมเหล่านี้เป็นสัญญาณเตือนภัย หรือบ่งชี้ สถานการณ์ปัญหายาเสพติด หากพฤติกรรมชายขอบเหล่านี้สามารถบ่งชี้สถานการณ์ยาเสพติดใน พื้นที่ได้อย่างเที่ยงตรงแล้ว การพัฒนาตัวแบบเพื่อใช้สอดคล้องกับในระดับมหภาคเพื่อเป็นสัญญาณ เตือนภัย หรือตัวชี้วัดของปัญหายาเสพติดก็น่าจะเป็นไปได้

บทที่ 6

กรณีศึกษาพื้นที่เขตกรุงเทพฯ

การศึกษาการดำเนินงานของโครงการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในเขตคลองเตย ประกอบด้วยโครงการที่คัดเลือกมาจากโครงการในเขตคลองเตย 5 โครงการ โดยโครงการเหล่านี้รับผิดชอบโดยภาคประชาชนในชุมชนแต่เมืองลักษณะและสถานะแตกต่างกันไป การรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์จากผู้รับผิดชอบโครงการ คุณลักษณะของโครงการทั้ง 5 สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 6.1

สรุปสาระสำคัญของโครงการในเขตคลองเตยที่คัดเลือกมาศึกษา

โครงการที่	ชื่อโครงการ	ลักษณะโครงการ	พื้นที่โครงการ
1	ชุมชนพัฒนา 70 ไกร	เน้นการทำงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน	ชุมชนพัฒนา 70 ไกร เขตคลองเตย
2	ชุมชนร่วมใจสามัคคี	เน้นการประสานงานที่ดีระหว่างชุมชนกับหน่วยงาน/องค์กร	ชุมชนร่วมใจสามัคคี เขตคลองเตย
3	วัดสะพานพระโขนง	เน้นการจัดโครงการฝึกอบรมโดยใช้หลักธรรมาภิบาลพุทธศาสนา	เขตคลองเตย
4	สมาคมอาสาสมัครต่อต้านยาเสพติด	เน้นการป้องกันป้องปราม บำบัดผู้ติดยา และการพัฒนาคน	เขตคลองเตย
5	ชุมชนข้าฯ ขออาสา ทำความดีเพื่อแผ่นดิน	เน้นการจัดโครงการฝึกอบรมและการเปิดเวที	เขตคลองเตย

ชุมชนพัฒนา 70 ไร่

เขตคลองเตย

ภูมิหลัง

จากการศึกษาพบว่าพื้นที่เขตชุมชนพัฒนา 70 ไร่ เป็นพื้นที่ที่มีระดับความรุนแรงของปัญหายาเสพติดมากที่สุดในเขตคลองเตย ดังคำบอกเล่าของประธานชุมชน ที่กล่าวว่าในชุมชนจะมีคนเสพยา นอนจีดยาเสพติด และเสียชีวิต เพราะเสพยาเป็นจำนวนมาก โดยยาเสพติดส่วนใหญ่ก็คือ เอโรอีน ผงขาว และยาบ้า หรือเสียงสะท้อนจากเยาวชนในชุมชนที่กล่าวว่า เดຍพับเห็นการค้ายาเสพติดในชุมชน คำบอกเหล่าเล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงของปัญหายาเสพติดในพื้นที่ชุมชนพัฒนา 70 ไร่ เป็นอย่างดี

ด้วยสถานการณ์ที่ค่อนข้างรุนแรงนี้ ส่งผลให้ช่วงเวลา ก่อนที่จะมีการประกาศงบประมาณต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดของรัฐบาล ชุมชนไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาได้อย่างจริงจัง ประกอบกับการมีกลุ่มอิทธิพลซึ่งเป็นผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชน ชาวบ้านจึงไม่กล้าที่จะไปต่อสู้ ทำได้เพียงการเก็บข้อมูลรายชื่อผู้ค้าทั้งรายย่อยและรายใหญ่ไว้เป็นหลักฐาน ซึ่งมีทั้งการบันทึกข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร และแอบถ่ายรูปไว้ เมื่อได้ข้อมูลที่แน่นดึงแจ้งไปยังสถานีตำรวจน้ำที่อยู่ใกล้พื้นที่ หรือแจ้งข้อมูลผ่านระบบตู้ปัน เนื่องจากชาวบ้านเห็นว่าสถานีตำรวจนี้ไม่สามารถจัดการกับผู้ค้ายาเสพติดเหล่านี้ได้

สำหรับต้นเหตุของปัญหายาเสพติดในชุมชน คนในชุมชนมองว่ามีความเกี่ยวข้องกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมในพื้นที่ กล่าวคือ ชุมชนพัฒนา 70 ไร่ เป็นชุมชนขนาดใหญ่มีประชากรราว 1,086 หลังคาเรือน 3,000 กว่าครอบครัว และประชากร 8,000 กว่าคน อาศัยอยู่กันอย่างแออัด ซึ่งการที่คนส่วนใหญ่พยพมาจากแหล่งอื่น ทำให้ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ยาเสพติดในชุมชนได้ อีกทั้งการเข้ามาของคนจำนวนมากยังก่อให้เกิดปัญหาการว่างงาน ปัญหาความยากจน ปัญหาการติดการพนัน ตลอดจนปัญหาสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ส่งเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติดด้วยกันทั้งสิ้น โดยเฉพาะเรื่องความยากจน ถือเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดผู้ค้า ผู้เสพ และคนเดินยอต ในชุมชน

การแพร่ระบาดของยาเสพติดเริ่มตั้งแต่ปี 2539 โดยผู้เสพส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนที่มีอายุประมาณ 14-16 ปี ซึ่งเริ่มจากการดูมากา สาระเหยียต่างๆ ก่อนที่จะเข้าสู่การเสพยาบ้าในช่วงระยะเวลาหนึ่น เยาวชนร้อยละ 30-40 จะเสพสิ่งเสพติดเหล่านี้ เด็กบางคนเข้ามาสู่กระบวนการค้ายาเสพติดเนื่องจาก ต้องการเงินมาเล่นเกมส์คอมพิวเตอร์ จึงตัดสินใจเข้าร่วม

กระบวนการดังกล่าว เป็นต้นว่า เป็นผู้เดินยอดให้กับผู้ค้ารายใหญ่ ในส่วนของผู้ค้าคนนั้น ผู้ค้ารายย่อยมีประมาณร้อยละ 20 และรายใหญ่ประมาณร้อยละ 10 สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงของปัญหายาเสพติดในพื้นที่ชุมชนได้เป็นอย่างดี

ปัจจัยนำเข้า

1. ศักยภาพความพร้อม

- วิกฤตปัญหายาเสพติดในพื้นที่

เนื่องจากสถานการณ์ในพื้นที่มีความรุนแรงเป็นอย่างมาก ทำให้หลายฝ่ายมีความต้องการที่จะร่วมมือกันทำงานเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ดังนั้นเมื่อรัฐมีนโยบายประกาศงบประมาณกับยาเสพติด จึงเกิดการรวมตัวของคนในชุมชน เช่น เกิดกลุ่มอาสาสมัครเดินเรวยาม หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า รปภ. ผู้ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการดูแลควบคุมสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในชุมชน นอกจากนี้วิกฤตปัญหาดังกล่าวยังส่งผลให้คนในชุมชนมีความกลัวที่จะต่อสู้กับกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มอิทธิพลต่างๆ เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหายาเสพติดให้หมดไปจากชุมชน

- คณะกรรมการชุมชนที่มีความเข้มแข็ง

ผลจากการที่ผู้นำเดิมต้องพ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากความอ่อนแอกลุ่มผลประโยชน์ในพื้นที่ ส่งผลให้คนในชุมชนที่มีความตั้งใจที่จะทำงานให้แก่ชุมชนอย่างแท้จริงมีโอกาสที่จะได้รับการคัดเลือกจากชุมชน และมีโอกาสในการทำงาน ก่อให้เกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี

- การมีแหล่งทุนของตนเอง

ชุมชนมีรายได้จากการให้เช่าพื้นที่จัดตลาดนัด รายเดือนละ 28,000 บาท เพื่อใช้เป็นกองทุนในการดำเนินงานจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งกองทุนดังกล่าวเป็นศักยภาพที่สำคัญของชุมชน เนื่องจากการมีแหล่งเงินทุนเป็นของตัวเอง ทำให้ชุมชนไม่ต้องรองบประมาณจากหน่วยงานภายนอกเพียงอย่างเดียว ชุมชนจึงสามารถจัดกิจกรรมและโครงการต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและสามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้ยังทำให้คณะกรรมการปฏิบัติงานไม่ต้องรับภาระในเรื่องของการสำรวจใช้บประมาณส่วนตัวไปกับการจ่ายของส่วนร่วม

2. ระบบสนับสนุน

ได้รับการให้การสนับสนุนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดจากองค์กรเอกชนต่างๆ ได้แก่

- มูลนิธิดูงประทีป

- มูลนิธิสิงเริมการพัฒนาบุคคลของหลวงพ่อไบเออร์
- มูลนิธิสิกขາເອເຊີຍ

โดยส่วนใหญ่ของค์กรเอกชน / มูลนิธิเหล่านี้จะให้การสนับสนุนในเรื่องสวัสดิการอาหารในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการใช้สถานที่ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

นอกจากองค์กรเอกชน / มูลนิธิแล้ว ในบางโครงการยังได้รับการสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ กำลังคนในการทำงาน โดยเฉพาะงานด้านการเดินเรือยาม และการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชนจาก สำนักงาน ปปส. การส่งเจ้าหน้าที่สำรวจเข้ามาเสริมการทำงานจากสถานีตำรวจนครบาลท่าเรือ และตำรวจนครบาลช่วยเหลือส่งเสริมการทำงาน ในการให้คำแนะนำแก่อาสาสมัครเดินเรือยาม ในประเด็นเกี่ยวกับการป้องกันตนเองและการสืบสานหาข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากศูนย์บริการสาธารณสุข 41 คลองเตย (คลินิกบำบัดยาเสพติด) ในเรื่องของการบำบัดพื้นฟูผู้ติดยาเสพติดในชุมชน

3. นโยบายและมาตรการ

นโยบายประกาศสังคมร่วมเพื่ออาชันนະຍາເສພຕິດຂອງກາຈັກສູງ ได้เน้นที่การแก้ไขปัญหาทั้งระบบ กล่าวคือ เสียงสะท้อนจากคนในชุมชน พบว่า ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ชุมชนพัฒนา 70 ໄວ มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับปัญหาของภาครัฐ โดยเฉพาะปัญหาการคอร์ปชั่น ข้าราชการรัฐเห็นเป็นใจ หรือได้รับประโยชน์จากเครือข่ายยาเสพติด สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ชาวบ้านขาดความหวังในระบบราชการ และข้าราชการ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจน์ แต่เมื่อมีการประกาศนโยบายดังกล่าว และมีการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ทำให้เกิดการโยกย้ายเจ้าหน้าที่บังคับ เมื่อชาวบ้านเห็นการเปลี่ยนแปลง จึงเริ่มเชื่อมั่นในระบบราชการมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้นโยบายของภาครัฐยังส่งผลกระทบต่อให้เกิดความกลัวที่จะรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนมากขึ้น

กระบวนการดำเนินงาน

กระบวนการทำงานของชุมชนพัฒนา 70 ໄວ ประกอบด้วยคณะกรรมการชุมชน 25 คน เป็นหลักสำคัญในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน โดยเริ่มจากการปรึกษาหารือในระดับคณะกรรมการ และส่วนที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงมีการประชุมสัมพันธ์ตามระบบเสียงตามสายในชุมชน และใช้ชั้นคณะกรรมการชอยที่แต่ละชอยคัดเลือกมาทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ เป็นการดึงให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว

นอกจากนี้ชุมชนยังได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนอีกหลายกิจกรรม ได้แก่

1. กิจกรรมการเดินเรวยาม

ผู้ท่านที่หลักในกิจกรรมนี้ คือ กลุ่มอาสาสมัครเดินเรวยาม หรือ รปภ. กลุ่มคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการช้อย และเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาล ท่าเรือ ซึ่งจะมีการเดินเรวยามในช่วงกลางคืน โดยกลุ่มคนเหล่านี้จะได้รับการฝึกอบรมในเรื่องของ การเดินเรวยาม การดูแลความสงบเรียบร้อยในชุมชน การหาเบาะแสข้อมูลต่าง ๆ จากตำรวจนครบาล ตำรวจชัยเดนและเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาลท่าเรือ

ช่วงที่สถานการณ์ยาเสพติดมีความรุนแรงมากจะมีการเดินเรวยามจากกลุ่ม ดังกล่าวทุกคืน เพราะ มองว่าหากชุมชนประสบงานกับภาครัฐจะยิ่งทำให้ปัญหายาเสพติด คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น ในขณะนี้สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในชุมชนค่อนข้างที่จะนิ่ง กิจกรรมการเดินเรวยามจึงคลายความเข้มข้นลง การเดินเรวยามจะเริ่มมีการรวมตัวในช่วงเวลา ประมาณ 19.00-20.00 น. และออกเดินตรวจตราตามซอยต่าง ๆ โดยจะแบ่งพื้นที่การดูแล ซึ่งการเดินเรวยามดังกล่าวไม่ได้ดูแลเฉพาะเรื่องยาเสพติดเท่านั้น แต่จะมีการดูแลในเรื่องอื่น ๆ ด้วย ตัวอย่างเช่น เรื่องอัคคีภัย การลักขโมย

สำหรับปัญหาอุปสรรคที่พบจากการทำกิจกรรมดังกล่าว คือ ในระยะแรกยังไม่มี เจ้าหน้าที่ตำรวจน้ำร่วม การดำเนินกิจกรรมของชาวบ้านจึงไปขัดผลประโยชน์ของกลุ่มผู้มี อิทธิพล และกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ทำให้ชาวบ้านเกิดความขัดแย้งกับกลุ่มคนดังกล่าว แต่ปัญหาดังกล่าวได้คลี่คลายลงเมื่อรัฐบาลมุ่งปราบปรามอย่างหนัก และได้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจน้ำร่วมทำงานอยู่ในชุมชนตลอด 24 ชั่วโมง

2. โครงการธงสีขาว บ้านสีขาว ชุมชนเข้มแข็งพิชิตยาเสพติด

ชุมชนพัฒนา 70 ได้เป็นชุมชนนำร่องที่ได้สร้างโครงการนี้ขึ้นมาในเขตพื้นที่ คลองเตย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการรวมพลังให้ประชาชนมีส่วนร่วมและร่วมมือกันทำงานในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน โดยเริ่มก่อตั้งโครงการเมื่อปี 2546

กระบวนการในการดำเนินกิจกรรม เริ่มจากการประกาศให้ชาวบ้านเข้ามาร่วม สมัครเป็นสมาชิกของโครงการ โดยกรอกรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติของตนเองและครอบครัว ตลอดจนการให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งข้อมูลในใบสมัครดังกล่าวจะ คณะกรรมการจะนำไปพิจารณาตรวจสอบว่าบุคคลนั้น ๆ และครอบครัวมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะ ได้รับธงสีขาว ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ว่าไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ สำหรับการพิจารณา ตรวจสอบข้อมูลนั้น ในชั้นแรกข้อมูลจะถูกกลั่นกรองโดยคณะกรรมการของชุมชน จากนั้นจะมี การส่งข้อมูลดังกล่าวไปให้เจ้าหน้าที่ตำรวจน้ำเพื่อตรวจสอบอีกรอบ จากนั้นจะส่งข้อมูลให้กับ สำนักงานเขต โดยส่งไปยังศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่ออาชญาเสพติดเขตคลองเตย และดำเนิน

สุดท้ายจะเป็นการพิจารณาจากคณะกรรมการของชุมชนว่าควรอนุมัติ或是ไม่ได้

สำหรับผลการดำเนินกิจกรรม ในครั้งแรกชุมชนได้มอบงบสีขาวให้กับสมาคมชาว 100 ครอบครัว ครั้งที่สองได้มอบงบสีขาวให้กับสมาคมชาวอีกราว 200 ครอบครัว โดยในวันที่ 1 สิงหาคม 2547 จะดำเนินการมอบงบสีขาวในโครงการดังกล่าวเป็นครั้งที่ 3 โดยทางชุมชนมองว่าจะ มีการดำเนินกิจกรรมนี้อย่างต่อเนื่อง เพราะมองว่าการแก้ไขปัญหาสภาพดินดัดเป็นต้องอาศัย การทำงานที่ต่อเนื่อง เพื่อให้สถานการณ์อยู่ในชั้นที่สามารถควบคุมได้

3. กิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในชุมชน

กิจกรรมดังกล่าวค่อนข้างจะเป็นความลับเจ้มเพียงคณะกรรมการ 2-3 คนเท่านั้นที่ รู้ข้อมูลสำหรับข้อมูลจะได้มาจาก การจัดทำตู้ ปน. 007 เพื่อรับเรื่องเกี่ยวกับผู้ค้า ผู้เสพ ตลอดจน สถานการณ์ยาเสพติดในชุมชนจากชาวบ้าน ยึดค้านหนึ่งคณะกรรมการจะเป็นผู้จัดทำข้อมูลต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยจะมีการบันทึกรายชื่อ และการบันทึกภาพไว้เป็นหลักฐาน โดยกระบวนการ การรวบรวมข้อมูลนี้ จะต้องมีการตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ก่อน หลังจากนั้นคณะกรรมการจะลงไป หาข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งหากปรากฏว่ามีหลักฐานยืนยันว่าบุคคลใด ๆ มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จริง ทางคณะกรรมการก็จะส่งข้อมูลให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจน้ำที่ดำเนินการต่อไป เช่น ส่งข้อมูลผ่านตู้ ปน. 1234 เหตุผลที่ต้องส่งข้อมูลผ่านระบบตู้ ปน. ก็เนื่องจากคณะกรรมการต้องยังไม่ได้วางใจเจ้าหน้าที่ ตำรวจน้ำที่ จึงต้องแจ้งข่าวให้กับเจ้าหน้าที่ที่อยู่นอกพื้นที่เพื่อให้เข้ามาช่วยเหลือและจัดการ ปัญหาดังกล่าว

4. กิจกรรมเยาวชน

ทางชุมชนมองว่าเด็กและเยาวชน คือกลุ่มเสี่ยงต่อปัญหายาเสพติด ดังนั้นจึง พยายามกันเด็กและเยาวชนให้ออกมาจากปัญหายาเสพติด โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในชุมชน เช่น การจัดการแข่งขันกีฬาด้านยาเสพติด การจัดหาลานกีฬาให้แก่เด็ก ๆ ในชุมชน การส่งเสริม กิจกรรมเช่นเด็กไว้ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ในการรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชน และ ต้องการให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชน ผลจากการทำกิจกรรมดังกล่าว ทำให้ ปัญหายาเสพติดลดลงเป็นอย่างมาก

การบริหารจัดการ

1. การจัดการแบบรับผิดชอบต่อสาธารณะ

ทางชุมชนได้ให้ความสำคัญกับความโปร่งใสในการทำงาน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายงบประมาณ จะมีเหตุยุบลิปเป็นผู้ดูแล จดบันทึกค่าใช้จ่าย และสามารถตรวจสอบได้ ส่วนในเรื่องของกรอบทึก/ผลการปฏิบัติงาน ทางชุมชนค่อนข้างมีข้อจำกัดในเรื่องการจัดทำเอกสาร เนื่องจากกรรมการทำกิจกรรมส่วนใหญ่ส่งเน้นการปฏิบัติงานจริง จึงทำให้ไม่สามารถบันทึกสรุปผลการดำเนินงานดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ

2. การประสานงาน

ทางชุมชนได้ประสานความร่วมมือด้านการปราบปรามกับสถานีตำรวจนครบาลท่าเรือ ในกิจกรรมการเดินเรือยามและการให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดในชุมชน รวมทั้งได้ประสานความร่วมมือกับตำรวจตระเวนชายแดน ในเรื่องของการเดินเรือยาม การฝึกอบรมยุทธวิธีในการดูแลความสงบเรียบร้อยในชุมชน และกระบวนการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด

ด้านการบำบัด ได้ประสานความร่วมมือกับศูนย์บริการสาธารณสุข 41 คลองเตย (คลินิกบำบัดยาเสพติด) ใน การส่งผู้เสพยาเสพติดเข้ารับการบำบัด นอกจานนี้ยังมีการประสานงานกับทางทหาร ในการส่งผู้เสพยาเข้ารับการบำบัดในโรงพยาบาลวิเศษน์พลเมืองอีกด้วย

งานด้านการป้องกัน ทางชุมชนได้ประสานงานกับหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ เช่น สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในเรื่องของงบประมาณการจัดทำโครงการ/กิจกรรมตลอดจนการส่งทีมงานเข้าเสริมในกระบวนการทำงานของชาวบ้าน เพื่อความเข้มแข็งยิ่งขึ้น นอกจานนี้ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การจัดงานกีฬาต้านยาเสพติด การประชุม หรือการทำกิจกรรมอื่น ๆ ในชุมชน ทางชุมชนจะทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากองค์กรพัฒนาเอกชน/มูลนิธิในพื้นที่เพื่อขอรับการสนับสนุนในเรื่องสวัสดิการอาหาร การใช้อาคารสถานที่ กำลังคนช่วยเหลือ เป็นต้น

3. การระดมทรัพยากร

ทรัพยากรที่สำคัญในกระบวนการการทำงานประกอบไปด้วย ทรัพยากรบุคคลและงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม โดยการระดมทรัพยากรบุคคลนั้น มุ่งสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้น เพื่อให้ชาวบ้านได้เห็นถึงความตั้งใจจริงในการทำงาน เพวามองว่าหากเกิดความศรัทธาแล้ว การร่วมมือร่วมใจในการทำงานก็จะเกิดขึ้นตามมา ซึ่งปัจจุบันการระดมทรัพยากรบุคคลดังกล่าวจะทำได้โดยไม่ยาก ส่วนในเรื่องของงบประมาณ ทางชุมชนจะระดมทุนโดยการประชาสัมพันธ์ขอรับบริจาค การตั้งผ้าป่าสามัคคี นอกจานนี้ชุมชนยังมีรายได้จากการให้เช่าพื้นที่จัดตลาดนัด ทำให้มีรายได้เข้าสู่กองทุนเดือนละประมาณ 28,000 บาท

4. การกระจายอำนาจ

ภาระงานส่วนใหญ่อยู่ที่คณะกรรมการชุมชน เนื่องจากคนในชุมชนมีวิสัยทิศ การทำงานแบบหาเข้ากินค้ำ จึงไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ในทุกขั้นตอน แต่อย่างไรก็ตามได้มีความพยายามในเรื่องของการกระจายอำนาจ เช่น การให้คณะกรรมการในซอยดูแลภาระในซอย ของตนเอง การให้เยาวชนดูแลและดำเนินกิจกรรมขยะแลกไช้ด้วยตนเอง โดยมีพี่เลี้ยงเป็นผู้ช่วย

ผลการดำเนินงาน

1. ความตระหนักรู้ของชุมชน

สิ่งที่เป็นตัวชี้วัดความตระหนักรู้ของชุมชนคือ ชาวบ้านให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น จากเดิมที่อาจไม่มีใครกล้าออกมาร่วมทำกิจกรรมด้านยาเสพติดเลย แต่ในปัจจุบันมีชาวบ้านจำนวนไม่น้อยที่ออกมาร่วมทำกิจกรรมดังกล่าว นอกจากนี้การเกิดขึ้นของกลุ่มต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอาสาสมัครเดินเรวยาม คณะกรรมการชุมชน การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดในตัวรับเรื่อง รวมถึงการรวมตัวทำกิจกรรมของเยาวชน ล้วนเป็นภาพสะท้อนของความตระหนักรู้ของชุมชน เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยกันทั้งสิ้น

2. ทุนทางสังคมที่เกิดขึ้น

ผลจากการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติด ในชุมชนพัฒนา 70 ไร่ ก่อให้เกิดกลุ่มองค์กรที่เป็นทุนทางสังคมในการขับเคลื่อนงานด้านการแก้ไขป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนอย่างหลากหลาย เช่น กลุ่มอาสาสมัครเดินเรวยาม คณะกรรมการชุมชน กลุ่มสมาชิกครอบครัวสีขาวที่ได้รับรองสีขาว อันเป็นสัญลักษณ์ของการปลอดยาเสพติด นอกจากนี้ผลจากการดำเนินงานอย่างจริงจัง จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มพ่อตัวอย่าง กลุ่มแม่ตัวอย่าง กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข และกลุ่มคณะกรรมการชุมชน เป็นต้น

3. การลดลงของปัญหาการเสพ การค้า และดัชนีที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของปัญหา

สถานการณ์ยาเสพติดในชุมชนได้ลดระดับความรุนแรงลงเป็นอย่างมาก จากเดิมที่มีการซื้อขายกันทั่วไป มีแต่ผู้ค้าและผู้เสพเต็มชุมชน ปัจจุบันเหตุการณ์ดังกล่าวได้ลดน้อยลงเป็นจำนวนมากจนปัจจุบันคาดว่ามีจำนวนผู้ค้ายาเสพติดในชุมชนไม่น้อยกว่า 50 คน ส่วนผู้เสพเหลือประมาณ 300 คน จากเดิมที่ประชากร 8,000 คน จะเสพยาประมาณร้อยละ 50-60 แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือ การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้เสพยาเสพติดประเภททากา และสารระเหย โดยเฉพาะเด็กที่ดูมีมากถึง 100 คน

4. ผลของนโยบาย

ทางชุมชนยอมรับว่าความสำเร็จส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหายาเสพติดมาจากการผลของนโยบายประกาศสงเคราะห์เพื่ออาชันนยาเสพติดของภาครัฐ โดยเฉพาะในช่วง 3 เดือนแรก ของการประกาศสงเคราะห์ การฟื้นตัวดีของผู้ติดยาเสพติด 6 รายในชุมชน ส่งผลให้ก่อตั้งอิทธิพลเริ่มเกรงกลัวต่อการอาจริบอาชันนยาเสพติดมากขึ้น และยังทำให้ผู้ติดยาเสพ เกรงกลัวภัยหายามากขึ้น อีกด้านหนึ่งทำให้ชาวบ้านกล้าที่จะออกมาร่วมกันทำงาน เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนมากยิ่งขึ้น สำหรับประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ทางชุมชนมีความเห็นว่า พื้นที่เขตคลองเตยเป็นพื้นที่ที่สถานการณ์ปัญหายาเสพติดมีความรุนแรงที่สุดในกรุงเทพมหานคร การแก้ไขปัญหา จึงควรเป็นไปในลักษณะตាងต่อตัว พื้นต่อพื้น ซึ่งจะเป็นไปในทางให้ภาคประชาชนกล้าที่จะออกมาร่วมกันแก้ไขปัญหาในชุมชนพิมพ์มากขึ้น

ปั้นหาอุปสรรค

อุปสรรคที่สำคัญในการทำงานด้านยาเสพติด คือ

1. ชาวบ้านยังไม่สามารถไว้ใจเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือข้าราชการในพื้นที่ได้อย่างเต็มที่ เพราะมองว่าอย่างมีความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้มีอิทธิพล และกลุ่มผลประโยชน์ในพื้นที่อยู่ จึงไม่ไว้ใจที่จะแจ้งข้อมูลต่าง ๆ ให้แก่เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ ทางชุมชนจึงได้แก้ไขปัญหาด้วยการสร้างตู้ ปณ. 007 ขึ้นมาไว้เรื่องราว/ข้อมูลต่าง ๆ จากชาวบ้าน เมื่อได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ จึงแจ้งข้อมูลไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจ nokพื้นที่แทน

2. การไม่บังคับใช้กฎหมายที่เขาผิดกับผู้ที่เสพยาเสพติดประเภท กาว และสารware เหย อย่างจริงจัง จึงทำได้เพียงการว่ากล่าวตักเตือน หากแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจมีโทษจำและปรับเพียง เล็กน้อย เมื่อถูกปล่อยตัวออกจากจังหวัดไปเสพช้าอีก

ข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหาที่ยังยืน

ในเรื่องของการบำบัด ภาควัสดุควรให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการบำบัดยาเสพติดต้องใช้ระยะเวลานาน จึงควรมีการตั้งศูนย์บำบัดขึ้นในพื้นที่ที่มีสถานการณ์การค้าการเสพยาเสพติดรุนแรง และต้องเป็นศูนย์บำบัดยาเสพติดอย่างแท้จริง นอกจากนี้ต้องมีการปราบปรามอย่างเข้มงวดและทำอย่างต่อเนื่อง เพราะมองว่าหากไม่เกิดเหตุการณ์สำคัญต่อ

ผู้ค้า 6 รายในชุมชน สถานการณ์ปัญหายาเสพติด คงไม่เสียบสูงบอย่างที่เป็นอยู่ การปราบปรามผู้ค้ายาเสพติด จึงมีความสำคัญเนื่องจากหากไม่มีผู้ค้าก็จะไม่มีผู้เสพ

ในส่วนของยาเสพติดประเภทสารระเหย เช่น ก็เป็นสารเสพติดอีกชนิดหนึ่งที่รัฐควรให้ความสำคัญมากกว่าที่เป็นอยู่ เนื่องจากมีผู้เสพสารระเหยเหล่านี้มากขึ้น แต่ในทางกฎหมาย ถือว่ายังไม่ใช่ยาเสพติดที่ร้ายแรงเหมือนยาบ้า หรือエโรอีน ดังนั้น แม้ผู้เสพจะถูกจับกุม ก็มิใช่จะจำและปรับเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ชุมชนร่วมใจสามัคคี

เขตคลองเตย

ภูมิหลัง

ชุมชนร่วมใจสามัคคีเป็นชุมชนที่มีประชากรอาศัยอยู่ 172 ครัวเรือน แต่บางครัวเรือนยังแบ่งออกเป็นห้องเช่าเล็ก ๆ ประชากรส่วนใหญ่จะออกไปทำงานนอกบ้าน หรือค้าขาย ลักษณะชุมชนจะเรียบง่ายไปตามถนน โดยปัญหาที่สำคัญของชุมชน คือ ปัญหาด้านยาเสพติด และปัญหาสิ่งแวดล้อม

สถานการณ์ยาเสพติดในชุมชนร่วมใจสามัคคี เริ่มระบาดตั้งแต่ปี 2542-2545 โดยยาเสพติดที่ระบาดตั้งแต่ปี 2540 ได้แก่ เอโรอีน ผงขาว สวนยาบ้าเริ่มมาระบาดหนักในช่วงปี 2542-2545 ผู้เสพยาส่วนใหญ่จะเป็นเด็กวัยรุ่น และผู้ที่เมืองงานทำ

ในช่วงที่รัฐมีนโยบายปราบปรามการค้าส่งยาเสพติด ชุมชนมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น จัดเวทีชาวบ้าน มีโครงการอบรมชุมชนชาวปลอดยาเสพติด มีการเดินรณรงค์ มีชุดปราบปราม เป็นต้น

ปัจจัยนำเข้า

1. ศักยภาพความพร้อม ศักยภาพความพร้อมที่สำคัญในพื้นที่ชุมชนมาจากการกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ที่พร้อมจะร่วมกันแก้ปัญหายาเสพติด อาทิเช่น

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งมีจำนวน 5 คน
- อาสาสมัครต่อต้านยาเสพติด
- สำนักงานปราบปรามยาเสพติด (ปปส.)

- สำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ช่วยฝึกอบรมเรื่องการเดินเรือยาม
- สำรวจนอกเครื่องแบบ

นอกจากนี้การประสานงานติดต่อกับหน่วยงาน หรือองค์กร ที่มีการร่วมมือและสนับสนุนกัน จะเกิดชุมชนเข้มแข็งตามมา ดังนั้นจุดแข็งของชุมชนก็คือ การประสานงานที่ดี

2. ระบบสนับสนุน ทางชุมชนไม่ได้ของบประมาณจากหน่วยงานใด แต่ถ้าเป็นเรื่องการเดินรถนรคสิ่งแวดล้อม มูลนิธิชุมชนไทยจะให้ความช่วยเหลือเรื่องอาหาร และอุปกรณ์ต่างๆ

นอกจากนี้ทางชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มคอมทรัพย์ เพื่อที่จะมีงบประมาณหากเกิดภัยแล้วที่ หรือปัจจุบันที่

3. นโยบายและมาตรการ นโยบายประจำสังคมกับยาเสพติดของรัฐบาล มีส่วนสำคัญอย่างมากในการช่วยให้ผู้ค้า ผู้เสพ ไม่แพร่ระบาด ซึ่งถือได้ว่านโยบายดังกล่าวทำให้ความรุนแรงของปัญหายาเสพติดในชุมชนลดลงเป็นอย่างมาก

กระบวนการดำเนินงาน

การทำงานของชุมชน ประกอบด้วยคณะกรรมการจำนวน 5 คน มีการจัดประชุมคณะกรรมการเดือนละ 1 ครั้ง

1. กิจกรรมที่ทำเพื่อป้องกัน หรือ ลดปัญหาต่างๆ ในชุมชน ได้แก่
 - การซ่อมร้านตรวจตราพื้นที่
 - มีการอบรม เรื่องการเดินเรือยาม โดยสำรวจตระเวนชายแดน เพื่อให้คนในชุมชนรู้จักกฎหมาย และการสังเกต รวมไปถึงสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้
 - มีโครงการอบรมสีขาวปลดอดยาเสพติด ซึ่งจะประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย แล้วรับรวมข้อมูลส่งให้สำนักงานเขต หลังจากนั้นทางสำนักงานเขตจะเปิดเวทีชาวบ้าน และให้มีการมอบของ
 - สำหรับเรื่องสิ่งแวดล้อม จะเป็นหน้าที่ของกลุ่มเด็กและเยาวชน ในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและปัญหาขยะของชุมชน
 - มีเจ้าหน้าที่สำรวจนอกเครื่องแบบ และสำรวจตระเวนชายแดน เข้ามาสอดส่องดูแลชุมชน ในพื้นที่จัดกิจกรรม

- ปปส.ได้เข้ามาช่วยเหลือในเรื่องของโครงการ 5 ส โดยการให้ตัวราพื้นที่คัดเลือก ชุมชนเพื่อเข้าร่วมโครงการ 5 ชุมชน และมีงบประมาณในการจัดกิจกรรมชุมชนละประมาณ 10,000 บาท และยังมีการจัดทัศนศึกษาให้แก่เด็ก ๆ
- จัดกิจกรรมให้ความรู้ในด้านยาเสพติด และพูดคุยกับผู้ปกครองเพื่อให้ช่วยดูแล บุตรหลาน โดยปปส.

2. การนำบัดผู้ติดยา

สมาคมให้การช่วยเหลือในการส่งตัวผู้ติดยาไปบำบัด และนำไปเข้าโครงการวิวัฒน์ พลเมือง โดยจำนวนผู้ที่ยอมเข้ารับการบำบัดมีจำนวน 3-4 คน ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่น้อยมาก คนส่วนใหญ่จะไม่ยอมเข้ารับการบำบัด นอกจากนี้การเข้ารับการบำบัดส่วนใหญ่จะไม่ค่อยได้ผล เนื่องจากมีการจำกัดระยะเวลาในการบำบัด คือ 45 วัน

การบริหารจัดการ

- มีการประสานงานกับทางโรงเรียน / หน่วยงาน / องค์กรต่าง ๆ ซึ่งเป็น การประสานงานที่ดี ผลงานให้ชุมชนมีศักยภาพทำให้งานด้านยาเสพติดสามารถขับเคลื่อนไปได้
- การทำงานจะมีการจดบันทึกและสรุปผลการดำเนินงานทุกครั้ง

ผลการดำเนินงาน

1. ความตระหนักรู้ของชุมชน คนในชุมชนมีความตระหนักรู้ในปัญหายาเสพติดมากขึ้น
2. ทุนทางสังคม

เกิดการร่วมแรงร่วมใจของคนในชุมชน กล่าวคือ มีการร่วมแรงร่วมใจในการเดิน เวրยาม เพื่อสอดส่องดูแลไม่ให้มีผู้ติดยาเสพติด

- คณะกรรมการชุมชนทำงานกันอย่างจริงจัง เพื่อให้คนในชุมชนยอมรับใน ศักยภาพการทำงาน และเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดให้หมดไป
- ตัวราชนอกเครื่องแบบ และตัวราจตระเวนชายแดนให้ความร่วมมือ โดยช่วย ฝึกอบรมเรื่องการเดินเวรยาม และช่วยประสานงานต่างๆ ซึ่งหากตัวราไม่ให้ความช่วยเหลือ ชุมชนก็จะไม่สามารถทำงานได้ เนื่องจากชุมชนไม่มีอำนาจหน้าที่ในการปราบปรามผู้ติด ยาเสพติด

- หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เช่น สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) มูลนิธิวงประทีป

- คนในชุมชนเริ่มตื่นตัวในเรื่องเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดกันมากขึ้น โดยมีการให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3. การลดลงของปัญหาการเสพ การค้ายาเสพติด ปัญหาผู้ค้า และผู้เสพ ลดลงอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงที่มีนโยบายประกาศสงเคราะห์ยาเสพติดของรัฐ ทั้งนี้ เพราะคนในชุมชนและเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือกันอย่างเต็มที่ โดยมีตัวเลขการจับกุมผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดลดลง

ปัญหาอุปสรรค

จากการดำเนินงานดังกล่าวพบปัญหาอุปสรรคใหญ่ ๆ คือ การไม่ให้ความร่วมมือในการเข้ารับการบำบัดรักษาของคนในชุมชนที่ติดยาเสพติด สังเกตได้จากการที่มีผู้สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาเพียง 3-4 คนเท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีปัญหาการขาดงบประมาณเพื่อใช้ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และการขาดการประสานงานกับสมาคมต่อต้านยาเสพติด ทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดของโครงการไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร สังเกตได้จากการที่เริ่มมียาเสพติดกลับเข้ามายังพื้นที่อีก หลังจากที่ได้ลดลงในช่วงที่มีนโยบายประกาศสงเคราะห์ยาเสพติด และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ติดยาเสพติดจากการเสพยาบ้า หรือไฮโรอีน มาเป็นการดูดกาว สารระเหย เพราะกาว และสารระเหยนั้นไม่มีกฎหมายมารองรับ

ข้อเสนอแนะ

ถ้าทุกคนให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือกัน ก็สามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนคลองเตยได้ และการที่แต่ละครอบครัวดูแลเข้าใจใส่ให้ความอบอุ่น และใช้เหตุผลกับลูกหลานก็จะช่วยแก้ไขปัญหาได้

ครอบครัวจึงควรที่จะร่วมมือร่วมใจ อย่าเพิ่งแต่หน่วยงาน/เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในเรื่องยาเสพติดของคลองเตยเพียงอย่างเดียว เพราะหากไม่มีปัญหายาเสพติด ปัญหาอื่น ๆ ก็จะลดลงตามไปด้วย

วัดสะพานพระโขนง

เขตคลองเตย

ภูมิหลัง

สถานการณ์ยาเสพติดในชุมชนคลองเตยก่อนที่วัดจะเริ่มดำเนินโครงการและก่อนที่รัฐจะประกาศใช้นโยบายปราบยาเสพติดต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดเป็นปัญหาที่รุนแรงและเป็นปัญหาที่ใหญ่ที่สุดในชุมชน โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะใช้ยาเสพติดเป็นตัวกลาง หรือเป็นเครื่องมือในการทำประโยชน์ให้แก่ตน เช่น การให้ยาเสพติดไปจำหน่ายในชุมชน หรือใช้เด็กเป็นผู้ส่งของ ส่งยา ที่เรียกว่า “เดินยอด” ซึ่งยาเสพติดส่วนใหญ่นี้ก็คือ เด็กที่อายุ 5-15 ปี ที่มีโทษไม่หนักมาก ปัญหาต่อมาก็คือ เด็กเริ่มหันมาลองเสพยา พอเสพแล้วก็ติด และไม่ไปโรงเรียน ไม่สนใจคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ ก่อให้เกิดปัญหาลักษณะนี้อย่างน้อย และปัญหาอาชญากรรมในชุมชนตามมา นอกเหนือไปยังมีกรณีที่พ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กเป็นผู้ค้า เมื่อถูกจับกุม ทำให้เกิดปัญหาขึ้นกับเด็กและชุมชน กล่าวคือ เด็กไม่มีคนดูแล เพราะพ่อแม่ ผู้ปกครองต้องโทษ และอาจเข้าไปข้องเกี่ยวกับขบวนการด้วยยาเสพติด หรือ อาชญากรรม ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้เป็นปัญหาที่รุนแรงและก่อให้เกิดความไม่สงบภายในเขตคลองเตยเป็นอย่างมาก

เมื่อสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในชุมชนเริ่มทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง พระปลัด โสภณวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดสะพานพระโขนงจึงได้ริเริ่มให้มีโครงการพุทธธรรมนำพั้นทัยยาเสพติดขึ้น โดยมองว่าการที่เด็กและเยาวชนเดินทางผิดพลาด เป็นผลมาจากการห่างไกลจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ฉะนั้นเพื่อเป็นการป้องกันและควบคุมสถานการณ์ยาเสพติดที่กำลังระบาดอยู่ จะต้องป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงเข้าสู่ขบวนการยาเสพติด ทางวัดจึงได้จัดให้มีโครงการพุทธธรรมนำพั้นทัยยาเสพติดขึ้นในเดือนพฤษภาคม 2546 และได้มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจนถึงปี 2547 ถือเป็นการก้าวเข้าสู่ปีที่ 2 ของโครงการ ทางวัดจึงได้ดำเนินโครงการที่ถือเป็นการต่อยอดจากโครงการเดิมภายใต้ชื่อโครงการ “ครอบครัวอบอุ่น” ซึ่งเป็นโครงการที่เน้นในเรื่องของความอบอุ่นในครอบครัว และการให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวมากขึ้น เนื่องจากมองว่าครอบครัว คือเกราะคุ้มกันยาเสพติด

ปัจจัยนำเข้า

1. ศักยภาพความพร้อม ศักยภาพความพร้อมที่สำคัญในการดำเนินงานตามโครงการ ประกอบด้วย

1.1 การมีพระวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการดำเนินงาน กล่าวคือพระวิทยากรที่เป็นผู้ให้ความรู้หรือทำการอบรมจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม และยังเป็นพระที่มีความรู้ในระบบการศึกษาในระดับที่สูง ไม่ว่าจะเป็นในระดับปริญญาตรี หรือปริญญาโท นอกจากนี้พระบางรูปยังถูกเชิญไปเป็นวิทยากร/ อาจารย์พิเศษ ซึ่งเป็นการสร้างความคุ้นเคยและสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างพระวิทยากร และเป็นการสั่งสมประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับกลุ่มเด็ก และเยาวชนอีกด้วย

1.2 จากลักษณะของการเป็นองค์กรด้านศาสนา ทำให้วัดสะพานสูงได้รับการสนับสนุนจากศรัทธาของพุทธศาสนาโดยทั่วไป และจากผลงานที่โดดเด่นในด้านการพัฒนาวัด การทำประโยชน์แก่ชุมชน และสังคม ในภาพรวมของพระปลัด โสภณวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดสะพานพระโขนง ทำให้คนในชุมชนและประชาชนทั่วไปมีความศรัทธาในตัวท่าน เจ้าอาวาส และวัดเป็นอย่างยิ่ง สิ่งเหล่านี้คือศักยภาพและความพร้อมของวัด เนื่องจากพลังศรัทธาจะนำมาซึ่งการสนับสนุนจากญาติโยม ทั้งในเรื่องการไว้วางใจให้บุตรหลานเข้าร่วมกิจกรรม การช่วยเหลือสนับสนุนในเรื่องของปัจจัย และแรงกายในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

1.3 ศักยภาพความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ ทางวัดมีสถานที่ที่กว้างขวาง เหมาะสมสำหรับการทำกิจกรรม เช่น การอบรม ซึ่งศักยภาพความพร้อมทางด้านนี้ถือเป็นปัจจัยนำเข้าที่สำคัญที่ช่วยลดภาระงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมในแต่ละครั้ง

2. ระบบสนับสนุน ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานอื่น ๆ หลายหน่วยงาน เช่น

2.1 มูลนิธิดวงประทีป ให้การสนับสนุนวิทยากรเพื่อช่วยทำกิจกรรมในด้านการอบรม เช่น วิทยากรในเรื่องการให้ความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรแก่เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ และสนับสนุนในเรื่องของงบประมาณในการดำเนินการบางส่วน

2.2 ศูนย์เมอร์ซี่ ให้การสนับสนุนวิทยากรในการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

2.3 สำนักงานเขตคลองเตย ให้การสนับสนุนวิทยากรเพื่อช่วยเหลือในการทำกิจกรรม โดยเฉพาะวิทยากรที่ให้ความรู้ในเรื่องของสิ่งแวดล้อม ตลอดจนให้การสนับสนุนในเรื่องการประสานงานในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน

2.4 ตำราจตุระ Wen Chay Dann ให้การสนับสนุนวิทยากรในเรื่องเกี่ยวกับระเบียบวินัยให้แก่เด็กและเยาวชนที่ร่วมโครงการ

2.5 สถานีตำราจตุระ เรื่อง ให้การสนับสนุนโดยการส่งเจ้าหน้าที่ตำราจามาเป็นวิทยากรในการฝึกอบรมเรื่องระเบียบวินัย และการช่วยดูแลสอดส่องพัฒกรรมของคนในชุมชน

2.6 สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) ให้การสนับสนุนในเรื่องของบประมาณในการดำเนินกิจกรรม การติดต่อประสานงาน และกำลังคนช่วยเหลือ นอกจานนี้ยังให้การสนับสนุนวิทยากรที่ให้ความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับยาเสพติดอีกด้วย

3. นโยบายและมาตรการ เป็นปัจจัยนำเข้าที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของวัดซึ่งประกอบไปด้วยนโยบายที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง นโยบายประกาศสังคมต่อสู้เพื่ออาชันะยาเสพติดของภาครัฐที่มีการดำเนินงานอย่างจริงจังส่งผลให้คนในชุมชนมีความตื่นตัวและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนทำให้องค์กรต่าง ๆ ให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหายาเสพติด

ประการที่สอง การปฏิรูปการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ส่งผลให้ผู้บริหารสามารถนำเด็กและเยาวชนมาร่วมโครงการโดยไม่มองว่าเป็นกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวกับการเรียน ซึ่งตรงจุดนี้จะทำให้ครูทุกท่านและให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมที่เป็นการเรียนรู้นอกระบบ ซึ่งแตกต่างจากระบบการศึกษาเดิมที่ไม่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่เป็นการเรียนรู้นอกระบบ

กระบวนการดำเนินงาน

วัดสะพานพระโขนงเน้นการป้องกันปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา ลักษณะของการทำงานจะดำเนินการฝึกอบรมภายใต้โครงการพุทธธรรมนำพั้นภัยยาเสพติด ซึ่งดำเนินงานมาตั้งแต่ปี 2546 และโครงการครอบครัวอบอุ่น ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่องที่ทำในปี 2547 โดยที่โครงการครอบครัวอบอุ่นจะเน้นในเรื่องของจริยธรรมเกี่ยวกับครอบครัวมากขึ้น เช่น เรื่องความกตัญญู เป็นต้น กระบวนการดำเนินงานจะประกอบด้วย

1. ระดมความคิดเห็นจากพระวิทยากรและองค์กร หน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่เพื่อร่วมกันคิดหลักสูตรในการฝึกอบรม ผลจากการระดมความคิดเห็นทำให้ได้หลักสูตรในการฝึกอบรม เรียกว่า “หลักสูตรท่องถิ่น” ซึ่งเป็นหลักสูตรที่เกิดขึ้นจากปัญหาและความต้องการ

ของเด็กและเยาวชนในเขตคลองเตยเป็นสำคัญ โดยหลักสูตรดังกล่าวจะให้ความสำคัญกับเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- **ระเบียบวินัย** โดยมองว่าสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดส่วนหนึ่งเนื่องมาจากความไม่สงบในสังคม การดำเนินชีวิต ดังนั้นจึงควรที่จะส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ในเรื่องของระเบียบวินัย โดยมีการประสานความร่วมมือกับตำรวจและหน่วยงานต่างๆ ที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการต่อไป

- **สิ่งแวดล้อม** เนื่องจากชุมชนคลองเตยมีลักษณะเป็นชุมชนแออัด จึงพบปัญหาในเรื่องสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม การปลูกจิตสำนึกในเรื่องการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชนให้แก่เด็กจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ดังนั้นจึงมีการประสานความร่วมมือกับสำนักพัฒนาชุมชนและสำนักงานเขตคลองเตย มาเป็นวิทยากรที่ให้ความรู้ในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม

- **ยาเสพติด** เนื่องจากสถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่เขตคลองเตยมีความรุนแรงเป็นอย่างมาก จึงมีการประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานปปส. และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ เพื่อมาเป็นวิทยากรในการให้ความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของยาเสพติดตลอดจนวิธีการป้องกันตนเองให้ห่างไกลจากยาเสพติด

- **การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และปัญหาโรคเอดส์** การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรเป็นอีกปัญหาหนึ่งของเด็กและเยาวชนในเขตคลองเตย ซึ่งมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับปัญหาโรคเอดส์ จึงได้มีการประสานความร่วมมือกับศูนย์เอดส์ ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำงานด้านโรคเอดส์ และเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิผู้ชี้มีประสบการณ์ในการทำงานมาเป็นวิทยากรให้ความรู้

- **การสอดมันต์ให้พะ นั่งスマารี** เป็นการฝึกให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรมทางศาสนา และหลักธรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการฝึกความมั่นคงทางจิตใจให้แก่เด็กและเยาวชน โดยกิจกรรมเหล่านี้จะดำเนินการโดยพระวิทยากรของวัด

- **ความอบอุ่นของครอบครัว** เป็นการใช้ธรรมะในการขัดเกลาจิตใจ ให้เด็ก ๆ รู้จักคุณธรรมในเรื่องของความกตัญญูกตเวที โดยกล่าวถึงพระคุณของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และฝึกการบริหารจิต เพื่อให้เด็กเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา ซึ่งเมื่อเกิดความเข้าใจแล้วก็จะเกิดความเกรงกลัว เกิดความละอาย และเกรงกลัวต่อบาปบุญคุณโทษ โดยกิจกรรมเหล่านี้จะดำเนินการโดยพระวิทยากรของวัด

2. **การติดต่อประสานงานกับสถานศึกษาต่าง ๆ** ในพื้นที่เขตคลองเตย โดยเน้นที่การป้องปราบไม่ใช่ปราบปราาม ดังนั้นจึงเป็นเยาวชนที่ทางวัดเข้าถึง ซึ่งก็คือ เยาวชนในระบบที่ศึกษาอยู่ในเขตพื้นที่ ตั้งแต่ระดับ ป.4-ม.3 เป็นต้นไป และต้องมาเข้าโครงการต่อเนื่องปีละ 3 วัน

อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องพบว่ามีโรงเรียน/สถานศึกษานอกเขตคลองเตยให้ความสนใจ ติดต่อขอเข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งทางวัดจะพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป โดยเน้นในพื้นที่ที่มีสภาพปัญหา/run แรงเป็นอันดับแรก

3. ดำเนินการจัดอบรมตามหลักสูตรข้างต้น โดยใช้ระยะเวลา 3 วัน 2 คืน

นอกจากเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาแล้ว กลุ่มเป้าหมายรองที่ทางวัดได้ดำเนินการฝึกอบรม ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน เนื่องจากผู้นำเหล่านี้เป็นกลไกสำคัญในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาในชุมชน สำหรับเนื้อหาการฝึกอบรม ยังอยู่ภายใต้กรอบการอบรมในประเด็นเดียวกับหลักสูตรเด็กและเยาวชน แต่มีสาระสำคัญ/รายละเอียดที่แตกต่างกันไป โดยมุ่งเน้นให้ผู้นำสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานต่อไป

ทั้งนี้ในภาพรวมการดำเนินกิจกรรมในแต่ละครั้ง ทีมพระวิทยากรของวัดจะเป็นเหมือน Staff ในภาครดูแลภาพรวมของการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด เมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้นในแต่ละครั้ง จะมีการพูดคุยสรุปบทเรียนในกิจกรรม โดยทีมพระวิทยากรและเจ้าหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ที่ร่วมดำเนินงาน

การบริหารจัดการ

วัดสะพานพระโขนงมีการบริหารจัดการโครงการในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. การติดต่อประสานงาน มีการประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งการประสานงานอย่างเป็นทางการ เช่น การออกหนังสือราชการ และการประสานงานอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การโทรศัพท์พูดคุย หรือ เชิญมาปรึกษาหารือร่วมกัน อย่างไรก็ตามในการประสานความร่วมมือเพื่อทำงานนั้นทางวัดมองว่ากิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงเป็นผลงานของแต่ละหน่วยงาน โดยเฉพาะในส่วนของกิจกรรมที่ตนเองรับผิดชอบ ซึ่งทางวัดมองว่าเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การที่เจ้าหน้าที่ลงมาปฏิบัติงานในพื้นที่ซึ่งถือว่ามีความยากลำบากนั้น จึงควรเป็นการทำงานที่เป็นผลงานของตน ซึ่งอาจช่วยกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่/บุคลากรที่เข้ามาทำงาน มีความกระตือรือร้นมากขึ้น

2. การระดมทรัพยากร ทางวัดได้ดำเนินการระดมทรัพยากรที่จำเป็นในการทำกิจกรรม ดังนี้

2.1 การระดมทรัพยากรที่เป็นเงินบประมาณ เป็นต้นว่า การทำโครงการเสนอขอจากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ เช่น สำนักงานปปส. กทม. มูลนิธิคหงประทีป หรือรับบริจาคจากญาติโยมที่มีจิตศรัทธา นอกจากนี้ทางวัดกำลังวางแผนที่จะตั้งกองทุนเฉพาะสำหรับกิจกรรม

ในโครงการ ซึ่งมองว่าการมีกองทุนเฉพาะจะมีผลดีต่อการทำกิจกรรมในระยะยาว เพราะจะสามารถดำเนินการอบรมได้มากขึ้น และดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตามต้องปรึกษาหารือจากหลาย ๆ ฝ่ายอย่างรอบคอบเสียก่อน

2.2 การระดมทรัพยากรบุคคล จากการที่วัดสะพานพระโขนงเป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนา จึงมีพุทธศาสนาในพื้นที่ที่พร้อมจะให้การสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด เช่น ในการฝึกอบรมตามโครงการพุทธธรรมนำพั้นภัยยาสพติด จะมีกลุ่มแม่บ้านในชุมชนช่วยเหลือในเรื่องของการดูแล และจัดทำอาหาร

3. การกระจายอำนาจ แต่ละฝ่ายจะได้รับมอบหมายจากทางวัดให้เป็นเจ้าของกิจกรรมของตนเอง เพื่อให้ทุกคนรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของกิจกรรมดังกล่าว โดยการมอบหมายให้แต่ละหน่วยงานดูแลรับผิดชอบเนื้อหาสาระ และการฝึกอบรมในแต่ละช่วงซึ่งจะไม่กว้างขึ้นและกัน

4. การจัดการแบบรับผิดชอบต่อสาธารณะ โดยเฉพาะเรื่องความโปร่งใสในการใช้จ่ายงบประมาณต่าง ๆ ทางคณะกรรมการจึงได้มอบหน้าที่ให้รับผิดชอบในการดูแลเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณให้แก่ผู้อำนวยการ โดยมีการจดบันทึกค่าใช้จ่ายเป็นลายลักษณ์อักษร สามารถตรวจสอบได้

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานภายใต้โครงการพุทธธรรมนำพั้นภัยยาสพติด และโครงการครอบครัวบุญคุุนนอกจากจะสามารถดำเนินการอบรมให้แก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา และผู้นำชุมชนต่าง ๆ นับ 2,000 คนแล้ว กระบวนการทำงานดังกล่าวยังก่อให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ทุนทางสังคมที่ชั้บเคลื่อนงาน โดยเฉพาะที่มีพระวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถประดุจติใช้ชีวิตร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาสพติด ซึ่งเป็นผลมาจากการช่วยเหลือและความเขี่ยวชาญในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งยังก่อให้เกิดการความร่วมมือเพื่อสร้างพระวิทยากรในพื้นที่อื่น ๆ นอกเขตคลองเตย ยกตัวอย่างเช่น มีการร่วมแลกเปลี่ยนความรู้และอบรมให้กับพระวัดต่าง ๆ และวัดบางบอน เป็นต้น โดยมองว่าการสร้างเครือข่ายพระวิทยากรเป็นสิ่งที่สำคัญ เพื่อที่จะสามารถขยายการทำงานสู่พื้นที่อื่น ๆ ได้มากยิ่งขึ้น

2. การบูรณาการในการทำงาน หลักสูตรห้องนิ่งที่เน้นเนื้อหาสาระห้อง 6 ด้านเป็นภาระท่อนที่ชัดเจนของการบูรณาการในกระบวนการทำงาน เนื่องจากเนื้อหาของหลักสูตรดังกล่าวเกิดจากการยึดปัญหาของชุมชนในเขตพื้นที่คลองเตยเป็นสำคัญ จากนั้นจึงสร้างหลักสูตร

ขึ้นมาให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากรายการนี้การบูรณาการในการทำงานอีกประการหนึ่งคือ การประสานงานร่วมกันขององค์กร/หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่

1. ความตื่นตัวของชุมชน ในเรื่องการป้องกันยาเสพติดมีมากขึ้นสังเกตได้จากการที่ จำนวนชาวบ้านในชุมชนที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานภายใต้โครงการตั้งกล่าวมีมากขึ้น

2. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่ผ่านการอบรม เด็กมีความคุ้นเคย กับพุทธศาสนามากขึ้น สังเกตได้จากจำนวนเด็กที่มาเวียนเทียนที่วัดเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 60 เนื่องจากเด็กเริ่มเห็นถึงความสำคัญของพุทธศาสนาและมัวร์เพื่อทำบุญอย่างแท้จริง เช่น คุณยายท่านหนึ่งกล่าวว่า ไม่ค่อยได้เสียตระเรื่องจากลูกหลานแต่จะให้เสียตัว

3. ผลของนโยบายรัฐทำให้สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในชุมชนลดลง กล่าวคือ ทางวัดมองว่าการลดลงของปัญหาไม่ได้อยู่ที่โครงการเพียงอย่างเดียว เนื่องจากสิ่งที่ทางวัดทำเป็น เป็นการสร้างเกราะคุ้มกันให้กับเยาวชน แต่ยังมีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน/องค์กรที่ทำงานภายใต้ นโยบายประกาศสงเคราะห์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดของภาครัฐ ที่ได้ทำการกดดัน ปราบปราม ผู้ค้า ผู้เสพ ที่เป็นกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มอิทธิพลอย่างต่อเนื่อง สร้างผลให้การเพร่ระบาดของ ยาเสพติดลดลงด้วย ทั้งนี้จึงเป็นการทำงานที่ช่วยเกี้ยวนุนชึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการแก้ไข ปัญหาที่รอบด้านมากยิ่งขึ้น จึงกล่าวได้ว่านโยบายของรัฐที่ปราบปรามอย่างจริงจังมีส่วนในการทำให้สถานการณ์ยาเสพติดทั้งในชุมชน และในภาพรวมของสังคมดีขึ้นอย่างมาก เช่น การค้ายาเสพติดลดลง เนื่องจาก มีมาตรการจัดการกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่าง เด็ดขาด แต่อย่างไรก็ตามหากต้องการให้ยาเสพติดลดลง หรือหมดไป จะต้องร่วมกันทำงานอย่าง จริงจัง ต่อเนื่อง และเป็นไปอย่างสมำเสมอ

ปัญหาอุปสรรค

จากการประเมินผลการดำเนินงาน พบร่วมกับการดำเนินงานตามโครงการในปี 2546 ค่อนข้างจะมีปัญหาในเรื่องการขาดความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมแต่ละช่วงเวลา ซึ่งอาจเป็น เพราะเพียงดำเนินงาน จึงมีลักษณะที่ขาดความต่อเนื่องเชื่อมโยงในการทำกิจกรรม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้รับการแก้ไขปรับปรุงจากทีมงานที่มีประสบการณ์การทำงานมากขึ้นเรียบร้อยแล้ว

สำหรับการดำเนินงานในปี 2547 ปัญหาที่สำคัญจะเป็นในเรื่องของบประมาณในการดำเนินงาน เนื่องจากมีการให้การสนับสนุนในการอบรมเป็นรุ่น ๆ ไป ไม่ได้ให้การสนับสนุน

อย่างต่อเนื่อง ยกตัวอย่างเช่น บางครั้งสถานศึกษาต้องการส่งเด็กเข้าอบรมเป็นจำนวนมาก แต่ทางวัดไม่สามารถรับได้ เนื่องจากบประมาณมืออยู่อย่างจำกัด

ข้อเสนอแนะ

โครงการจะประสบความสำเร็จ หรือยังยืนเพียงได้นั้น ขึ้นอยู่กับ ความเสี่ยงและ การทำงานอย่างต่อเนื่องของทีมงาน ซึ่งทีมงานในที่นี้ก็คือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขต ผู้อำนวยการ โรงเรียน คณครุ วิทยากร และกลุ่มแม่บ้าน

ส่วนประเด็นเกี่ยวกับการฝ่าตัดตอนนั้น มองว่าเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ แต่บางครั้งก็ จำเป็นที่จะต้องตัดเนื้อร้ายออกไปเพื่อที่จะได้มีลูกคามไปยังส่วนอื่น ๆ ของสังคมและชุมชน

สมาคมอาสาสมัครต่อต้านยาเสพติด

ภูมิหลัง

ชุมชนคลองเตยเป็นชุมชนที่มีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่มีฐานะ ค่อนข้างยากจน และมีการศึกษาไม่สูง ทำให้เป็นแหล่งที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยมีทั้ง ผู้เสพและผู้ขายที่มาเป็นบุคคลจากภายนอก และภายในชุมชน

สถานการณ์ยาเสพติดในชุมชนคลองเตย เริ่มมากขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2544-2546 มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างรุนแรง สังเกตได้จากการขายยาเสพติด อย่างเปิดเผย โดยไม่เกรงกลัวกฎหมาย ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่และหน่วยงานต่าง ๆ ไม่มีการดำเนินการป้องกันอย่างจริงจัง

สมาคมอาสาสมัครต่อต้านยาเสพติด ซึ่งเป็นองค์กรประชาชน ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2529 ภายใต้ชื่อว่า “โครงการส่งเสริมเขตปลอดยาเสพติด” โครงการนี้ก่อตั้งจาก การรวมตัวของชาวบ้านที่ทนต่อสภาพปัญหายาเสพติดไม่ได้และคณะกรรมการชุมชน 7-8-9 โดยการนำของประธานชุมชน คือ นายประทวน สรัสดี ซึ่งกิจกรรมที่เกิดขึ้นในเขตปลอดยาเสพติด ได้แก่ การตั้งกลุ่มเดินเรือยาม การส่งผู้ป่วยไปบำบัดและจัดโครงการฟื้นฟูในชุมชน ทั้งนี้ในระยะเริ่มต้นชาวบ้านได้ช่วยกันระดมทรัพย์สินและสิ่งของตนเองเพื่อช่วยเหลือในเรื่องอาหารสำหรับกิจกรรมเดินเรือยาม รวมทั้งส่งผู้ติดยาเสพติดไปบำบัดรักษา นอกจากนี้ยังมีกลุ่ม

สตวิอาสาสมัครป้องกันยาเสพติดที่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแม่บ้านร่วมให้คำแนะนำแก่ชาวบ้านในชุมชน

ต่อมามูลนิธิวงประทีปได้เข้ามาช่วยเหลือในด้านเงินสนับสนุนและขยายโครงการส่งเสริมเขตปลอดยาเสพติดไปสู่ชุมชนอื่น ๆ โดยมีอาสาสมัครประมาณ 300 คน ใช้ตรา “ไม่เห็นแก่ตัว” เป็นสัญลักษณ์ และให้สามารถชุมชนที่มีความพร้อมในการดำเนินงานโครงการที่ละชุมชน ทั้งนี้โครงการดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการต่าง ๆ มากขึ้น แต่ก็ยังเกิดปัญหาด้านการประสานงานกับเจ้าหน้าที่เป็นครั้งคราว โดยเฉพาะปัญหาความเข้มข้นในการปราบปรามอันส่งผลกระทบต่อการส่งผู้ป่วยไปบำบัดรักษาและขับถ่ายกำลังใจของผู้ดำเนินงาน

การขยายโครงการส่งเสริมเขตปลอดยาเสพติดต้องหยุดชะงักลง เมื่อเกิดความขัดแย้งและความไม่เข้าใจกันระหว่างผู้ดำเนินโครงการ หลังจากส่งผู้ป่วยไปบำบัดได้ 3 รุ่น แต่เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2530 องค์กรรายเดสได้ออนุมัติให้ความช่วยเหลือด้านการเงินประมาณ 5 ล้านบาทเศษ โดยผ่านทางมูลนิธิวงประทีป และทางมูลนิธิฯ ได้รวมสมทบทุก ร้อยละ 25 โดยมีข้อตกลงว่าภายใน 3 ปี (สิงหาคม 30-กรกฎาคม 33) โครงการฯ ต้องส่งผู้ติดยาเสพติดไปบำบัดรักษาให้ครบ 800 คน และจะไม่นำเงินไปใช้ในวัตถุประสงค์อย่างอื่น ทำให้โครงการมีแผนงานและรูปแบบการบริหารจัดการที่ชัดเจนยิ่งขึ้น จนกระทั่งเดือนตุลาคม 2534 องค์กรรายเดส ได้งดให้การสนับสนุนโครงการ เนื่องจากเกิดการปฏิวัติในประเทศไทย (รสช.) โครงการจึงติดต่อขอรับการสนับสนุนจากองค์กรเอสแครป (สหประชาชาติ) ซึ่งได้รับการสนับสนุน เป็นเงิน 300,000 บาท เป็นระยะเวลา 1 ปี จนกระทั่งปลายปี พ.ศ. 2535 ได้ผันแปรโครงการฯเป็น “สมาคมอาสาสมัครต่อต้านยาเสพติด” โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) กรุงเทพมหานครผ่านงบประมาณแปรญัตติของ ส.ส.สุนันท์ อั้งทองธรรม และองค์กรพัฒนาเอกชน ต่อมาในปี พ.ศ. 2542-2545 ได้รับงบประมาณจากกองทุนสังคม หรือซิพ (SIF) อันเป็นส่วนหนึ่งของโครงการลงทุนเพื่อสังคม เป็นเงิน 2,600,000 บาทเศษ ปัจจุบันสมาคมอาสาสมัครประมาณ 850 คน มีการจัดตั้งเครือข่ายป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดในกรุงเทพ ซึ่งมีชุมชนเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 39 ชุมชน และได้ขยายกิจกรรมไปยังชุมชนอื่น ๆ ทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัด

ปัจจัยนำเข้า

1. **ศักยภาพความพร้อม** ศักยภาพความพร้อมที่สำคัญในพื้นที่โครงการมาจากการลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ที่พร้อมจะร่วมกันแก้ปัญหาฯสภาพติด อาทิเช่น

- ศูนย์เมอร์ชี่ ของหลวงพ่อใบเตย ให้ความช่วยเหลือในด้านอุปกรณ์ต่าง ๆ
- ประธานชุมชน 40 กว่าชุมชน
- สถานีตำรวจนครบาลชุมชน ให้ความช่วยเหลือในการฝึกอบรม รปภ.ชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนดูแลกันเอง

- คนในชุมชน มีส่วนร่วมในการระดมความคิด และสอดส่องดูแลชุมชนให้ปลอดจากยาเสพติด

2. **ระบบสนับสนุน** ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานอื่น ๆ หลายหน่วยงาน เช่น

- ปปส. ทางสมาคมเบรียบเสมี่อนเครือข่ายลูกของปปส. จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนนโยบายให้สอดคล้องกับนโยบายของปปส. ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทุกปี
- สสช. จดงบประมาณให้เป็นจำนวน 200 ล้านบาท แบ่งเป็นในส่วนของกรุงเทพ 9-19 ล้านบาท ที่เหลือแบ่งสร้างกันไปตามภาคต่าง ๆ

เมื่อได้รับงบประมาณแล้ว จะมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น จัดเวทีระดมความคิดเพื่อกระตุ้นให้เกิดโครงการต่าง ๆ และเสนอไปยังสมาคม หากสมาคมเห็นว่าโครงการดังกล่าวมีประโยชน์สมาคมก็จะจัดสร้างบประมาณให้เครือข่ายที่ดูแลโครงการจัดการบริหารกันเอง

3. **นโยบายและมาตรการ** นโยบายประกาศสงเคราะห์กับยาเสพติดของรัฐบาล มีส่วนสำคัญอย่างมากในการช่วยให้สมาคมสามารถดำเนินการปราบปรามยาเสพติดได้สำเร็จ เนื่องจากผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดส่วนใหญ่ จะเป็นผู้มีอำนาจและมีอิทธิพลทางการเมือง ซึ่งหากรัฐบาลไม่ดำเนินการปราบปรามอย่างจริงจัง สมาคมก็ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากไม่มีอำนาจในการปราบปรามและเร่งกลัวผู้มีอิทธิพล

กระบวนการดำเนินงาน

การทำงานของสมาคม จะมีแผนงานหลักที่เน้นการแก้ปัญหา 4 ระบบใหญ่ ๆ ได้แก่

1. การป้องกัน

เป็นการป้องกันเด็กในชุมชน โดยในส่วนของเด็กนอกโรงเรียน จะแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 10 คน ภายในกลุ่มประกอบด้วยหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กองเลขานุการ รวมการ เมื่อรวมกลุ่มแล้วจะให้เด็กแต่ละกลุ่มคิดเอง ทำเอง ในกิจกรรมต่าง ๆ โดยทางสมาคมจะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ทั้งนี้เพื่อให้เด็กกล้าคิด และกล้าแสดงออก นอกจากนี้ทางสมาคมยังได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ แก่เด็ก เช่น การแสดงบนเวที เป็นต้น

ในส่วนของโรงเรียน จะมีการตั้งโรงเรียนสีขาว (ยังไม่ได้ดำเนินการ) และโรงเรียนสามประโยชน์ จัดอบรมให้แก่เด็กโดยเน้นที่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 อย่างต่อเนื่อง ครั้งละประมาณ 200-400 คน ขณะเดียวกันทางโรงเรียนก็ได้ให้ความร่วมมือในการดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด หากพบปัญหา ก็จะประสานงานกับสมาคม เพื่อดำเนินการแก้ไข

2. การป้องปราบ

ร่วมมือกับตำรวจในพื้นที่จัดกิจกรรม การเดินรณรงค์ 19 ชุมชน ในวันเสาร์ เวลา 1 ทุ่ม ผลัดเปลี่ยนไปตามชุมชนต่าง ๆ หลังจากนั้นผู้ร่วมเดินรณรงค์จะร่วมบริการหารือถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อหาทางแก้ไข และหากพบผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทางตำรวจก็จะดำเนินการจับกุม นอกจากนี้ ทางชุมชนยังได้จัดให้มีเสียงตามสาย เพื่อแสดงเจตนารวมกันว่าคนในชุมชนจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

3. การบำบัดผู้ติดยา

สมาคมให้การช่วยเหลือในการส่งตัวผู้ติดยาไปบำบัด ซึ่งหากผู้ติดยาเป็นมุสลิม จะส่งไปบำบัดที่บ้านตะวัน ที่ยะลา และบางน้ำเบรี้ยว หากเป็นชาวพุทธจะส่งไปรับการบำบัดที่วัดโดยมีข้อตกลงว่าผู้ปักธงชัยต้องบอกกับทางสมาคมว่าผู้ติดยา ติดยาชนิดใด และผู้ติดยาเมื่อยุ่งเห่าได้ถ้าต่ำกว่า 20 ปี จะส่งไปบำบัดที่บ้านตะวันใหม่ เพราะที่นั่นบำบัดจะได้เรียนหนังสือด้วย

4. พัฒนาคน

สมาคมเน้นในการพัฒนาคนเป็นหลัก เพราะยังไม่มีรัฐบาลชุดใหม่เข้ามาดูแล ในเรื่องการพัฒนาคนอย่างจริงจัง ถึงแม้ว่าการพัฒนาคนดังกล่าว จะเป็นจุดเน้นมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แล้วก็ตาม

จากการบูรณาการทำงานดังกล่าว สมาคมมีการทำงานอย่างจริงจัง และไม่ยึดเงินเป็นหลักในการทำงาน ชุมชนต่าง ๆ จึงเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้สมาคมมีเครือข่ายเป็นจำนวนมาก เช่น เขตปะรัง มีชุมชนมิตรภาพ และยังมีการขยายเครือข่ายโดยใช้ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เช่น หากมีการย้ายถิ่นไปยังชุมชนอื่น ผู้ย้ายถิ่นก็จะนำกิจกรรมดังกล่าวไปดำเนินการด้วย ขณะเดียวกัน

ทางสมาคมได้ให้ความเป็นกันเองและสร้างความไว้วางใจให้กับคนในชุมชน เพื่อที่จะให้เกิดจิตสำนึกร่วมกันในการแก้ปัญหา

แผนงานดังกล่าว มีกรอบ/ขั้นตอนในการเกิดกระบวนการกลุ่ม 4 ขั้นตอน คือ

1. บริษัทฯรือและวางแผนเป้าหมายร่วมกัน

- ทำความเข้าใจกับปัญหา
- รวบรวมข้อมูล
- วิเคราะห์สาเหตุ
- ระดมความคิด
- ภูมิประยุกต์การแก้ไข
- เลือกวิธีแก้ปัญหา

2. ทำแผน/โครงการในรายละเอียด

3. ปฏิบัติตามแผนอย่างเป็นรูปธรรม

4. สรุปและประเมินผล

- ทำในทุกขั้นตอน

กระบวนการทำงานที่กล่าวมาข้างต้น จะเป็นกรอบหรือแผนที่สมาคมยึดถือ และนำมาปฏิบัติ เพื่อให้เกิดกลุ่มต่าง ๆ

การบริหารจัดการ

แบ่งเป็นการประสานงานกับคนภายนอกและภายในในชุมชน โดยในส่วนของภายนอกชุมชน หากมีชุมชนภายนอกมากข้อความซวยเหลือ ก็จะดำเนินงานไปตามกรอบ/ขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้น ส่วนการทำงานภายในชุมชน สมาคมจะร่วมมือกับตำรวจ โดยทำการอบรม รปภ.ชุมชน เพื่อให้หน้าที่ผ้าเรวยาม มีประชาชนเข้าร่วมอบรมประมาณ 80 คน แต่ทำงานจริง ๆ 17 คน การทำงานจะแบ่งคนเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตอน 2 ทุ่ม และกลุ่มตอน 4 ทุ่ม และจะมีชุดที่ทำงานถึงตี 2 และตี 4 ขณะเดียวกันตำรวจจะนั่งอยู่ในป้อมเป็นจุดฯ ประมาณ 2-3 คน ประชาชนที่เข้าร่วมผลัดเปลี่ยนกันเดินเรวยามในชุมชน จะมีผู้ชาย 4 คน ผู้หญิง 4 คน และเจ้าหน้าที่ตำรวจ ประมาณ 3-4 คน เมื่อตำรวจจับผู้เสพยาได้ รปภ.ในชุมชนจะมีหน้าที่ควบคุมและนำตัวผู้เสพยาไปตรวจปัสสาวะ ถ้าพบว่าปัสสาวะมีสีม่วงจะนำไปตรวจที่โรงพยาบาลอีกครั้ง เพื่อหาสาเหตุว่ามาจากการเสพยาหรือไม่ ถ้ามาจาก การเสพยาจะส่งตัวไปโรงพยาบาล แต่ถ้าไม่ใช่จะปล่อยตัวไป ซึ่งทางสมาคมได้ดำเนินการเข่นเนื้ามาประมาณ 1 ปี แล้ว

นอกจากนี้ยังมีการแบ่งหน้าที่กันภายในสมาคม ได้แก่ ที่ปรึกษาสมาคมฯ นายกสมาคมฯ รองนายกสมาคมฯ กองเลขานุการ เว็บไซต์ และกรรมการ

ผลการดำเนินงาน

1. ความตระหนักของชุมชน คนในชุมชนมีความตระหนักรถึงปัญหาฯ เสพติดมากขึ้น แต่ก็ยังมีประมาณร้อยละ 20 ที่ไม่ตระหนักรถึงปัญหาดังกล่าว ซึ่งรวมถึงผู้ขายยาเสพติดด้วย

2. ทุนทางสังคม

- เกิดการร่วมแรงร่วมใจของคนในชุมชน กล่าวคือ สมาชิกทำงานด้วยความซื่อสัตย์ เช่น มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย อย่างสม่ำเสมอ

- ผู้นำมีความเข้มแข็งและทำงานอย่างจริงจัง เพื่อให้คนในชุมชนยอมรับในศักยภาพการทำงาน

- สำรวจให้ความร่วมมือ โดยช่วยฝึกอาสาสมัครชุมชน (วปช.ชุมชน) ซึ่งหากสำรวจไม่ให้ความช่วยเหลือ ชุมชนก็จะไม่สามารถทำงานได้ เนื่องจากชุมชนไม่มีอำนาจหน้าที่ในการปราบปรามผู้ติดยาเสพติด

- หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เช่น สำนักงานปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) มูลนิธิวงประทีป

3. การลดลงของปัญหาการเสพ การค้า และดัชนีที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของปัญหา ปัญหาผู้ค้า และผู้เสพ ลดลงอย่างมาก ทั้งนี้ เพราะ คนในชุมชนและเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือกันอย่างเต็มที่ โดยมีดัชนีชี้วัด คือ ตัวเลขการจับกุมผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดลดลง

ปัญหาอุปสรรค

1. ศักยภาพของชุมชน บางชุมชนมีศักยภาพในการแก้ปัญหามาก เช่น วางแผนงานแล้วคนในชุมชนร่วมมือกันทำอย่างเต็มที่ แต่บางชุมชนมีน้อย เช่น วางแผนงานแล้วคนในชุมชนไม่ร่วมมือกันอย่างจริงจัง หรือต่างคนต่างดำเนินงาน ซึ่งทำให้สมาคมต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยพยายามทำให้ชุมชนต่าง ๆ ค้นพบศักยภาพของตนเอง เมื่อค้นพบแล้วก็จะดึงจุดเด่นตรงนั้นออกมาน

2. องค์กรคิดแทนชาวบ้าน ทำให้บางครั้งสิ่งที่องค์กรคิดว่าเป็นปัญหา กลับไม่ใช่ปัญหาที่แท้จริงของชุมชน จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่แท้จริงได้

3. ความยั่งยืนของประสิทธิผล การแก้ไขปัญหาที่ทางสมาคมดำเนินการอยู่ ยังไม่ใช่การแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืน ซึ่งหากจะให้ยั่งยืน ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน กล่าวคือ หน่วยงานของรัฐ เช่น ตำรวจ ครรภ์ทำงานอย่างเข้มงวด เพราะหากเมื่อไหร่ที่ตำรวจไม่เข้มงวด สมาคมก็จะทำงานลำบากมากขึ้น และปัญหายาเสพติดก็จะกลับมา

4. อุดมการณ์ขององค์กรที่ลงไปแก้ไขปัญหายาเสพติด บางองค์กรทำงานเพื่อเงินมากกว่าการแก้ปัญหาให้กับชุมชน

5. ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการ เกิดการแย่งตัวผู้ต้องหารระหว่างชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นพวกร้ายกับผู้ติดยาเสพติด

ชุมชนข้าฯ ขออาสาทำความดีเพื่อแผ่นดิน

เขตคลองเตย

ภูมิหลัง

ความเป็นมาการก่อตั้งชุมชนข้าฯ ขออาสาทำความดีเพื่อแผ่นดิน เกิดจากการที่รัฐบาลได้มีคำสั่งของนายกรัฐมนตรี ที่ 119/2544 ให้มีการอาชันยาเสพติด เขตคลองเตยจึงมีโครงการศูนย์ปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนคลองเตย ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของศตส.ชาติ ซึ่งเป็นหน่วยเฉพาะกิจที่ตั้งขึ้นภายใต้การควบคุมดูแลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และได้มอบหมายให้ พล.ต.ท.นพดล สมบูรณ์ทรัพย์ มาเป็นหัวหน้าโครงการในขณะนั้น โดยศูนย์ปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติดนี้จัดตั้งขึ้นเฉพาะที่เขตคลองเตย เนื่องจากรัฐบาลเห็นว่าพื้นที่เขตคลองเตยมีปัญหา และต้องการที่จะใช้เขตคลองเตยเป็นพื้นที่นำร่องเรื่องยาเสพติด โดยมีแนวคิดว่าหากประสบความสำเร็จในพื้นที่เขตคลองเตย ในพื้นที่อื่นก็คงจะประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก ศูนย์ปฏิบัติการนี้เรียกว่า ศูนย์ปฏิบัติการอาชันยาเสพติดในชุมชนคลองเตย ก่อตั้งขึ้นปลายปี 2544 และปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้เตรียมไว้ โดยการเปิดเวทีแบบมีส่วนร่วม ในต้นปี 2545

จากที่มีการปฏิบัติงานตามแผน ทำให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง และนำไปฝึกอบรมที่ค่ายพะราม 6 ซึ่งมีพัฒนา 7 รุ่น ซึ่งมีการแยกประเภททั้ง 7 รุ่น ที่สน.ท่าเรือ หลังจากนั้นก็หมวดงบประมาณที่ทางราชการจัดไว้ให้ ตชด.จึงถูกยุบไปโดยปริยาย โดยมีกระแสของคนคลองเตยบางกลุ่มเห็นว่างบที่ได้รับการจัดสรุมจำนวน 47 ล้านบาท เป็นบทที่ละลายແน้า ซึ่งหน่วยงาน

ปปส. ก็เห็นชอบด้วย ดังนั้นชาวบ้านและผู้อุบรม 7 รุ่น ดังกล่าวจึงมาร่วมประชุมและมีมติก่อตั้งชุมชนข้าฯ ขออาสาทำความดีเพื่อแผ่นดิน เมื่อปลายปี 2545 โดยได้มีการเลือกประธาน เลขาฯ และตำแหน่งต่างๆ ซึ่งไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลเลย และใช้ที่ทำการของชุมชนร่วมกันเป็นที่ทำการของชุมชน โดยมีผลตั้งแต่วันนี้ นัดรับ คโนภาด รองผู้บัญชาการตัวจริง ตระหนุนชายเดนมาเป็นประธานเปิดป้ายสำนักงานอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2546

ปัจจัยนำเข้า

1. **ศักยภาพความพร้อม** ศักยภาพความพร้อมที่สำคัญในการดำเนินงานตามโครงการ ประกอบด้วย

1.1 การมีวิทยากรที่ผ่านการอบรมในเรื่องพิชัย/ไทยของยาเสพติด การฝึกอบรมกระบวนการลงพื้นที่ และบทบาทสมมติต่างๆ ซึ่งในเขตคลองเตยมีผู้ผ่านการอบรมประมาณ 400 กว่าคน

1.2 การมีสมาชิกที่ร่วมกันต่อสู้ประมาณ 200 กว่าคน โดยมีคณะกรรมการ บริหารจำนวน 25 คน เป็นตัวขับเคลื่อนที่ช่วยเหลือในทุกๆ เรื่อง เช่น วิทยากรบางคนไปเรียนการเสริมอาชีพ ทำดอกไม้ญี่ปุ่น เพื่อกลับมาสอนชาวบ้าน

2. **ระบบสนับสนุน** ได้วิบการให้การสนับสนุนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดจากตัวจรัตระหนุนชายเดน นอกจานี้ ยังได้รับงบประมาณจากการท่าเรือแห่งประเทศไทย โรงงานยาสูบ สถาบันพัฒนาพื้นฐานของอาจารย์สมพงศ์ พัดปุย ฯลฯ เพื่อใช้ในการฝึกอบรม

3. **นโยบายและมาตรการ** การที่มีการประกาศนโยบายประกาศสงเคราะห์กับยาเสพติดของรัฐบาลที่elanพระบรมราชูป และมีการปฏิบัติอย่างจริงจัง ทำให้ภาคประชาชนมีความมั่นใจขึ้นนั้นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยให้เกิดศูนย์ปฏิบัติการอาชันยาเสพติดในชุมชนคลองเตย ซึ่งเห็นว่าการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองเตยต้องร่วมกันแก้ไขทั้งระบบทั้งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม สังคม การเมือง ฯลฯ

กระบวนการดำเนินงาน

1. การเปิดเวที

กระบวนการในการเปิดเวที หลังจากการเปิดเวทีแล้ว จะเข้าไปหาชาวบ้านให้ช่วยมาร่วมประชุมโดยตรง ทั้งนี้มีผู้ค้ายาเสพติดมาทำพันธะสัญญากับทางราชการ เพื่อที่จะกลับตัวเป็นคนดีของชุมชน โดยโครงการนี้ได้แบ่งออกเป็น 2 คณะ คือ

- คณะแรก ควบคุมโดยตำรวจท่องเที่ยวและนักวิชาการ
 - คณะที่สอง ควบคุมโดยรองพิเศษ เกษปันธุ์ รองผู้กำกับตำรวจน้ำท่าเรือ
- สองชุดนี้จะออกปฏิบัติงานตามชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง และให้ผู้ค้ายาเสพติดมาทำพันธะสัญญาทางใจ ซึ่งต่อมามีการขยายผลโครงการโดยการนำวิทยากรในชุมชนไปฝึกอบรมที่ค่ายพระราม 6

หลังจากการเปิดชั้นจะมีการเลือกประธานชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งขึ้นกับสำนักงานเขต และมีผู้นำตามชุมชนแต่ละชุมชนเพื่อเป้าหมายกระบวนการเข้ารับการอบรมตัวอย่าง

2. จัดอบรมแก่สมาชิก

โดยแบ่งออกเป็นการฝึกอบรมสำหรับผู้นำในชุมชน และการฝึกอบรมสำหรับเด็กและเยาวชน

- การฝึกอบรมสำหรับผู้นำในชุมชน และสมาชิก

จัดการอบรมให้สมาชิกรู้จักถึงพิษภัย/โทษของยาเสพติด เรียนรู้กระบวนการใน การลงพื้นที่ตลอดจนการแสดงบทบาทสมมติ และการฝึกจิตสำนึก ขั้นตอนการอบรม

วันที่ 1 เป็นการจุดประกาย การมีส่วนร่วม การชี้ให้เห็นถึงประเด็น และฝึกกระบวนการคิดแบบมีขั้นตอน โดยเทียบจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

วันที่ 2 มีการคัดเลือกประธานชุมชนเข้มแข็ง

วันที่ 3 ให้ผู้ค้า ผู้เสพ ออกมามอบตัว และให้สถาบันว่าจะเลิกทำในสิ่งที่ไม่ดี โดยการอบรมในชุดแรกมีประมาณ 72 คน ประกอบไปด้วยทุกเขต ในส่วนเขตคลองเตยมี 50 คน หลังจากนั้นจึงมีการเปิดเวที โดยมีชุมชนเป้าหมายหลัก 19 ชุมชน เช่น ชุมชน 70 ไร่ ชุมชน 123 ชุมชนร่วมใจสามัคคี ชุมชนบ้านกล้วย ชุมชนพัฒนาใหม่ ชุมชนสวนอ้อย เป็นต้น ระหว่างการเปิดเวทีมีการใช้วิธีการให้อภัยทางสังคม คือ ให้ผู้เสพเข้าไปบำบัด หรือส่งไปอบรมที่โรงพยาบาลวิวัฒน์พลเมือง

ในการฝึกอบรมวันสุดท้ายจะใช้กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนคลองเตย และมีกิจกรรมบินทباتโดยให้ผู้เข้าร่วมอบรมเขียนข้อมูลที่

ต้องการจะกลับตัวเพื่อใส่ลงในบาตร เป็นการขอใบอนุญาตจากพระองค์กิจกรรมนี้จะเน้นไปในลักษณะทางจิตวิทยา

- การฝึกอบรมสำหรับเด็กและเยาวชน

เนื้อหาในการฝึกอบรม ได้แก่ การให้ความรู้แก่เด็กถึงไทย และพิชัยย ของยาเสพติดแต่ละชนิด โดยส่วนใหญ่เน้นไปที่ยาบ้า เพราะกระแสการแพร่ระบาดที่มีสูง อีกทั้งยังส่งเสริมให้เด็กมีความกล้าแสดงออกและหันมาสนใจกีฬา รวมทั้งใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ในการฝึกอบรมจะเน้นให้เด็กได้ฝึกคิด และวิเคราะห์หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเอง โดยผู้ใหญ่จะตั้งโจทย์ และให้เด็กเสนอความต้องการต่าง ๆ เช่น อย่างใดสรุปว่าอยู่ในชุมชน อย่างใดได้ส่วนสาหรับนั้น เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการผลักดันให้เกิดธนาคารออมทรัพย์สำหรับเด็ก โดยให้เด็กมารวมกลุ่ม และทำกิจกรรมร่วมกัน

การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการของชุมชนข้าฯ ขออาสาทำความดีเพื่อแผ่นดิน อาศัยมติของที่ประชุมเป็นสำคัญ และมีการยึดมั่นกับแนวคิดเรื่องอปวหานิยธรรม หรือ ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความไม่ส่ออมเป็นประโยชน์ต่อชุมชนเพียงฝ่ายเดียวมี 7 ประการ คือ

1. สมาชิกรวมกลุ่มร่วมประชุมกันเป็นนิจ
2. สมาชิกหมั่นเริ่มประชุมและเลิกประชุมพร้อมกัน ทำกิจที่พึงกระทำโดยพร้อมเพรียงกัน
3. สมาชิกยอมรับมติส่วนใหญ่ของที่ประชุมในการแก้ปัญหา
4. สมาชิกยอมรับและเคารพผู้อื่น
5. สมาชิกให้การส่งเคราะห์ และช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคม เช่น สร้าง คนพิการ และคนยากจน
6. สมาชิกส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม
7. สมาชิกช่วยกันทำนุบำรุงพุทธศาสนา

ผลการดำเนินงาน

1. ความตระหนักรของชุมชน

คนในชุมชนมีความตระหนักรสึกหานานถึงปัญหายาเสพติดมากขึ้น ซึ่งกลไกสำคัญที่ทำให้ชุมชนสามารถขับเคลื่อนไปได้มีศูนย์รวมอยู่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของคนในชุมชน

2. ทุนทางสังคมที่เกิดขึ้น

ผลจากการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ก่อให้เกิดศูนย์ปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติด ส่งผลให้เกิดชุมชนข้าม ขออาสาทำความดีเพื่อแผ่นดินขึ้น ซึ่งถือเป็นกลุ่มองค์กรที่เป็นทุนทางสังคมในการขับเคลื่อนงานด้านการแก้ไขป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนคลองเตย นอกจากนี้ ยังมีวิทยากรซึ่งถือว่าเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญในการช่วยให้การทำงานขับเคลื่อนไปได้

3. การลดลงของปัญหาการเสพ การค้า และตัวชนีที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของปัญหา

สถานการณ์ยาเสพติดในชุมชนได้ลดระดับความรุนแรงลง สังเกตได้จากการที่จำนวนผู้ค้า และผู้ติดยาเสพติดในชุมชนลดลง นอกจากนี้ คนในชุมชนยังให้ความร่วมมือกันอย่างเต็มที่

4. ผลของนโยบาย

ความสำเร็จส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นผลมาจากการนโยบายในการประกาศงบประมาณเพื่อเอาชนะยาเสพติดของภาครัฐ และนโยบายของรัฐที่ปราบปรามอย่างจริงจังนี้ยังมีส่วนในการทำให้สถานการณ์ยาเสพติดทั้งในชุมชน และในภาพรวมของสังคมดีขึ้นอย่างมาก

ปัญหาอุปสรรค

ปัญหาส่วนใหญ่ของชุมชนจะเป็นปัญหาในด้านงบประมาณ ที่ไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐเท่าที่ควร และนโยบายของรัฐยังไม่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังขาดเทคโนโลยีด้านเครื่องมือต่าง ๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ และกำลังสนับสนุนทางด้านวิชาการ

บทสรุปจากกรณีศึกษาของเขตคลองเตย

โครงการที่เลือกศึกษาในเขตคลองเตย ประกอบไปด้วย โครงการลักษณะต่าง ๆ ทั้งที่เป็นโครงการที่เน้นการทำงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน (ชุมชนพัฒนา 70 ไร่) โครงการที่เน้นการประสานงานที่ดีระหว่างชุมชนกับหน่วยงาน/องค์กร (ชุมชนร่วมใจสามัคคี) โครงการที่เน้นการจัดโครงการฝึกอบรมโดยใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนา (วัดสะพานพระโขนง) โครงการที่เน้นการป้องกัน ป้องปราบ บำบัดผู้ติดยา และการพัฒนาคน (สมาคมอาสาสมัครต่อต้านยาเสพติด) และโครงการที่เน้นการจัดโครงการฝึกอบรมและการเปิดเวที (ชุมชนข้ามข้ออาสาทำความดีเพื่อแผ่นดิน) ซึ่งวิธีการทำงานแต่ละโครงการมีทั้งคล้ายคลึงและแตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญของการวิจัยได้ดังนี้

1. ประสิทธิผลของนโยบายรัฐ

ข้อมูลจากพื้นที่ในเขตคลองเตย แสดงผลอย่างชัดเจนว่าที่รัฐบาลประกาศส่งความกับยาเสพติดนั้น พบร่วมกับปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขตคลองเตยลดลงอย่างเห็นได้ชัด ลั่นเกตได้จาก การที่พื้นที่ในแต่ละโครงการมีจำนวนผู้ค้า และผู้เสพยาเสพติดลดลงอย่างมากประกอบกับข้อมูล จากการสัญญาณเจ้าหน้าที่โครงการแต่ละโครงการยังเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ปัญหายาเสพติดระหว่าง พ.ศ. 2546-2547 ลดลงอย่างชัดเจน

นอกจากนี้ หากพิจารณาถึงประสิทธิผลจากการดำเนินการแต่ละโครงการเบริ่ยบ เทียบกับประสิทธิผลจากการดำเนินนโยบายประกาศส่งความกับยาเสพติดของภาครัฐ พบร่วมกับประกาศสิทธิ์ของภาครัฐจะมีมากกว่าประสิทธิผลอันเนื่องมาจากการดำเนินการของแต่ละโครงการเพียงอย่างเดียว กล่าวคือ ประสิทธิผลของโครงการต่าง ๆ ในช่วงก่อนที่จะมีการประกาศส่งความกับยาเสพติดการลดลงของปัญหายาเสพติดในพื้นที่จึงปรากฏชัดเจนขึ้น

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่านโยบายประกาศส่งความกับยาเสพติดของภาครัฐ และการปราบปรามอย่างจริงจัง มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยให้ปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขตคลองเตยลดลง

2. ความยั่งยืนของประสิทธิผล

จากข้อมูลในพื้นที่เขตคลองเตยบ่งบอกว่า ปัญหายาเสพติดกำลังจะกลับมาสังเกต ได้จากการที่เริ่มนิยามยาเสพติดกลับเข้ามายังพื้นที่ มีผู้ค้า และผู้เสพเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการไม่ต่อเนื่องของนโยบายปราบปรามยาเสพติดของภาครัฐ ที่ได้ลดความเข้มข้นลงหลังจาก การประกาศชัยชนะในสังคมยานาเสพติด

3. การละเมิดสิทธิมนุษยชน

ข้อมูลจากพื้นที่เขตคลองเตยแสดงให้เห็นว่า มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน จากการประการสังคมร่วมกับยาเสพติด ดังเช่น การฆ่าตัดตอน ในพื้นที่ชุมชนพัฒนา 70 ไร่ ซึ่งจากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า คนในชุมชนเห็นว่าพื้นที่เขตคลองเตยเป็นพื้นที่ที่สถานการณ์ปัญหายาเสพติดมีความรุนแรงที่สุดในกรุงเทพมหานคร ดังนั้น การแก้ไขปัญหา ควรเป็นไปในลักษณะต่อต้านพื้นที่พื้น ความเห็นดังกล่าวนั้นจึงอาจกระทบต่อปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้

4. ประสิทธิผลของมาตรการการลดอุปทาน

จะเห็นได้ว่าการทاบทิกรรมของแต่ละโครงการนั้น หากเป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านดำเนินการเอง โดยไม่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามามีส่วนร่วมด้วยแล้วนั้น จะทำให้เกิดปัญหานี้ในด้านการปราบปราม เนื่องจากชาวบ้านไม่สามารถที่จะต่อสู้กับกลุ่มอิทธิพล หรือกลุ่มผลประโยชน์ในท้องที่ได้ เพราะการเข้าไปมีส่วนร่วมในมาตรการการปราบปรามนั้นมีความเสี่ยง ดังนั้น จึงต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ตำรวจในการช่วยปราบปรามยานาจกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ประกอบกับการปฏิบัติตามนโยบายการปราบปรามยาเสพติดที่มุ่งเน้นการปราบปรามอย่างเด็ดขาดและจริงจัง ผลให้อุปทานของยาเสพติดลดลงตามไปด้วย

5. ยาเสพติดกับสังคม

ผลจากการใช้นโยบายของรัฐและดำเนินงานในชุมชน พบว่าการจัดการกับปัญหายาเสพติดให้หมดไปจากสังคมนั้นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างเป็นไปได้ยาก คงทำได้เพียงแต่การควบคุมให้อยู่ในระดับที่สามารถจัดการได้เท่านั้น ดังจะเห็นได้จากข้อมูลที่ปรากฏในพื้นที่เขตคลองเตย ได้แสดงให้เห็นว่าในขณะที่มีการปราบปรามยาเสพติดประเภท เยโรอีน ยาบ้า ได้ประสบผลลัพธ์อย่างชัดเจนนั้น การแพร่ระบาดได้เปลี่ยนแปลงไปสู่ยาเสพติดประเภทอื่น เช่น กาว สารระเหย ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายรองรับ เนื่องจากในทางกฎหมายถือว่ายังไม่ใช่สิ่งเสพติดที่ร้ายแรงเหมือนเยโรอีน หรือ ยาบ้า ดังนั้น แม้ผู้เสพจะถูกจับกุมจากการสูดดมสารระเหย ดังกล่าว ผู้เสพก็จะมีโทษเพียงแค่จำและปรับเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

6. สัญญาเตือนภัยของปัญหายาเสพติด

จากการศึกษาข้อมูลในชุมชน แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมจับกลุ่มมัวสุมของกลุ่มเยาวชน อายุระหว่าง 14-16 ปี ซึ่งเริ่มจากการดมกาว และสารระเหยต่าง ๆ จำนำไปสู่การเสพยาบ้าและเมื่อมีการปราบปรามการแพร่ระบาดอย่างจริงจัง ผู้เสพก็จะหันไปสูดดมกาว และสารระเหยต่าง ๆ แทนการเสพยาบ้า ซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นสัญญาณเตือนภัย หรือปัจจัย สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในเขตชุมชนได้

7. ปัญหาและอุปสรรคที่พบ

จากข้อมูลในพื้นที่เขตคลองเตย พบรปภ.อุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการ ต่าง ๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

- การขาดแคลนงบประมาณในการจัดทำโครงการ
- ความยั่งยืนของประสิทธิผล ที่การแก้ไขปัญหาในปัจจุบันยังไม่ใช่การแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน
 - ศักยภาพของชุมชน แต่ละชุมชนจะมีศักยภาพในการทำงานที่แตกต่างกัน ทำให้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาแตกต่างกันไปด้วย
 - การขาดความต่อเนื่องของนโยบาย ทำให้ปัญหายาเสพติดลดระดับความรุนแรงลงในช่วงที่รัฐประการคนโดยบายทำสิ่งความต่อต้านยาเสพติด แต่เมื่อระดับความรุนแรงลดลง ยาเสพติดก็เริ่มกลับเข้ามาเพิ่มร่วมกับอีก

เขตหนองแขม

การศึกษาการดำเนินงานของด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชนในพื้นที่เขตหนองแขม ประกอบด้วยชุมชนที่คัดเลือกร่วมทั้งสิ้น 5 ชุมชน กระบวนการทำงาน ส่วนใหญ่รับผิดชอบโดยผู้นำชุมชนซึ่งมีลักษณะ รูปแบบการดำเนินงานแตกต่างกันออกไป การร่วมกันใช้วิธีการสัมภาษณ์จากผู้นำชุมชน โดยมีสรุปสรัสวดีสำคัญของการดำเนินงาน ของด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชนตัวอย่างได้ดังนี้

ตารางที่ 6.2
**สรุปสาระสำคัญของการดำเนินงานของด้านการป้องกัน
และแก้ไขปัญหาฯสภาพติดของชุมชนตัวอย่าง**

ลำดับที่	ชุมชน	มาตรการสำคัญ	ปัญหาคุ้ปสรุค
1	ชุมชนชาวชา 1	- มาตรการป้องปราบ - มาตรการปราบปราบ	ไม่ได้รับงบประมาณ สนับสนุน
2	ชุมชนนัตราชัยเสริมโชค	- มาตรการป้องกัน	ไม่ได้รับงบประมาณ สนับสนุน
3	ชุมชนชายแดน	- มาตรการป้องปราบ	- ไม่ได้รับงบประมาณ สนับสนุน - คณะกรรมการชุมชน ไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ ของตนเอง - ไม่มีที่ทำการชุมชน
4	ชุมชนกองขยะ	- มาตรการป้องปราบ - มาตรการบำบัดรักษา ^{พื้นฟู} และติดตามดูแล ซ่อมเหลือผู้ฝ่าฝืนการบำบัด	ไม่ได้รับงบประมาณ สนับสนุน
5	ชุมชนสามัคคี 4 - 6	- มาตรการป้องปราบ - มาตรการป้องกัน	- ไม่ได้รับงบประมาณ สนับสนุน - ปัญหาการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่เป็นไปในทิศทาง เดียวกัน

ลักษณะร่วมที่คล้ายคลึงกันทั้ง 5 ชุมชน ได้แก่

1. ภาวะผู้นำของประธานชุมชน ส่งผลให้เกิดความตระหนักรถึงปัญหา และ การมีส่วนร่วมของชาวชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. มาตรการป้องปารามในชุมชน ทำให้เกิดระบบการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยชาวชุมชนช่วยกันสอดส่อง ดูแล ความประพฤติของบุคคลในชุมชน
3. การไม่ได้รับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณ

ชุมชนหรรษา 1

ภูมิหลัง

สมัยก่อนลักษณะการตั้งบ้านเรือนในชุมชนหรรษา 1 อุบลห่างกันมาก มีประชาชนอาศัยอยู่ประมาณ 20 กว่าหลังคาเรือน จนถึงปัจจุบันมีผู้เข้ามาอยู่อาศัยเพิ่มขึ้น ทำให้มีจำนวนบ้านเพิ่มขึ้นเป็น 500-600 หลังคาเรือนปัญหาเดิมของชุมชนเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2531 ได้แก่ ปัญหาเมากสุราอย่างแพร่หลาย ปัญหาการทະເລາວວາຫາ ปัญหาการเล่นการพนัน จนกลายเป็นต้นเหตุของปัญหาการลักเล็กขโมยน้อย เฉลี่ยอย่างน้อยประมาณ 1-2 คดีต่อสัปดาห์ ทำให้ชาวชุมชนเริ่มตระหนักรถึงภัยตั้งแต่ล่าง ประกอบกับลักษณะทางกายภาพของการตั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัยห่างกัน ไม่สามารถช่วยกันป้องกันปัญหาการลักขโมยได้ ทำให้ขโมยย่ามใจทำการลักขโมยไม่เว้นทั้งกลางวัน และ กลางคืน เมื่อชาวบ้านมีความเดือดร้อนจึงได้เกิดการรวมตัวกันเพื่อแก้ปัญหาโดยได้มีการประสานงานไปยัง ผู้ใหญ่บ้าน, ฝ่ายพัฒนาชุมชน สำนักงานเขตหนองแขม และสถานีตำรวจนครบาลหนองแขม เพื่อเชิญเจ้าหน้าที่ของทางราชการเข้าร่วมประชุมหารือแนวทางการแก้ไขปัญหาตลอดจนมีแผนการเชิญเจ้าหน้าที่สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3. มาจ่วงสังเกตการณ์ เพื่อต้องการผลทางด้านจิตวิทยา ผลจากการประชุมหารือดังกล่าว ทำให้เกนนำชุมชนได้ขออนุญาตพกพาอาวุธปืนภายในชุมชนโดยไม่นำอาวุธกันออกชุมชน จากพันตำรวจท่องเนก เชี่ยวสมุทร (ยศในขณะนั้น) สารวัตรใหญ่ สถานีตำรวจนครบาลหนองแขม และได้มีการขอความร่วมมือจากชาวชุมชนเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครเป็นยามกลางคืน ออกตรวจตราตั้งแต่เวลา 20.00-05.00 น. จัดเป็นชุด ๆ ละ 4-5 คน ผลัดเปลี่ยนเรือยามกันทุกวัน ไม่มีวันหยุด ได้ดำเนินการเฝ้าระวังโดยยามกลางคืนดังกล่าว เป็นระยะเวลา 6 เดือน (180 วัน) ส่งผลให้ปัญหาการลักขโมยในชุมชน ลดน้อยลง ชาวชุมชนมีการรวมตัวกันอย่างจริงจัง ทำให้เกิดความสามัคคี และพลังในการแก้ไขปัญหา

จึงจัดว่าเป็นความสำเร็จเบื้องต้นที่ชาวชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ โดยมีหน่วยงานของรัฐเป็นส่วนสนับสนุน

จากที่ไม่เคยคาดคิดว่าชุมชนจะมีปัญหาเสพติด จนประมาณปี พ.ศ. 2536 เริ่มมีปัญหาเสพติดระบาดเข้ามาในชุมชน ยาเสพติดที่ระบาดในช่วงนั้นเป็นยาเสพติดประเภทสารระเหย ได้แก่ กาก ชนิดต่าง ๆ ซึ่งตอนนั้นจัดเป็นคดีเล็กน้อย เมื่อต่ำว่าจับกุมผู้เสพสารระเหยแล้วก็มีการกักบริเวณไว้ที่สถานีตำรวจนครินทร์เพื่อบرمตักเตือนและปล่อยตัวในตอนเข้าวันรุ่งขึ้นพอดอนเย็นผู้เสพสารระเหยก็กลับไปซื้อความมาเสพต่อ เนื่องจากขณะนั้นยังไม่มีบทลงโทษทางกฎหมายที่เพียงพอจะทำให้ผู้เสพจดจำและละเว้นการเสพสารระเหยได้ การแก้ไขปัญหาผู้เสพสารระเหยในขณะนั้นจึงเป็นการสำคัญการป้องปาราม มากกว่า มาตรการปาราม ซึ่งปัญหานี้อาจส่งผลถึงการใช้ยาเสพติดที่ร้ายแรงยิ่งขึ้นได้ ทำให้ชุมชนชาว 1 มีปัญหาเสพติดได้เพิ่มระบาดอย่างรุนแรงประมาณปี พ.ศ. 2540-2541 มีทั้งปัญหาผู้เสพ และ ผู้ค้า โดยมีผู้ค้าที่ถูกจับกุมได้จำนวน 17 คน มีตั้งแต่รายย่อย และรายใหญ่ ที่มียาบ้าไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายจำนวน 30, 200, 220 เม็ด จนถึงสูงสุดที่เคยจับได้จำนวน 800 เม็ด ส่วนผู้เสพจะถือว่าเป็นผู้ป่วยทางชุมชนได้สังตัวไปรับการบำบัดรักษา และ ยังคงอาศัยผู้เสพ ส่วนหนึ่งเป็นสายให้ตัวเองใน การลีบย้อนรอยกลับไปยังผู้ค้ารายอื่นๆ ตลอดจนเป็นสายในการเฝ้าระวังผู้เสพรายใหม่ ที่จะเกิดขึ้นในชุมชน จากการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหา แก่นนำชุมชนจะใช้ประสบการณ์ตรงในการแก้ไขปัญหา โดยไม่ค่อยคำนึงถึงหลักการทางวิชาการ ตลอดจน ไม่ค่อยมีความเชื่อมั่นในกระบวนการทำงานของภาครัฐ จึงใช้วิธีการแก้ไขปัญหาแบบพึงพา กันเอง ซึ่งวิธีนี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนที่เข้มแข็งตามภาวะผู้นำ

ปัจจัยนำเข้า

- ศักยภาพความพร้อมของชุมชน ศักยภาพความพร้อมของชุมชนเชิงนโยบาย ป้องกัน เกิดจากการรวมตัวกันของชาวบ้าน ที่ตระหนักรถึงปัญหาร่วมกัน โดยมีพื้นฐานมาจาก การพึงพาทางสังคมแบบไทย ๆ ตามแนวคิด “การเอาใจเขามาใส่ใจเรา” ช่วยกันสอดส่อง ดูแลเฝ้าระวังปัญหา โดยชักจูงให้คนหันมาสนใจใส่ใจสังคมรอบข้างอย่างมีส่วนรวม ซึ่งแสดงให้เห็นในโครงการ “เพื่อนบ้านเตือนภัย” ที่ดำเนินการมากกว่า 10 ปี มีแนวทางดำเนินงานโดยการช่วยกันเป็นหมู่เป็นตัว เฝ้าระวังคนแปลกหน้าที่เข้ามานะเวียนในชุมชนที่น่าสงสัย และศักยภาพที่สำคัญของชุมชนนี้ คือ การมีแก่นนำชุมชน ที่เป็นหลักยึด ที่ทำให้ชาวบ้านเห็นเชื่อมั่น ได้ว่าสามารถเป็นที่พึ่งพา และช่วยเหลือ เมื่อชาวบ้านประสบปัญหาได้ได้

แกนนำชุมชน ท่านหนึ่ง ได้ให้แง่คิดของการทำงานชุมชนว่า “การทำงานจะว่ายาก ก็ยาก จะว่าง่ายก็ง่าย เพราะฉะนั้น ต้องเริ่มจากแนวคิดให้เข้าใจสิ่งที่เขามีก่อน เราถึงจะใส่สิ่งใหม่ ให้เข้า เพราะไม่อย่างนั้น มันก็จะล้มออกมานั่นก็ได้อาศัยแนวคิดนี้มาจากการอ่านหนังสือ และประสบการณ์ที่เรียนรู้มา” จากแง่คิดดังกล่าว จะสอดคล้องกับแนวคิดทางการเรียนรู้ ที่ให้ตัวบุคคล ทำตัวเปรียบเสมือนแก้วเปล่า เพื่อเตรียมรองรับสิ่งใหม่ๆ ที่จะได้รับการเรียนรู้เพิ่มเติม หากบุคคล ได้ทำตัวเป็นแก้วที่มีน้ำอยู่เต็ม โดยไม่ยอมรับสิ่งใหม่ๆ เพิ่มเติม บุคคลนั้นก็จะไม่เกิดการเรียนรู้ ไม่มีการพัฒนา และไม่มีการเปลี่ยนแปลง

2. ระบบสนับสนุน ในชุมชนประกอบด้วย

- คณะกรรมการชุมชน กลุ่มแม่บ้าน และอาสาสมัครชุมชน
- หน่วยงานภาครัฐ
- หน่วยงานภาคเอกชน

3. นโยบายและมาตรการ

3.1 นโยบายด้านการป้องปาราม โดยการชี้ชวนให้ชาวบ้านตรวจสอบหลังปัญหาสังคม รอบข้าง ช่วยกันดูแล ป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นไม่เพียงแต่เฉพาะปัญหายาเสพติดเท่านั้น ผ่านกระบวนการดำเนินงานสืบสานตามสาย หอกระจายข่าว และโครงการเพื่อบ้านเดือนภัย

3.2 นโยบายด้านการปราบปราม เน้นในเรื่องการออกสำรวจชุมชน เพื่อเฝ้าระวัง ปัญหา โดยใช้ผู้ติดยาเสพติด เป็นให้กับตำรวจในการล่อซื้อยา ตลอดจนมีการดำเนินการ ตามกระบวนการกฎหมายที่เข้มงวด โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นแกนหลักสำคัญ จึงทำให้ปัญหา ยาเสพติดในชุมชนเบาบางลงได้ระยะหนึ่ง ซึ่งจากหนังสือรายงานการประชุมคณะกรรมการตรวจ สอบและติดตามการบริหารงานของตำรวจสถานีตำรวจนครบาล หน่องแขม ซึ่งมีการประชุมกันเดือนละ 1 ครั้ง ต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี พบว่า บทบาทของตำรวจนในการปราบปราม ยาเสพติดมีความแตกต่างไปจากเดิม ซึ่งเมื่อจับกุมผู้เสพ /ผู้ค้าได้ก็ลงดำเนินการตามกฎหมาย แต่ปัจจุบันได้มีการสืบเสาะขยายผลจากผู้เสพ ไปยังผู้ค้า ทำให้การปราบปรามได้ผลอย่างมี ประสิทธิภาพ จากเดิมที่เขตหนองแขมมีอาชญากรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมากมาย ประมาณปี พ.ศ. 2545 ก่อนรัฐบาลมีนโยบายปราบปรามยาเสพติด มักจะมีคดียาเสพติด ทั้งค้า และเสพ ประมาณเดือนละ 20-30 คดี พอหลังจากการประกาศงบประมาณยาเสพติด คดีลดลงเหลือเพียง 5% หรือ บางเดือนก็เป็น 0% จากการที่เฝ้าระวังปัญหายาเสพติดแล้ว พบว่า ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 2547 เป็นต้นมา คดียาเสพติดเริ่มนิ่งนานนั่นหมายคดี เป็นสัญญาณที่แสดงให้เห็นว่า ปัญหายาเสพติดเริ่มกลับมาสู่ชุมชนอีกครั้ง

กระบวนการดำเนินงาน

ซึ่งจากการสัมภาษณ์แก่น้ำชุมชนพบว่า ชุมชนชาว 1 มีการดำเนินการในลักษณะ ผสมผสานระหว่างมาตรการด้านการป้องกัน และ ปราบปราม มากกว่า มาตรการด้าน การบำบัดรักษา โดยมีกระบวนการดำเนินการ ดังนี้ คือ

1. หอกระจายข่าว โดยแก่น้ำชุมชนดำเนินการกระจายเสียงในช่วงเช้า เช่น ในช่วง โรงเรียนปิดเทอม จะกระจายเสียงช่วงเวลา 08.00 น. เรื่องที่พูดจะยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เด็ก สามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กเข้าใจสภาพชีวิตตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นการป้อง ปราบทางอ้อมไม่ให้เด็กประพฤติในพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม โดยในที่นี้ขอยกตัวอย่างข้อความ จากหอกระจายข่าวในเช้าวันหนึ่ง ว่า “หนูใกล้จะเปิดเทอมแล้วนะให้สังเกตพ่อแม่ บ้าง ในเดือน พฤษภาคม สร้อยที่พ่อแม่ใส่ นาฬิกาที่พ่อใส่ สร้อยข้อมือที่แม่ใส่ หวานที่แม่ใส่ เดือน พฤษภาคมนี้ มันจะหายไปแล้ว สร้อยที่เคยใหญ่จะเล็กลง หนูสังเกตบ้างไหม ว่าสิ่งเหล่านี้มันหายไป ที่หายไป นั้นเพราะท่านเอามาใส่ไปแล้ว เสื้อผ้า กระเบื้องห้องน้ำ รองเท้า กว่าพ่อแม่จะรับรวมเงินก้อนนี้ มาได้ต้องใช้เวลา” ซึ่งแก่น้ำชุมชน เชื่อว่า คำพูดดังกล่าวจะสามารถสะกิดใจเด็ก ให้เด็กมองเห็น สภาพปัจจุบันตามความเป็นจริง ดีกว่าที่จะพูดตรง ๆ ว่าเด็กทำอะไรให้พ่อแม่เสียใจบ้าง

2. กิจกรรมด้านการป้องกัน เป็นลักษณะของกิจกรรมทางเลือก ได้แก่ จัดกิจกรรม ประกวดเรียงความต่อต้านยาเสพติด และรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ การจัดการอบรมกลุ่มเสี่ยง อายุ 8-12 ปี เพื่อป้องกันการติดยาเสพติด

3. กิจกรรมด้านการปราบปราม โดยการแจ้งข่าวให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่ง การประสานงานกับทางสถานีตำรวจน้ำชุมชนจะต้องมีการพิจารณาตรวจที่ชุมชนไว้วางใจ เพื่อป้อง กันการร่วงหลอกของข่าว ซึ่งข่าวที่ได้มามาจากสายที่เคยติดยาเสพติด ที่ทำการล่อชื่อยาตามกระบวนการ การของชุมชนภายใน 3 วัน โดยมีการตรวจสอบข่าวถูกต้องของข่าวเพื่อให้แน่ใจว่าจับถูกตัว และ ต้องจะมีการขยายผลการจับกุมไปยังผู้ค้ายาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

4. กิจกรรมด้านการบำบัดรักษา โดยการค้นหาผู้เสพรายใหม่ เข้าสู่กระบวนการบำบัด รักษา

ผลการดำเนินงาน

ชุมชนชาว 1 ได้มีการดำเนินการจัดทำโครงการต่อต้านยาเสพติด หลายโครงการ มากกว่า 10 โครงการที่ทำมาแล้ว ทั้งที่ดำเนินการโดยชุมชนเอง โครงการจากภาครัฐ และ

ภาคเอกชน การดำเนินงานเป็นการผ่อนความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน ออาทิเช่น สถานีตำรวจนครบาลในสังกัดสำนักงานตำรวจนครบาลในพื้นที่ สำนักอนามัยในสังกัดกรุงเทพมหานคร และสภากาชาดไทย สถาบันสหคุณภาพแห่งชาติ ฯลฯ โดยมีตัวอย่างกิจกรรมที่ได้ดำเนินการแล้ว ได้แก่ จัดกิจกรรมประกวดเรียงความต่อต้านยาเสพติด รณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ และการจัดการครอบคลุมเสียง

ปัญหาอุปสรรค

อาจมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ในส่วนของงบประมาณน้ำเงินบางครั้ง เนื่องจากชุมชนไม่ได้รับการสนับสนุนทางงบประมาณจากภาครัฐ แต่มีงบประมาณตั้งต้นเหลือจากเงินบริจาคเพื่อสร้างถนน เมื่อปี พ.ศ. 2541 ทำให้การจัดงานเกี่ยวกับยาเสพติดในแต่ละครั้งเป็นไปในลักษณะของ การระดมทุน ช้าชุมชนเป็นหลัก โดยในการจัดงานแต่ละครั้งคณะกรรมการชุมชน แกนนำชุมชน ก็จะประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือจากชุมชน ซึ่งก็ได้รับความร่วมมืออย่างดีมาโดยตลอด แต่ละครั้งสามารถระดมทุนได้ไม่ต่ำกว่า 10,000 บาท

บทสรุป

แกนนำชุมชนชาวชา 1 มีความเห็นว่า ปัญหายาเสพติดจะต้องกลับมา เป็นไปตามลักษณะของชุมชนที่มีช่วงรุนแรง, เบาบาง, ปัญหาหายไป และก็เริ่มกลับมาใหม่ เป็นอย่างนี้ตลอด ช่วงที่ปัญหาลดลงเพราวยาเสพติดเริ่มสูงขึ้น บทลงโทษทางกฎหมายเพิ่มโทษสูงขึ้น ทำให้ผู้ค้าระหว่างตัวกันมากขึ้น และเมื่อผู้ค้ายาเสพติดเริ่มมีกลยุทธ์ และ กลวิธี ที่จะขายยาเสพติดแบบใหม่ ๆ ที่ยากต่อการตรวจค้น และจับกุม เมื่อนั้นปัญหายาเสพติดก็จะกลับมา แต่เปลี่ยนแปลงในแบบของตัวยา และวิธีการซื้อ/เสพ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่านโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลนายกทักษิณ ชินวัตร ไม่มีความยั่งยืนในการแก้ปัญหา และเสนอแนะด้วยความต้องรู้จักใช้ให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้แกนนำชุมชนยังมีการเพิ่มเติมความคิดว่า ซึ่งที่ควรทำ คือ การอัญเชิญพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในชีวิตประจำวัน จึงจะเป็นการแก้ไขปัญหาอย่างครอบคลุม และยั่งยืน

ชุมชนจัตราชัยเสริมโชค

ภูมิหลัง

ชุมชนจัตราชัยเสริมโชค เป็นชุมชนที่มีลักษณะเป็นชุมชนอุตสาหกรรมขนาดอยู่ในจำนวนประชากรประมาณ 2,000 คน มีบ้านเรือนจำนวน 318 หลังคาเรือน ซึ่งชุมชนนี้เป็นชุมชนที่มีผู้อาศัยมาจากการหลักแหล่งแห่งจังหวัดไม่มีความสามัคคีกันมากนัก มีลักษณะของชุมชนเมืองสูงคือ ต่างคนต่างอยู่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน ประกอบด้วย ชาวบ้านในพื้นที่ดังเดิม ประชาชนที่อพยพเข้ามาเข้าบ้านเพื่ออยู่อาศัย ทำมาหากิน และ แรงงานต่างด้าวที่อพยพเข้ามาทำงานทำทำให้เกิดความหลักแหล่งทั้งทางด้านประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม และความเชื่อ โดยสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนนอกพื้นที่ ดังนั้นเมื่อมีปัญหาที่ต้องแก้ไขจึงต้องอาศัยการร่วมพลังกันอย่างมากจึงสามารถแก้ไขปัญหาได้ลุล่วง ผลงานให้การทำงานของคณะกรรมการชุมชนเป็นไปด้วยความยากลำบาก

ปัญหาของชุมชนจัตราชัยเสริมโชค มีการแพร่ระบาดอย่างรุนแรงเมื่อปี พ.ศ. 2534-2540 ซึ่งปัญหาอาจเป็นผลลัพธ์เนื่องมาจากภัยเข้ามายังชุมชน ของคนนอกพื้นที่ที่มีความเกี่ยวพันกับยาเสพติดได้ namely ยาบ้าเข้ามายังชุมชน โดยใช้เด็กในชุมชนเป็นผู้เผยแพร่ยาบ้า หรือ เรียกตามภาษาผู้ค้าคือ เป็น “เรือ” (หมายถึงเป็นผู้ส่งยา ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้ค้าในอดีต นิยมใช้กันเนื่องจาก เด็ก ๆ มักจะไม่ตกลงเป็นเป้าสนใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และในกรณีที่เด็กถูกจับได้ เด็ก ๆ มักจะไม่กล้าซักทodor ความผิดมาถึงผู้ค้า) พบว่า ในชุมชนมีประชาชน และเยาวชน ติดยาเสพติดประเภทสารระเหย และยาบ้า อยู่ประมาณ 30-40 % ของประชากร เมื่อปี พ.ศ. 2540 จึงมีแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ในระยะแรก นำการดำเนินงานการเชิงป้องปราบมากกว่า การดำเนินงานด้านการปราบปราม ซึ่งก็ยังถูกต่อต้านจากเยาวชนที่ติดยาเสพติด และผู้ค้าที่มีอิทธิพลหนุนหลังอยู่ โดยการประชาสัมพันธ์ตามสื่อยังตามทุกวัน เพื่อให้คนในชุมชนให้โอกาสสำหรับผู้ค้า/ผู้เสพ ที่กลับตัวกลับใจ และประพฤติตัวดีขึ้น กลับมาร่วมเป็น พลังแผ่นดิน ซึ่งถ้าให้โอกาสแล้วยังกลับตัวไม่ได้ ชุมชนก็จะใช้มาตรการของชุมชนที่ช่วยกันตั้งขึ้นมาจัดการ ซึ่งจัดว่าเป็นการควบคุมทางสังคมที่ค่อนข้างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับรัฐบาลประกาศนโยบาย ด้านยาเสพติดอย่างจริงจัง ทำให้ปัญหาเสพติดลดลง เนื่องจากการควบคุมตัวยา ด้าน Supply ส่งผลให้ตัวยาไม่ราคายังคงเดิม ผู้เสพไม่สามารถซื้อมาเสพได้ความต้องการด้าน Demand ก็ลดลง จนปัจจุบันปัญหาผู้ติดยาเสพติดในชุมชนลดลงเหลือเพียง 5% ซึ่งยังสามารถซื้อยากับผู้ค้า

ข้าประจำได้อยู่ แสดงว่าปัญหาด้านผู้ค้า/ผู้เสพ ของชุมชนนัตรชัยเสริมโขค บางเบาลงกว่าเดิม แต่ก็ยังไม่สามารถเป็นชุมชนสีขาวได้

ดังนั้น ทางคณะกรรมการชุมชนจึงมีมาตรการการเฝ้าระวังปัญหา โดยการวางแผนบุบ การเฝ้าระวังกันเองในหมู่เยาวชน ในลักษณะของการมอบหมายหน้าที่ให้เยาวชนที่ถูกคัดเลือก ใช้วิธีการเฝ้าระวังตัวปะปนกับกลุ่มเยาวชนทั่วไป เพื่อค่อยสอดส่อง ดูแล ความประพฤติ ของเยาวชน กลุ่มเสี่ยง ที่อาจมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด มิจฉาชีพ และนักลง ถ้าเยาวชนคนใดมี พฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าว คณะกรรมการชุมชนก็จะเรียกมาพูดคุย ทำความเข้าใจ ก่อนปัญหาจะ เกิดขึ้น ซึ่งจากการปฏิบัติการนี้สามารถเฝ้าระวังปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันคณะกรรมการชุมชน ได้รับความร่วมมือจากชาวชุมชนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้นชุมชนจึงมีแนวคิดในการพื้นฟูศิลปวัฒนธรรม “กิจกรรมกลองยาว” เริ่มต้นจากปราชญ์ ชาวบ้าน ซึ่งก็คือ คนในชุมชนที่รับราชการในตำแหน่งเจ้าหน้าที่เทศกิจ และมีคณะกรรมการกลองยาวเก่า เป็นอาชีพเสริม มาช่วยสอนเด็ก เยาวชนที่สนใจที่จะเรียน ผลปรากฏว่า ในระยะเวลาเพียงสอง เดือนทำให้เด็ก ๆ ที่สนใจสามารถตีกลองยาวได้ในระดับดี ถึง 30 กว่าคน จากแนวคิดนี้ทำให้เกิด แนวคิดการอนุรักษ์การละเล่นของไทยในอดีตขึ้นมาอีกประเภท ได้แก่ การเล่น “กระตัวแหงเสือ” ซึ่ง เป็นการละเล่นที่เด็กรุ่นใหม่ไม่เคยเห็น และเป็นการละเล่นที่สนุกสนานตรงกับอัธยาศัยของเด็ก ๆ และเมื่อมีคนในชุมชนสนใจว่าจะเล่น ก็จะทำให้เด็ก ๆ ได้มีรายได้เสริมได้ช่วยเหลือ ครอบครัว และเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาได้ด้วยอีกทางหนึ่ง

โครงการล้านกีฬาด้านยาเสพติด เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ทางคณะกรรมการตอบสนอง กับนโยบายด้านยาเสพติด ของรัฐบาล โดยเริ่มดำเนินการมีประมาณปี พ.ศ. 2544 ส่งเสริมให้มี การสร้างลานกีฬา แบบไม่ใช้บประมาณ เพื่อให้เด็ก ๆ เยาวชน ในชุมชนมีโอกาสทำกิจกรรม ร่วมกัน ซึ่งมีเยาวชนหันมาสนใจกีฬา และเลือกใช้การเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมเสริมเพื่อใช้เวลาว่างให้ เกิดประโยชน์ ในปีพ.ศ. 2547 นี้ หน่วยงานในภาคเอกชน เล็งเห็นถึงความสำคัญของลานกีฬา จึงได้ออนุญาตให้ใช้พื้นที่ของเอกชนเป็นพื้นที่สาธารณะโดยชุมชนจะต้องเป็นผู้ดูแลลานกีฬา เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 5 ปี ประกอบกับทางชุมชนได้บประมาณด้านการกีฬาจากการเคหะ แห่งชาติ และกรุงเทพมหานคร ทำให้เยาวชนในชุมชน และเยาวชนในพื้นที่ใกล้เคียง สนใจเข้ามา ใช้บริการลานกีฬากันเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่เขต หนองแขม โดยการประชาสัมพันธ์เชิญชวนผู้สนใจเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ หรือ จัดเป็นกีฬาเครือข่าย โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจากสถานีตำรวจนครบาล ชุมชนในเครือข่าย หนองแขม และชุมชนในแขวงหนองค้างพลู ฯลฯ ซึ่งการดำเนินการกิจกรรมลานกีฬาด้าน

ยาเสพติดนี้ แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนในการนำกีฬามาเป็นจุดเด่นในการสร้างเครือข่ายอันเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในพื้นที่หนองแขมได้เป็นอย่างดี

ปัจจัยนำเข้า

2.1 ศักยภาพของชุมชน มีแกนนำชุมชนที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะตัวประธานชุมชน ที่มีภาวะผู้นำสูง เป็นผู้ผลักดันให้ความช่วยเหลือชุมชนในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของชาวชุมชน โดยมีคุณะทำงานประกอบด้วย คณะกรรมการชุมชนที่มีตัวแทนเยาวชนร่วมทำงาน ประสานอยู่ด้วย แสดงให้เห็นว่าชุมชนนี้เป็นการประสานการทำงานของคนทุกวัย ร่วมกัน จึงเป็นการลดช่องว่างระหว่างไว้และก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คนทำงานเพื่อชุมชน ซึ่งกว่าจะมาถึงขั้นนี้ คณะกรรมการชุมชน จะต้องอาศัยความสามารถ และ ความอดทนในการทำงานให้เกิดผลงานด้านการพัฒนาชุมชนให้ชาวชุมชนเห็นเป็นรูปธรรม เมื่อผลงานเริ่มเป็นที่ประจักษ์ต่อคนในชุมชน จึงทำให้เกิดการยอมรับในตัวประธานชุมชน และคณะกรรมการมากขึ้น สงผลให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุน และชาวชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น

2.2 ระบบสนับสนุน ประกอบด้วยระบบสนับสนุนภายใน และภายนอกชุมชน อันประกอบด้วย

ระบบสนับสนุนภายใน ได้แก่

- ประธานชุมชน เข้มแข็ง มีภาวะผู้นำสูง และเจริญเจ้าจังในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด อีกทั้งยังมีแนวคิดในการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาวไทย ให้เป็นกิจกรรมทางเลือกที่มีประโยชน์สำหรับเด็ก และเยาวชน ในชุมชน

- คณะกรรมการชุมชน และคณะกรรมการกลุ่มเยาวชน ซึ่งกลุ่มนี้จะรับผิดชอบ การประสานงานในชุมชนในทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ชาวชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน และยังเป็นผู้วางแผนการฝึกอบรมในชุมชน โดยการสองส่อง ดูแล พฤติกรรมของบุคคลในชุมชนทั้งที่อยู่อาศัยมานานแล้ว และพกที่ย้ายเข้ามาพักอาศัยใหม่ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของปัญหายาเสพติดในชุมชน

ระบบสนับสนุนภายนอก ได้แก่

- สถานีตำรวจนครบาลหนองแขม และสถานีตำรวจนครบาลค้างพลู ให้การสนับสนุนในเรื่องการตรวจสอบ และรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับทางชุมชน โดยเฉพาะ เรื่องของการแข่งขันกีฬาเครือข่ายเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์กับกลุ่มเยาวชน

- สำนักงานเขตหนองแขม เป็นหน่วยสนับสนุนทางด้านงบประมาณ โดยชุมชน เป็นผู้เสนอโครงการเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณ ผ่านฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เขตหนองแขม เป็นผู้พิจารณาความเหมาะสมของโครงการเพื่อเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณต่อ ที่ผ่านมา นั้น ทางชุมชนได้รับการสนับสนุนงบประมาณด้วยดีมาตลอด

2.3 นโยบายและมาตรการ ได้แก่ นโยบายประกาศส่งความกับยาเสพติดของรัฐบาลชุดนี้ ประสบผลสำเร็จในด้านการปราบปรามยาเสพติด และผู้มีอิทธิพล ในชุมชนถูกปราบปรามมากถึง 50-60 % จึงเห็นได้ว่านโยบายด้านยาเสพติดของรัฐบาลชุดนี้ ส่งผลดีต่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ยาเสพติด ทำให้สถานการณ์เบาบางลง ผนวกกับโครงการ To be number one ของทุลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนฯ ซึ่งเป็นโครงการในลักษณะป้องกัน และให้โอกาสผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาโดยการคืนคนดีสู่สังคม ตามแนวทางการเสริมสร้างพลังมวลชน พลังแผ่นดินประจำสันยาเสพติด

กระบวนการดำเนินงาน

กระบวนการดำเนินงานในชุมชนนั้นตัวชี้เฉลี่ยมใช้คนนี้ ประธานชุมชน เป็นแกนหลักในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ด้วยความมุ่งมั่น และตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่เพื่อชุมชนอย่างจริงจัง จนทำให้ชาวชุมชนตระหนักรถึงผลกระทบของปัญหายาเสพติด จนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในที่สุด ซึ่งกระบวนการดำเนินงานของชุมชนนี้ ประกอบด้วยหลากหลายวิธี ดังนี้คือ

1. การวางแผนพัฒนาชุมชน โดยประธานชุมชน และคณะกรรมการชุมชน เริ่มดำเนินการพัฒนาทางกายภาพให้มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น จากเดิมที่ชุมชนเป็นพื้นที่กรรังง่าว่างเปล่า ถนนหนทางไม่สะอาดในการคมนาคม จนถึงปัจจุบันมีถนนคอนกรีตเข้าถึงหมู่บ้านไม่ไฟฟ้าตามถนนหนทาง ส่งผลให้ชาวชุมชนได้รับความสะอาดสบายน้ำดีเยี่ยมชุมชนอื่น ๆ อีกทั้งยังเป็นการป้องกันปัญหาอาชญากรรมได้เป็นอย่างดี จากการดำเนินงานอย่างจริงจังของประธานชุมชน และคณะกรรมการชุมชน ทำให้ชาวชุมชนเริ่มเล็งเห็นถึงความตั้งใจในการทำงาน สามารถเรียกพลังศรัทธา จากชาวชุมชน ได้ ชาวชุมชนจึงพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

2. สร้างเสริมความสามัคคีโดยการใช้กิจกรรมชุมชนเป็นเครื่องมือในการสร้างความสามัคคีในหมู่ประชาชน และเยาวชน เมื่อชุมชนมีพลังสามัคคี ความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นปัจจัยความสudeวาก

3. จัดกิจกรรมทางเลือกให้แก่เยาวชน เช่น การแข่งขันกีฬาเครื่องข่าย การร่วมประเพณีทางพุทธศาสนา การจัดกิจกรรมกล่องยาฯ ฯลฯ ล้วนเป็นสิ่งเสริมให้เด็ก และเยาวชน รู้จักใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน และสังคม ทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน อีกทั้งยังป้องกันปัญหาการมัวสุ่มมัวเมานาราเสพติดของเด็กและเยาวชนได้

4. เฝ้าระวังปัญหาอย่างต่อเนื่อง โดยชาวชุมชนให้ความร่วมมือในการสอดส่อง ดูแล พัฒนาระบบของบุคคลในชุมชน หากพบว่า ในชุมชนมีบุคคลที่มีพฤติกรรมส่อไปในทางที่เสื่องต่อการนำยาเสพติดเข้ามายังพื้นที่ ชาวชุมชนจะรีบแจ้งให้คณะกรรมการชุมชนทราบ เพื่อนำบุคคลนั้น มาพูดคุยตักเตือนหากไม่ได้ผลก็จะประสานเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการปราบปรามต่อไป

5. ดำเนินความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน โดยการเสริมสร้างพลังชุมชนให้เกิดความสามัคคี มีความยั่งยืนของกิจกรรม ชุมชนเข้มแข็ง อีกทั้งยังมีการสร้างเครือข่ายชุมชน เป็นเครือข่ายทางสังคมที่เฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการ

ชุมชนฉัตรชัยเฉลิมโชค มีลักษณะการบริหารจัดการที่เข้มประสานระหว่าง Man, Money, Management and Materia ได้เป็นอย่างดีเนื่องจาก

Man หรือ บุคลากรของชุมชน อันประกอบด้วยประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน และคณะกรรมการกลุ่มเยาวชน ล้วนมีศักยภาพ สามารถทำงานสอดประสานกันเป็นอย่างดี ทำให้ได้รับการสนับสนุนการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ จากชาวชุมชนได้

Money หรือ งบประมาณ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานทั้งจากกรุงเทพมหานคร และการเดชะแห่งชาติ อีกทั้งยังมีความสามารถลดมุนจากชาวชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมด้วยศักยภาพของชุมชนเอง

Management หรือ การบริหารจัดการ โดยมีการประสานเพื่อประสานงานกันเป็นประจำทุกเดือน และยังมีการประชุมนอกราชสำนักงานเรื่องต่าง หรืองานประชาสัมพันธ์ การจัดประชุมเป็นไปตามระเบียบวิธีการประชุม การประชุมใช้ระบบประชาธิปไตย ทุกคนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ สามารถอภิปรายกันได้อย่างกว้างขวาง บทบาทของ

คณะกรรมการภาครัฐชนจะแบ่งงานกับรับผิดชอบตามหน้าที่ในกิจกรรม หรือแบ่งเป็นฝ่าย ๆ เพื่อให้ทราบถึงตัวบุคคลที่รับผิดชอบที่ชัดเจน ในกรณีที่การประชุมหาข้อมูลไม่ได้ก็จะมีการขอประชุมต่อเป็นมติที่ประชุม

ส่วนการประสานงานกับเครือข่ายทางสังคม ในรูปของการจัดประชุมทุกเดือน เพื่อปรึกษาหารือในแต่ละปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น หรือมีปัญหางานนี้เร่งด่วนก็จะมีการจัดประชุมนอกเวลาได้เช่นกัน

Material หรือ วัสดุอุปกรณ์ มีเพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรม โดยได้รับการสนับสนุนจากชาวชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ได้รับสนับสนุนกอลองยาง อุปกรณ์การกีฬา ตลอดจนสถานที่จัดสร้างสถานกีฬา ซึ่งในอนาคต ชุมชนจะมีแผนการจัดทำระบบฐานข้อมูลชุมชน โดยใช้ Computer ในการจัดเก็บข้อมูลของประชากรในชุมชน โดยเฉพาะฐานข้อมูลด้านการย้ายเข้า-ย้ายออก ของสมาชิกในชุมชน เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาอะไรตาม

ผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานของชุมชนนัดต្រัพย์เฉลิมโศค ซึ่งเริ่มต้นจากการมีภาวะผู้นำที่เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ดี สงผลให้เกิดสิ่งที่ประโภชน์กับชุมชนในเรื่องเหล่านี้ คือ

ความตระหนักรู้ของชุมชน การทำงานอย่างจริงจังของประธานชุมชน และคณะกรรมการชุมชน นอกจากจะก่อให้เกิดศรัทธาในหมู่ชาวชุมชนที่สามารถทำให้เกิดการมีส่วนร่วมแล้ว ยังเกิดเป็นพลังสามัคคี พลังชุมชน ที่ช่วยสร้างประสิทธิผลในด้านความตระหนักรู้ในปัญหายาเสพติดได้เป็นอย่างดี ชุมชนเห็นความสำคัญของการต่อต้านยาเสพติดและการป้องปารามยาเสพติดมิให้เข้ามาสู่ชุมชนของตนเอง ชาวชุมชนมีส่วนร่วมโดยสอดส่องดูแลกันอย่างภายในชุมชน ครอบครัวก็เป็นส่วนหนึ่งในการดูแลบุตร - หลาน ของตนเอง ทำให้เกิดระบบเฝ้าระวังที่ดีภายในชุมชน ก่อนการพึ่งพาเจ้าหน้าที่ของรัฐ นอกจากนี้การส่งเสริมให้เยาวชนมีกิจกรรมทางเลือกที่เป็นประโยชน์ ยังก่อให้เกิดการสร้างงานให้แก่เยาวชน ถึงแม้ว่าจะเป็นโครงการที่พึ่งเริ่มต้นแต่ก็แสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมในชุมชนที่เข้มแข็งเพิ่มขึ้นในระดับหนึ่ง

ทุนทางสังคม ซึ่งแกนนำชุมชนให้สัมภาษณ์ว่า “โครงการต่าง ๆ ที่ทำมาจะประสบความสำเร็จในบางส่วนแต่ก็ประมาณไม่ได้ ถึงแม่ชุมชนจะปลอดภัย แต่สังคมรอบข้างยังมีปัญหาอยู่ ปัญหานักพร้อมที่จะเกิดได้อีกเสมอ” ดังนั้นสิ่งที่ต้องเนื่องจากความตระหนักรู้ของชุมชน คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ ไม่เฉพาะชุมชนเท่านั้น แต่ยังมีเครือข่ายทางสังคม

ทั้ง ชุมชนในเครือข่ายหนองเข้ม ชุมชนในแขวงหนองค้างﾟลู สถานีตำรวจนองแข้ม และสถานีตำรวจนองค้างﾟลู ฯลฯ ร่วมเป็นทุนทางสังคม ซึ่งเป็นผลลัพธ์เนื่องจากโครงการลันกีฟ้าต้านยาเสพติด

การลดลงของปัญหาเสพติด จางนิยบ้ายของรัฐที่เกี่ยวกับการประการสังคมริม
ยาเสพติดถือว่าส่งผลต่อชุมชนให้เกิดความตระหนักในปัญหาเสพติดมากขึ้น เมื่อรัฐบาลอาจริบ
กับผู้ค้า/ผู้เสพ ทำให้ขาดหายาก ราคายากเพิ่มสูงขึ้นมากทำให้ผู้เสพไม่สามารถหาซื้อมาเสพได้
ปัญหาด้านผู้เสพจึงทุเลาลงอย่างเห็นได้ชัด อนึ่งชาวชุมชนยังมีระบบเฝ้าระวังภายในชุมชนที่ดี
คงอยู่สอดส่องบุคคลที่มีพฤติกรรมส่อไปในทางไม่ดี โดยเฉพาะผู้ที่ย้ายเข้ามาแบบชั่วคราว ถ้าพบ
พฤติกรรมดังกล่าว ชาวชุมชนก็จะต่อต้าน และแจ้งประธานชุมชนทราบ จนผู้ที่มีพฤติกรรมไม่ดี
ต้องย้ายออกจากชุมชนในที่สุด

ปัญหาอุปสรรค พบว่าซูมชนัตตรัชัยเฉลิมโภค อาจพบปัญหาบางประการ ได้แก่

1. ปัญหาด้านงบประมาณ ซึ่งทางชุมชนไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนมากนัก แต่ชุมชนไม่เดือดร้อนมากนัก
 2. ปัญหาด้านความไม่ยั่งยืนของโครงการต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการมาแล้ว ซึ่งทางชุมชนเกรงว่าถ้ารับงบไม่มีนโยบายด้านยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ปัญหาอาจจะเกิดขึ้นมาได้อีก

ចុំមុនជាយណ៍

ភាសាអាស់នៃភាគី

ชุมชนชายแดนแต่เดิมนั้นเป็นชุมชนที่ตั้งมากกว่า 10 ปีแล้ว โดยคาดว่าตั้งขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2534 เป็นชุมชนดั้งเดิม ที่ตั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัยกันแบบห่าง ๆ มีพื้นที่ประมาณ 200-300 ไร่ ที่ดินบางส่วนที่ถูกปล่อยให้เป็นที่รกร้าง ที่ได้รับการตั้งชื่อว่า “ชุมชนชายแดน” เนื่องจากเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บนรอยต่อของ 3 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร นครปฐม และสมุทรสาคร เป็นชุมชนที่มีรอยต่อหลาย ระหว่างสายสี สายลุ่มประดู่จนถึงตราชัยสวนเชค ชุมชนชายแดนนี้เป็นหมู่บ้านใหญ่ที่ 5 ของแขวงหนองค้างﾟพู มีจำนวนบ้านเรือนประมาณ 50-60 หลังคาเรือน ประชากรในชุมชนมีทั้งคนในพื้นที่เดิม และคนนอกพื้นที่เข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยมีจำนวนประชากรประมาณ 450 คน (จากข้อมูลของสำนักงานเขตที่มีผู้ลี้ภัยเดือดตั้ง ประมาณ 450 คน นั้นหมายความว่า เป็นจำนวนประชากรที่มีทะเบียนบ้าน ซึ่งนอกเหนือจากนี้ไม่ทราบจำนวนที่แท้จริงของประชากรแท้) โดยบางคนมีทะเบียนบ้านแต่ไม่ได้อยู่ บ้านคนที่บุกรุกที่ดินผืน

ก็จะอยู่โดยไม่มีทະเบียนบ้าน โดยชาวชุมชนส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ตามริมคลองมหาคร และคลองกำนันเทียน มักปลูกบ้านเรือนอยู่อาศัยกันเป็นกลุ่ม ๆ และส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่ ทำสวน ทำสวนกล้วยไม้ ทำงานรับจ้าง ทำงานนอกรชุมชน รัฐวิสาหกิจ ซึ่งประธานชุมชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานะเศรษฐกิจของชุมชน ว่า “ภาพรวมของชุมชนทางเศรษฐกิจของชุมชนก็ไม่ถือว่าเป็นระดับล่างที่เดียว เพราะถือว่าซัมมิรายได้กันอยู่บ้าง”

ปัจจุบันที่ดินส่วนใหญ่เป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าของโรงเรียนเทคโนโลยีหมู่บ้านครุ และนายทุน ชาวชุมชนที่พักอาศัยอยู่ในลักษณะเช่าที่ดินทำกิน หรือ บางส่วนก็บุกรุกที่ดินทำกินของผู้อื่น สืบเนื่องมาจากการที่ชุมชนเป็นคนพื้นเมืองที่เป็นเจ้าของที่ดิน เมื่อยุคเศรษฐกิจฟื้นฟู รุ่นพ่อภรรยาขยายที่ดินกันจนเกือบหมด พอมากถึงรุ่นลูกก็ไม่มีที่อยู่อาศัย และชาวบ้านบางคน เมื่อไม่มีเงินใช้ ก็เอาที่ดินไปจำนองกับเจ้าของโรงเรียนเทคโนโลยีหมู่บ้านครุ ซึ่งต้องจ่ายดอกเบี้ยทุกเดือน เมื่อไม่มีเงินลงดอกเบี้ย ก็ทำให้ที่ดินยึด และเมื่อที่ดินโดยนี้ดีชาวบ้านก็ยังอาศัยอยู่เนื่องจากไม่มีที่ไป จนทำให้เกิดเป็นปัญหาฟ้องร้องเรื่อง การบุกรุกที่ทำกินจนถึงปัจจุบัน

ชุมชนได้รับความช่วยเหลือจากสมาชิกสภากู้แห่งราษฎร์ ในการแปรผูตติงบของ การเคหะแห่งชาติมาเป็นงบในการพัฒนาชุมชน โดยการปรับถนน ให้เป็นถนนลาดยางเพื่อชาวชุมชนจะได้มีความสะดวกในการเดินทางมากขึ้น รวมถึงมีแผนจะพัฒนาถนนในซอยแยกเข้าบ้านในแต่ละหลังด้วย แต่ชุมชนนี้ ก็ยังขาดระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปโภคในชุมชนทั้งไฟฟ้า น้ำประปา และโทรศัพท์ โดยไม่มีไฟตามท้องถนน บางส่วนยังใช้น้ำบาดาลอยู่ เนื่องจากไม่สามารถต่อน้ำประปาจากสายเมนเข้าตัวบ้านได้ และมีตู้โทรศัพท์สาธารณะเพียงตู้เดียวในชุมชน

สถานการณ์ยาเสพติดในชุมชนชายแดนมีปัญหาใน 2 เรื่อง คือ การเป็นทางผ่านของยาเสพติด และปัญหาด้านผู้เสพ กล่าวคือ เส้นทางภายในชุมชนมีลักษณะเชื่อมโยงกัน เข้าออกได้หลายทาง เมื่อผู้ค้าขายเสพติดมาขายตรงชุมชนชายแดน หมู่ 5 ก็สามารถหลบหนีออกทางเส้นทางชุมชนหมู่ที่ 4 หนองค้างพลู ออกทางหมู่ที่ 3 วัดไผ่เลี้ยง ทางชอย 110, 112, 116 หรือเข้ามาทางชุมชนสามัคคี 46 มาตรฐานชุมเดื่อน เข้ามาทางชอย 108 มาต่อทะลุดงคง นราภาราม ไปออกทรัพย์เจริญ ศรีเพชร เนื่องจากมีเส้นทางเชื่อมโยงดังกล่าวจึงง่ายต่อการเป็นเส้นทางผ่านของยาเสพติด ประกอบกับถนนในชุมชนเป็นถนนลูกรัง และเป็นถนนคอนกรีตเลียบคลองที่แคบ ๆ ไม่ค่อยสะดวกในการเดินทาง ทำให้เกิดความยากลำบากแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานส่วนปัญหาด้านผู้เสพ พบว่า ผู้เสพส่วนใหญ่เป็นพวกที่ไม่มีการศึกษา ประพฤติตัวเป็นผู้มีอิทธิพลอันตราย นักลง ไม่มีอาชีพ (ว่างงาน) หรือ มีอาชีพรับจ้าง และกลุ่มวัยรุ่น ที่อยากลอง อยากรทพากเรียนหนังสืออ่อน ขอบหนี้โรงเรียน คบเพื่อติดยาเสพติด ซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก เนื่องจาก

ชุมชนมีการดำเนินการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้านการป้องกันโดยการจัดอบรม จัดแข่งขันกีฬาด้านยาเสพติด จัดเวทีชาวบ้าน ฯลฯ ด้านการป้องปราบโดยสอดส่องดูแลกัน เองภายในชุมชน การสอดส่องดูแลเจ้าหน้าที่ สถานการณ์ปัจจุบันยังอยู่ในระดับเฝ้าระวังปัญหาโดยชาวชุมชนก็มีการจับตามองกันอยู่ว่าใครมีพฤติกรรมที่เข้าข่ายผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดบ้าง โดยเฉพาะมีการฝ่าฝืนกฎหมายยาเสพติด หรือ ขยายยาเสพติดเป็นพิเศษ แม้ว่ากระบวนการทำงานเรื่องยาเสพติดในชุมชนชายแดนพึ่งจะเริ่มมีการดำเนินการ แต่ประธานชุมชนก็มีความเชื่อมั่นว่าการรับฟังความคิดเห็นจากชาวชุมชนสามารถนำไปสู่การร่วมจัดทำแผนชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างเป็นรูปธรรมได้ในที่สุด

ปัจจัยนำเข้า

1. ศักยภาพความพร้อมของชุมชน

ศักยภาพความพร้อมของชุมชน เกิดจากภาวะผู้นำของประธานชุมชน ดังจะเห็น จากการสัมภาษณ์ประธานชุมชน พบร่วมกันว่า ประธานชุมชนมีเชื่อมั่นในทะเบียนบ้านก็จริง แต่เพียงลำพัง ทะเบียนบ้านเข้ามาระยะหนึ่ง 6-7 เดือน ทำให้ชาวชุมชนมองว่าเป็นคนนอก และไม่ยอมรับในตัวประธานเท่าที่ควร แต่ประธานให้สัมภาษณ์ด้วยใจมุ่งมั่นว่า “ถึงแม้เข้าไม่ใช่คนหนองแขม แต่ก็จะพัฒนาหนองแขมให้เจริญได้” อีกทั้งยังมีความคิดเห็นการถ่ายทอดโภภาระ ประสบการณ์ความรู้ ให้โอกาสกับทุกคนที่สนใจเพื่อการสร้างคนรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพของชุมชน

2. ระบบสนับสนุน

- สำนักงานเขตหนองแขม ให้การสนับสนุนในเรื่องของงบประมาณ เช่น เรื่องการทำหอกระจายข่าว เพื่อให้ชาวชุมชนได้รับรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ เป็นการปลูกจิตสำนึก และกระตุ้นความตื่นตัวในปัญหาต่าง ๆ ของชาวชุมชนได้มากจากนี้ชุมชนยังสามารถขอข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร หรือ มติชนรัฐมนตรีจากทำเนียบรัฐบาล ได้โดยตรง

- ระบบสนับสนุนโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งประธานชุมชนให้ความคิดเห็นส่วนตัวเพิ่มเติมเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจว่า ตำรวจไม่ให้ความร่วมมือที่ดีต่อชุมชน

- ส่วนหน่วยงานภายนอกที่จะเข้ามายังระบบสนับสนุนในชุมชน ยังมีไม่ค่อยมาก ซึ่งในอนาคตคาดว่าจะมี สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จ เข้ามาทำเรื่องการวิจัยชุมชน

3. นโยบายและมาตรการ

ประธานชุมชน และคณะกรรมการชุมชนชุดปัจจุบัน พึงจะเข้ามารับตำแหน่งประจำเดือน ไม่มีงานจากคณะกรรมการชุมชนชุดเดิมให้สืบสานต่อจึงเห็นได้ว่า การดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานเชิงป้องปารามมากกว่า มาตรการอื่น ๆ

กระบวนการดำเนินงาน

1. การประสานงานเพื่อการประชุมคณะกรรมการชุมชนซึ่งโดยส่วนใหญ่ประธานจะเป็นผู้ประสานงานเชิงปะรุง โดยมีฝ่ายเลขานุการเป็นผู้รายงานความคืบหน้าของกิจกรรม/โครงการของชุมชนให้สำนักงานเขตทราบ ตลอดจนมีการตั้งเหตุณูญิกเพื่อทำบัญชีรายรับรายจ่ายของชุมชนอย่างโปร่งใส

2. มีการจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยน และ รับฟังความคิดเห็นของชาวชุมชน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกกระบวนการ ตั้งแต่วรรณคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมตรวจสอบ การดำเนินการ เช่นนี้ทำให้ชาวชุมชนได้เสนอปัญหาที่แท้จริง ตลอดจนหาคำตอบเพื่อแก้ไขปัญหาตอบสนองความต้องการของเข้าได้อย่างตรงปะตีน จัดเป็นการวางแผนแบบ Bottom-Up ซึ่งจากการจัดเวทีชาวบ้าน พบว่า ปัญหาที่ชาวชุมชนช่วยดำเนินต้องการให้แก้ไขเป็นปัญหาเร่งด่วนอันดับหนึ่งในขณะนี้ คือ การให้สะพานข้ามคลองมหาคราไปออกชุมชนลุ่มปะดู่ เนื่องจาก เป็นเส้นทางที่ใช้สัญจรกันเป็นประจำ รองลงไปคือ ปัญหารื่องไฟฟ้า

3. ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนให้เป็นรูปธรรม เช่น จัดตั้งกลุ่มแม่บ้าน ร่วมกันวางแผนเรื่องการส่งเริมอาชีพ การจัดตั้งกลุ่มเยาวชนของชุมชนเพื่อร่วมร่วงค์เรื่องยาเสพติด ควบคู่กับการส่งเสริมการเล่นกีฬาเพื่อให้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

4. โครงการสำรวจบ้าน ซึ่งคือ อาสาสมัครของชุมชน ที่มีความตั้งใจ เสียสละเพื่อชุมชน ในกระบวนการนี้เป็นตัวแทนเจ้าหน้าที่สำรวจ แต่ไม่มีอำนาจทางกฎหมาย จึงทำให้การปฏิบัติงานเต็มไปด้วยความไม่ราบรื่น และในปัจจุบันมีสำรวจบ้านประจำเดือน 2-3 คนเท่านั้นเอง

5. โครงการวิทยุชุมชน มีแรงส่ง 30 วัตต์ รัศมี 15 กิโลเมตรในคลื่น FM 91.75 ช่วงเวลาการออกอากาศตั้งแต่ 8.00 น.-18.00 น. ได้ดำเนินการมาแล้วประมาณ 3 เดือน มีกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนในชุมชน และโรงงาน โดยมีประธานชุมชน (คนปัจจุบัน) เป็นผู้ดำเนินรายการ ภายใต้แนวคิด ชาวบ้านจัด ให้ชาวบ้านฟัง เรื่องที่จัดออกรายกาวิทยุชุมชนก็จะมีความหลากหลาย เป็นการกระจายข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนในชุมชนได้ศึกษาเรียนรู้กัน

ตลอดจนการปลูกกระแสรให้ชาวชุมชน ตื่นตัว รับทราบสิทธิประโยชน์ที่สมควรจะได้รับตามหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน อาทิเช่น เรื่องศาสนา จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า วิทยุชุมชน เป็นช่องทางหนึ่งในการเข้าถึงชาวบ้านได้โดยตรง และได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากผู้ฟัง

ปัญหาอุปสรรค

ปัญหาอุปสรรคของชุมชนที่ผู้สัมภาษณ์ พบจากการสัมภาษณ์ คือ ชุมชนนี้่าจะมีปัญหาระบุ่นที่ควรได้รับการแก้ไข ได้แก่ ปัญหาเรื่องการไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ยังเป็นปัญหาที่สืบที่สืบเนื่องถึง ปัญหาประชากร้าง ปัญหาการไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณูปโภค ไม่มีไฟฟ้า น้ำประปา และโทรศัพท์ ใช้ ซึ่งเรื่องเหล่านี้ถือเป็นการบริการขั้นพื้นฐานที่ประชาชนควรได้รับในส่วนของปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลถึงการดำเนินงานด้านยาเสพติด มีดังต่อไปนี้

1. ตั้งแต่ตั้งชุมชนเมื่อปี พ.ศ. 2534 มีคณะกรรมการชุมชน แต่ไม่มีความคืบหน้าในการทำงาน เนื่องจากไม่มีการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกิดอุปสรรคจากการที่คณะกรรมการชุมชนไม่รับรู้ในบทบาทหน้าที่ของตนเอง
2. ปัญหาการไม่มีที่ทำการชุมชน ทำให้ขาดสถานที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงานจากทุก ๆ ฝ่าย
3. ปัญหาด้านงบประมาณ ที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเขต เดือนละประมาณ 2,000 บาท ซึ่งทางคณะกรรมการชุมชนได้ทดลองจ่ายไปแล้ว แต่ยังไม่สามารถเบิกงบประมาณได้

ข้อเสนอแนะ

มีข้อเสนอแนะจากประธานชุมชนที่ให้สัมภาษณ์ที่น่าสนใจบางประดิ่น ดังนี้

1. เรื่องการบรมคณะกรรมการชุมชนให้มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีแก่ชุมชน
2. จากการประชานโยบายประกาศสงเคราะห์ของรัฐบาลสามารถแก้ไขปัญหาให้เบาบางลงได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งจะยังยืนหรือไม่ยังยืน ก็อยู่ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐมักมีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความจริงใจกันมากขึ้น ก็จะทำให้เกิดความร่วมมือกันมากขึ้น ปัญหาที่พบในชุมชนก็จะเบาบางลง

ចូមចនការងារ

ភាសាអាស់នៃភាគី

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนกองขยะจะมีทั้งผู้ที่อาศัยอยู่ดั้งเดิม และผู้ที่อพยพมาอยู่ใหม่ จะมีทั้งประชาชนที่มาจากการเขตดินแดง อ่อนนุช และชาวอีสานอพยพ เพื่อที่จะเข้ามาประกอบอาชีพคุ้ยขยะที่ทางกรุงเทพนำมายังไห่โดยที่ครั้งหนึ่งเคยมีคนอยู่ในกองขยะดังกล่าวทั้งกลางวันและกลางคืนสูงสุดถึง 4,000 คน ทำให้มีคนมาอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากทั้งอยู่บนกองขยะและอยู่รอบ ๆ กองขยะบ้าง ซึ่งเป็นอย่างนี้มานับ 20 ปี และความเป็นชุมชนดึงเริ่มก่อตัว (แต่ยังไม่ได้รับการจดทะเบียนเป็นชุมชน) แต่ทางชุมชนเพิ่มได้รับการจดทะเบียนเป็นชุมชนในช่วงระหว่าง 10 ปีที่ผ่านมาแล้ว

เมื่อก่อนมีประชาชนจำนวนมากย้ายเข้ามาอยู่ชุมชนกองขยะ แต่ในตอนนั้นการรวมตัวเป็นชุมชนยังไม่เกิดขึ้น การรวมตัวเป็นชุมชนจะมีจุดเริ่มมาจากในช่วงที่มีปัญหาโรคพิษสุนัขบ้าระบาด มีประชาชนถูกสุนัขบ้ากัดจำนวนมาก แต่ไม่มีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาช่วยเหลือ ทำให้มีประชาชนบางคน (ลุงบู) เข้ามาแก้ปัญหานี้ ผลจากการแก้ปัญหาดังกล่าวทำให้ประชาชนที่อยู่ในชุมชนหันมาร่วมตัวกันเพื่อช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาการไล่ที่

ขณะเดียวกันก็มีศูนย์สังคมพัฒนา ซึ่งเป็น NGOs ที่ทำงานในส่วนของชุมชนakkord ได้เชิญคุณพ่อวิบูลย์ เข้ามาพัฒนาชุมชนที่นี่ มีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ในปีพ.ศ. 2534-2535 ที่นี่ก็เริ่มกลายเป็นชุมชน เกิดการรวมกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มน้ำประปา โดยในแต่ละ กลุ่มจะมีแก่นนำ เช่น กลุ่มน้ำประปา ก็จะมีแก่นนำเรื่องน้ำประปา ซึ่งทำหน้าที่ดูแลน้ำที่จะแจกจ่าย ในชุมชน ก็ได้มีการขยายอุดกไปยังชุมชนรอบนอก เช่น ตั้งชุมชนผู้สูงอายุ ที่วัดไผ่ลีyang เป็นต้น โดยในช่วงแรก ๆ ทางชุมชนยังไม่ได้ให้ความสนใจในการแก้ปัญหาฯ เสพติด

ซึ่งเดิมปัญหาฯสเปตติมีไม่มากนัก จะมีเฉพาะยาขยันที่ชาวชุมชนเรียกกันว่า “ปืนตาหาน โคบาล” มีราคาเม็ดละ 3 บาท โดยยาเหล่านี้เป็นยาขยัน ในช่วงแรก ๆ จะนำยาม้ามาใช้ดองกับกระทิงแดง ซึ่งราคายาม้าในช่วงนั้นมีราคาถูก คือราคาเม็ดละประมาณ 25 บาท ขณะเดียวกันโทชของผู้สเปยาม้าก็ไม่หนักมาก ทำให้จำนวนคนสเปยาน้ำของคนในชุมชนของชุมชนนี้มีจำนวนเพิ่มขึ้น และปริมาณการสเปกเพิ่มขึ้นด้วย กล่าวคือ จากเดิมสเป 1 ขา ก็เพิ่มปริมาณเป็น 2 ขา 3 ขา ตามลำดับ ต่อมาทางรัฐบาลก็ได้มีการเพิ่มการลงโทษผู้เกี่ยวข้องกับยาม้าให้มีโทชสูงขึ้น และในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2542-2543 ที่ผ่านมาผู้สเปยาบ้าจึงถูกตัดราชจับและจำคุกในคดียาม้าเป็นจำนวน 36 คน โดยผู้ที่ถูกจับจะเป็นหัวหน้าสเปและผู้เดินยอดเพื่อให้ได้รุนแรงมากเสพ

ชี้งส่วนใหญ่และคนที่สภาพจะขายยาด้วย ต่อมาประมาณปีพ.ศ. 2542-2543 ชุมชนมีปัญหาสภาพติดมากขึ้น ทำให้ทางชุมชนจึงได้หันมาร่วมตัวกัน เพื่อที่จะแก้ปัญหายาเสพติด

ปัจจัยนำเข้า

ศักยภาพความพร้อม

ศักยภาพความพร้อมที่สำคัญของชุมชนกองขยะ ที่เป็นตัวกำหนดทิศทางและหนุนเสริมกระบวนการทำงานของชาวชุมชนกองขยะ ประกอบไปด้วยศักยภาพด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.) ผู้นำชี้งถือเป็นศักยภาพความพร้อมที่สำคัญเป็นอย่างมากที่สร้างให้เกิดกระบวนการทำงานที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะ คุณบรรจง แซ่ชิ้ง ที่แม้จะไม่ได้ดำรงตำแหน่งผู้นำ/ประธานชุมชนอย่างเป็นทางการ แต่เป็นผู้ที่ได้เข้ามาทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่พื่น้องในชุมชน นับตั้งแต่สมัยการตั้งชุมชนเริ่มแรก และจากการทำงานดังกล่าวทำให้ชาวชุมชนเชื่อถือ และศรัทธาในตัวคุณบรรจงเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในการทำงานชุมชนอย่างหลากหลาย โดยเริ่มเรียนรู้จากการปฏิบัติ และมีผลงานโดดเด่นจึงได้รับการส่งเสริมจากองค์กรต่าง ๆ ด้วยการเชิญเข้าอบรม สัมมนาในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นผู้นำ ขณะนี้ผู้นำชี้งเป็นศักยภาพความพร้อมที่สำคัญที่หนุนช่วยให้การทำงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชนกองขยะเป็นไปมีประสิทธิภาพ

2.) การมีประสบการณ์ร่วมในเรื่องของการฝ่าฟันวิกฤตปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันของชาวชุมชน ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาการไม่ได้รับการยอมรับในฐานะของชุมชน ปัญหาโรคพิษสุนัขบ้า ปัญหายาเสพติด ล้วนทำให้ชาวบ้านเกิดการเกสกีกันจนเป็นกลุ่มก้อน ซึ่งความรู้สึกผูกพันเชื่อมโยงกันในลักษณะนี้สร้างให้เกิดพลังชี้งเป็นศักยภาพที่สำคัญของชุมชน

3.) กลุ่มองค์กรในชุมชน เมื่อชุมชนได้รับการยอมรับ และได้รับการประกาศเป็นชุมชนอย่างเป็นทางการ ได้เกิดองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งในรูปแบบคณะกรรมการชุมชน ซึ่งเป็นแกนนำสำคัญในการทำงานด้านต่าง ๆ ในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านยาเสพติด นอกจากนี้แล้ว ยังมีกลุ่มอาชญากรรมที่เข้ามารักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน ทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในชุมชน โดยที่กลุ่มเหล่านี้ได้มีส่วนช่วยเหลือในการทำงานด้านยาเสพติด

ระบบสนับสนุน

ในกระบวนการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนกองขยะ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน/องค์กรภายนอกที่หลากหลาย ดังต่อไปนี้

1.) สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือ สำนักงาน ปปส. ให้การสนับสนุนในเรื่องของงบประมาณ การประสานงาน และการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด กระบวนการทำงานของภาคประชาชนในเรื่องของการทำงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน

2.) สำนักงานเขตหนองแขม ให้การสนับสนุนในเรื่องของการประสานงานและอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ จัดให้มีการประชุมผู้นำชุมชนให้เกิดเวทีกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำชุมชนทั้ง 50 กว่าชุมชน ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าหน้าที่ของภาครัฐไม่ว่าจะเป็น เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเขตฯ และเจ้าหน้าที่ตำรวจ จากสถานีตำรวจนครบาลในพื้นที่

3.) เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทั้งจากสถานีตำรวจนครบาล หนองแขม และสถานีตำรวจนครบาล หนองค้างพลู ซึ่งให้การสนับสนุนในเรื่องของกรณีก่อประมภแก่ชาวชุมชนในการปฏิบัติงานในฐานะ ตำรวจนครบาล รวมทั้งให้การสนับสนุนในเรื่องของการดูแล ควบคุม และการปราบปรามปัญหา ยาเสพติดในชุมชนอย่างเคร่งครัด และเอาใจจังเอาจัง

4.) ศูนย์สังคมพัฒนา เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้ามานับสนับสนุนในเรื่องของกระบวนการ
การทำงานเพื่อการพัฒนาชุมชน ตลอดจนการเข้ามายกระดับให้เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชน
 เช่น การกระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่มผู้สูงอายุของชุมชนขึ้น กลุ่มแม่บ้าน

5.) กองทุนเพื่อสังคม SIF เป็นระบบสนับสนุนทางด้านงบประมาณ ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น งบประมาณในการสร้างกลุ่มอาชีพ

6.) มูลนิธิศุภนิมิต ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางชุมชนต้องการ เป็นต้นว่า โครงการริมแม่น้ำชุมชน ตลอดจนการเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกับเด็กและเยาวชนในพื้นที่

7.) เครือข่ายหนองแขม ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่เขตหนองแขมร่วม 50 กล่าวชุมชน โดยเครือข่ายจะมีกระบวนการทำงานในรือของการป้องกันและแก้ไข ยาเสพติดในชุมชน ดังนั้น การทำงานของคณะกรรมการเครือข่ายจึงอยู่ในฐานะองค์กรพี่เลี้ยงที่เข้ามาดูแลน้ำเสมกระบวนการทำงานด้านยาเสพติดในชุมชน

เพาะเมื่อเมื่อการปราบปรามอย่างรุนแรง ผู้ค้า และผู้เสพ เกิดความหวาดกลัวการถูกจับกุม ส่งผลทำให้กระบวนการยาเสพติดรายย่อยหยุดชะงักลง เพราะผู้ค้ารายย่อยบางคนถูกจับ ติดคุก บางคนถูกฆ่าตัดตอน เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อโครงสร้างของกระบวนการค้ายาเสพติดโดย ภาพรวม แม้ว่าผู้ค้ารายใหญ่ยังไม่ถูกทำลายก็ตาม แต่ก็ทำให้ชุมชนสามารถควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของปัญหายาเสพติดได้ในระดับที่น่าพอใจ

พร้อมกันนี้รัฐบาลก็มีความพยายามอย่างต่อเนื่องที่จะขยายวงจร/โครงสร้างของกระบวนการค้ายาเสพติด ด้วยการประกาศนโยบายปราบปรามผู้มีอิทธิพลมาสนับสนุนแต่อย่างไรก็ตามก็ไม่สามารถที่จะปราบปรามผู้มีอิทธิพลซึ่งเป็นผู้ค้ารายใหญ่ได้ ส่งผลให้ปัญหายาเสพติดอาจจะหวนกลับมาได้ตลอดเวลาเมื่อสถานการณ์เอื้ออำนวย สำหรับการแก้ไขปัญหา ตรงจุดนี้ทางชุมชนมองว่าไม่สามารถที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาตรงจุดนี้ได้โดยตรง เนื่องจากเป็นเพียงประชาชนธรรมดายที่ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาตรงจุดนี้ได้โดยตรง ขณะเดียวกันก็ไม่กล้า แต่สิ่งที่ชุมชนทำได้ก็คือช่วยเหลือคนในชุมชนซึ่งในการช่วยเหลือจะไม่ใช่การใช้การปราบ แต่จะเป็นการใช้วิธีการให้โอกาสกลับตัวเป็นคนดีของสังคม เพราะชุมชนมองว่า “คุกไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหา”

กระบวนการดำเนินงาน

ในกระบวนการดำเนินงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนของชาวชุมชนของขยะ ได้ยึดถือและให้ความสำคัญกับแนวทางในการทำงาน ที่เกิดจาก “การเรียนรู้จาก การปฏิบัติงานจริง และการทำไปคิดไป” โดยเริ่มจากการระดมความคิดร่วมกันของเหล่าคนประกอบการชุมชน กลุ่มองค์กรทั้งในชุมชนและนอกชุมชน ตลอดจนชาวชุมชนที่สนใจเข้าร่วม โดยกลุ่มเป้าหมายหลักที่ทางชุมชนได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก คือ กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติดที่พื้นที่อยู่อาศัย โดยมุ่งประเด็นความสนใจไปที่ปัญหาความต้องการของกลุ่มคนเหล่านี้ เพื่อจะได้ค้นหาแนวทางในการช่วยเหลือกันต่อไป

วิธีการดำเนินงานของกลุ่ม จะไม่ใช่วิธีการปราบปราม แต่จะใช้วิธีการให้โอกาส และให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องกับยากลับตัวเป็นคนดี และไม่หันกลับไปเสพยาอีก โดยมองว่าหากทางชุมชนไม่เข้าไปช่วยเหลือหรือเข้าไปทำงานกับกลุ่มคนเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้บุคคลเหล่านี้กลับมาเสพยาอีก เพราะผู้ที่ติดยาเสพติดนั้น ติดเพราะสมองติดยา ทำให้เมื่อมีตัวกระตุ้น เช่น เพื่อนชวนก็จะหันไปเสพยาอีก หนทางในการแก้ไขปัญหาก็จะต้องทำการดูแลคนเหล่านี้อย่างใกล้ชิด เพื่อสร้างภาวะทางจิตใจที่เข้มแข็ง เช่น ให้กำลังใจ ให้การยอมรับ ตลอดจนส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม ซึ่งทางชุมชนได้มีการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันยาเสพติดแก่

กลุ่มเป้าหมายทั้งที่เป็นกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ เด็กและเยาวชน ตลอดจนชาวชุมชนโดยทั่วไป และกลุ่มผู้ที่พัฒนาอย่างมาจากการเรียนจำในคดียาเสพติด ดังนี้

1. ในส่วนของผู้เสพยา ทางชุมชนได้มีการป้องกันโดยการแยกบุคคลเหล่านี้ออกจากสิ่งแวดล้อมเดิม เพราะดังที่กล่าวมาแล้วว่าคนที่ติดยาเส้นก็เป็นเพราสมองติดยา (โรคสมองติดยา) ซึ่งคนกลุ่มนี้ก็จะมีการจดจำในเรื่องยาเสพติด เช่น สถานที่เสพยา สถานที่ซื้อยา และเพื่อนที่ร่วมเสพยาด้วย ดังนั้น ทางชุมชนจึงหาทางออกโดยการนำเด็กเหล่านี้เข้าไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมใหม่ เช่น ให้เด็กไปทำงานในฟาร์ม ทำให้สมองของเด็กลืมสภาพแวดล้อมเดิม ๆ แล้วหันมากลับตัวใหม่ เลิกงุ่งเกี้ยวกับยาเสพติด ขณะเดียวกันทางกลุ่มก็จะใช้วิธีการพูดคุยกับเด็กเหล่านั้นดี ๆ และพูดคุยกับนักวัยเด็ก โดยไม่ดูดื่นจากล่าว่าจะเพราเสพติด แต่ต้องการให้เด็กเหล่านี้ต้องการกำลังใจ และคนเข้าใจ ถ้าสามารถดำเนินการดังกล่าวได้ ก็จะสามารถแก้ไขปัญหาผู้เสพยาเสพติดยาได้

2. ในส่วนของกลุ่มเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเด็กและเยาวชน ทางชุมชนจะมีวิธีการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยที่ทางคณะกรรมการจะค่อยสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ๆ อย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งพยายามหาบุคคลที่เป็นสื่อกลางที่จะเข้าไปพูดคุยกับกลุ่มเด็ก ตลอดจนบุคคลที่จะเข้าไปสร้างสายสัมพันธ์กับครอบครัวของเด็ก ขณะเดียวกันก็จะต้องไปพูดคุยกับครูเพื่อขอรายละเอียดเกี้ยวกับเด็กกลุ่มเสี่ยงเหล่านี้ ว่ามีใครงุ่งเกี้ยวกับยาเสพติดบ้าง เพื่อดำเนินการแก้ไขได้ทันท่วงที โดยในการดำเนินการดังกล่าวทางชุมชนได้กระทำอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 1 ปีแล้ว ขณะเดียวกันทางชุมชนก็ได้บประมาณอย่างต่อเนื่องจากสำนักงาน ปปส. ทำให้ได้มีการขยายการดำเนินการเยี่ยมผู้ต้องขังในเรือนจำไปทั่วทั้งกรุงเทพฯ

3. ในส่วนของการทำงานกับกลุ่มผู้ที่พัฒนาอย่างมาจากการเรียนจำ จะเริ่มจากการสำรวจว่าในชุมชนมีผู้ที่ต้องโทษและผู้ที่พัฒนาอย่างมา กี่คน เพื่อจะทราบรายละเอียดว่า ผู้ต้องโทษจำคุกอยู่นานกี่ปี เมื่อไหร่จะพ้นโทษ นอกจากนี้ก็ต้องให้ความสนใจครอบคลุมถึงครอบครัวของบุคคลเหล่านี้ด้วยว่าพวกรักษาอยู่อย่างไร และให้คนในชุมชนช่วยดูแลสอดส่องครอบครัวของผู้ต้องโทษเหล่านั้นว่ามีการค้ายาเสพติดต่อหรือไม่ อันเป็นการเฝ้าระวังปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง

นอกจากนี้ทางชุมชนยังได้มีการดำเนินการโดยจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความจริงใจที่จะต้อนรับพวกรักษากลับคืนสู่ชุมชน และสามารถใช้วิธีต่อไปย่างปกติสุขโดยไม่ต้องพึงพายาเสพติด

ทั้งนี้ วิธีการที่ทางชุมชนได้ดำเนินการ คือ การให้การสนับสนุนในเรื่องของการประกอบอาชีพ เช่น อาชีพชาเลงรับซื้อของเก่า ตลอดจนสนับสนุนงบประมาณในการประกอบอาชีพ รวมไปถึงการช่วยเหลือในเรื่องปัจจัย 4 เช่น มอบข้าวสารให้เดือนละ 1 ครั้ง นอกจากนี้ยังมี

การประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการที่ทำกิจการเกี่ยวกับการรีไซเคิลขยะให้รับบุคคลที่พั่นทोชออกจากเรือนจำเข้าทำงาน ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

เมื่อบุคคลเหล่านี้เข้ามาอยู่ในชุมชนได้ระยะหนึ่ง ทางคณะทำงานก็จะมีการประเมินบุคคลเหล่านี้ โดยจะมีการประเมินอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อย 5-6 เดือนครั้ง ซึ่งวิธีการประเมินจะใช้การพูดคุยเพื่อสอบถามสภาพความเป็นอยู่ของบุคคลเหล่านั้น ผลที่ได้จากการประเมินก็คือบุคคลเหล่านี้ไม่กลับไปยังเกี่ยวกับยาเสพติดอีก กระบวนการตลอดจนวิธีการดำเนินการต่าง ๆ ที่ทางชุมชนได้รับความคิดและได้นำมาปฏิบัติใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน กองขยะนั้น ทางคณะทำงานมองว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นจะต้องทำให้เกิดขึ้น เพราะนอกจากเป็นการช่วยเหลือผู้ที่เคยเดินทางผิด และเป็นการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน แล้วกระบวนการทำงานดังกล่าวจะทำให้เราได้คนหนุ่นช่วยในการดำเนินงานขั้นต่อ ๆ ไปที่มีคุณภาพ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ เมื่อเกิดกระบวนการเรียนรู้แล้วพากเพียรจะมองปัญหาได้อย่างลึกซึ้งมากกว่า เพราะตัวเขาเองอยู่กับปัญหาดังกล่าวมานาน

นอกจากนี้ทางชุมชนยังมองว่ากระบวนการการทำงานกับกลุ่มคนที่พึ่งพั่นทोชออกจากเรือนจำเป็นกุญแจสำคัญในการควบคุมปัญหายาเสพติดของสังคม เพราะหากเราสามารถทำงานและได้คนเหล่านี้มาเป็นพวก/กลุ่มเดียวกับเราย่อมหมายถึงการตัดเครือข่ายความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้ค้า และผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้ลดน้อยลง อย่างน้อยที่สุดก็สามารถควบคุมไม่ให้คนเก่ากลับไปสู่วัยเดิม และเด็กรุ่นใหม่มีโอกาสกล้าวสู่ชีวิตการค้า และเสพยาเสพติดให้น้อยลง

การบริหารจัดการ

ในกระบวนการบริหารจัดการ ทางชุมชนกองขยะได้มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1.) การติดต่อประสานงาน ทางคณะทำงานจะให้ความสำคัญกับการประสานงานทั้งภายในชุมชน และการประสานงานกับหน่วยงาน/องค์กรภายนอก โดยที่การติดต่อประสานงานกันภายในชุมชนนั้นจะทั้งวิธีที่ไม่เป็นทางการ

2.) การจัดการแบบรับผิดชอบต่อสาธารณะ ทางคณะทำงานได้ดำเนินงานในเรื่องของการจดบันทึกการประชุม และการทำกิจกรรมที่สำคัญ ๆ ให้อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ระบบของการเก็บรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ยังไม่เป็นระบบ ดังนั้นเมื่อมีผู้สนใจศึกษาเอกสารของชุมชน ก็จะค้นหาไม่เจอ ส่วนในเรื่องของการบันทึกค่าใช้จ่ายนั้นทางชุมชนได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก เพราะมองว่าเป็นเรื่องที่ต้องทำให้ไปร่วมใส่ เพราะหากเกิดความไม่ไปร่วมใส่ในการใช้จ่ายงบประมาณต่าง ๆ ขึ้นจะทำให้ชีวิตการภาคราชชันสั่นคลอน และเกิดปัญหาแตกแยกเกิดขึ้น

3.) การระดมทรัพยากร สำหรับการระดมทรัพยากรในการดำเนินงานด้านยาเสพติด ในชุมชน ทางชุมชนจะให้ความสำคัญกับทั้งทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรความคิด และทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน โดยการระดมทรัพยากรบุคคลหรือพลังความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ จะเน้นการปฏิบัติงานให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม และดังได้กล่าวข้างต้นว่าชุมชนกองขยะได้ผ่านวิกฤตปัญหาต่าง ๆ มาอย่างหลาภดาย ดังนั้นการระดมทรัพยากรบุคคลในการทำงานจึงเป็นไปอย่างไม่ยากเย็นนัก เพียงแค่แจ้งข่าวการทำกิจกรรมต่าง ๆ ชาวชุมชนก็จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ส่วนในเรื่องของทรัพยากรทางความคิดนั้น ทางชุมชนได้ระดมจากแหล่งต่าง ๆ เช่น จาก สำนักงานปปส. โดยการเข้าไปรับการอบรม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงวิธีการบำบัดผู้เกี่ยวข้องกับผู้ติดยาเสพติด และมีการระดมความคิดจากคนในชุมชนและองค์กรต่าง ๆ เพื่อที่จะนำความคิดเหล่านี้มาจัดกิจกรรม และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินกิจกรรม ส่วนการระดมทรัพยากรที่เป็นเงินงบประมาณจะใช้วิธีการทำโครงการเสนอต่องค์กร/หน่วยงานต่าง ๆ เป็นหลัก

4.) การขยายภาคีความร่วมมือเป็นเครือข่ายทางสังคม โดยปัจจุบันชุมชนกองขยะได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่ายหนองแขม ซึ่งเป็นเครือข่ายที่มีการดำเนินงานด้านป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน โดยมีสมาชิกเป็นชุมชนในเขตพื้นที่หนองแขมร่วม 50 ชุมชน ดังนั้นในภาพรวมในส่วนของเครือข่าย ชุมชนกองขยะจึงมีภาคีความร่วมมือที่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการทำงานร่วมกันร่วม 40 กว่าชุมชน และในอนาคตทางเครือข่ายได้วางแผนที่จะขยายภาคีความร่วมมือในการทำงานที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้ที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง 1,200 ชุมชน (ปัจจุบันมีจำนวน 1,720 ชุมชน)

ผลการดำเนินงาน

ความตระหนักของชุมชน

จากการบูรณาการดำเนินงานของชุมชนที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในเรื่องของ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ประกอบกับการดำเนินการอย่างจริงจังของภาครัฐในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว สร้างให้เกิดความตื่นตัวและความตระหนักรว่างจากยาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นปัญหาของตนเองขึ้นในความรู้สึกของชาวชุมชนมากยิ่งขึ้น โดยสิ่งที่เป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่สำคัญ คือ ความร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ชาวบ้านชาวชุมชนจะให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนเป็นอย่างดี มีความเป็นห่วงเป็นใจกันมากขึ้น รวมไปถึงการที่ชาวชุมชนช่วยกันเป็นหูเป็นตาสอดส่องดูแลคนในชุมชนว่ามีใครยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ โดยการแจ้งข่าวสารให้ทางคนละทำงานทราบเป็นระยะ ๆ เหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นความตื่นตัวและ

ความตระหนักของชาวชุมชนที่เกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับอดีตที่ชาวชุมชนอยู่กันแบบต่างคนต่างอยู่ ไม่มีโครงสร้างเรื่องราวของกันและกัน

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของความตระหนักของชาวชุมชน เป็นผลมาจากการกระบวนการทำงานของชุมชนอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งได้รับการอนุเสริมจากภาครัฐ ตลอดจนองค์กร/หน่วยงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องนั่นเอง

ผลทางสังคมจากองค์กรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ผลจากการกระบวนการทำงานสร้างให้เกิดความเข้มแข็งขึ้นกับองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ไม่ใช่จะเป็นกลุ่มคณะกรรมการชุมชน ซึ่งเป็นคณะทำงานหลักในการขับเคลื่อนงานด้านยาเสพติดในชุมชน สิ่งที่เป็นตัวชี้วัดความเข้มแข็งดังกล่าวคือ การที่ผู้นำ/คณะกรรมการชุมชน หลายคนถูกเชิญไปเป็นวิทยากรในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่ชุมชนภายนอก หรือการที่คณะทำงานถูกรับเลือกจากองค์กรต่าง ๆ ในการทำงานเพื่อชุมชน เช่น ถูกเลือกเป็นคณะกรรมการอาสาสมัครคุณประพฤติ การไปเป็นวิทยากรให้แก่สำนักงานเขตหนองแวง เป็นต้น

นอกจากทุนทางสังคมที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การได้กลุ่มคนที่พำนิชชื่อออกจากเรือนจำ ซึ่งเมื่อทางชุมชนให้โอกาส ให้อภัยและให้การยอมรับตามกระบวนการดำเนินงานที่ทางชุมชนยึดถือ ผลงานให้บุคคลเหล่านี้กลับตัวกลับใจทุกเท็จงานเพื่อชุมชน ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้มีอยู่ราว 10 คน และถูกมองว่าเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านการแก้ไขป้องกันยาเสพติดในชุมชนต่อไป

การลดลงของปัญหาการเสพ การค้า และดราชนีที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของปัญหาในช่วงปีที่ 3 เดือน ชาวบ้านกล่าวตัวรัวจับ หรือถูกวิสามัญฆาตกรรม จึงทำให้จำนวนผู้เกี่ยวข้องยาเสพติดลดลงเป็นจำนวนมาก ทางกลุ่มจึงจัดให้มีการลงชื่อเลิกยาเสพติดเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแก่สมเด็จพระบรมราชชนนีนาถ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมลงนามประมาณ 50 กว่าคน เมื่อเขามาลงชื่อ ก็เหมือนกับเป็นการประกาศให้คนในชุมชนทราบโดยทางอ้อมว่า เข้าเหล่านั้นเคยอยู่เกี่ยวกับยาเสพติด บุคคลเหล่านี้จึงไม่กลับไปเสพยาเสพติดอีก เพราะกลัวคนในชุมชนไม่ยอมรับ

ผลของนโยบายรัฐ พบร่วมกับการลดลงของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีความเกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐบาล ในเรื่องของการปราบปรามผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นอย่างมาก กล่าวคือ เมื่อรัฐบาลมีการปราบปรามผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างหนัก ในรูปของการจับกุม และการลงโทษอย่างหนักกับผู้ที่ค้ายาเสพติด เช่น ลงโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต ผลงานให้

ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดลดลงเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะผู้ที่เสพยารายใหม่ไม่เพิ่มขึ้น จะมีเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดรายเก่า แต่มีจำนวนไม่มาก

ปัญหาอุปสรรค

สำหรับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของชุมชนกองขยะที่สำคัญมี 2 ประการ คือ

1.) ปัญหาเกี่ยวกับความพร้อมของคนทำงาน

กล่าวคือ คณะกรรมการชุมชนส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่ประกอบอาชีพแบบหาเข้ากินค้ำ ดังนั้น จึงค่อนข้างจะไม่มีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจ ดังนั้นคนทำงานบางคนจึงไม่สามารถช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากต้องดูแลรับผิดชอบครอบครัวของตนด้วย ทั้งนี้ เพราะในการทำงานเพื่อส่วนรวมปอยครั้งที่ต้องใช้จ่ายด้วยงบประมาณส่วนตัว เนื่องจากงบประมาณในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มีอยู่อย่างจำกัด และต้องอาศัยหลักฐานในการเบิกจ่ายที่ค่อนข้างเข้มงวด เป็นต้นว่า การเดินทางไปร่วมประชุมตามสถานที่ต่าง ๆ ก็เมื่อได้มีการตั้งงบประมาณส่วนกลางในการรองรับค่าใช้จ่ายตรงจุดนี้ คนทำงานก็ต้องเป็นผู้รับผิดชอบอุบัติเหตุ ทำให้คนทำงานขาดช่วง และกำลังใจในการทำงาน และปอยครั้งที่รุนแรงจนถึงขั้นต้องลาออกจากภาระเป็นคนทำงาน

2.) ปัญหาเกี่ยวกับการย้ายที่อยู่ของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

กล่าวคือ ในช่วงของการดำเนินนโยบายประกาศสงเคราะห์ต่อสู้เพื่ออาชญาเสพติดอย่างเข้มแข็งนั้น จันเป็นการกดดันผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้ออกมาแสดงตัวและเข้ารับการบำบัด แต่ก็มีผู้ที่เกี่ยวข้องบางรายที่ใช้วิธีการหลบหนีไปอยู่ที่อื่น และพร้อมที่จะกลับมาดำเนินการค้ายาเสพติดในชุมชนอยู่ตลอดเวลา รวมไปถึงผู้ที่พ้นโทษออกจากเรือนจำบางคนก็จะใช้วิธีในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ ไปหลบอยู่ในชุมชนอื่นสักระยะหนึ่ง เพื่อรอจังหวะและโอกาสในการเข้ามาค้ามาเสพยาเสพติดในชุมชนอีก ปัญหาตรงจุดนี้ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญของชุมชน และได้มีการปรึกษาหารือในระดับของเครือข่ายถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาตรงจุดนี้ ซึ่งได้ข้อสรุปเบื้องต้นว่าชุมชนต่าง ๆ ควรจะช่วยกันเป็นหูเป็นตาหากมีบุคคลที่นำส่งสัญญาไปอยู่ในชุมชนจะต้องแจ้งทางเครือข่าย หรือหากทราบว่าผู้ที่ย้ายไปอยู่ในชุมชนเป็นคนของชุมชนได้โดยเฉพาะคนที่เคยมีประวัติเกี่ยวกับยาเสพติด จะต้องแจ้งให้ทั้งเจ้าของชุมชนและเครือข่ายทราบเพื่อที่จะได้ติดตามต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ในการแก้ปัญหาฯ เสพติดมีความยั่งยืนควรมีการดำเนินการ ดังนี้

- มีการปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชน ให้ทำงานด้วยความจริงใจ และไม่ทำงานเพื่อหวังผลตอบแทน
- ความึงบประมาณของส่วนราชการลงมาสนับสนุน เพื่อจะให้สมาชิกในเครือข่ายไม่ต้องนำเงินส่วนตัวมาใช้ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความเห็นว่า การกระทำเช่นนี้จะส่งผลกระทบต่อครอบครัว ทำให้ “ยิ่งทำยิ่งจน” ที่เป็นเช่นนี้ เพราะเมื่อเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการกิจกรรมเหล่านี้อย่างต่อเนื่องส่งผลให้กลุ่มคนจะทำงานไม่มีเวลาหรือมีเวลาทำงานกินน้อยลง ส่งผลทำให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจขึ้นในครอบครัว ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นตัวบันทอนพลังของภาคประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพียงชาวบ้านธรรมดาที่ต้องหาเช้ากินค่ำ ได้เป็นอย่างดี

- ทุกหน่วยงานควรมีส่วนร่วมสนับสนุนการดำเนินการทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ในพื้นที่ เพื่อจะทำให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ชุมชนสามัคคี 4 – 6

ภูมิหลัง

เมื่อปี พ.ศ. 2540 ชุมชนแห่งนี้ตั้งกรากอยู่ในบริเวณแยกที่ 4 และ 6 ได้รวมตัวกันขึ้น เพื่อที่จะตั้งคณะกรรมการชุมชน แต่ขณะนั้นทางชุมชนยังไม่ได้จัดทำเบียนเป็นชุมชน เพราะเป็นแค่หมู่บ้าน หมู่บ้านหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นทางสำนักงานเขตหนองแขมจึงแนะนำให้หัวหน้าชุมชนไปจดทะเบียนเป็นชุมชนก่อนแล้วค่อยดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนขึ้น เมื่อไปจดทะเบียนจึงได้ตั้งชื่อชุมชนว่า “ชุมชนสามัคคี 4-6” ที่มาจากการชื่อแยกของหมู่บ้าน ปัจจุบันชุมชนแห่งนี้มีจำนวนครัวเรือนกว่า 300 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 2,807 คน แยกเป็นหญิง 1,650 คน และชาย 1,175 คน ซึ่งถือได้ว่าเป็นชุมชนใหญ่ สภาพบ้านเรือนส่วนมากจะมีพื้นที่บริเวณบ้านส่วนตัว บ้านจัดสรรบ้าง ค่อนโดยมีเนียม หอพัก เนื่องที่มีหอพักเนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีวิถยาลัยเทคโนโลยีอนบุรี ตั้งอยู่ในบริเวณชุมชน

ปัญหาสถานการณ์ยาเสพติดรุนแรงมากที่สุดจะอยู่ในช่วงปี 2540-2541 จะเป็นปัญหาในลักษณะของวัยรุ่นที่มัวสูบเสพยา กัน และลักเล็กขโมยน้อยในชุมชน ส่วนมากจะมีแต่ผู้เสพ

ส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น หากเป็นวัยกลางคนก็จะเป็นพากใช้แรงงานที่อายุ 40 ปีขึ้นไป ซึ่งจาก การประเมินช่วงที่มีสถานการณ์รุนแรงที่สุดมีผู้เสพเพียง 12 คน ในส่วนของผู้ค้าจะไม่เคยพบว่ามี ในชุมชน และจากการสอบถามถึงแหล่งที่มาพบว่าไปซื้อมาจากที่อื่น (นอกหมู่บ้าน) ปัญหาหลัก ในชุมชนจึงไม่ใช่ปัญหาของยาเสพติด จะเห็นได้ว่าในชุมชนสามัคคี 4-6 นั้นไม่มีผู้ค้าอยู่ในชุมชนเลย แต่เป็นปัญหาที่สำคัญที่ควรแก้ไขในเรื่องอื่น ๆ เป็นต้นว่า ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย ปัญหาน้ำท่วม ถนน ในส่วนของปัญหาด้านเศรษฐกิจไม่ถือว่าเป็นปัญหา เพราะส่วนมากชาวบ้านจะมีอาชีพกัน อยู่แล้ว

เมื่อขอจดทะเบียนชุมชนได้ จึงจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านขึ้นมา 21 คน ปัจจุบัน เหลือเพียง 9 คน เนื่องจากการทำงานเพื่อส่วนรวมนั้นต้องอาศัยการเสียสละเป็นอย่างมาก เมื่อนบุคคลใดไม่มีความพร้อม โดยเฉพาะไม่มีเวลาควบให้กับงานของส่วนรวมจึงลาออกจาก การเป็นคณะกรรมการของชุมชน

และจากที่รัฐบาลมีนโยบายประกาศสงเคราะห์กับยาเสพติดในปี 2544 ชุมชนเองก็ได้รับ คำสั่งให้จัดตั้งคณะกรรมการดูแลเรื่องยาเสพติดโดยตรง ทั้งหมดมี 9 คน โดยคณะกรรมการทั้ง 9 คน เป็นคนในชุมชน แต่ในการปฏิบัติงานจะดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจนิพันท์

ปัจจัยนำเข้า

ศักยภาพความพร้อม ศักยภาพความพร้อมของชาวชุมชนสามัคคี 4-6 คือ ชาวบ้าน ในชุมชนมีงานทำไม่มีปัญหาของการว่างงาน อีกทั้งภายในชุมชนยังมีสถานศึกษาในระดับที่สูง กว่ามีชัยทำให้สภาพพื้นที่ไม่เป็นจุดเสี่ยงถึงแม้ว่าจะมีพากวัยรุ่นที่เข้ามาพักอาศัยกันมากใน แต่ยาเสพติดก็ไม่ระบาดมากนัก เนื่องจากสถานศึกษาเองก็มีการดูแลควบคุมพุทธิกรรม ของนักเรียน นักศึกษาอยู่ตลอด ทั้งชาวชุมชนเองยังมีความสามัคคีกันในการที่จะให้ความร่วมมือ กับทางผู้นำชุมชน เพราะศักยภาพของผู้นำชุมชนที่มีต่อความห่วงใยลูกบ้าน และยังหาแนวทางที่ จะพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นในหลาย ๆ ด้าน เช่น การทางบประมาณมาสร้างถนนทาง การมี บทบาทในการร่วมแก้ปัญหากับหน่วยงานอื่นทำให้กลยุทธ์เป็นแรงผลักดันในการส่งเสริมในด้าน ต่าง ๆ

จากการศึกษาพบว่าระบบสนับสนุนที่สำคัญของการทำงานด้านยาเสพติดของชุมชนก็ คือความสามัคคีในชุมชน แกนนำชาวบ้านเข้มแข็งและตระหนักรถึงความสำคัญของชุมชน แกนนำหรือผู้นำชุมชนจึงเน้นที่จะพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่และการแก้ปัญหาในแบบที่เข้าถึงชุมชน โดยที่คณะกรรมการชุมชนที่ตั้งมาเพื่อสอดส่องดูแลในเรื่องยาเสพติดจะแบ่งหน้าที่เป็นโซน ๆ ไป

กล่าวคือ กรรมการ 1 คน ต่อ 25 ครัวเรือน และนอกจากนี้ก็ลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนก็เข้ามาร่วมช่วยเหลือในด้านยาเสพติด เช่น พวกริมแม่น้ำที่เคยติดยาแต่เลิกได้ก็จะมาให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือในการให้ความรู้และต่อต้านยาเสพติดร่วมกับเครือข่ายหนองแขม ซึ่งเป็นเครือข่ายของชาวชุมชน 50 ชุมชนในเขตหนองแขม เพื่อทำงานด้านยาเสพติดโดยเฉพาะ

ระบบสนับสนุน

- สำนักงานเขตหนองแขมที่เป็นหน่วยงานในระดับบริหาร โดยมีหน้าที่รับนโยบายและแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริง

- สำนักงานปปส. เป็นแหล่งข้อมูล และ หน่วยสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร-ความรู้ โดยเป็นวิทยากรเพื่อเผยแพร่ความรู้ ประชาสัมพันธ์กับชาวชุมชนในการจัดกิจกรรม/อบรมเกี่ยวกับยาเสพติด

- เครือข่ายหนองแขม เป็นเครือข่ายพัฒนามิตรที่ทำงานด้านยาเสพติดที่จะเกื้อกูลช่วยเหลือกันทั้งทางด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การวางแผนเพื่อช่วยแก้ปัญหาในเรื่องยาเสพติด โดยชุมชนที่เป็นสมาชิกเครือข่ายหนองแขมจะมีการประชุมกันทุกเดือน เพื่อรายงานความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ยาเสพติดในชุมชนของตน เช่นเดียวกับการทำงานกับเครือข่ายชุมชนชั้นนำเช่นลิมโซค

นโยบายและมาตรการ

สำหรับปัจจัยนำเข้าในด้านนโยบายและมาตรการนี้ พบว่าในนโยบายและมาตรการของรัฐบาลมีผลอย่างมากส่งผลถึงชาวชุมชนให้ตระหนักรถึงปัญหายาเสพติด เกิดการตื่นตัวของชาวชุมชน โดยเฉพาะในช่วงนโยบายประกาศสังคม 3 เดือน (กุมภาพันธ์-เมษายน 2546) ช่วงนี้ การปราบปรามถือว่าเข้มข้น ทำให้ชาวชุมชนหันมาสนใจ และให้ความสำคัญกับปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง

จากนโยบายดังกล่าวถือว่าเป็นนโยบายที่ส่งผลดีต่อชุมชนทำให้ช่วยแก้ปัญหาในเรื่องยาเสพติดได้ในระดับหนึ่ง โดยมีการเปลี่ยนแปลงทางพัฒนาระบบให้ยาเสพติด จากการกลุ่มที่เลิกยาเสพติดได้ก็หันมาดื่มสุราแทน การเปลี่ยนแปลงทางพัฒนาระบบนี้จัดว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น คือ เปลี่ยนจากยาเสพติดไปทางร้ายแรง มาเป็นสิ่งเสพติดแทน (Drungs → Solf Drungs) แต่มีประเด็นที่น่าสนใจกว่านี้ คือ ผู้ที่เคยเสพยาเสพติดแล้วกลับตัวได้แล้วยังหันมาเป็นพลังแพร่ดิน ให้ความช่วยเหลือในงานด้านยาเสพติดของชุมชน บางครั้งก็เป็นวิทยากรเพื่อให้ความรู้กับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในฐานะที่ตนเคยผ่านวิกฤตมาก่อน ตลอดจนตามโครงการคืนคนดีสู่สังคมของรัฐบาล

กระบวนการดำเนินงาน

ชุมชนสามัคคี 4-6 จะเน้นการทำงานในลักษณะของการป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนเป็นสำคัญ และแม้ว่าสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในชุมชนยังไม่รุนแรง แต่ก็มองว่าเป็นสิ่งที่ไม่น่าไว้วางใจ ประกอบกับการประกาศใช้นโยบายประกาศสงเคราะห์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดอย่างจริง ๆ จัง ๆ ซึ่งวิธีการในการดำเนินงานก็จะเป็นในรูปแบบทั่ว ๆ ไป คือ

- เริ่มประชาสัมพันธ์ต่อต้านยาเสพติด รณรงค์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด
- ตั้งคณะกรรมการที่ดูแลเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด เพื่อคุยสอดส่องดูแลภายในชุมชน พร้อมทั้งเป็นตัวแทนของชาวบ้านในการบริหารจัดการกับสถานการณ์ปัญหายาเสพติด กล่าวคือเป็นแกนนำในการดำเนินการ / ขับเคลื่อนงานด้านยาเสพติดของชุมชนโดยเฉพาะ โดยมีคณะกรรมการ 1 คน ดูแลลูกบ้าน 25 หลังคาเรือน

- คุยดูแลกลุ่มเสี่ยงคือ กลุ่มที่ยังไม่ติดแต่มีความเสี่ยงแล้วเริ่มมาพูดคุย อบรมสั่งสอน แต่จะพูดคุยธรรมดามาไม่ได้ทำหนิน่าท้อ
- ให้ความรู้และความเข้าใจกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง พร้อมทั้งให้คุยดูแลบุตรหลานของตัวเองให้ห่างไกลจากยาเสพติด

- นำเยาวชนที่เคยมีประสบการณ์ในการติดยาและเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ในคุกหรือเคยติดคุกเพื่อเป็นวิทยากรให้ความรู้และพูดถึงประสบการณ์ในการใช้ชีวิตในคุกให้กับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงฟัง

นอกจากวิธีการดังกล่าวที่ชาวชุมชนทำกันเองมีการประสานร่วมมือกับทางองค์กรอื่น ๆ ด้วย เช่น สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานเขตหนองแขม และเครือข่ายหนองแขม ที่ประสานงานกันในการช่วยกันหาแนวทางต่าง ๆ เช่น

- จัดประชุมร่วมกันทุก ๆ เดือน (ในกลุ่มเครือข่ายหนองแขม) เพื่อปรึกษาหารือและหาแนวทางแก้ไขปัญหา หรือการจัดกิจกรรมในชุมชนแต่ละชุมชน
- จดบันทึกรายงานการประชุมส่งเขตทุก ๆ เดือน

การบริหารจัดการ

1.) การประสานงาน

การบริหารจัดการในด้านนี้ทางชุมชนจะมีการประสานงานกับเครือข่ายชุมชนในเขตหนองแขม และ สำนักงาน ป.ป.ส. โดยประสานงานในเรื่องของการอบรม ปรึกษาหารือกัน

และเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งทางสำนักงาน ป.ป.ส. หรือ เครือข่ายของเขตหนองแขมที่มีการจัดขึ้นนอกจานนั้นทางชุมชนเองก็เป็นตัวผลักดันให้กับชาวบ้านในพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของยาเสพติด เพื่อให้ชาวบ้านตระหนักรถึงปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด เพื่อร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขปัญหาด้วยศักยภาพของชุมชนเอง

ในด้านการป้องปราบยาเสพติด ทางชุมชนได้ดำเนินการโดยเชิญวิทยากรจากกลุ่มเยาวชนที่เคยยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ เดย์ต้องโทษในคดียาเสพติด ให้มาร่วมถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเพื่อที่เขาจะได้รับรู้ถึงโทษ พิษภัยและผลกระทบที่ได้รับจากการใช้ยาเสพติด เพื่อเป็นการป้องปราบยาเสพติดให้กับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเหล่านี้ไม่ให้หันไปข้างเกี่ยวกับยาเสพติด

ในด้านการนำบัดกรีษาทางชุมชนเองจะไม่เน้นในเรื่องนี้ เพราะเห็นว่าเมื่อกำไปแล้วมันก็ไม่ได้ผลเท่าไหร่นัก เนื่องจากเคยส่งกลุ่มผู้เสพยาเสพติดเพื่อเข้ารับการบำบัด แล้วเมื่อกลับคืนสู่ชุมชน ที่ยังคงมีตัวกระตุนภายนอกของผู้เสพยาเสพติด เช่น สภาพแวดล้อมเดิม ๆ กลุ่มเพื่อนกลุ่มเดิม ผลสุดท้ายผู้เสพก็หวนกลับไปเสพซ้ำอีก วิธีการแก้ไขปัญหาของชุมชน คือ โดยมีการประสานงานเพื่อทำความเข้าใจกับผู้ปกครองอีกทางหนึ่งให้แยกผู้ที่เคยใช้ยาออกจากสภาพแวดล้อมเดิม

2.) มีระบบป้องกันปัญหายาเสพติดทั้งในระดับปฐมภูมิ และทุติยภูมิ กล่าวคือ ในส่วนของการดำเนินกิจกรรมทางชุมชนจะแบ่งความรับผิดชอบเป็นกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งคณะกรรมการมีแนวคิดเบื้องต้นในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยเน้นให้ชาวชุมชนมีส่วนร่วมกับชุมชนให้มากที่สุดอันจะเป็นพลังสำคัญที่สามารถทำให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี อาทิเช่น เรื่องยาเสพติด เมื่อมีการจัดตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับการดูแลในเรื่องยาเสพติดแล้ว ก็จะขอความร่วมมือกับทางครอบครัวเพื่อให้สอดส่องดูแลบุคคลในครอบครัวเพื่อให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ยังเป็นการกระจายความรับผิดชอบทางสังคมในการดูแล ป้องกันปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับปฐมภูมิ คือ สถาบันครอบครัวไปจนถึงระดับทุติยภูมิ คือ ระดับชุมชน

ผลการดำเนินงาน

จากการศึกษาผลการดำเนินงานของชุมชนสามัคคี 4-6 พบร่วม มีการดำเนินการยังไม่เห็นเป็นรูปธรรมมากนัก มักจัดกิจกรรมในรูปแบบของการอบรม เสาร์วัน ประชาสัมพันธ์ตลอดจนเข้าร่วมกับองค์กรอื่น มากกว่ากิจกรรมโครงการใหญ่ ๆ ที่ชุมชนดำเนินการเอง เนื่องจากชุมชนไม่มีงบประมาณเพื่อดำเนินการในส่วนนี้ ประกอบกับทางชุมชนไม่มีปัญหาในเรื่องยาเสพติด

มากนักเมื่อเทียบกับปัญหาอื่น ๆ ของชุมชน แต่ทั้งนี้ผลการดำเนินกิจกรรมของชุมชนก็ส่งผลแก่ชุมชน ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- การสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ของชุมชนต่อปัญหายาเสพติด เกิดจากการที่ชาวชุมชนให้ความสนใจ และให้ความสำคัญกับปัญหายาเสพติด มีความสามัคคีกันของชาวชุมชนในการช่วยกันสอดส่องดูแล และอบรมบุตร - หลาน ของตนเองให้ห่างไกลจากยาเสพติด

- การลดลงของปัญหายาเสพติดในชุมชนที่เห็นได้ชัดก็คือ การลดลงของผู้เสพ จากที่เคยมีปัญหาผู้เสพ ปัจจุบันนี้แทบจะไม่มีปัญหาเลย ซึ่งทางชุมชนยังไม่มีข้อมูลด้านผู้ค้าในพื้นที่ทางชุมชนจึงไม่สามารถรับรองได้ว่าชุมชนเอง จะเป็นชุมชนสีขาว ปลอดยาเสพติดหรือไม่ แต่ผลจากนโยบายประกาศส่งความยานาเสพติดของรัฐบาล ก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้ชาวชุมชนตระหนักรถึงโทษ พิษภัยของยาเสพติด ตลอดจนผู้เสพ/ผู้ค้า เกิดความเกรงกลัวในบทลงโทษทางกฎหมายที่เพิ่มสูงมากขึ้น

ปัญหาอุปสรรค

ถึงแม้ว่าชาวชุมชนสามัคคี 4-6 จะมีความสามัคคีกันในการแก้ไขปัญหาและให้ความร่วมมือต่อกิจกรรมเป็นอย่างดี แต่ยังมีปัญหา อุปสรรคบางประการที่ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติ ดังนี้

- ปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยทางชุมชนได้รับความร่วมมือในการดำเนินงานกิจกรรมด้านยาเสพติดจากสถานีตำรวจนนองแขม แต่ขาดความร่วมมือจากสถานีตำรวจนนองค่างพู ทำให้เกิดความสับสนแก่ชาวชุมชนที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ตำรวจนในพื้นที่ในการลงชุมชน ทั้ง ๆ ที่นั่นนโยบายของรัฐบาลชุดนี้ (นายกทักษิณ ชินวัตร) มีนโยบายให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินการ เชิงรุก เพื่อทำงานร่วมกับชุมชน โดยยึดชุมชนเป็นศูนย์กลาง

- ปัญหานี้เรื่องการขาดงบประมาณ งบประมาณกระจายลงไม่ถึงชุมชน หรือกระจายถึงก็มีงบประมาณจำนวนน้อย ได้รับงบประมาณไม่ต่อเนื่อง จึงทำให้การดำเนินกิจกรรมในแต่ละครั้งไม่ราบรื่นเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

จากการสัมภาษณ์แก่นนำชุมชน ได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่มีต่อ นโยบาย
ประกาศสังคมต่อสู้เพื่อเข้าช่วยยาเสพติดของรัฐบาล โดยกล่าวทิ้งท้ายว่า “นโยบายประกาศ
สังคมยาเสพติดของรัฐบาล ถือได้ว่าประสบผลสำเร็จอย่างมาก ความยั่งยืนของโครงการนี้จะ
ยั่งยืนไม่ได้ถ้ารัฐ ไม่ส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ถ้าหยุด/ ไม่ต่อเนื่องสถานการณ์ปัญหายาเสพติดต้อง¹
กลับมาแล้ว จากนโยบายที่รัฐบาลได้ดำเนินการนั้นประชาชนเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง ที่ผ่านมาเห็นได้
ชัดเจนว่าบริมานผู้ด้า ผู้เสพลดลงไปมาก แต่ตอนนี้รัฐบาลเริ่มอ่อนตัวลงทุกที เจ้าหน้าที่เริ่มละเลย
ไม่ตื่นตัวเหมือนช่วงประกาศสังคม และ กลุ่มเสี่ยงก็มีอยู่ทั่วไปโดยที่เราไม่รู้ว่าเข้าจะหวนกลับไป
เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีกหรือไม่ ตรงจุดนี้เราควรจะร่วมมือกัน ไม่ว่าเป็นในส่วนของภาครัฐ หรือ
ภาคประชาชน เพื่อร่วมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนในชาติไม่ไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติดอีก จึงจะถือได้
ว่าเป็นการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระยะยาว”

บทที่ 7

สรุปและเสนอแนะ

สถานการณ์ปัญหาฯ เสพติด

1. การใช้ยาเสพติด

สถานการณ์ หรือข่านดของปัญหาของการใช้ยาเสพติดในภาคกลาง ไม่ว่าจะพิจารณา จำนวนผู้ใช้ยาเสพติดโดยรวม หรือ เดพะผู้ใช้ยาเสพติดรายใหม่ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับ ประเทศแล้ว พบร้า ภาคกลางมีอัตราเพิ่ม หรือขยายตัวของปัญหาสูงกว่าในภาพรวมของ ทั่งประเทศมาก พื้นที่ภาคกลางจึงถือเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ของการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด และถือว่า กรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่เป็น Heartland ของภาคกลางทั้งนี้ เพราะจำนวนผู้ใช้ยาเสพติดโดยรวมในเขตกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับ 98% ของผู้ใช้ยาเสพติด ของภาคกลาง

เมื่อพิจารณาในด้านการเคลื่อนไหวของสถานการณ์การใช้ยาเสพติดเปรียบเทียบ สถานการณ์ของ จ.พระนครศรีอยุธยา และ กรุงเทพมหานคร พบร้า สถานการณ์ของจังหวัด ตัวอย่างสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับสภาพการณ์ของภาคกลาง และระดับประเทศโดยรวม กล่าวคือ อัตราการเพิ่มของสถานการณ์ปัญหาฯ เสพติดเพิ่มอยู่ในระดับสูง ระหว่างปี พ.ศ. 2541-2543 และลดลงระหว่าง พ.ศ. 2543-2545 โดยในปี พ.ศ. 2544 ยังเป็นปีแรกใน การบริหารราชการของรัฐบาลชุดปัจจุบัน ภายใต้การนำของ ฯพณฯ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ถือ ว่าเป็นจุดหักเหสำคัญของสถานการณ์ปัญหาฯ เสพติดของทั่งประเทศ ผลการดำเนินงานตาม นโยบายของรัฐบาลในช่วง พ.ศ. 2544-2545 มีประสิทธิผลในด้านการยับยั้งอัตราการเพิ่มของ การใช้ยาเสพติดปรากฏในภาคกลางชัดเจนกว่าภาพรวมของประเทศ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร ที่เห็นชัดจากสถานการณ์การใช้ยาเสพติดโดยรวม และรายใหม่ ลดลงทั้งในด้านจำนวนและใน ด้านอัตราการเปลี่ยนแปลงมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในระดับภาคกลาง

แบบแผนของการสภาพ

แม้แต่การเพิ่มของผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่ภาคกลาง ภายหลัง พ.ศ. 2543 ลดลงอย่างเป็นที่น่าพอใจ แต่แบบแผนการใช้ยาเสพติดมีความซับซ้อนขึ้น โดยอัตราการใช้ยาเสพติดตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไปในพื้นที่ภาคกลาง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เรื่อยมา แต่ยังอยู่ในระดับต่ำกว่าภาพรวมของทั้งประเทศ ยกเว้นสถานการณ์ในกรุงเทพมหานคร ที่มีการใช้ยาเสพติดแบบผสมเพิ่มขึ้นในอดีตและปัจจุบันป่วยภูมิใจน้ำกว่าในพื้นที่ภาคกลาง

2. พื้นที่การแพร่ระบาดของไฮโรอีนและยาบ้า

แบบแผนการแพร่ระบาดในระดับประเทศ และภาคกลางมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ การเพิ่มขึ้นของการใช้ยาบ้า และ การลดลงของการใช้ไฮโรอีน แต่ในเชิงเบริยบเทียบแล้ว อัตราการใช้ยาบ้า และ ไฮโรอีนในพื้นที่ภาคกลางสูงกว่าในระดับประเทศอย่างชัดเจน โดยอัตราการใช้ยาบ้า เป็นขั้นดับแรกในพื้นที่ภาคกลางสอดคล้องกับสภาพการณ์การแพร่ระบาดของยาบ้า ที่มีลักษณะ การแพร่ระบาดที่โดดเด่น เป็นยาเสพติดหลักใน จ.พระนครฯ แตกต่างกับพื้นที่ กรุงเทพฯ ที่มี การแพร่ระบาดของยาบ้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่อัตราการใช้ไฮโรอีนเป็นยาเสพติดหลักยังสูงเป็นอันดับแรก

3. วิธีการใช้ยาเสพติด

ข้อมูลในเบื้องต้นวิธีการเสพยาเสพติดจะสอดคล้องกับข้อมูลพื้นที่การแพร่ระบาดของไฮโรอีน และยาบ้า เนื่องจากการใช้ยาบ้าจะเสพโดยวิธี “สูบ” และ “กิน” เป็นหลักในจังหวัดที่มี การแพร่ระบาดของยาบ้าสูง จึงมีวิธีการเสพยาเสพติดแบบ “สูบ” เป็นหลัก ซึ่ง กรุงเทพฯ มีการใช้ไฮโรอีนมากกว่ายาบ้า ดังนั้นจะมีวิธีเสพโดยการ “สูบ” และ “ฉีด” เป็นหลักอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน เนื่องจากตัวยาเสพติดที่เป็นปัจจัยหลักแตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ ในภาคกลาง

4. สัดส่วนของผู้เข้ารับการบำบัดรายใหม่ และอัตราการเข้ารับการบำบัดซ้ำ

อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน บ่งบอกได้ว่า นโยบายของรัฐในกรุงเทพฯ ให้ป่วยรายใหม่เข้ารับการรักษา และการปฏิบัติต่อผู้ติดยาเสพติดในฐานะผู้ป่วยมากกว่าอาชญากร มีประสิทธิผลในภาคกลางมากกว่าภาพรวมในระดับประเทศ

อัตราการบำบัดช้า จะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับอัตราการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โดย สัดส่วนผู้เข้ารับการบำบัดช้าในพื้นที่กรุงเทพฯ มากกว่า จ.พระนครฯ อาจมีเหตุผลเกี่ยวกับราคายาเสพติดที่แพงขึ้น หาซื้อยากขึ้น ทำให้มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับการบำบัดช้าของผู้ป่วยได้

5. การเสพยาครั้งแรกของเยาวชน

ในพื้นที่ภาคกลาง กลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดเป็นครั้งแรกก่อนในอายุที่สุด คือ เยาวชน อายุไม่เกิน 24 ปี ซึ่งกว่าครึ่งในกลุ่มนี้เริ่มใช้ยาเสพติดในช่วงอายุ 15-19 ปี จึงถือว่าอายุช่วงนี้เป็นช่วงอายุอุตุกุตุ จากสถิติ พบว่าอายุการเสพยาเสพติดครั้งแรกของเยาวชนลดลงเล็กน้อย และอัตราการใช้ยาเสพติดเป็นครั้งแรกของเยาวชนอายุไม่เกิน 15 ปี ไม่ได้เพิ่มขึ้น ในขณะที่แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอัตราการใช้ยาเสพติดเป็นครั้งแรกของ จ.พระนครฯ ค่อนข้างผันผวนจนทำให้ไม่สามารถหาข้อสรุปได้ ซึ่งแตกต่างกับสถานการณ์ในกรุงเทพฯ ที่อัตราการเสพยาครั้งแรกของเยาวชนมีมาก และไม่เปลี่ยนแปลง อาจแสดงให้เห็นได้ว่า ประสิทธิผลของการป้องกันการติดยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนอายุ 15-19 ปี ในกรุงเทพฯ ไม่ปรากฏชัดเจนเท่ากับในเขตพื้นที่ภาคกลาง

6. ลักษณะผู้เสพ

- สัดส่วนการใช้ยาของเพศหญิง น้อยกว่าเพศชาย ในทำนองเดียวกับสัดติในระดับประเทศ แต่ยังคงอยู่ในระดับต่ำกว่าการเพิ่มของสถิติทั้งประเทศ นอกจากในพื้นที่กรุงเทพฯ ที่แนวโน้มการใช้ยาในกลุ่มเพศหญิงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องกว่าพื้นที่อื่น
- ผู้เสพยาอายุน้อยลดลง การลดลงของกลุ่มผู้เสพยาอายุน้อย สถานการณ์การใช้ยาของเยาวชนในภาคกลาง พบว่า การลดลงของอายุผู้ใช้ยาในกลุ่มอายุ 19 ปี ลงไปในภาคกลาง ปรากฏชัดเจนกว่าภาพรวมในระดับประเทศ สถานการณ์ใน จ.พระนครฯ ก็เช่นกัน และ เห็นได้ชัดในกรุงเทพฯ แต่มีข้อสังเกตคือ สัดส่วนของผู้เสพยาที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพฯ อยู่ในระดับที่เพิ่มขึ้น อาจแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์การใช้เชื้อไวรัสในกลุ่มผู้ใช้ยาเดิม ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง
- อัตราการใช้ยาเสพติดในกลุ่มต่าง ๆ นั้น พบว่า ในพื้นที่ภาคกลาง และกรุงเทพฯ อัตราการใช้ยาเสพติดในกลุ่มนักเรียนลดลง แต่กรุงเทพฯ มีแนวโน้มลดลงช้ากว่าข้อมูลโดยรวมของพื้นที่ภาคกลาง ดังนั้น สัดส่วนของผู้เสพยาที่เป็นนักเรียนใน พ.ศ. 2545 ในเขตกรุงเทพฯ จึงสูงกว่าพื้นที่ภาคกลาง ในขณะที่สัดส่วนการใช้ยาในกลุ่มนักเรียน จ.พระนครฯ ยังอยู่ในระดับที่สูงกว่ากรุงเทพฯ เล็กน้อย อาจเป็นผลมาจากการลักษณะของตัวยาหลักที่แพร่ระบาดต่างกัน

- ในขณะที่การใช้ยาในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพรับจ้างในภาคระดับประเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลง แต่ภาคกลางเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน โดยสัดส่วนของผู้ช้องใช้ยาในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพรับจ้าง จ.พระนครฯ สูงกว่าในเขตกรุงเทพฯ
- ผู้ใช้ยาในกลุ่มเกษตรกรในภาครวมของประเทศไทยเพิ่มขึ้นในระดับใกล้เคียงกับสติ๊ติในภาคกลาง แต่ไม่ใช่ปัญหาหลักในพื้นที่กรุงเทพฯ เพราะ กรุงเทพฯไม่ใช่พื้นที่เกษตรกรรม แต่กลุ่มที่เป็นปัญหามากที่สุดในพื้นที่กรุงเทพฯ คือ กลุ่มผู้ว่างงาน ซึ่งมีสัดส่วนการเสพสูงสุด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้ก็พบใน จ.พระนครฯ เช่นเดียวกัน
- มีความผันผวนตามระดับการศึกษาของผู้ใช้ยา เนื่นได้จากการจ้างงานผู้ใช้ยาเสพติดตามลักษณะการศึกษาของภาคกลางและภาครวม ในระดับประเทคโนโลยีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ผู้ใช้ยาเสพติดมีระดับการศึกษาไม่เกินระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จัดเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุด จ. พระนครฯ ก็เช่นเดียวกัน แต่จะแตกต่างไปในพื้นที่กรุงเทพฯ ที่สัดส่วนของผู้ใช้ยาเสพติดที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมปลาย ปวช./ปวส. และมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพฯ สูงกว่าภาครวมของพื้นที่ภาคกลางในทุกระดับ
- อัตราการใช้ยาเสพติดในพื้นที่ภาคกลาง จ.พระนคร และกรุงเทพฯ นั้น พบว่า สัดส่วนของผู้ใช้ยาในกลุ่มที่ยังเป็นโสดลดลง แต่สัดส่วนของผู้ใช้ยาในกลุ่มที่สมรสแล้วเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะ จ.พระนครฯ มีสัดส่วนที่สูงกว่ากรุงเทพฯอย่างชัดเจน

7. ความอยากรองลดอิทธิพลลงแต่เพื่อยังเป็นปัจจัยสำคัญ

สติ๊ติในด้านสาเหตุของการใช้ยาเสพติด บ่งบอกว่า “ความอยากรอง” ยังคงเป็นเหตุผลสำคัญที่สุดของการใช้ยาเสพติดในภาคกลาง และกรุงเทพฯ แต่การใช้ยาเพราะเหตุผลนี้ลดลงอย่างชัดเจนในทางตรงกันข้ามกับสัดส่วนของผู้ให้เหตุผลของการใช้ยาเพราะ “เพื่อนชวน” กลับเพิ่มสูงมากขึ้น แนวโน้มนี้แตกต่างจากข้อมูลในระดับประเทศไทยกับกลุ่มลดลง โดยเฉพาะ จ.พระนครฯ เหตุผลของการใช้ยาเพราะเพื่อนชวน เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมในกลุ่มเพื่อนเป็นสาเหตุของการใช้ยาเสพติดมากกว่ากรุงเทพฯ

ส่วนเหตุผลการใช้ยา เพราะไม่สบายใจ เพิ่มขึ้นเล็กน้อย โดยสติ๊ติของกรุงเทพฯ เพิ่มสูงขึ้นกว่า จ.พระนครฯ และน่าจะสูงกว่าภาครวมของเขตพื้นที่ภาคกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสาเหตุการใช้ยาเสพติดของคนกรุงเทพที่ใช้ยาเพื่อผ่อนคลายความไม่สบายใจมากขึ้น

เหตุผลการใช้ยาเพื่อความสนุกสนาน ป่วยชัดใน จ.พระนคร มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น และสูงกว่ากรุงเทพฯเล็กน้อย ต่างกับระดับภาคกลางที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน อาจเนื่องมาจากวัฒนธรรมกลุ่มอยู่ในเรื่องอิทธิพลของเพื่อนใน จ.พระนครฯ สูงกว่าที่อื่น

8. เหตุผลในการเข้ารับการบำบัดรักษา

ความสำนึกเป็นเหตุผลสำคัญของการเข้ารับการบำบัดรักษา โดยเหตุผลที่เข้ารับการบำบัดรักษาของภาคกลาง กรุงเทพฯ และ จ.พระนครฯ มีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของความสำนึกโดยให้ น้ำหนักความสำคัญกับเหตุผล “อยากเลิกด้วยตนเอง” มาเป็นอันดับหนึ่ง เพิ่มขึ้นจากเดิมเกือบหนึ่งเท่าตัว นอกจากเหตุผลนี้แล้วในภาคกลาง และกรุงเทพฯ มีเหตุผลเข้ารับการบำบัดเพราะ “ได้รับการขอร้อง” และ “ถูกบังคับ” มีน้ำหนักรองลงไป แตกต่างกับ จ.พระนครฯ ที่มีเหตุผลด้านสุขภาพมาเกี่ยวข้อง แต่มีประเด็นที่น่าสังเกตอีกเหตุผล คือ เข้ารับการบำบัดเพราะ “ไม่มีเงิน” ที่มีความเห็นกันทั่วภาคกลาง กรุงเทพฯ และ จ.พระนครฯ แสดงให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ ของนโยบายด้านการปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาลที่สามารถควบคุมการขยายตัวทางด้าน Supply ได้ทำให้ยาเสพติดมีราคาแพงขึ้น การหาซื้อยาได้ยากขึ้น สงผลให้ลดความต้องการการใช้ยาด้าน Demand ได้โดยปริยาย จึงทำให้ผู้ติดยาเสพติดตัดสินใจเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา ด้วยเหตุผลการ “ไม่มีเงินซื้อยา” นั้นเอง

9. การค้ายา

ภาคกลางถือเป็นภาคที่มีปัญหาการค้ายาเสพติดมากกว่าทุกภาค สภาพปัญหามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องใน พ.ศ. 2543 แต่เริ่มลดลงในปี พ.ศ. 2544 การเปลี่ยนแปลงนี้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของนโยบายด้านการปราบปรามยาเสพติด สามารถจับกุม และควบคุมตัวยา ได้อย่างเป็นผลดีทำให้การค้ายาเสพติดลดลง แต่สภาพปัญหาการค้ายาเสพติดในกรุงเทพฯ ยังคงทวีความรุนแรงกว่าทุก ๆ จังหวัดไม่ว่าจะพิจารณาจากประเภทของตัวยา จำนวนคดี หรือจำนวนผู้ต้องหา เพาะกฐินที่มีลักษณะที่เอื้อต่อปัญหายาเสพติดในเรื่องของการเป็นแหล่งค้ายา แหล่งพักรยา จุดผ่านยา ตลอดจนการแพร่ระบาดของตัวยาที่สับซับซ้อน แสดงถึงแนวโน้มของปัญหาในเขตกรุงเทพฯ ที่แตกต่างไปจากภูมิภาคอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด

10. ข้อค้นพบจากสถานการณ์ปัจจุบันของเชพติด

- ในภาพรวมแล้วนโยบายด้าน Demand หรือการลดอุปสงค์ของยาเสพติด ระหว่าง พ.ศ. 2543-2545 ปรากฏชัดใน 3 พื้นที่ที่ศึกษา โดยเริ่มความสัมฤทธิผลของนโยบายจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ คือ กรุงเทพฯ ภาคกลาง และ พระนครฯ
 - ประสิทธิผลของนโยบายด้าน Supply หรือการลดอุปทาน ในช่วงเวลาเดียวกันแสดงผลแตกต่างไปจากด้านการลดอุปสงค์ กล่าวคือ นโยบายการปราบปรามปราบภัยชัดเจนทั้งในระดับภาคกลาง และ จ.พระนครฯ แต่ประสิทธิผลของนโยบายยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้สำหรับเขตกรุงเทพฯ ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากปัจจัยเสริมที่เอื้อต่อสภาพปัญหายาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพฯ มีมากกว่าจึงส่งผลให้รูปแบบของสภาพปัญหามีความซับซ้อนแตกต่างไปจากจังหวัดอื่น

การป้องกันและแก้ไขปัญหาฯ เสพติดในพื้นที่

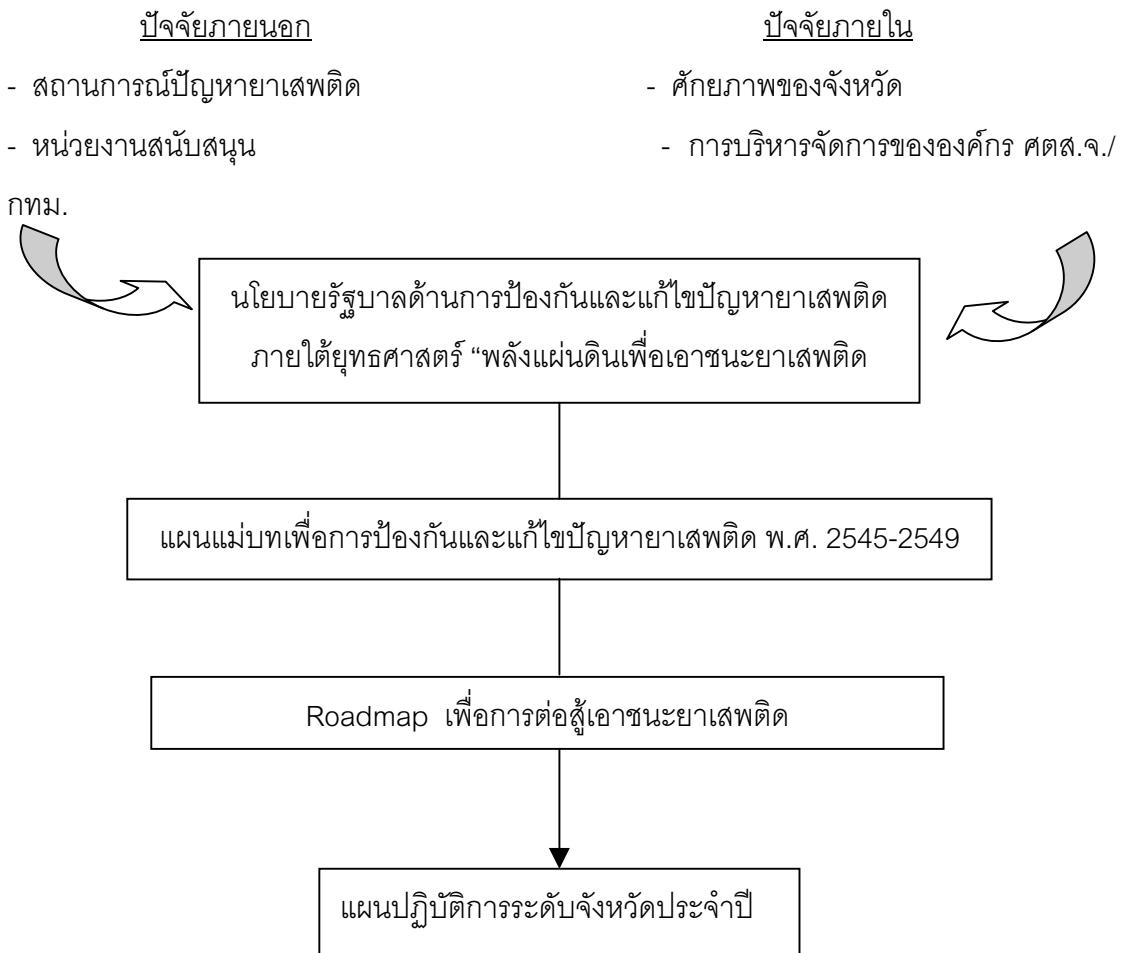
จากการที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคกลาง (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคกลาง 2546, น. 3) ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาเสพติดในพื้นที่ภาคกลาง

นอกจากนี้ จ. พระนครฯ ยังเป็นจังหวัดหนึ่งในพื้นที่ภาคกลางที่ประสบปัญหา มีเครือข่ายของกลุ่มมือปืนรับจ้าง ที่ผันตัวเองมาค้ายาเสพติด กลุ่มมาเฟีย กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น และบางส่วนของกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในท้องถิ่นที่มีพุทธิกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต้านผู้ผลิต/ผู้ค้า ที่มีลักษณะเชื่อมโยงสภากาชาดกับออกไปในจังหวัดที่มีพื้นที่ใกล้เคียง ติดต่อกับ จ. พระนครฯ ได้แก่ จ. นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สุพรรณบุรี ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา ลพบุรี สระบุรี และอ่างทอง

ในพื้นที่กรุงเทพฯ ก็มีลักษณะปัญหาใกล้เคียงกับระดับพื้นที่ภาคกลาง แต่ไม่ปรากฏชัดในเรื่องปัญหาจากกลุ่มผู้มีอิทธิพล อาจแสดงให้ได้ใน 2 ด้าน คือ ในกรุงเทพฯ มีกลุ่มผู้มีอิทธิพล ด้านการผลิต/การค้า น้อยกว่าระดับพื้นที่อื่นในภาคกลาง หรืออีกนัยหนึ่งคือ กรุงเทพฯ มีกลุ่มผู้มีอิทธิพล สูงมากในระดับที่นโยบายด้านการปราบปรามไม่สามารถดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรมได้ ส่งผลทำให้ภาพของนโยบายด้าน Supply ในกรุงเทพฯ ไม่สามารถเห็นได้อย่างชัด จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษาต่อไป

ยุทธศาสตร์ และกรอบแนวคิดในการจัดทำแผนปฏิบัติ

นโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาล ภายใต้ยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดินเพื่ออาชญาเสพติด” ด้วยการตัดวงจรปัญหา 3 วงจรคือ วงจรการเสพ วงจรการค้า และวงจรการผลิต ตลอดจนปลูกกระแสการรณรงค์ในภาพกว้างให้ประชาชนตระหนักรถึงความสำคัญของปัญหาเข้ามามีส่วนร่วมเป็น “พลังแผ่นดิน” ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ซึ่งแนวโน้มนี้สอดคล้องตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ที่เน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาไปสู่สังคมที่มีคุณภาพ สมานฉันท์ และเอื้ออาทร และสอดคล้องกับแผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดปี 2545-2549 ซึ่งกำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางของ การพัฒนาโดยให้ “ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา” การแก้ปัญหานั้นลงไปที่พื้นที่ Area Approach การดำเนินงานแบบบูรณาการในทุกภาคส่วนของสังคม โดยเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และสถาบันทางสังคม ให้มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและปัญหาสังคมอื่น ๆ มากขึ้น ดังนั้น การจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงมีที่มาจากการนโยบายในระดับต่าง ๆ โดยมีสถานการณ์ปัญหายาเสพติดเป็นปัจจัยภายนอกนีสำคัญที่ควรคำนึงถึง ดังแสดงให้เห็นภาพที่มาของแผนปฏิบัติการได้ดังนี้ คือ

กรอบแนวคิดในการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับพื้นที่ในภาคกลาง กรุงเทพฯ และ จ.พระนครฯ ไม่แตกต่างกันเนื่องจากในการดำเนินการระยะแรกใช้กรอบของการอาชนະปัญหายาเสพติด ภายใต้แนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่ออาชนະปัญหายาเสพติดตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 119/2544 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 ประกอบด้วย 9 แนวทางดังนี้

1. การปลูกพลังแผ่นดินและการป้องกัน
2. การควบคุมตัวยาและการเคมี
3. การปราบปราม
4. การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ
5. การช่วย
6. การอำนวยการและประสานงาน
7. การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
8. การร่วมมือระหว่างประเทศ

9. การวิจัย พัฒนา และติดตามประเมินผล

ซึ่งในการกำหนดยุทธศาสตร์นี้ สำนักงาน ป.ป.ส. ได้แบ่งเป้าหมายในภาพรวม และ เป้าหมายเฉพาะด้าน โดยเป้าหมายในภาพรวม คือลดความรุนแรงของหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหายาเสพติดแพร่ระบาดรุนแรง ปานกลาง และสร้างหมู่บ้าน/ชุมชน เข้มแข็งในการอาชันะปัญหายาเสพติดไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของหมู่บ้าน/ชุมชน ในภาพรวมของประเทศไทยในปี 2547 ส่วนเป้าหมายเฉพาะด้าน ได้กำหนดเป็นเป้าหมายรองรับแผนงานในแผนปฏิบัติการ ของหน่วยงานในส่วนกลางทั้ง 10 แผนงาน ภาพรวมของแผนปฏิบัติการภาคกลาง กรุงเทพฯ และ พระนครฯ จึงไม่มีความแตกต่างกันในแผนการดำเนินงานแยกตามกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ดังนี้

1. แผนการอำนวยการและ การประสานงาน	ดำเนินภาระในกลุ่ม การบริหารจัดการ
2. แผนปลูกพลังแผ่นดินและการป้องกัน	ดำเนินภาระในกลุ่ม Patentail Demanel
3. แผนบำบัดรักษาและพื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติด	ดำเนินภาระในกลุ่ม Demand
4. แผนสกัดกันยาเสพติดตามแนว ชายแดน	ดำเนินภาระในกลุ่ม Supply
5. แผนควบคุมด้วยยาและสารเคมี	ดำเนินภาระในกลุ่ม Supply
6. แผนการข่าวยาเสพติด	ดำเนินภาระในกลุ่ม Supply
7. แผนปราบปรามยาเสพติด	ดำเนินภาระในกลุ่ม Supply
8. แผนปรับปรุงกฎหมายและ กระบวนการยุติธรรม	ดำเนินภาระในกลุ่ม การบริหารจัดการ
9. แผนความร่วมมือระหว่างประเทศ	ดำเนินภาระในกลุ่ม Supply และ การบริหารจัดการ
10. แผนวิจัยและติดตามประเมินผล	ดำเนินภาระในกลุ่มบริหารจัดการ/ Demand/Potentain Demand / Supply

การดำเนินการตามนโยบายประกาศสงเคราะห์ยาเสพติด ของรัฐบาลนั้นได้มีมติที่เกิดขึ้น ใหม่จากการมีแผนปฏิบัติการ Roadmap เพื่อต่อสู้อาชันะยาเสพติด ซึ่งมีความแตกต่างไปจาก แผนปฏิบัติการแบบเดิม ๆ กล่าวคือ Roadmap จะมีเป้าหมายที่ชัดเจนและวัดได้ มีเงื่อนไขของ

ระยะเวลา และมีมิติของการเป็นเจ้าภาพในเรื่องใด โดยกระทรวง ทบวง กรม ทำหน้าที่ระดับ Function และชุมชน/พื้นที่ ทำหน้าที่ในระดับ Area จึงทำให้เกิดการบูรณาการทั้งในด้านของ แผนงาน งบประมาณ และบุคลากรได้เป็นอย่างดี

การต่อสู้เอาจนานะยาเสพติด มีการวางแผนเป็นขั้นตอนดังนี้ คือ

Roadmap ระยะที่ 1 (ก.พ. 45-เม.ย.45) เป็นเรื่องของการปูรับป้ำม 3 เดือน ส่งผล ให้พบผู้เสพ/ผู้ติด และชุมชนไม่เข้มแข็งเป็นเหยื่อของกระบวนการค้า

RoadMap ระยะที่ 2 (พ.ค.45-ธ.ค.46) เมื่อยieldพื้นที่คืนจากผู้ผลิต/ผู้ค้า ได้แล้วก็พื้นที่ ดูแลคน สังคม ครอบครัว ชุมชน ไม่ให้มียาเสพติดเข้าไปในสังคมได้อีก

RoadMap ระยะที่ 3 (ธ.ค.46-ก.ย.47) เป็นการรักษาพื้นที่ทำให้ชุมชน/หมู่บ้าน มีความแข็งแรงอย่างยั่งยืน

แต่จากการปฏิบัติงานพบว่ามีจุดด้อยของ Roarmap ทั้ง 3 ระยะ คือ

1. ช่วงต่อระหว่าง Roadmap ระยะ 1 และ 2 เป็นช่วงที่ยังไม่มีความชัดเจนของ การปฏิบัติงานมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของศูนย์ต่อสู้เอาจนานะยาเสพติด จังหวัด/กรุงเทพมหานคร ทำให้ขาดการบริหารจัดการที่เป็นเอกภาพในระยะนั้น

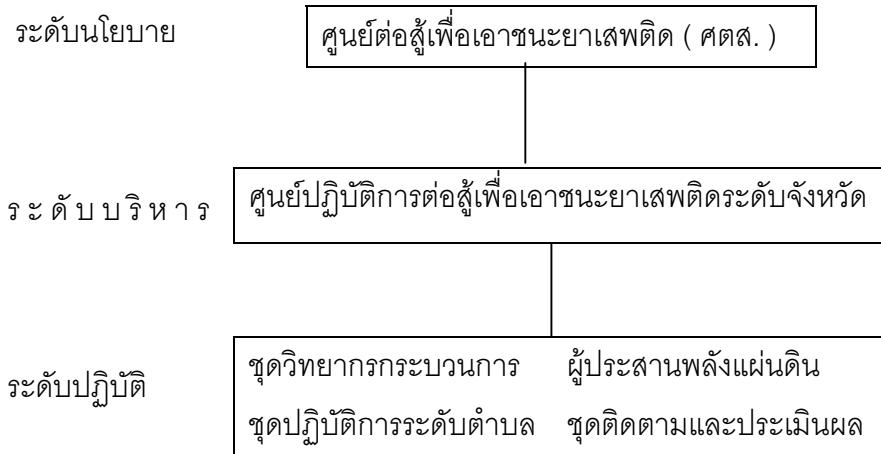
2. เนื่องจากแผนการปฏิบัติการ Roadmap เป็นแผนปฏิบัติการเชิงบูรณาการ กลไก การดำเนินงานที่สำคัญ คือ ตัวบุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่ประกอบกำลังพลในศูนย์ต่อสู้เอาจนานะยาเสพติด (ศตส.จ/กทม.) ไม่มีความรู้ความสามารถ และศักยภาพที่เพียงพอ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ มีความกดดันในการปฏิบัติเนื่องจากต้องรับผิดชอบต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ชัดเจน ตาม Roadmap ภายในระยะที่กำหนด

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ดูเหมือนจะดีขึ้นใน ภาพรวมแต่ประชาชนก็ไม่ได้รับการเตรียมพร้อมให้มาร่วมทำงานกับภาครัฐ ทำให้ขาดการส่งเสริม ศักยภาพขององค์กรประชาชน

กลไกการดำเนินงาน

กลไกการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการต่อสู้เอาจนานะยาเสพติดที่สำคัญ คือเป็นกลัง ขับเคลื่อนการปฏิบัติให้สัมฤทธิผล นั้น ประกอบด้วยกลไกสำคัญ 3 ด้านดังนี้คือ

1. **กลไกด้านการบริหารจัดการ** มีการกำหนดโครงสร้างขององค์กรในการบริหารจัด การ ไว้อย่างชัดเจน เป็น 3 ระดับได้แก่

ซึ่งในพื้นที่ภาคกลางและ จ. พระนครฯ ไม่มีความแตกต่างกันทางด้านโครงสร้าง แต่อาจมีบางจังหวัดที่มีผู้ว่า CFO เป็นระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก ยิ่งขึ้นนอกจากพื้นที่ของกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นองค์กรบริหารราชการส่วนท้องถิ่น จึงมีรูปแบบของ โครงสร้างแตกต่างออกไป โดยมี “ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้อาชนະยาเสพติดนครบาล 1-9” เพิ่มเติมใน ระดับผู้ปฏิบัติงาน

2. กลไกด้านงบประมาณ ประกอบจากงบประมาณ 4 ส่วนได้แก่

- 2.1 งบประมาณจากองค์กรส่วนท้องถิ่น
- 2.2 งบประมาณเงินอุดหนุนจากรัฐบาล
- 2.3 งบประมาณเงินสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน ภายใน และภายนอกประเทศไทย
- 2.4 งบกลางของรัฐบาลซึ่งเป็นงบฉุกเฉินเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด

ซึ่งในกลไกด้านงบประมาณ นี้ไม่มีความแตกต่างกันทั้งระดับภาคกลาง กรุงเทพฯ และ จังหวัดพระนครฯ

ผลการปฏิบัติงาน

ภาคกลาง กรุงเทพฯ และจังหวัดพระนครฯ มีภาพรวมของการปฏิบัติงานตาม มาตรการต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. ด้าน Supply

- ปฏิบัติการด้านการข่าวเพื่อทำลายเครือข่ายการค้าในพื้นที่ ลดอิทธิพลที่สนับสนุนเครือข่ายการค้ายาเสพติด ตลอดจนดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติกรรมเข้าไปเกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด

- ผลการปราบปรามปราบขัดในแขวงประสีทิชิล ในการปราบปราม ผู้ผลิต/ผู้ค้า ในพื้นที่ตลอดจนควบคุมการเพร่ขยายตัวของปัญหาการค้ายาเสพติด

- การสร้างกระแสการให้อภัยของสังคมต่อผู้ค้ายาเสพติดที่กลับใจ เลิกพฤติกรรมเดิมเพื่อให้โอกาสกลับเข้ามาใช้ชีวิตในสังคมได้ตามปกติ ภายใต้โครงการข้าฯขออาสาฯ ทำความดีเพื่อแผ่นดิน

2. ด้าน Demand

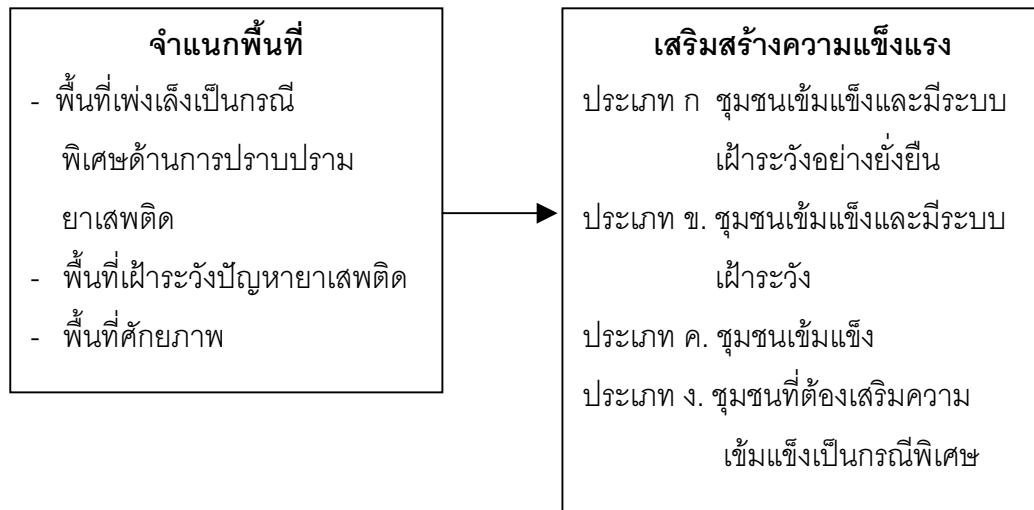
- มีเชิงมตรการ 3 ด้าน ในการแก้ปัญหาผู้เสพ/ผู้ติด คือ มาตรการสังคมเพื่อกัดดันให้ ผู้เสพ/ผู้ติด แสดงตนเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู มาตรการทางการแพทย์เพื่อให้บริการบำบัดฟื้นฟู ก็ได้ มาตรฐาน และมาตรการทางกฎหมายเพื่อเพิ่มแรงจูงใจของผู้เสพ/ผู้ติด ในการรับการบำบัดฟื้นฟูแก้ไขปัญหาการใช้ยาและสารเสพติด

- ภาระนองค์เพื่อสร้างเจตคติให้สังคมยอมรับและให้โอกาสผู้เสพติดพัฒนาพาการใช้ยาเสพติด

- การจัดค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ค่ายบำบัด การบำบัดในชุมชน ศาสนาบำบัด ตลอดจนบูรณาการระบบการบำบัดรักษาทั้ง 3 ระบบ ได้แก่ ระบบสมัครใจ ระบบบังคับบำบัด และระบบต้องโทษ ให้เหมาะสมตามสภาพผู้ติดยาเสพติด

3. ด้าน Polentail Demand

- การยึดพื้นที่เป็นหลักในการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานเพื่อลดระดับความรุนแรงของปัญหายาเสพติด ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดและบูรณาการพัฒนาชั้นพื้นฐานเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน โดยการสำรวจและจำแนกประเภทของพื้นที่ และชุมชนเป้าหมายตามระดับความรุนแรงของปัญหา เพื่อดำเนินการให้เป็นพื้นที่/ชุมชนเข้มแข็ง

- เสริมสร้างเจตคติ ภูมิคุ้มกัน และภูมิต้านทาน ให้แก่กลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปใช้ยาเสพติด เมนในกลุ่มเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษาต่าง ๆ
- การส่งเสริมและจัดกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์เพื่อเป็นกิจกรรมทางเลือกให้กับเยาวชน
- การเสริมสร้างและสนับสนุนการปฏิบัติงานผู้ประสานพลังแห่งนัดในหมู่บ้าน/ชุมชน
- สร้างเสริมและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่เพื่อขยายผลการดำเนินงานไปยังพื้นที่อื่น ๆ

4. ด้านการบริหารจัดการ

- การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดในระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร
 - การบูรณาการแผน และงบประมาณ เพื่อดำเนินการในพื้นที่
 - การจัดทำ/พัฒนาระบบข้อมูลยาเสพติดของจังหวัด ประกอบด้วยข้อมูลจาก การสำรวจ ระบบข้อมูลจากระบบทะเบียน และระบบข้อมูลเครือข่ายผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
 - การวิจัย/ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

กรณีศึกษาเบรียบเทียบ

การดำเนินงานของโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ตัวอย่างที่ผู้ศึกษาได้คัดเลือก เป็นกรณีศึกษาเบรียบเทียบจำนวน 2 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ กรุงเทพมหานคร มีสรุปเบรียบเทียบสาระสำคัญของการดำเนินงาน/โครงการที่เลือกศึกษาดังนี้คือ

พื้นที่ การดำเนินงาน	ชุมชน/ โครงการ	จุดเด่น	มาตรการสำคัญ	ปัญหาอุปสรรค
พระนครศรีอยุธยา	เครือข่าย ชาวคลอง ตະເຄີຍນ ຈານໄຈ ຕ້ານກັຍ ยาเสพติด	- มีการสำรวจ ข้อมูลภายใน ชุมชน - มีศูนย์บำบัดใน ชุมชน - มีการใช้หลัก ด้านศาสนาทั้ง ทางพุทธ และอิส لام - มีการประกาศ จุดยืนต่อต้าน ยาเสพติดที่ชัดเจน และใช้มาตรการ ทางสังคมกดดัน ผู้ค้า	- มาตรการป้องกัน - มาตรการปราบปราม - มาตรการบำบัด รักษา	- เจ้าหน้าที่ของรัฐ ใช้ช่องโหว่ทาง กฎหมาย ไม่ทางที่ ผิด และละเมิด สิทธิมนุษยชน - ไม่ประสบผล สำเร็จในการสร้าง แกนนำในกลุ่ม เยาวชน

พื้นที่ การดำเนินงาน	ชุมชน/ โครงการ	จุดเด่น	มาตรการสำคัญ	ปัญหาอุปสรรค
	บัวหลวง สี ขาว (เครื่อข่าย บัวหลวงสี ขาวรวม ใจตัวยงยุ ยาเสพติด	- ศักยภาพของ กลุ่มผู้นำเข้มแข็ง - มีการสนับสนุน ของสถาบันทาง สังคมในชุมชน - มีการติดตั้งตู้ รับแจ้งข้อมูล และ ร้องทุกข์ในชุมชน - มีความสามารถ ในการระดมทุน - มีการให้รางวัล กับผู้แจ้งเบาะแส เกี่ยวกับยาเสพติด	- มาตรการป่าบป่าม - มาตรการป้องป่าม - มาตรการบำบัด	- การสร้างเครือ ข่ายยังไม่ประสบ^{ผลสำเร็จเท่าที่ควร} - ทัศนะของคนด ผู้รับผิดชอบโครง การกับองค์กร ระดับชุมชนไม่ตรง ทำให้เกิดปัญหา ในการปฏิบัติงาน - ไม่มีการติดตาม ดูแลช่วยเหลือทาง สังคมสำหรับผู้ ผ่านการบำบัด และครอบครัวผู้ค้า
	ศูนย์ พัฒนา คุณธรรม (กองทัพ ไทยต้าน ภัยยาเสพ ติด)	- มีศูนย์พัฒนา คุณธรรมที่มีแนว ทางการปฏิบัติ งานที่ชัดเจน มุ่ง เน้นการพัฒนาจิต และปลูกจิตสำนึกร - เป็นพื้นที่ที่มี การอบรม คัดแยก และจัดการยาเสพติด และพัฒนาคุณธรรม^{ที่ดี}	- มาตรการป้องกัน - มาตรการบำบัด รักษา	- ขาดการจัดเก็บ ข้อมูลที่มี ประสิทธิภาพ

พื้นที่ การดำเนินงาน	ชุมชน/ โครงการ	จุดเด่น	มาตรการสำคัญ	ปัญหาอุปสรรค
	พัฒนา ชุมชน และมี ส่วนร่วม	- มีการแก้ไขปัญหาทางอ้อมโดยการผสานกับการพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคม - มีกลุ่มสังคมออมทรัพย์ - มีระบบสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมที่ดี - มีเวทีชาวบ้าน - ปัญหายาเสพติดลดลง ทั้ง ๆ ที่ไม่มีกิจกรรม	- มาตรการป้องกัน	- ประชาชนขาดความตระหนักในปัญหายาเสพติดเนื่องจากชุมชนมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจมากกว่า - ขาดความร่วมมือจากผู้นำชุมชน
	ถักท่อ เครื่อข่าย พลังชุมชน พัฒนา แผ่นดิน	- มีการแก้ไขปัญหาทางอ้อมโดยการผสานกับการพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคม - มีการบำบัดในชุมชน - มีการจัดเวทีและกิจกรรมความคิดเห็น	- มาตรการป้องกัน	- เครือข่ายถักท่อยังไม่มีผลงานที่เป็นรูปธรรม

พื้นที่ การดำเนินงาน	ชุมชน/ โครงการ	จุดเด่น	มาตรการสำคัญ	ปัญหาอุปสรรค
		- มีเครือข่ายภาคประชาชนสนับสนุนการทำงาน		
กรุงเทพมหานคร	ชุมชน พัฒนา 70 ไร่ เขต คลองเตย	- มีแหล่งเงินกองทุน เป็นของตนเอง - มีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวขับโยเสพติดในชุมชน - มีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมกีฬา ปืนกีฬาราม ทางเลือก	- มาตรการปราบป่วน - มาตรการป้องป่วน - มาตรการบำบัดรักษา	- ชุมชนไม่ไว้ใจเจ้าหน้าที่ และข้าราชการในพื้นที่ - มีปัญหาการแพร่ระบาดของสารระเหย ที่ไม่มีการควบคุม ดูแลที่มีประสิทธิภาพ
	ชุมชน ร่วมใจ สามัคคี เขต คลองเตย	- มีกลุ่มออมทรัพย์ - มีกลุ่มผู้ปฏิบัติงานที่เข้มแข็ง - มีการประสานงานที่ดีระหว่างชุมชนกับหน่วยงาน/องค์กร - มีการเดินเรือยามเฝ้าระวังปัญหา	- มาตรการปราบป่วน - มาตรการป้องป่วน - มาตรการบำบัดรักษา	- ขาดงบประมาณ - ขาดการประสานงานกับหน่วยงานสนับสนุนทางสังคมอื่นๆ - ผู้ติดยาเสพติดไม่ให้ความร่วมมือเข้ารับการบำบัดรักษา

พื้นที่ การดำเนินงาน	ชุมชน/ โครงการ	จุดเด่น	มาตรการสำคัญ	ปัญหาอุปสรรค
	วัด สะพาน พระโขนง เขตคลอง เตย	- มีพระวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการสอนและประสบการณ์ - มีหลักสูตรในการฝึกอบรม เป็นหลักสูตรท้องถิ่นของตนเอง - ประชาชานมีพลังศรัทธาในวัดสะพาน สร้างเป็นทุนทางสังคม	- มาตรการป้องกัน	- มีปัญหาขาดการสนับสนุนงบประมาณการฝึกอบรมทำให้ขาดความตื่นเนื่อง และความเชื่อมโยงในกิจกรรม
	สมかも อ า ສ า ส ม ค ร ต อ ต า น ยาเสพติด เ ช ต คลองเตย (เค รี อ ข าย)	- มีแหล่งสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอ - เน้นการพัฒนาคน	- มาตรการป้องกัน - มาตรการป้องปราบ - มาตรการบำบัดรักษา	- มีแผนงานแต่ขาดการปฏิบัติงานตามแผน - องค์กรคิดแทนชาวบ้าน ทำให้ขาดการมีส่วนรวมคิดจากชาวบ้าน
	ชุมชนข้าว ข้าวสา ทำความ ดีเพื่อแผ่น ดิน เช ต คลองเตย	- มีทีมวิทยากรกระบวนการสื่อสารสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด	- มาตรการป้องปราบ - มาตรการป้องกัน	- ขาดเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์ - ขาด ก า ร สนับสนุนทางด้านวิชาการ

พื้นที่ การดำเนินงาน	ชุมชน/ โครงการ	จุดเด่น	มาตรการสำคัญ	ปัญหาอุปสรรค
	ชุมชน ชาวช่า 1 เขตหนอง แขวง	- มีการสำรวจ ชุมชนเพื่อสำรวจ ปัญหา - มีหอกระจายข่าว - มีความสามารถใน การระดมทุน	- มาตรการป่าบป่าราม - มาตรการป้องป่าราม	- ไม่ได้รับ งบประมาณ สนับสนุน
	ชุมชนจัตุร ษ์ ย. ณ ลิ ม โ ช ค ะ ข ต หนองแขวง	- มีโครงการล้าน กีฟ้าต้านยาเสพติด - มีการนำกีฟ้ามา เป็นจุดเด่นใน การสร้างเครือข่าย - มีการเฝ้าระวังกัน เองในหมู่เยาวชน - มีความสามารถใน การระดมทุน - มีปะหนานชุมชน คณะกรรมการชุมชน และคณะกรรมการ เยาวชน ที่มีศักย ภาพสามารถทำงาน ประสานกันได้เป็น อย่างดี	- มาตรการป้องกัน	ไม่ได้รับงบ ประมาณ สนับสนุน

พื้นที่ การดำเนินงาน	ชุมชน/ โครงการ	จุดเด่น	มาตรการสำคัญ	ปัญหาอุปสรรค
	ชุมชนชาว แม่น้ำ ฯ ต หนองแขม	- มีการจัดเวทีเพื่อ แลกเปลี่ยนและรับ ฟังความคิดเห็น ของชาวชุมชน - มีกลุ่มสนับสนุน ทางสังคมใน ชุมชน - มีโครงการวิทยุ ชุมชน	- มาตรการป้องป่าวม	- ไม่ได้รับงบ ประมาณ ฯ ณ สนับสนุน - คณะกรรมการ ชุมชนไม่เข้าใจ ในบทบาทของ ตนเอง - ไม่มีที่ทำการ ชุมชน
	ชุมชน กองขยะเขต หนองแขม	- ผู้นำมีศักยภาพ - มีประสบการณ์ ร่วมในเรื่องของ การฝ่าวิกฤต ปัญหาต่าง ๆ ร่วม กันของชาวชุมชน - มีเครือข่ายทาง สังคม - มีการดำเนินการ ในกลุ่มผู้ที่พื้นที่ อ ฯ ก ฯ ฯ ฯ เรื่องจำ	- มาตรการป้องป่าวม - มาตรการบำบัด รักษาพื้นที่และติดตาม ดูแลช่วยเหลือผู้ผ่าน การบำบัด	- ไม่ได้รับงบ ประมาณ ฯ ณ สนับสนุนทำให้ ขาดความคล่อง ตัวในการทำงาน - ปัญหาการ ย้ายที่อยู่ของ กลุ่มผู้ที่เกี่ยว ข้องกับยาเสพ ติด

พื้นที่ การดำเนินงาน	ชุมชน/ โครงการ	จุดเด่น	มาตรการสำคัญ	ปัญหาอุปสรรค
	ชุมชน กองขยะเขต หนองแขม	- ผู้นำมีศักยภาพ - มีประสบการณ์ร่วมในเรื่องของ การฟาร์ม จตุ บัญชาต่าง ๆ ร่วมกันของชาวชุมชน - มีเครือข่ายทางสังคม - มีการดำเนินการในกลุ่มผู้ที่พื้นที่อยู่อาศัย เช่น จตุ บัญชาติ หนองแขม	- มาตรการป้องป่า - มาตรการรับบัดกรักษาพื้นที่และติดตามดูแลช่วยเหลือผู้ผ่านการบ้าบัด	- ไม่ได้รับงบประมาณ สนับสนุนทำให้ขาดความคล่องตัวในการทำงาน - ปัญหาการย้ายที่อยู่ของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
	ชุมชน สามัคคี 4-6 เขต หนองแขม	- มีเครือข่าย - มีการกระจายความรับผิดชอบทางสังคมในการดูแลป้องกันบัญชาติ ทั้งในระดับครอบครัว และชุมชน	- มาตรการป้องกัน	- ไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุน - ปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. นโยบายของรัฐบาลในการประกาศสงเคราะห์ยาเสพติด โดยมี แผนปฏิบัติการ Roadmap ที่ชัดเจน สงผลให้การปฏิบัติงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกระดับ มีความชัดเจน มีเป้าหมาย มีระยะเวลา และตัวชี้วัดที่สามารถติดตามและประเมินผลได้อย่างเป็น รูปธรรม ดังนั้นจึงควรมีการตรวจสอบเชิงนโยบายถึงสัมฤทธิ์ผลของนโยบายเพื่อขยายผลไปสู่การ วางแผนนโยบายด้านอื่น ๆ ต่อไป อีกทั้งควรมีความต่อเนื่องของนโยบายที่ยั่งยืนเพื่อป้องกัน การกลับมาของปัญหายาเสพติดที่รุนแรงซึ่งในอดีต

2. นโยบายของรัฐบาลในการประกาศสงเคราะห์ยาเสพติด เป็นนโยบายที่ทำให้เกิด สัมฤทธิ์ผลในด้านการปราบปรามที่ชัดเจน แต่ก็ส่งผลกระทบถึงเรื่องของการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทำให้เกิดการวิสามัญฆ่าตัดกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการจากัดตัดตอนกันเองในกลุ่มผู้ที่ เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งเมื่อมีการแพร่กระจายของข่าวเรื่องการปราบปรามที่รุนแรงออกไป ก็จะทำให้เสื่อมเสียซื้อเสียงของประเทศชาติ จึงควรมีการดำเนินการปราบปรามที่รัดกุม สงผล กระทบให้น้อยที่สุด ตลอดจนควรมีการสร้างความเข้าใจในการเผยแพร่ข่าวสารทางด้านบวกให้กับ สื่อมวลชน

4. นโยบายการประชาสัมพันธ์ในวงกว้างเพื่อปลูกจิตสำนึกให้ ประชาชนทุกหมู่เหล่ารวมกันเป็น “พลังแผ่นดิน” ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ยังมีประสิทธิภาพ ในกระบวนการรณรงค์ผ่านสื่อต่าง ๆ ตลอดจนการใช้สื่อรณรงค์ปรับเจตคติของสังคมให้ยอมรับผู้เด็ก ยาเสพติดกลับคืนเป็นคนดีสู่สังคม และการสร้างกระแสรให้กับทางสังคมแก่ผู้ค้าที่ทุกกลับ ใจได้ ดังนั้นนโยบายการรณรงค์ผ่านสื่อจึงควรมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดหัวเรื่องใน กระบวนการรณรงค์ (Campaign) ให้เป็นเรื่องเดียวกันในทุกสื่อ ทั้งสื่อบุคคล และสื่อประชาสัมพันธ์

5. นโยบายการ Re X-ray ยังสามารถใช้ได้ผลดีในเรื่องของการปฏิบัติงานทางจิตวิทยา เพื่อป้องปรามผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด แต่การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติยังไม่ดี ทั้ง ๆ ที่ มีแนวทางการตรวจหาสารเสพติดในปัจจุบัน ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข แต่ทางการ ปฏิบัติงานตามนโยบายนี้ ไม่มีการคำนึงถึงประกาศดังกล่าว ทำให้การปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพ ที่ ชัดเจน จึงเกิดการ Re X-ray ในทุกกลุ่มเป้าหมาย แทนที่จะ Re X-ray เนพาะกลุ่มเสี่ยง ทำให้ สิ่งเปลี่ยนแปลงบประมาณในการดำเนินการตรวจหาสารเสพติดในปัจจุบัน จึงต้องการดำเนินงานที่รี

ทิศทางนี้ยังส่งผลให้เกิด การละเมิดสิทธิมนุษยชนขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 หมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาติไทย

6. รัฐบาลควรมีนโยบายเพื่อส่งเสริมเครือข่ายภาคประชาชนในการทำงานด้านการแก้ไขปัญหาฯ เสพติด ซึ่งการสนับสนุนนี้จะส่งผลต่อเนื่องของการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาฯ เสพติดของชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

7. นโยบายในการดำเนินการโครงการต่าง ๆ ที่ดีอยู่แล้วควรได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่อง เช่น ในเรื่องของโครงการคืนคนดีสู่สังคม โครงการกองทัพไทยด้านภัยยาเสพติด โครงการศูนย์พัฒนาคุณธรรม โครงการ To be Number One ฯลฯ

ข้อเสนอแนะเชิงการบริหารจัดการ

1. นโยบายของรัฐบาลมีความชัดเจนในการวางแผนสร้างขององค์กรปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับประเทศ (ศตส.) ระดับจังหวัด (ศตส.จ/กทม) ระดับอำเภอ (ศตส.อ/ข.) และระดับตำบล ได้แก่ ชุดปฏิบัติการต่าง ๆ แต่การดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า ยังมีอุปสรรค ข้อขัดข้องในการดำเนินงานอันเนื่องมาจากโครงสร้างขององค์กรที่ไม่ชัดเจน ไม่มีศักยภาพ ดังนั้น รัฐบาลจึงควรมีการเร่งตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการทำงานขององค์กร แต่ละระดับ

2. ควรมีการทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุง พัฒนา การบริหารจัดการขององค์กร ในทุกระดับและควรนำผลงานวิจัยนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

3. การประสานงานในระดับผู้บริหารของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่เป็นภาคีเครือข่าย การปฏิบัติงานด้านยาเสพติด ควรมีการปรับปรุงประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังควรดำเนินถึงการประสานงานกับภาคีเครือข่ายภาคประชาชน อันเป็นกำลังสำคัญในการปฏิบัติงานในพื้นที่เพื่อปฏิบัติงานร่วมกันให้สมถูกต้อง

4. จากการศึกษา พบว่า ข้อมูลยาเสพติดมีที่มาจากการหลอกลวงแหล่งที่ต่างกัน ทำให้เกิดความเข้าข้อง ไม่สามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาได้ เพราะขาดทั้งความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรง ของข้อมูล ดังนั้นจึงหัวดึงควรมีการบริหารจัดการด้านระบบข้อมูลยาเสพติดที่มีเอกภาพ ในแต่ละจังหวัด เพื่อเป็นการให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริงตามสภาพปัญหา อันสามารถนำไปประกอบการวางแผนการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องตามสภาพปัญหาได้

5. ควรจัดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการเฝ้าระวังปัญหาเสพติด ในแต่ละจังหวัด เนื่องจากสภาพปัญหาในแต่ละจังหวัดแตกต่างกัน จึงไม่ควรมีสูตรสำเร็จในการจัดการปัญหา อีกทั้งเครือข่ายผู้ผลิต/ผู้ค้ายาเสพติด มีการพัฒนาทั้งในรูปแบบ กระบวนการ และวิธีการ ไปอย่าง

ราดเร็วในอัตราก้าวหน้า ดังนั้นจึงควรมีหน่วยงานที่เฝ้าระวังปัญหา/เฝ้าระวังตัวยาใหม่ ๆ ที่สามารถติดตามได้โดยทันท่วงทันสถานการณ์

6. เนื่องจากปัจจุบันยังมีการกระจายตัวของงบประมาณด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างหลากหลายในทุกองค์กร ทุกหน่วยงาน ทำให้ไม่สามารถบ่งบอกถึงจำนวนเม็ดเงินที่ใช้เพื่อดำเนินการได้อย่างชัดเจน ทำให้ไม่สามารถคุ้มค่าของภาระทุนได้ดังนั้นควรมีหน่วยประสานรวมทุกงบประมาณจากทุกแหล่งในแต่ละจังหวัดเพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถบริหารจัดการด้านงบประมาณที่เป็นธรรม โปร่งใส และกระจายได้อย่างทั่วถึง

7. ควรมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน อย่างต่อเนื่องเพื่อดำรงไว้ซึ่งพื้นที่ศักยภาพ ที่มีความเข้มแข็ง และระบบการเฝ้าระวังปัญหาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงการปฏิบัติงาน

1. ในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ต้องอาศัยข้อมูล และความรู้ ความเข้าใจในสภาพปัญหาที่ถูกต้อง จึงควรมีการติดอา Ook ทางปัญญา พัฒนาศักยภาพโดยการเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

2. ผู้ปฏิบัติงานควรเป็นผู้มีความเสียสละ อดทน ปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ อีกทั้งควรเป็นผู้ประสานงานที่ดี เนื่องจากการแก้ปัญหายาเสพติด ไม่ใช่เรื่องง่ายที่บุคคลเพียงคนเดียวจะสามารถจัดการกับปัญหาได้ ดังนั้นจึงควรมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างประชาชน องค์กร และเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากทุกภาคส่วน

3. ในระดับการปฏิบัติงานควรมีการบูรณาการการก่อการปฏิบัติงานตามมาตรการต่าง ๆ ทั้งด้านการป้องกัน การปราบปราม การบำบัดรักษา และการบริหารจัดการ ให้สอดคล้องเหมาะสมตามสภาพปัญหาในแต่ละพื้นที่

4. ควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดองค์ความรู้ในระดับผู้ปฏิบัติงานด้วยกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการนำผลการปฏิบัติที่ประสบผลสำเร็จมาเป็นต้นแบบ ขยายผลไปยังพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

5. เนื่องจากโครงการที่สนับสนุนการดำเนินการด้านป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีหลากหลายรูปแบบ สามารถใช้กับสภาพปัญหาที่มีมิติที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้ปฏิบัติงานควรมีความรู้ในการจัดทำโครงการต่าง ๆ ตลอดจนรู้จักเลือกใช้โครงการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาในพื้นที่ของตนเอง